17th International Conference on

PALI AND BUDDHIST STUDIES (ICPBS 2024)

"Towards a Harmonious and Sustainable World: Insights from Buddhist Studies"

Department of Pali and Buddhist Studies,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.

PROCEEDINGS

PROCEEDINGS

ICPBS 2024

ICPBS 2024

Department of Pali and Buddhist Studies,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
University of Sri Jayewardenepura,
Sri Lanka.

ISSN 2550-2522

17th International Conference on

Pali and Buddhist Studies (ICPBS) 2024

PROCEEDINGS

11th of January 2024

Department of Pali and Buddhist Studies
Faculty of Humanities and Social Sciences,
University of Sri Jayewardenepura,
Sri Lanka.

icpbs@sjp.ac.lk

Responsibilities for the Contents of the Abstracts Included in this Proceedings Remains with the Respective Authors

University Web: www.sjp.ac.lk
Faculty Web: fhss.sjp.ac.lk
Dept Web: fhss.ac.lk/budd
Conference Email: icpbs@sjp.ac.lk
ISSN No: 2550-2522

Cover Page Layout by
Rumal Vindula Creation

Published by
Department of Pali and Buddhist Studies,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
University of Sri Jayewardenepura,
Sri Lanka.

Printed by
Cybergate Service (Pvt) Ltd

Conference Committee

Conference Chair
Ven.Dr. Matibambiye Dhammasiri Thero

Conference Secretary
Lecturer Puwanendram Gayathri

Advisory Board
Professor Elamaldeniye Sarananda Thero (HOD)
Senior Professor Magammana Pannananda Thero (Chair Professor)

Academic Staff
Ven. Professor Naimbala Dhammadassi Thero
Ven. Professor Medagampitiye Wijithadhamma Thero
Ven. Professor Medagoda Abhayathissa Thero
Professor K. A. Weerasena
Professor Dunesh Indrarathna Gunathilaka
Professor Wasantha Mendis
Ven. Professor Panahaduwe Yasassi Thero
Professor Gamini Rathnasri
Ven. Professor Witharandeniye Chandasiri Thero
Ven. Dr. Kumbuke Chandaloka Thero
Ven. Sen. Lec. Kudakathnoruwe Vineetha Thero
Lecturer Charith Mudalige

Temporary Academic Staff
Lecturer A.R.N.T. Jayasinghe
Assistant Lecturer Alpitiye Wimaladhammika Thero
Assistant Lecturer Penalaboda Gnanaloka Thero
Assistant Lecturer Endandukitha Sajitha Thero
Assistant Lecturer J.M. Roshan Dinuka Lakmal
Assistant Lecturer H.G.H.S. Haddela
Assistant Lecturer W. M. D. M. Wijesundara

Editors in Chief
Ven.Prof.Witharandeniye Chandasiri Thero
Ven. Dr. Matibambiye Dhammasiri Thero
Lecturer Puwanendram Gayathri

Abstract Reviewers

- **Ven. Senior Professor Magammana Pannananda Thero**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Ven. Senior Professor Makuruppe Dhammananda Thero**
  University of Kelaniya, Sri Lanka.
- **Ven. Senior Professor Muwaetagama Gnanananda Thero**
  University of Peradeniya, Sri Lanka.
- **Sen.Prof. Saman Chandra Ranasinghe**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Senior Professor Udita Garusinha**
  University of Kelaniya, Sri Lanka.
- **Ven. Professor Naimbala Dhammadassi Thero**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Ven. Professor Madagampitiye Wijithadhamma Thero**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Ven. Professor Medagoda Abhayathissa Thero**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Ven. Professor Elamaldeniye Sarananda Thero**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Ven. Professor Raluwe Padmasiri Thero**
  University of Kelaniya, Sri Lanka.
- **Ven. Professor Miriswaththe Wimalagnana Thero**
  University of Kelaniya, Sri Lanka.
- **Ven. Professor Moragollagama Uparathana Thero**
  Buddhist and Pali University, Sri Lanka.
- **Ven. Professor Aluthgama Wimalaratnana Thero**
  Buddhist and Pali University, Sri Lanka.
- **Ven. Professor Panahaduwe Yasassi Thero**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Ven. Professor Witharandeniye Chandasiri Thero**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Professor Chandima Wijebandara**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Professor K. A. Weerasena**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Professor Karunasena Hettiarachchi**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Professor Padmasiri Kannangara**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.

- **Professor Dunesh Indrarathna Gunathilaka**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Professor Gamini Rathnasri**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Professor K. M. Alexander**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Professor Praneeth Abhayasundere**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Professor Wasantha Mendis**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Professor H.M. Mahinda Herath**
  University of Peradeniya, Sri Lanka.
- **Professor Wimal Hewamanage**
  University of Colombo, Sri Lanka.
- **Professor Nilantha P. Disanayaka**
  Buddhist and Pali University, Sri Lanka.
- **Professor Miroj Shakya**
  University of the West, The USA
- **Ven. Dr. Makola Mangala Thero**
  Univesity of Ruhuna, Sri Lanka.
- **Ven. Dr. Kumbuke Chandaloka Thero**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Ven. Dr. M. Sugathasiri Thero**
  University of Colombo, Sri Lanka.
- **Ven. Dr. Kotiyagala Uparathana Thero**
  Buddhist and Pali University, Sri Lanka.
- **Ven. Dr. Divulapalesse Wimalananda Thero**
  Buddhasravaka Bhiksu University, Sri Lanka.
- **Ven. Dr. Panamure Chandima Thero**
  Buddhasravaka Bhiksu University, Sri Lanka.
- **Ven. Dr. Nelliwela Meththananda Thero**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Ven. Dr. Ehelepola Mahinda Thero**
  Buddhasravaka Bhiksu University, Sri Lanka.
- **Dr. A. A.Ravindu Priyanka**
  Univesity of Ruhuna, Sri Lanka.
- **Dr. W. V. P. Himalika Ranaweera**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Dr. Hasantha Wasana Samarasinha**
  Nāgānanda International Institute for Buddhist Studies, Sri Lanka.

- **Dr. Dilshan Manoj Rajapaksha**
  Univesity of Ruhuna, Sri Lanka.
- **Dr. H. P. K. N. Hewawasam**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Dr. H. E. N. Priyadarshani**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Dr. K. B. Deepal Gunasena**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Ven. Senior Lecturer Meepitiye Seelarathana Thero**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Ven. Senior Lecturer Ilukewela Dhammarathana Thero**
  Buddhist and Pali University, Sri Lanka.
- **Ven. Senior Lecturer Kudakathnoruwe Vineetha Thero**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Ven. Senior Lecturer Beragama Saddhananda Thero**
  Buddhist and Pali University, Sri Lanka.
- **Ven. Senior Lecturer Sravasthipura Shanthasiri Thero**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Ven. Senior Lecturer Kumbugodaare Pannaloka Thero**
  Bhiksu University of Sri Lanka
- **Senior Lecturer Mr. Aruna Shantha Walpola**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Senior Lecturer Mr. M. D. I. K. Abeynayake**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Senior Lecturer Mr. N. M. A. Jayasinghe**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Senior Lecturer Ms. K. G. Nishani Ranaweera**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Senior Lecturer Ms. Indrachapa Gunasekara**
  University of Vocational Technology, Sri Lanka.
- **Ven. Kadihingala Hemasiri Thero**
  Buddhasravaka Bhiksu University, Sri Lanka.
- **Ven. Koonkandawala Wimaladhamma Thero**
  Buddhist and Pali University, Sri Lanka.
- **Lecturer Ms. Niromi Gunarathna**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Lecturer Ms. R. D. Shriyani Hemalatha**
  University of Kelaniya, Sri Lanka.
- **Lecturer Mr. Charith Mudalige**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.
- **Lecturer Mr. A. R. N. T. Jayasinghe**
  University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka.

- **Lecturer T. M. C. D. Senarathna**
  Rajarata University of Sri Lanka.
- **Lecturer G. H. V. Harshani**
  Uva Wellassa University of Sri Lanka.

Message from the Vice-Chancellor

I take great pleasure in conveying this welcome message to the 17th International Conference on Pali and Buddhist Studies 2024 (ICPBS), organized annually by the Department of Pali and Buddhist Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Sri Jayewardenepura.

The Department of Pali and Buddhist of the Faculty of Humanities and Social Sciences is one of the oldest departments in the Faculty and the University. At present, four degree programs are being offered by the Department of Pali and Buddhist Studies namely Pali Language, Buddhist Philosophy, Buddhist Civilization and Buddhist Heritage and Tourism.

The International Conference on Pali and Buddhist Studies 2024 being organized this year is a great platform to share Buddhist studies research with the world. As Sri Lanka is a centre for Theravada Buddhism in the world, a conference of this calibre will no doubt contribute towards the dissemination of knowledge about Pali and Buddhist studies.

As a department contributing immensely to the endeavour of producing graduates with a sound knowledge of Buddhism and Pali, I do not doubt that this conference will contribute towards the discovery of new knowledge while creating a network between academics, undergraduates, and other international stakeholders.

I extend my sincere appreciation to the organizing committee, and everyone involved in making this conference and abstract book a reality. Your hard work and dedication have truly set the stage for a memorable and intellectually stimulating event.

Wishing you all a rewarding experience at the International Conference on Pali and Buddhist Studies 2024.

Senior Professor Pathmalal M. Manage,
Vice Chancellor,
University of Sri Jayewardenepura.

Message from the Dean

It is indeed a pleasure to write this message to the 17th International Conference on Pali and Buddhist Studies 2024 organized by The Department of Pali and Buddhist Studies which is a unique department of the Faculty of Humanities and Social Sciences at the University of Sri Jayewardenepura. This department offers courses in four major disciplines, Pali Language, Buddhist Philosophy, Buddhist Civilization and Buddhist Heritage and Tourism. The education tradition by the most venerable Hikkaduwe Sri Sumangala thero and the most venerable Welivitiye Sri Soratha Thero is continued by the present venerable theros and academics of the department father. This effort taken by the Pali and Buddhist Studies department to bring research in the field of Buddhist studies to the world should be highly appreciated.

I thank all of them for their commitment and contribution to making this event a success and I express my deepest gratitude to the organizing committee of the Department of Pali and Buddhist Studies for organizing this massive event so brilliantly. It is hoped that conference presentations and discussions will serve as the basis for further dissemination of knowledge, expertise, and experiences.

Finally, I wish the success of the 17th International Research Conference on Pali and Buddhist Studies 2024 of the Department of Pali and Buddhist Studies.

Professor Shirantha Heenkenda,
Dean,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
University of Sri Jayewardenepura,
Sri Lanka.

Message from the Head of the Department

I am pleased to extend my greeting to the International Conference on Pali and Buddhist Studies of the Department of Pali and Buddhist Studies, University of Sir Jayewardenepura, Sri Lanka. With the expertise gained through the 17th national conferences, our department is getting ready to put another step forward in the academic advancement with a vision to contribute internationally in the field of Pali and Buddhist Studies. We are very much moved by the noble efforts taken to stage this international conference with an agenda designed and developed for a scholarly dialogue for initiating Buddhist Studies.

I, as the head of the Department of Pali and Buddhist Studies, while hailing the event high and hard, would like to take this opportunity to express my most sincere gratitude to the Vice Chancellor Senior Professor Pathmalal M. Manage, The Dean of the Faculty of Humanities and Social Sciences, Professor Shirantha Heenkenda, Keynote Speaker Prof. Wang Fei, Hong Kong University, Guest of Honor, Royal Pandith, Ven. Ethalawatunawewe Gnanatilake Nayaka Thero, *Anuradhapura Ruwanweli Se Chaithyaramadhikari*, The Chancellor, Rajarata University of Sri Lanka and the others who have committed themselves to providing unstring support towards making the venture a supreme success.

I sincerely wish that the deliberations of the conference be accomplished in entirety. May the supreme blessing of Triple Gem be Bestowed upon you all.

Ven. Prof. Elamaldeniye Sarananda Thero
Conference Advisor,
Head of the Department,
Department of Pali and Buddhist Studies,
University of Sri Jayewardenepura,
Sri Lanka.

ප්‍රධාන ආරාධිත ස්වාමීන්ද්‍රයන් වහන්සේගේ පණිවුඩය

ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලයේ පාලි සහ බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශයේ මෙහෙයැවීමෙන් පැවැත්වෙන පාලි හා බෞද්ධ අන්තර් ජාතික පර්යේෂණ සමුලුවට සහභාගිවීම සඳහා ලද මෙම ගෞරවාන්විත ආරාධනය අත්‍යන්තයෙන් අගය කරන බව මුලින් ම ප්‍රකාශ කරනු කැමැත්තෙමි. මා මෙයට සහභාගී වන්නේ ලංකා බෞද්ධ ශිෂ්ටාචාරයෙහි ආදිතම තෝතැන්න වූ අනුරාධපුරයේ පිහිටි රුවන්වැලි සෑ මහා විහාරයෙහි වර්තමාන භාරකාරත්වය නියෝජනය කරමින් මෙන් ම රජරට විශ්වවිද්‍යාලයෙහි කුලපති වශයෙන් ද වීම මගේ ඉමහත් ප්‍රීතියට හේතුවෙයි.

ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය මෙරට බෞද්ධ අධ්‍යාපනයේ වර්තමාන ප්‍රබෝධයෙහි ප්‍රමුඛතම ආයතනයක් බව නොරහසකි. මෙහි පාලි සහ බෞද්ධ අධ්‍යයන කටයුතු උත්කෘෂ්ට මට්ටමෙන් පවත්වාගෙන යන බවත් ඒ සම්බන්ධ අධ්‍යයන මෙන් ම පර්යේෂණ කටයුතු සාර්ථකව කරගෙන යෑමේ පහසුකම් දේශීය මෙන් ම විදේශීය විද්‍යාර්ථීන් සඳහා ද සම්පාදනය කර ඇති බවත් අපි දනිමු. 1873 දී පමණ හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල නාහිමිපාණන් විසින් දල්වන ලද ඥානප්‍රදීපය නොනිවා පවත්වාගෙන යමින් එහි දීප්තිය දේශ දේශාන්තරයන්හි පතුරුවාලන වර්තමාන ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය අප කාගේත් උපහාරයට යෝග්‍ය වෙයි. මෙම ජාත්‍යන්තර සමම්මන්ත්‍රණය අප සතු මහාර්ඝ සම්පතක් වූ ථේරවාද බෞද්ධ සම්ප්‍රදාය ජාත්‍යන්තරයට හඳුන්වා දීමේ අභිමානනීය ප්‍රයත්නයක් ලෙස අගය කළ යුතු ය.

දේවානම්පියතිස්ස නිරිඳුන් සමයෙහි අනුබුදු මිහිඳු මහරහතන් වහන්සේ විසින් අනුරාධපුරය කේන්ද්‍රකරගෙන ස්ථාපනය කළ බෞද්ධ ශිෂ්ටාචාරය සියවස් විසිතුනක් පමණ කාලයක් බුදුරදුන්ගේ සිවුවණක් පිරිසට අයත් ශ්‍රද්ධා බුද්ධි පූර්ණ ගිහි-පැවිදි ශ්‍රී ලාංකික අපි විසින් රැක ගන්නා ලදී. බුරුමය, තායිලන්තය මෙන් ම කාම්බෝජය වැනි රාජ්‍යයන් සමග අපේ ධර්මඥානය මෙන් ම ශාසනික සංස්ථා ද සංස්කෘතික සම්පත් ද සමගාමීව බෙදා ගත්තෙමු. බෞද්ධ ශිෂ්ටාචාරය හා බැඳුණු ප්‍රතිමා නිර්මාණ ශිල්පය, චිත්‍ර කලාව. නෘත්‍ය ගීත කාව්‍ය ආදී සෞන්දර්ය කලා ශිල්ප පිළිබඳ ආදි ශ්‍රී ලාංකිකයන්ගේ කෞශල්‍යය අද පවා ලෝකයා විශ්මිත කරවයි. අටුවා, ටීකා මෙන් ම ප්‍රකරණ ග්‍රන්ථ සම්පාදනයෙන් ථෙරවාදී විවරණ මාර්ගය ආරක්ෂා කළ අපි ඉකුත් සියවස් පහ තුළ ලද බටහිර ජාතීන්ගේ ආක්‍රමණශීලී අභියෝගයට ද නිර් භයව මුහුණ දුන්නෙමු. අපේ දේ රැකගත්තා පමණක් නොව බුදුදහමෙහි අකාලික වූත් විද්‍යාත්මක වූත් දාර්ශනික පුෂ්ටිමත් භාවය සමස්ත ලෝකයාට ම පෙන්වා දීමට ශ්‍රී ලාංකික උගත්තු සමත් වූහ. එහෙයින් බෞද්ධ දර්ශනය සන්නිවේදනය කිරීමට හා ඒ වෙනුවෙන් පෙනී සිටීමට කැප වූ, බෞද්ධ භාවනාක්‍රම ප්‍රගුණ කිරීමට පේ වූ ලක්ෂගණනක් බටහිර ජනයා අපේ සඟරුවන සිය රටවලට ගෙන්වා ගැනීමට සූදානම්ව සිටිති.

බුදුදහමෙහි ආරක්ෂාව සහ ප්‍රවර්ධනය වෙනුවෙන් ඔවුහු ඇගයුම්ශීලීව උත්සුක වෙති.

විසිඑක්වන සියවසෙහි ජීවත් වන බෞද්ධ විශ්වවිද්‍යාල ප්‍රජාව වශයෙන් අපි අපට උරුම මේ සශ්‍රීක සහ විද්‍යාත්මක සනාතන උරුමය රැකගැනීම පමණක් නොව එය නවලොවට දායාද කිරීම ද අපේ යුතුකම ලෙස සැලකිය යුත්තෝ වෙමු. පාලි ත්‍රිපිටකය විකෘත කරමින් ඒ අනුසාරයෙන් බෞද්ධ දර්ශනයේ සුසංගතතාව ව්‍යාකුල කරමින් ද්‍රෝහීකම් කරන්නන්ට කිසි ම ඉඩක් නොදෙන්නට අප අධිෂ්ඨාන කර ගත යුතු ය. එහෙයින් ධර්මය මෙන් ම භාෂා ශාස්ත්‍ර, නවීන සන්නිවේදන ශිල්පක්‍රම සහ විමර්ශනාත්මක සහ නිර්මාණාත්මක චින්තනය ද මනාව ප්‍රගුණ කළ විද්වත් බෞද්ධ ප්‍රජාවක් බවට අප පත්විය යුතු ය. මෙබඳු සම්මන්ත්‍රණ මගින් අපේ තරුණ විද්‍යාර්ථීන්ගේ එබඳු කෞශල්‍යයන් දියුණු තියුණු කර ගත හැකි වෙයි.

බෞද්ධ චින්තනයෙහි ප්‍රගමනය විෂයෙහි ඔබ දක්වන මෙම සක්‍රිය දායකත්වය විෂයෙහි මගේ අව්‍යාජ ප්‍රීතිය පළ කරන අතර මෙහි සාර්ථකත්වය උදෙසා සුභාශිංසනය ද පිරිනමන්නෙමි. නූතන ශාස්ත්‍රීය ප්‍රවණතාවනට අනුගතවෙමින් සකස් කරන ලද ප්‍රබුද්ධ ශාස්ත්‍රීය පත්‍රිකා රාශියක් පෙළගස්වා ඇතැයි දැන ගන්නට ලැබුණ නමුත් කාර්යය බාහුල්‍යය හේතුවෙන් ඒවාට සවන් දීම සඳහා දිගට ම ඔබ හා රැඳෙන්නට නොහැකි වීම ගැන කණගාටු වෙමි. කෙසේ වුව ද මෙම අන්තර් ජාතික ශාස්ත්‍රීය සම්මන්ත්‍රණයේ සමාරම්භක උත්සවයට සහභාගි වීමට ආරාධනය කිරීම පිළිබඳව කෘතඥතාව සටහන් කරමින් මෙහි සියලු කටයුතු ඉහලින් ම සාර්ථක වේවායි ආශීර්වාද කරමි.

අනුරාධපුර රුවන්වැලි සෑ චෛත්‍යාරාමාධිකාරී හා රජරට විශ්වවිද්‍යාලයෙහි කුලපති,
ආචාර්ය පූජ්‍යපාද ඊතලවැටුණවැවේ ශ්‍රී ඤාණතිලක නායක ස්ථවිර.

Message from Conference Chair

It is my great pleasure to welcome you all to the 17th International Conference on Pali and Buddhist Studies. This conference is organized by the Department of Pali and Buddhist Studies at the University of Sri Jayewardenepura, and we are honoured to have such distinguished guests and speakers in attendance.

The conference aims to provide a platform for scholars, researchers, and students to engage in scholarly dialogue and exchange ideas on a wide range of topics related to Pali and Buddhist Studies. The conference will feature distinguished guests and speakers who will share their knowledge and expertise on various topics related to Pali and Buddhist Studies.

Throughout this conference, we will have the opportunity to engage in scholarly dialogue and exchange ideas on a wide range of topics related to Pali and Buddhist Studies. I am confident that this conference will be a memorable and intellectually stimulating event for all of us. I would like to express my sincere appreciation to the organizing committee and everyone involved in making this conference a reality. Your hard work and dedication have truly set the stage for a successful event.

Once again, welcome to the 17th International Conference on Pali and Buddhist Studies. I wish you all a rewarding and enjoyable experience.

Ven. Dr. Matibambiye Dhammasiri Thero,
Conference Chair,
17th International Conference on Pali and Buddhist Studies (ICPBS 2024)
Department of Pali and Buddhist Studies,
University of Sri Jayewardenepura,
Sri Lanka.

Message from Conference Secretary

On behalf of the organizing committee, I would like to extend a warm welcome to the 17th International Conference on Pali and Buddhist Studies. We are honoured to have you all here with us today. We have a diverse range of speakers and guests from around the world who will be sharing their knowledge and expertise on various topics related to Pali and Buddhist Studies. I am confident that this conference will provide a platform for fruitful discussions and exchange of ideas.

As the Conference Secretary, I would like to take this opportunity to express my sincere appreciation to the Conference Chair, Ven. Dr. Matibambiye Dhammasiri Thero, and the Advisory Board for their invaluable contributions in organizing this conference. I would also like to thank The Vice-Chancellor of the University of Sri Jayewardeneppura, Senior Professor Pathmalal M. Manage, The Dean of the Faculty of Humanities and Social Sciences, Professor Shirantha Heenkenda, The Head of the Department of Pali and Buddhist Studies, Ven. Prof. Elamaldeniye Sarananda Thero, and the Academic Staff Members of the Department of Pali and Buddhist Studies for their support and encouragement in making this conference a reality.

Finally, I wish you all a productive and enjoyable experience at the 17th International Conference on Pali and Buddhist Studies.

Puwanendram Gayathri,
Conference Secretary,
17th International Conference on Pali and Buddhist Studies (ICPBS 2024)
Department of Pali and Buddhist Studies,
University of Sri Jayewardenepura,
Sri Lanka.

Keynote Speech

The Effect on Chinese Thinking Mode of Mahayana Buddhism

It is a deep and big influence of Buddhism on Chinese traditional culture. People research ancient Chinese cultures such as philosophy, science, calligraphy painting and so on, it's hard not to consider the effect of Buddhism on Chinese culture. Since Buddhism entered China, it has been influenced by Chinese traditional culture as well. Therefore, Buddhism set foot on the land of China and gradually embarked on the road of Buddhist Sinicization.

1. **Chinese traditional thinking mode**

From the pre-Qin era, China began to believe in "heaven", "Heaven" is the start of all things, also the legislator of social politics and morality, whether it is the growth of all things or the replacement of dynasties, sending troops to war, everything is subject to "heaven's mandate". Therefore, even "saints" are only "following the mandate of heaven". Starting from Confucius, made the greatest contribution in the history of Chinese culture, that is, he discovered the meaning of "human being", rather than "heaven" " He paid more attention to "personnel", kept away from ghosts and gods, and turned the Chinese people's thoughts from "heaven" to the real world, and turned their eyes to human beings, so the search for "human" replaced the belief in heaven. Of course, this does not mean that Confucius's thought is to completely abandon the concept of "heaven", but instead to explore the relationship between "heaven" and "human", that is, we often discuss today the concept of "heaven and human". Under this concept, discussing morality is also the most basic thinking mode of traditional Chinese philosophy. The reason why Confucius is concerned about "personnel" and rarely talks about "Heaven" is because heaven is too profound to speculate, talking about personnel is more practical, so Confucius does not abandon the "heaven" thought, but because of respect and dare not talk about it at will.

After Confucius, ancient Chinese academic thought, especially Confucianism, continued to develop. However, unlike Confucius, his followers began to think that the "way of heaven" restricts the

"humanity", and that the "way of heaven" is the ultimate goal of the "humanity" effort. As the representative of Mencius School, it is believed that as long as the virtue of "heaven" is recognized and expanded, the "heaven way" can be linked with the "nature of mind " of man.

After Mencius, Dong Zhongshu, a Confucian master in the Han Dynasty, put forward the basic thinking mode of "harmony between heaven and human". In the Song Dynasty, the core of neo-Confucianism was still the relationship between heaven and humans, such as "preserving heaven's principle and destroying man's desire", which began the road of the ethics of heaven and ethics of heaven.

Therefore, the traditional thinking mode of ancient China has always revolved around the "relationship between heaven and human".

2. The thinking mode of Mahayana Buddhism

Historically, Buddhist thought has been a process of constant change, with differences between primitive Buddhism and early Buddhist schools, as well as between Mahayana and Theravada traditions. The most basic way of thinking of primitive Buddhism is to oppose the "great Brahma" ontological thought of traditional Brahmanism from the point of view of "dependent origin". From the original Buddhism's opposition to all noumenon and entities, the early Buddhist schools gradually produced a "pudgala" with a certain entity nature, similar to the soul in ancient China. In Mahayana Buddhism, the "tathagata-garbha", which is derived from the Prajna Reality, is completely a noumenon. At this time, the thinking mode of the "Great Brahma ontology" theory, which had been driven out by primitive Buddhism, was adopted by Buddhism again. Of course, according to the "dependent origin" thought that is the core concept of the whole Buddhist theory, Buddhism is opposed to all noumenon or entities. However, in Mahayana Buddhism, what are the "*tathatā*", "the *tathāgata-garbha* the pure mind of its own nature", and "Buddha nature" that are the source of all the Dhamma, if not the noumenon, what is it? Mahayana Buddhist sutras use many words such as "being is nothing" and "non-being is non-nothing" to describe it, but it cannot

be ruled out as a noumenon. "Vijñaptimātratasiddhi-śāstra" said: "True is true, not false; As usual, there is no change. It is said that this truth is always as its nature in all laws, so it is called true." This means that the noumenon is true and unchanged. The sects of Chinese Buddhism often say, "If truth has two meanings, which are invariable and changeable," which also means that truth, as the noumenon of all kinds of laws, has two meanings: permanent and invariable, and changing all kinds of laws according to circumstances. Chinese Buddhism talks about "all sentient beings have Buddha-nature" from the meaning of Buddha-nature noumenon. Therefore, ontology is the most basic mode of thinking in Mahayana Buddhism.

3. The effect on the Chinese traditional thinking mode of Mahayana Buddhism

Buddhism was introduced into China from the Han Dynasty. Influenced by the thoughts of Huangdi and Laozi, it depended on metaphysics in the Wei and Jin Dynasties, and then replaced by *Prajñā* theory. By the southern and Northern Dynasties, the Buddha nature theory became the mainstream thought. Under the influence of Confucian mind-nature theory, the Buddhist mind-nature theory emerged in the Sui and Tang dynasties, which combined the thinking mode of Buddhist ontology with that of Confucian mind-nature theory, and Confucian mind-nature theory and human nature theory gradually became ontological. Then, the mind nature and humanity mentioned in Buddhism do not simply refer to human ethics and morality, but to the meaning of the essence of the Dharma, that is, "the mind is the foundation of the Dharma" and "the essence of the mind is originally a Buddha", which all mean that the "mind" is the essence of all Dharma and even sentient beings and Buddhas. In the period of "Neo-Confucianism" in the Song and Ming Dynasty, the mode of thinking reflects the characteristics of ontology, "there is no two noumenon between heaven and human", "mind is the reason" and so on. Therefore, we can say that Confucianism has supplemented the ideological content of mind and humanity to Chinese Buddhism, while Buddhism has provided the ontological mode of thinking to Confucianism.

Just as Mahayana Buddhism developed into an ontological mode of thinking, its practice also changed, and the *tathāgata-garbha*, as an abstract noumenon, was different from the entity. Entities can be formed by the accumulation of "parts", but no number of "parts" can constitute an "noumenon". Therefore, Mahayana Buddhism believes that practice is only "enlightenment" and cannot be "gradual cultivation". However, Mahayana Buddhism does not completely deny "gradual cultivation", but believes that "gradual cultivation" can only create conditions and lay the foundation for "enlightenment". Therefore, Mahayana Buddhism often takes "enlightenment" as the ultimate, while Chinese Chan Buddhism thought is more representative of the expression of this view. "Sutra is the language of Buddha, and Zen is the meaning of Buddha", for the realization of "the essence of the mind", it can only be understood, and it cannot be conveyed. Oneness with noumenon through "enlightment". In the early period of Confucianism, "the way of heaven" is the source, "humanity" is the flow, and sages can reach the realm of the unity of heaven and man through continuous introspection of the nature of the heart, but "heaven and man" is not originally one. After the Song and Ming Dynasties, under the influence of the Buddhist ontological thinking mode, it became the thought of "heaven and man is one", that is, "the way of heaven is the way of saints, the nature of saints", which has the ontological significance.

Therefore, it is not difficult to see from the above analysis that the collision and interaction between Buddhism and ancient Chinese traditional philosophical thoughts final manifestation of the Sinicization of Buddhism.

It can also be seen that Buddhism is an inclusive and progressive religion, which can constantly adapt and develop in different cultural and religious environments. Through the practice of religious training, Buddhism has truly gained an understanding of the great meaning of the Dharma and finally achieved nirvana. Buddhist nirvana, fundamentally speaking, is not a theoretical issue, but a practical one. Buddhism is based on reason; By emphasizing that understanding is the only way to better believe, and truly understand the true meaning

of the Dharma through wisdom, nirvana is also achieved, which highlights the great difference between Buddhism and other religions - Buddhist nirvana is “wisdom nivarna”.

Dr. Wang Fei
Honghe University of China,
661199, Yunnan, China.

Table of Contents

Conference Committee iii

Abstract Reviewers iv

Message from the Vice-Chancellor.. viii

Message from the Dean ix

Message from the Head of the Department x

ප්‍රධාන ආරාධිත ස්වාමීන්ද්‍රයන් වහන්සේගේ පණිවුඩය...................... xi

Message from Conference Chair xiii

Message from Conference Secretary xiv

Keynote Speech xv

The Effect on Chinese Thinking Mode of Mahayana Buddhism

1. AN ANALYTICAL STUDY OF ETHICAL CATEGORIES IN THE PATISAMBHIDAMAGGA THE VISUDDHIMAGGA 3

   Dr. Archana D. Hadke

2. A NEW MANUSCRIPT ON PALI GRAMMAR: SADDAPADAVINICCHAYA 5

   Ven. Medagampitiye Wijithadhamma

3. ATTITUDE ON EPILEPSY IN COMMENTARIES 6

   Ven. Hunnasgiriye Padumarathana

4. A PRELIMINARY STUDY ON EFFECT OF SOCIAL TRANSFORMATION ON *PARITTA SAJJHĀYANĀ* 8

   R. M. J. D. K. Rathnayake, M. Alawathukotuwa, J. Wijayakulasooriya

5. IDENTITY OF THE SRI SADDHARMADĀSA: AN EXPLORATORY STUDY 10

   Ven. Welampale Rathanasara

6. A STUDY OF THE BUDDHIST ATTITUDE ON POEM & POETICAL HALLMARKS 11

   Ven. Dr. Ehelepola Mahinda

7. TATHĀGATA - PPAVEDITA - TTHAGGAHAṆE PATISAṂCIKKHITABBĀNI KĀRAṆĀNI VĪMAṂSANAṂ 13

   Ven. Bulathsinhala Gnanarathana Thero

8. සාමාන්‍ය ලාංකීය සමාජය තුළ පාලි භාෂාව භාවිත වන ආකාරය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක් 15

ජේ. ජී. ඒ. සචිත් නිමේෂ ජයසේකර

9. මහාවංශ හා චූලවංශ යන දෙවැදෑරුම් ව්‍යවහාරය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක් 17

සම්පත් සුරංග ජයසිංහ

10. අග්නිදිග ආසියාතික පාලි ලේඛනයන්හි අන්තර්ගත පාලි සංයුක්ත අක්ෂරයන් සඳහා සංස්කෘත සංයුක්ත අක්ෂරයන්හි බලපෑම පිළිබඳ අධ්‍යයනයක් (බුරුම පාලි ග්‍රන්ථ ඇසුරෙන්)............................... 19

ආචාර්ය පූජ්‍ය විලේගොඩ සිරිවිමල හිමි

11. ධර්ම ප්‍රස්තුත ස්පෂ්ටීකරණය විෂයෙහි විසුද්ධිමග්ගයේ භාවිත ශිල්පීය ක්‍රම 21

ඤාණවිසුද්ධි. එච්

12. SVABHĀVA AND EXISTENTIAL ANGUISH IN THE MADHYAMAKA.. 25

Stalin Joseph Correya

13. NATURE OF DHARMA IN VAIBHASIKA AND SOUTRANTIKA SCHOOLS: A CRITICAL APPROACH . 27

Professor (Dr) Tripti Dhar

14. AN ANALYTICAL STUDY OF KASIṆA KAMMAṬṬHĀHNA 29

Sandip Laxman Shambharkar

15. EXPLORING INDRIYASAMVAR-SILA IN ABHIDHAMMA PITAKA: UNDERSTANDING FACULTIES AND RESTRAINT IN BUDDHIST PHILOSOPHY.. 31

Yogita Bhimrao Patil

16. BUDDHIST ATTITUDE ON SEX WITH CONTEMPORARY PSYCHOLOGICAL & PHILOSOPHICAL INTERPRETATION 33

Toshik Raju Raut

17. JĪVITINDRIYA: A ABHIDHAMMIC STUDY 35

Dr. Rekha Khushal Badole (C.H.B.)

18. MEDITATION PRACTICE AMONG LAY BUDDHISTS IN CHINA 37

Liu Xiao Dong

19. THE DHARMA OF NIBBĀNA: GOING BEYOND MONASTIC DISCIPLINE 39

Rev. Bingiriye Sunanda Bodhi

20. SIGNIFICANCE OF BODHISATTVA CONCEPT FOR THE DEVELOPMENT OF MORAL LIFE 41

M. D. Sachini Hansika

21. AN INVESTIGATION INTO THE THERAVADA BUDDHIST VIEW ON THE DIVERSITY AMONG ARAHANTS 43

Rev. Galkandegama Uditha

22. HARMONIZING ECONOMIC ENHANCEMENT AND STATE RESPONSIBILITY: THE UTILITY OF BUDDHIST PHILOSOPHY IN ADDRESSING THE CURRENT ECONOMIC CRISIS IN SRI LANKA 45

Ven. Godamune Chullanaga Thero

23. CORE RELATIONSHIP OF BUDDHISM AND LOGICAL POSITIVISM: A COMPARATIVE STUDY 47

Rev. Bingiriye Sunanda Bodhi

24. FEAR OF CRIME THROUGH A BUDDHIST LENS: UNDERSTANDING, MITIGATING, AND HEALING...... 49

K. G. N. U. Ranaweera

25. AN INVESTIGATIVE STUDY OF HOW THE CONCEPT OF THE BUDDHA KSHETRA AND THE BODHISATTVA INCLUDED IN THE SUKHAVATIVYUHA SUTTA IS RECREATED IN MAHAYANA BUDDHIST ART............. 51

K. A. S. S. Dharmarathna

26. තිරසර සංවර්ධනය: නූතන ආර්ථික චින්තනය හා බෞද්ධ චින්තනය 53

එන්. එම්. ඒ. ජයසිංහ

27. ආචාර ධර්ම හා නීති ක්ෂේත්‍රය හා ඒ අතර පවත්නා සහසම්බන්ධතාවය බෞද්ධ ඉගැන්වීම් ඇසුරින් අධ්‍යයනය කිරීමක් 54

කොත්මලේ සුමේධ හිමි, කේ. සිතාරි කෝෂිලා, එච්. ඒ. ආර්. එන්. නයනතාරා හෙට්ටිආරච්චි

28. දස අව්‍යාකෘත පිළිබඳ බෞද්ධ ආකල්පයඃ තෝරාගත් සූත්‍ර කිහිපයක් ඇසුරින් 55

පූජ්‍ය රොටුඹ ධම්මසිරි හිමි

29. සුත්තන්ත පිටකයේ ඛුද්දකනිකාය පිළිබඳ හැඳින්වීමක් 57

පූජ්‍ය මහකුඹුක්වැවේ නන්දාලෝක හිමි

30. බෞද්ධ ස්වච්ඡන්දතාවෙන් ඉදිරිපත්වන විමර්ශනාත්මක චින්තනයඃ මූලාශ්‍රය අධ්‍යයනයක් 59

කේ. එම්. කේ. කෞෂල්‍යා

31. පුද්ගල ආර්ථික සංවර්ධනයෙහිලා උපයුක්ත බෞද්ධ ආර්ථික චින්තනය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක් (ව්‍යග්ඝපජ්ජ සූත්‍රය ඇසුරින්) 61

ඒ. එම්. සුභාෂිණී චතුරිකා, කේ. එස්. කෝෂිලා, එච්. ඒ. ආර්. එන්. නයනතාරා

32. මුල් බුදුසමයාගත විශ්ලේෂණ සහ සංස්ලේෂණ න්‍යාය පිළිබඳ විමර්ශනයක් 63

පූජ්‍ය දැලිවේ නාගිත හිමි

33. පාලකයා සහ පාලිතයා අතර සම්බන්ධය; බෞද්ධ දේශපාලන දර්ශනය ඇසුරන් විමසුමක් 65

මධුශංක. ජී, ඉලුක්කුඹුර කේ. බී., ආමත් ඉසෙඩ්. එන්. එන්.

34. නූතන විද්‍යාව හා බුදු දහම අතර ඇති සම්බන්ධතාවය පිළිබඳව ඉදිරිපත් වී ඇති මතවාද ගැන සංසන්දනාත්මක අධ්‍යයනයක් (තෝරාගත් විදේශීය විද්වතුන්ගේ මත කිහිපයක් ඇසුරින්).......... 67

කේ. ඩබ්ලිව්. ඩී. නූජිත , එල්. ඒ. ආර්. එස්. එන්. ලියනආරච්චි

35. මානව කලලයෙහි වර්ධනය හා විකසනය පිළිබඳ ථේරවාද බුදු සමයාගත ඉගැන්වීම ඇසුරෙන් අධ්‍යයනයක් 69

කේ. පී. දුලාන් තාරක

36. ථේරවාද විනයෙහිලා "පාත්‍රය" භාවිත කීරිමෙහිලා භික්ෂුන්ගේ වත්මන් තත්තවය පිළිබඳව විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක් 71

පූජ්‍ය කැලණිය ධම්මගවේසී හිමි

37. මධ්‍යමකයන්ගේ ශූන්‍යතාවාදය පිළිබඳ ආදි බෞද්ධ ස්ථාවරයඃ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්.................................... 73

ඊ. ඩබ්. ජී. සජීව ප්‍රදීප් බණ්ඩාරනායක

38. ථෙරවාද හා මධ්‍යමක සම්ප්‍රදායයන්හි තර්කයෙහි භාවිතය පිළිබඳ තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක් 75

ඊ. ඩබ්. ජී. සජීව ප්‍රදීප් බණ්ඩාරනායක

39. සමාජ සංහිඳියාව සඳහා බෞද්ධ මෛත්‍රී සංකල්පයේ උපයෝගිතාව 77

ඩබ්. කේ. එච්. එන්. ඩී. පෙරේරා

40. පැරණි ලක්දිව අපරාධ නීති ක්‍රියාත්මක කිරීමෙහිලා බුදු සමයෙහි බලපෑම (අනුරාධපුර යුගය ඇසුරින්) 79

ඒ. ජී. එන්. මුතුමිණි

41. THE UNIVERSAL BUDDHIST APPROACH FOR SUSTAINABLE WORKING ENVIRONMENT................. 83

Gannu Praveen Kumar, Gannu Swetha

42. RELEVANCE OF KING ASHOKA'S DHAMMA IN MODERN TIME 85

Dr Sushmita

43. SIGNIFICANCE OF PAÑCASĪLA IN HUMAN LIFE....... 87

Dr. Ajay kumar Maurya

44. CHALLENGES FOR MODERN BUDDHISTS IN BANGLADESH: NAVIGATING IDENTITY, SOCIO-ECONOMIC FACTORS, AND CULTURAL PRESERVATION.. 89

Ven. Wanjow Marma

45. LORD GANESH AS A PARADIGM OF UNIVERSALITY: THE STUDY OF ITS PORTRAYAL AND WORSHIP IN HINDUISM AND BUDDHISM.. 91

Dr. Sunny Kumar

46. AN ANALYTICAL STUDY OF BHIKKHUNĪS IN THERAVĀDA BUDDHISM... 93

Monika Raj

47. MENTION OF KUSHINAGAR IN VEDIC AND BUDDHIST LITERATURE 95

Dr. Shailendra Kumar Shukla

48. RELIGIOUS AND CULTURAL SIGNIFICANCES OF DEVINUWARA PERAHERA OF SRI LANKA 98

H. K. Pabasara, M. D. M. D. Madushani

49. CONTEMPORARY GLOBAL ECONOMIC CRISIS: A BUDDHIST PERSPECTIVE 100

Kumari Madanayake (PhD)

50. BUDDHIST ENVIRONMENTALISM: AN APPROACH TO SUSTAINABLE DEVELOPMENT.................................. 102

W. M. D. M. Wijesundara, J. M. R. D. Lakmal

51. A STUDY WITH BUDDHIST ECONOMIC TEACHING ON THE PERSON, FAMILY AND SOCIETY BACKGROUND: SPECIAL FOCUS ON THE CURRENT ECONOMY 104

Ven. Medagoda Sumanathissa

52. BUDDHIST TEACHINGS REGARDING THE ENVIRONMENTAL CONSERVATION: A STUDY WITH REFERENCE TO THE SOURCES.................................... 106

W. M. D. M. Wijesundara

53. කප්පාගොඩ රාජමහා විහාරයේ දක්නට ලැබෙන 'මල්ගටෙ මඬපය' පිළිබඳ විකල්ප අර්ථකථනයක් 108

එම්. ඒ ප්‍රසාද් කුමාර, හවන්ත ප්‍රමෝද් චන්ද්‍රරත්න

54. රජමහ විහාර සම්ප්‍රධාය සමඟ බැඳුනු පහතරට ගැමි ජනයාගේ සංස්කෘතික ලක්ෂණ පිළිබඳව සිදු කරන මානව විද්‍යාත්මක අධ්‍යයනයක්; මුල්කිරිගල රජමහ විහාරය සහ ඒ ආශ්‍රිත ඓතිහාසික වීරකැටිය ප්‍රදේශය 109

සම්පත් ඩී. ඒ. එල්

55. ලාංකික ධීවර ප්‍රජාවගේ ආධ්‍යාත්මික සෞන්දර්යය; සිංහල ගීත සාහිත්‍ය ඇසුරෙන් කෙරෙන සාහිත්‍යාත්මක විමර්ශනයකි 111

බී. රසංජය බටුගෙදර, ටී. ඉමල්ෂා මනම්පේරි

56. ශ්‍රී ලාංකේය සංස්කෘතිය විෂයෙහි හින්දු ආගමේ බලපෑම: පොළොන්නරු යුගය ඇසුරෙන්.................................113

ජේ. එම්. ආර්. ඩී. ලක්මාල්, ඩබ්. එම්. ඩී. එම්. විජේසුන්දර

57. අන්තර් පුද්ගල සම්බන්ධතාවයේ වැදගත්කම පිළිබඳ විමර්ශණාත්මක අධ්‍යයනයක් (සිඟාලෝවාද සූත්‍රයේ ඉගෙන්වෙන යුතුකම් ආශ්‍රයෙන්) 115

කේ. බී. සී. මධුෂාන්

58. ලාඕස බුදුසමයේ උන්නතිය වෙනුවෙන් ෆා න්ගුම් රජුගේ දායකත්වය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක් 117

බී. රසංජය බටුගෙදර, බී. එච්. හිමාෂා එරන්දි

59. ටිබෙට් සංස්කෘතික උත්සව සමගිය හා තිරසාර සංවර්ධනය උදෙසා සිදුකරනු ලබන බලපෑම පිළිබඳ විමර්ශනාත්මකඅධ්‍යයනයක් 119

ඒ.කේ.සී. අයේෂානි අබේසිංහ

60. එම්. සාර්ලිස් ශිල්පියාගේ බෞද්ධ සිතුවම් වලින් ප්‍රකට වන බටහිර සිතුවම් ලක්ෂණ පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යනයක්: සිදුහත් සරණ මංගල්‍ය සිතුවම ඇසුරෙන්.. 121

ආර්. එම්. එන්. යූ. බණ්ඩාර, එල්. ජී. එස්. යූ. සඳරුවන්

61. පුස්කොළ පොත් ලේඛන කලාව හා සම්බන්ධ අනුශාංගික කලාවන් පිළිබඳ අධ්‍යයනයක් 123

එම්.සී.එස් කෝස්තා, එච්.ඩී.එස් ප්‍රනාන්දු, එච්.එච්.ඒ කරුණාරත්න

62. බෞද්ධ ආර්ථික දර්ශනය තුළින් පිළිබිඹු වන සමාජවාදී ආර්ථික ලක්ෂණ 125

ජේ. එම්. ආර්. ඩී. ලක්මාල්, එච්. ජී. එච්. එස්. හද්දැල, කේ. බී. සී. මධුෂාන්

63. උඩරට කලා සම්ප්‍රදාය තුළ සූරියගොඩ රජමහා විහාරයේ අනන්‍යතාවය 127

එන්.ජී.අයි.එම්. වික්‍රමසිංහ

64. ජන කවියාට දර්ශනය වූ බුදුදහම 129

කේ. සිතාරි කෝෂිලා, එච්. ඒ. ආර්. එන් නයනතාරා, කොත්මලේ සුමේධ හිමි

65. බෞද්ධ සාහිත්‍යාගත මානව පුස්තකාල සංකල්පය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යනයක්.. 131

ඒ.කේ.සී. අයේෂානි අබේසිංහ

66. ජනශ්‍රැතියෙන් පිළිබිඹු වන ශ්‍රී ලාංකේය සම්ප්‍රදායික ගැමි සමාජවල බෞද්ධාගමික ශික්ෂණය පිළිබඳ අධ්‍යයනයක් (සිංහල ජන කවි ඇසුරින්)... 133

අනුෂ්කා මධුභාෂිණි, බුද්ධික ජයතිස්ස, දිල්හාරි ප්‍රසංගිකා

67. නිකාය භේදය ඇති වීමෙහිලා පළමු, දෙවන හා තෙවන සංගායනාවන්හි බලපෑම පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක් . 134

ධනංජනා ටී. ඩී. ටී. එස්.

68. අද්‍යතන ගීතයෙන් නිරූපිත බෞද්ධ සමාජයේ ගමයි-පන්සලයි සංස්කෘතික සබඳතාව: පශ්චාත් නූතනවාදී අධ්‍යයනයක් 136

ඩබ්ලිව්. එම්. එන්. ඩී. වීරසිංහ

69. සූවිසි විවරණඃ බෞද්ධාගමික පූජා කර්මය හා දේශීය උඩරට නර්තන සම්ප්‍රදායේ අන්තර් සම්බන්ධය පිළිබඳ අධ්‍යයනයක් 138

ඒ. ඩබ්. ඒ. චමීර ලක්ෂාන්

70. මෙරට දරිද්‍රතාව පිටුදකිමින් ග්‍රාමීය ආර්ථිකය නඟා සිටුවීමෙහිලා භික්ෂුවගේ ඉඩම් අධිකාරී බලය මඟින් සිදු කළ බලපෑම පිළිබඳ විමසුමක් (මහනුවර අවධියේ සන්නස් තුඩපත් හා පූජාපත්‍ර ඇසුරෙන්) 140

එම්. ඒ. ප්‍රසාද් කුමාර, භවන්ත ප්‍රමෝද් චන්ද්‍රරත්න

71. ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය පාලනයට බෞද්ධ ප්‍රතිපත්ති අදාළකර ගැනීමේ ශක්‍යතාව පිළිබඳ විමර්ශණාත්මක අධ්‍යයනයක්...................... 141

කේ. බී. සී. මධුෂාන්, එච්. ජී. හර්ශනී සෙව්වන්දි, ජේ. එම්. ආර්. ඩී. ලක්මාල්

72. CONCEPT OF MENTAL HEALTH IN PALI SUTTAS 145

Mr. Mahanagaratna Vishnu Jumde

73. A COMPREHENSIVE STUDY OF THE UTILITY OF BUDDHISM IN SOLVING DAY-TO-DAY LIFE PROBLEMS 147

Niromi Gunarathne

74. THE BUDDHA AS A ROLE MODEL OF PROBLEM SOLVING IN BUDDHIST PSYCHOLOGY AND COUNSELLING.. 149

L.A Dilini Liyanaarachchi

75. AN INQUIRY INTO THE ROLE OF BUDDHIST COUNSELLING APPROACH IN THE FIELD OF PROFESSIONAL COUNSELLING 151

Ven. K. Wijithatissa , Ven. K. Wimalatissa

76. A STUDY ON BUDDHIST PSYCHO-PHYSICAL THERAPEUTIC PROCEDURE USED IN SOLVING HUMAN PROBLEMS WITH REFERENCE TO THE *SABBĀSAVASUTTA* 153

Ven. Deliwala Buddharakkhitha

77. AN ANALYTICAL STUDY OF THE PURITY OF MIND (CITTA VISUDDHI) FOR THE MODERN WORLD....... 155

Rev. Penalaboda Gnanaloka, Rev. Edandukitha Sathija

78. A HARMONIOUS AND FEASIBLE WORLD THROUGH BUDDHIST EDUCATION 156

L. A. Dilini Liyanaarachchi

79. UNCOVERING THE SIGNIFICANCE OF THE CONCEPT OF 'KAMMA' AS AN INFORMAL PSYCHOTHERAPY IN SINHALA BUDDHIST FOLK CONSCIOUSNESS: AN EXAMINATION THROUGH SINHALA DICTION 158

Munasinghe H. M. L. M.

80. CHILD DEVELOPMENT FOR A SUSTAINABLE WORLD REFLECTED IN BUDDHIST CONTEXT........................ 160

Ven. P. Sumiththadewa

81. THE BUDDHIST APPROACH ON THE MENTAL DISORDERS DEPICTED IN THE JĀTHAKA STORIES 162

M. G. Nethmi Vithakshi

82. නූතන මනෝවිද්‍යාවෙන් බෞද්ධ අභිප්‍රේරණය හා චිත්තවේග සංකල්පය වෙනස් වන ආකාරය පිළිබඳව විචාරාත්මක අධ්‍යයනයක් 164

එච්. එම්. එස්. එම් හේරත්

83. බෞද්ධ මනෝප්‍රතිකාර ක්‍රමශිල්පයක් ලෙස සත්ත බොජ්ඣංග ධර්ම භාවිත කිරීම පිළිබඳ සංකල්පීය අධ්‍යයනයක්.......................... 166

ගොමිල ගුණාලංකාර හිමි

84. ආහාර ගැනීමේ අක්‍රමතා නිෂේධනය සඳහා විතක්ක සන්ඨාන සූත්‍රයේ මනෝවිද්‍යාත්මක උපයුක්තතාව පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක් 168

යූ. එස්. ඉන්දීවරී කරුණානායක

85. පවුල් උපදේශනයේදී උපයුක්ත බෞද්ධ උපදේශන ක්‍රමශිල්ප පිළිබඳව නකුලමාතා නකුලපිතු චරිත ඇසුරින් කෙරෙන අධ්‍යයනයක් (පඨම නකුල සමජීවී සූත්‍රය, දුතිය නකුල සමජීවී සූත්‍රය, කුලමාතුමනාපකායික සූත්‍රය) 170

පූජ්‍ය කරඳගොල්ලේ සුසීම හිමි

86. පෞද්ගලික ඉලක්ක සපුරා ගැනීම සඳහා පටිච්ච සමුත්පාද න්‍යායානුකූලව බෞද්ධ ව්‍යාහාරික මනෝවිද්‍යාව භාවිත කිරීමේ වැදගත්කම පිළිබඳව අධ්‍යයනයක්.. 172

ඒ. එම්. සුභාෂිණී චතුරිකා, එච්. ඩබ්. එල්. සම්පත් ගුණරත්න

87. පුද්ගලයාගේ සෘණාත්මක භාෂා භාවිතය දුරු කිරීම සඳහා යොදා ගත හැකි බෞද්ධ මනෝවිද්‍යාත්මක ඉගැන්වීම් පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක් 174

ආර්. එම්. තක්ශිලා ශ්‍රීමාලි රත්නායක

88. බටහිර මනෝවිද්‍යාත්මක රෝග ජාතක කථා තුළ දැක්වෙන ආකාරය පිළිබඳ අධ්‍යයනයක් 176

එච්. පී. හර්ෂනී සෙව්වන්දි, ජේ. එම්. ආර්. ඩී. ලක්මාල්, කේ. බී. සී. මධුෂාන්

89. ඇබ්බැහිවීම පිළිබඳ බෞද්ධ ආකල්පය 178

තෙරිපැහැ අරියධම්ම හිමි

90. ලිංගික මාත්සර්ය නමැති මනෝ අක්‍රමතාව අවම කිරීමෙහිලා යොදාගත හැකි බෞද්ධ මනෝ විද්‍යාත්මක සංකල්ප පිළිබඳ විමර්ශනයක් 180

රශ්මි කෞශල්‍යා ප්‍රියසාද්

91. පවුල් උපදේශනය විෂයෙහි බෞද්ධ ඉගැන්වීම්: මූලාශ්‍රය අධ්‍යයනයක් 182

ඩබ්ලිව්. දැහැමි මිහාරා පෙරේරා

92. නිවැරදි ආහාර භාවිතය සෞඛ්‍ය සම්පන්න ජීවිතයකට මගපාදන අයුරු බුදු සමයාගත ඉගැන්වීම් ඇසුරෙන් විමසීමක් 184

ජී. ආර්. එම්. ඒ. ගමලත්

93. ගැටුම් නිරාකරණය කිරීමෙහිලා බෞද්ධ ආකල්පය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක් 186

පූජ්‍ය මැදවච්චියේ සංඝානන්ද හිමි

94. ආතතිය දුරු කරගැනීම සඳහා සුරතල් සත්ත්ව ප්‍රතිකාරයේ සහ භාවනාවේ සඵලතාවය පිළිබඳ අධ්‍යයනයක් 188

එම්. එම්. කේ. රණසිංහ, ඔක්කම්පිටියේ පේමානන්ද හිමි

95. BUDDHIST PRACTISE: AN EPISTEMOLOGICAL PERSPECTIVE ON EDUCATION 193

Dr. Thuktan Negi

96. AN EXPERIMENTAL STUDY OF THE SIGNIFICANCE OF DHAMMA SCHOOL EDUCATION IN SRI LANKA 195

Ven. Kalubovitiyana Soratha, Ven. Pahala Eraula Kolitha

Ven. Muwapetigewela Hemaloka

97. FACTORS CONTRIBUTING TO DROPOUT RATES IN DHAMMA SCHOOLS: WITH SPECIAL REFERENCE TO WELIVITIYA DIVITURA DIVISIONAL SECRETARIAT DIVISION.. 197

P. D. Wijesekara[1] and N. L. K. Sandunika[2]...................... 197

98. ශ්‍රී ලංකාවේ පැරණි බෞද්ධ අධ්‍යාපන රටාව සහ වර්තමාන බටහිර අධ්‍යාපන රටාව පිළිබඳ තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක් 199

එච්.එම්.නදීකා දිල්හානි හේරත්.. 199

99. නූතන පිරිවෙන් අධ්‍යාපනයේ දී ඉගෙනුම්-ඉගැන්වීම් ක්‍රියාවලියට බෞද්ධ ක්‍රමවේදවල භාවිතය පිළිබඳ අධ්‍යයනයක් 201

කේ. එම්. මදනායක.. 201

100. බෞද්ධ හා බටහිර අධ්‍යාපනික ක්‍රමවේද පිළිබඳ සංසන්දනාත්මක අධ්‍යයනයක්...202

නිරෝමි ගුණරත්න

101. බෞද්ධ අධ්‍යාපන ක්‍රමය තුළ අර්ථාවබෝධයෙහිලා ත්‍රිපිටකාගත උපමාරූපක භාවිතයේ උපයෝගීතාව පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්...204

එස්. ඩී. පී. මධුසංක

102. නූතන අධ්‍යාපන ක්‍රමශිල්ප සහ බෞද්ධ අධ්‍යාපන ක්‍රමශිල්ප පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්...206

දිසානායක එස්. යූ.

103. බෞද්ධ අධ්‍යාපනය විෂයෙහි මුද්‍රිත මාධ්‍යයේ කාර්යභාර්ය (බුදුසරණ පුවත්පත ඇසුරෙන් කෙරෙන අධ්‍යයනයකි)...............................208

දීප්තිකා අබේසිංහ

104. DOCUMENTATION OF BIRD AND ANIMAL SPECIES ON THE BUDDHIST SCULPTURE; A CASE STUDY OF STATE MUSEUM LUCKNOW...213

Prof. Piyush Bhargav, Al Shaz Fatmi

105. TECHNIQUES TO CONSERVE THE BUDDHIST TANGIBLE HERITAGE; A CASE STUDY OF STATE MUSEUM, LUCKNOW..215

Mrs. Al Shaz Fatmi , Humera Ameer

106.BUDDHIST LANDSCAPE IN TAMILNADU AS REVEALED IN THE TALE OF MANIMEGHALAI 217

Shamili. J

107. AN EXPLORATION OF LESSER-KNOWN BUDDHIST HERITAGE AND TOURISM IN INDIA 219

Dr. Vibhavari Kumar

108. ANALYZING THE ECONOMIC IMPACT OF RELIGIOUS AND CULTURAL EVENTS ON TOURISM: A COMPARATIVE STUDY 221

Rev. Bingiriye SunandaBodhi

109.THE DESIGN OF DRIP LEDGES AT CAVE SHELTERS IN ANCIENT BUDDHIST MONASTERIES IN SRI LANKA: SPECIAL REFERENCE TO MIHINTALAYA, HADAGALA, VESSAGIRIYA, SITHULPAWWA, AND RAJAGALA 223

M. D. I. K. Abeynayake, K. Hettiarachchi, K. M. Alexander

110.A STUDY ON THE LINKAGE BETWEEN THE BUDDHIST HERITAGE AND TENDENCY OF CULTURAL TOURISM OF DOMESTIC TOURISTS IN SRI LANKA 225

L. P. S. D. Gnanathilaka

111. SACRED ODYSSEY: REINVIGORATING SRI LANKA'S LEGACY OF BUDDHIST HERITAGE IN SPIRITUAL TOURISM 227

S. K. L. J. Ramanayaka

112.BUDDHIST ANALYSIS OF EMOTIONS FOR CULTIVATING HARMONY AND SUSTAINABILITY 229

Ven. Bulugahpitiye Nandabodhi

113. ENHANCING USER EXPERIENCE THROUGH ICON AND USER INTERFACE DESIGN: A CASE STUDY ON ‘ANURADHAPURA’ SRI LANKAN HERITAGE SITE 231

C. S. G Korala

114. THE MISSION OF THE PREACHING HALL (BANAMADUWA) TO DEVELOP THE LISTENING TRADITION IN SRI LANKA: WITH SPECIAL REFERENCE TO THE KURUNEGALA DISTRICT 232

D. M. S. K. Herath

115. ශ්‍රී ලංකාවේ පැරණි කාසි අතුරින් "ඇතා හා ස්වස්තික" කාසියේ සංකේත පිළිබඳව බෞද්ධ විද්වතුන් විසින් ඉදිරිපත් කර ඇති මතවාද පිළිබඳව විමර්ශනයක්..234

එච්. එම්. වයි. පී. වික්‍රමසිංහ

116.සඟ සතු දේපළ ආරක්ෂාව උදෙසා (බලු කවුඩු)සංකල්පය පිළිබඳව අභිලේඛන ශාපපාඨ ඇසුරින් විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්............236

නිෂාදි මල්කා කේ. ඩී

117.පැරණි පුස්කොළ පිටපතක දැක්වෙන සුමන සූත්‍රය බුද්ධ භාෂිතයක් නොවේ ද?...238

පූජ්‍ය දෝතළුඔය නාරද හිමි, ඒ.එල් බුද්ධිකා මධුවන්ති අමරසිංහ

118.රිටිගල විහාරාරාම පද්ධතියේ ඉදි කර තිබූ අතිරේක ගොඩනැඟිලි වත්මන් සංචාරක කර්මාන්තයේ ප්‍රවර්ධනයට දායක කර ගත හැකි ආකාරය පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්...240

නවෝදි ජී. ඩබ්ලිව්. ටී. එස්.

119.'උරුසිලා පටිමා'' බුද්ධ ප්‍රතිමාව පිළිබඳ සාපේක්ෂ කාල නිර්ණයක් ………………………………………………………..242

එම්. සී. එස්. කෝස්තා, එච්. ඩී. එස්. ප්‍රනාන්දු, එච්. එච්. ඒ. කරුණාරත්න

120.පුස්කොළ පොත්වලින් හෙළිවන ව්‍යාධීන් පිළිබඳ මූලික වර්ගීකරණයක් ……………………………………………………….244

එච්. එච්. ඒ. කරුණාරත්න

121.සිංහල පූජා නැටුම් සහ පූජා වාදන සම්ප්‍රදායේ පැවැත්ම උදෙසා බලපෑ බෞද්ධ සංස්කෘතික ආභාසය පිළිබඳ විමසුමක්...............................246

ජී. භවන්ත ප්‍රමෝද් චන්ද්‍රරත්න

122.අනුරාධපුර රාජධානි සමයේ ආරාමික පොකුණු හා සබැඳි ඇදහිලි, විශ්වාස පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්..248

ඩී. එල්. රණගල, ජී. කේ. විදානපතිරණ

123.පෙරහැර සංස්කෘතිය තුළ හස්තියාගේ භූමිකාව හා සංචාරක කර්මාන්තය පිළිබඳ ගවේශනාත්මක අධ්‍යයනයක්..............................250

පී. එස්. ගොඩකන්ද

124.පුස්කොළ ලිවීමේදී අවකාශය කළමනාකරණය පිණිස භාවිත කළ ලේඛන උපායමාර්ග පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්................252

ආර්. එම්. ජී. කේ. රත්නායක, ජේ. එම්. ආර්. ඩී. ලක්මාල්, ඩී. ඒ. එස්. ඩී. වීරසිංහ, ඒ. ඒ. එල්. එම්. කේ. විජේවර්ධන

125. ශ්‍රී ලාංකේය යක් තොවිල් පද්ධතියේ බෞද්ධාගමික පසුබිම: වෛශ්‍රවණ සංකල්පය ඇසුරෙන්..254

බී.ඩබ්ලිව්.ආර්. දිල්කුෂී විජේරත්න

PALI LANGUAGE AND LITERATURE

AN ANALYTICAL STUDY OF ETHICAL CATEGORIES IN THE PATISAMBHIDAMAGGA THE VISUDDHIMAGGA

Dr. Archana D. Hadke
Assistant Professor M.R.P.W.S., Arts commerce & Science college, Nagpur440026 Maharashtra India.
archanahad@gmail.com

After the Romanticism revolution in Europe, a majority of philosophers and psychologists shifted their focus towards the ethical and psychological teachings of religion, especially Buddhism. Most modern thinkers approach Buddhism from an agnostic or secular viewpoint, seeking Buddha's teachings for mental health improvement, life satisfaction, and the development of an ethically peaceful society. Writers such as Owen Flanagan, Stephen Bachelor, and others have regarded Buddhism as a psycho-ethical philosophy. However, despite the utilization of various Buddhist methods like ethics and mindfulness, "many people still do not experience as much benefit as they should," as noted by the well-known Buddhist scholar and psychotherapist Mark Epstein; they still feel unsatisfied. This brief research aims to provide an answer to the causes behind this dissatisfaction through a literary analysis. Here, we attempt to analyze the issue psychologically, referencing well-known Buddhist psychologists, psychotherapists, and primary and secondary Buddhist literature. I use a synthesis method to bridge the gap between European and Asian interpretations of ethical implications. This study delves into Vissudimagga and Pattisambhidda collectively, rather than conducting a comparative analysis. Key concepts explored include the ethical categorical classification and the influence of perspective on intentions. I illustrate how our perspective affects our intentions and contributes to strengthening our ignorance, even when we are attempting to follow the Buddha's psycho-ethical teachings properly and mindfully (micchāsati). From a Buddhist philosophical standpoint, due to cultural differences, our ethics are considered "Torn" (khaṇḍāni) ethics, "Rented" (chiddāni) ethics, "Blotched" (sabalāni) ethics, "Mottled" (kammāsāni) ethics, etc. Perception and cultural influence distort our intentions and understanding of ethics, leading to ignorance and guilt. However, by following ethics mindfully (samasati) with a

properly classified understanding (sama-gyan) of ethics, mindfulness can be strengthened, and efforts can be corrected. The scope of this research is limited to the topics of liberation and mental health. Some may critique it for this focus, as we attempt to explore psychological well-being and meditative attainment. Additionally, traditionalists may criticize the terminology used, where a modern approach is applied. Nevertheless, the research sheds light on why, even after mindfully following the precepts or ethics, individuals may be unable to make spiritual progress, such as attaining meditative stages, and why they may feel more guilt than satisfaction.

Keywords: *Mindfulness therapy, Psycho-ethical Philosophy, Mental health, Meditative attainment*

A NEW MANUSCRIPT ON PALI GRAMMAR: SADDAPADAVINICCHAYA

Ven. Medagampitiye Wijithadhamma
Professor, Dept.of Pali and Buddhist Studies,
International Centre for Multidisciplinary Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Sri Jayewardenepura.
wijithadhamma@sjp.ac.lk

This research aims to introduce the text of a palm-leaf manuscript (MS) on Pali grammar called Saddapadavinichaya. The content analysis was the main methodology of the study. Since this MS is a new finding, no one has written on this. A few years ago, I found a manuscript of Bālāvatāra Sugaṇṭhisāra consisting of 71 folios, written in clear Sinhalese characters. There is no date or any information regarding the author or the scribe in the manuscript. When I went through the page by page of the above MS, I noticed that there is another book attached at the end of the main text. This new text consists of five folios from Khi to Khṛ. Except for the last one, each folio has nine lines. The lines of the MS were separated into verses and numbered. In this regard, the regular line ending sign of MS was highly guided. The metre and in some special cases the meaning were also considered in this regard. Though there are a few mismatches, the whole text has been composed in anuṣhṭubh metre. In a few places, half-verse lines were noted. They were also numbered as single-line verses. Except for the six verses in the colophon, there are 144 verses in the text. The name of the text, Saddapavinicchaya, occurs at the end of the text: *saddapadavinicchaya ganthaṃ niṭṭhitaṃ*. The scriber has also put the title in Sinhala at the end of the colophon as *śabdapadavinicchayayi.* According to the author, the text is divided into padavinicchaya, padacchedavinicchaya and padaviggahavinicchaya. Attempts to find other Sinhalese copies have so far been unsuccessful. Fortunately, I was able to find a Burmese manuscript titled Saddapādavinicchaya which can be used in editing the text.

Keywords: *Bālāvatāra Sugaṇṭhisāra, Sinhalese characters, palm-leaf manuscript, scriber, Pali grammar*

ATTITUDE ON EPILEPSY IN COMMENTARIES

Ven. Hunnasgiriye Padumarathana
Bachelor of Arts, Department of Pali and Buddhist Studies, University of Sri Jayewardenepura
hpadumarathana@sjp.ac.lk

Epilepsy is an ancient disease, which has fascinated and frightened scientists and laymen alike. Before the working knowledge of the central nervous system, seizures were shrouded in mystery. In antiquity, this disease was accredited to gods and demonic possession, causing those with epilepsy to be feared and isolated. Epilepsy patients continued to face discrimination through the mid-20th century. This discrimination ranged from lack of access to health insurance, jobs, and marriage equality to forced sterilizations. Despite the strides that have been made, there are still many misconceptions globally regarding epilepsy. Studies show that patients with Apamāra (epilepsy) in communities that understand the pathology and cause of seizures are generally more successful in social and educational environments. While there has been progress, there is more work which needs to be done to educate people across the globe about the pathology of epilepsy. However, according to modern Western science, Epilepsy is a mental illness condition. It is commonly known as apoplexy, contortion or fit in modern popular usage. The modern medicine idea is that sudden emotional changes cause this condition. Moreover, this is known as a disease, which is an electrical activity that occurs due to a chemical defect caused by the physical or mental influence of the person. A perversion of the physical organs can be seen in the presence of this disease. It is useful to avoid this disease by controlling the causes such as lack of proper sleep, excessive tiredness, excessive alcohol consumption, and giving up drinking who are addicted to too much alcohol. Genetic conditions, neurological disorders, fever, infections which are related to the brain, assault which happens to the head, certain drugs, alcohol, some bad habits, and mental conditions can be known as the causes of this disease. As the commentaries pay high attention to health and health conservation, the research problem is to discuss how Aṭṭhakthā explains epilepsy. This research is conducted to study the primary source, the attitude of

Aṭṭhakthā about epilepsy, based on the research problem of the attitude presented by Aṭṭhakthā on Epilepsy, according to the basic research method. It was confirmed that epilepsy is not recognised as a disease in commentary. According to commentary, epilepsy is the action of some inhuman force. This opinion can potentially exclude someone as a primary opinion, so information was obtained from a professional Ayurvedic physician using the Ayurvedic opinion interview method. According to the information commentaries, epilepsy is a disease caused by physical irritation. According to the information in obtained from the psychologists in connection with the above method, this is a physical disease condition that is not considered a mental illness level. It is also a medical condition that is not discussed in psychotherapy. This research found that epilepsy is an inhuman force and is described as a demonic possession as shown in the commentary of Niddesa.

Keywords: *Āyurveda, Commentary, Epilepsy, Inhuman, Mental diseases*

A PRELIMINARY STUDY ON EFFECT OF SOCIAL TRANSFORMATION ON *PARITTA SAJJHĀYANĀ*

R. M. J. D. K. Rathnayake[1], M. Alawathukotuwa[2], J. Wijayakulasooriya[3]

[1]Postgraduate Institute of Humanities and Social Sciences, University of Peradeniya, Sri Lanka.

[2] Department of Fine Arts, University of Peradeniya, Sri Lanka

[3] Department of Electrical and Electronic Engineering, University of Peradeniya, Sri Lanka

dilushirathnayake13@gmail.com

In the world different cultural behaviors can be noticed. So, culture is a complex of customs and traditions. Among those customs and traditions religious oriented objectives centered aspects can be known as rituals. Hence religious act of prescribed group of people who follow a religion seeking a spiritual and ordinary results follow different rituals to maintain the religious prolongation by adding some new inputs with cultural diffusions and technological advancement over time. In recent times, the world has experienced significant social transformation, leading to changes in attitudes, beliefs, and practices. This transformation has had a profound effect on religious chanting. Religious chanting is a form of expression that has been used by various cultures and religions. "Pirith" in Sinhala, "Paritta" in Pali and "Paritrāna" in Sanskrit refers to the chanting (Sajjhāyanā) of Buddhist scriptures known as "Sutra" which is a tradition in mainly the Eastern part of the world. The Ceremony of *Paritta Sajjhāyanā*, is one of the venerated and popular Buddhist ritual in Sri Lankan Society. But along with the Social Transformation the way it Perform and Perception of *Paritta Sajjhāyanā* has deviated in some aspects form its original roots in contemporary society due to cultural diffusions, complexity of the needs of the society and impact of electronic media over time. So here in this research paper it examines how social transformation impact on *Paritta Sajjhāyanā* to transform the way it Perform and adhere the Buddhist culture. In that case here a study was carried out to explore the Effect of Social Transformation on *Paritta Sajjhāyanā* with a socio psychological analysis and as well as from a perspective of an Acoustic analysis. In acoustic analysis, the Standard deviation Of Pitch (SOP), Standard deviation of Spectral Centroid

(SOSC) and Standard deviation of Energy (SOE), which represent the variation of the selected acoustic properties are used for the comparison. Audio samples from 40 *Paritta Sajjhāyanā*'s have been recorded at a sampling frequency of 44100 Hz. Then each of the prescribed sound samples were divided into one second segments and the pitch and spectral centroid of each segment were estimated using a computer program. Then the SOP, SOSC and SOE of each audio signal were calculated. Finally, this research concludes that social transformation has had a significant impact on *Paritta Sajjhāyanā*, leading to changes in the production, perception, and the way it is performed.

Keywords: *Acoustic Analysis, Cultural Diffusion, Paritta Sajjhāyanā, Production, Social Transformation*

IDENTITY OF THE SRI SADDHARMADĀSA: AN EXPLORATORY STUDY

Ven. Welampale Rathanasara
Department of Pali and Buddhist Studies, University of Ruhuna
wrthero.wr1996@gmail.com

Milindapañha is a prominent *Pāli* text produced in India in the 1st century AC. According to the scholar's view, it was in Prakrit or Sanskrit first, but later period it was translated into *Pāli* language. It represents the post-period of Pali commentaries. quotes that were taken from *Milidapañha* have been cited in several commentaries. *Milindapañha* has been written including the discussion held between King Milinda and Venerable *Nāgasena*. Several Sinhala literature texts such as *Saddharmarathnāvaliya, and Saddarmarathnākaraya* have mentioned *Milidapañha that was available in Sinhala*. Venerable *Welivita Soratha* has pointed out that a Sinhala *Milindaprashnaya* existed in the period of the Kurunegala kingdom. However, there is no evidence to prove this point. Sinhala *Milindapañha or Sri Saddharmadāsa* has been compiled by Venerable *Hīnatikumbure Sumangala* who lived during the Kandyan period and was a student of *Aththragama Rājaguru Bandāra.* King *Kīrthi Sri Rājasinghe* was the ruler of the Senkadagala Kindom of Sri Lanka at this period. What *is* the significant role that plays by Sinhala *Milindaprashanaya* in Sinhala literature and its support to identify the words and literature patterns in the Kandyan period? is the research problem. The main objective is to study the basic differences between *Milindapañha* and *Saddharmadāsa*. Primary and secondary sources relevant to the research were studied by using qualitative research methodology. In conclusion, as the result of the research following differences were identified though *Sri Saddarmadasa* is the Sinhala translation of *Milindapañha*. (1) The main aim of the author in writing the *Saddharmadāsa* is critical. (2) A new introduction part and some Stories have been added. (3) Some questions mentioned in *Milindapañha* were not included. (4) Most words have the influence of the Sanskrit language.

Keywords: *Hīnatikumbure Sumangala, Milinda, Milindapañha, Nāgasena, Saddarmadāsa*

A STUDY OF THE BUDDHIST ATTITUDE ON POEM & POETICAL HALLMARKS

Ven. Dr. Ehelepola Mahinda
Temporary Lecturer, Department of Buddhist & Pāli Studies, Bhiksu University of Sri Lanka, Anuradhapura
mahelepolabusl@ac.lk

The poem is considered to be the aesthetic and creative thinking of man and the tradition of knowledge associated with it. The song is a part of the poem. The concept of poetry originated in the earliest times of mankind. The entire human community, which is not limited to a particular religion, nation, region, language, and caste, as well as certain animal parts is sensitive to poetry so that poetry can be considered as a universally enjoyable experience. The poem can be read and enjoyed and the song can be heard and enjoyed. The use of music to invoke God and to draw closer to God was a major practice in Brahmin society. Attributing the origin of every living and inanimate thing to God is an ancient practice that has been with mankind for centuries. But literature, music, and poetry are sub-concepts of the broader aesthetic concept of art, and they are born not among the gods but among the primitive villagers. The original authorship of the Oriental poetic path is attributed to the author of the *Rāmāyaṇa,* named *Vālmīki*. It is also recognized as an epic poem in Sanskrit literature. Although it is widely believed that the initiation of the oriental poetry concept is observed in the Vedic and Sanskrit literature, is it possible to observe several initiation moments of the oriental poetry concept in the Pāli Canonical Literature? This is the research question of this paper. Although the creation of poetry is not a main task belonging to the Buddha, as a poet creates high poetry using poetic tools, there are many beginnings of poems that are born spontaneously in Pāli suttas. In the hymns of the Rigveda and in the *Udana* and *Thera-Theri* stanzas of the tripitaka, the same type of genuine free poetic characters is found. It is possible that they included poetic features as well. The first *Udana*, which the Buddha stated after attaining enlightenment, shows that poetry was used to communicate the Dhama at the very beginning of the Buddha. This first *Udana*, which the Buddha preached to the world with immense joy after

attaining enlightenment, has become a composition of rich poetry. The essence of poetry is to lead the individual from delightful to wisdom. Thus, many poems (Gāthās or Stanzas) beginning with delight and culminating in wisdom are found in the Pāli suttas. In terms of literature and poetry, the richest Buddhist works are found in the *Sutta Pitaka. Suttanipata, Dhammapada, Jataka, Apadana, Theragatha, Therigatha* take the lead among them.Thus many Suttas very similar to the poem form are found in the Pāli Canonical literature. It is also known from the *Kavi Sutta* of the *Anguttara Nikaya* that there was poetic knowledge and poetical criticism of the Buddha. It shows that there were four poets in Indian society at the time of the Buddha, as follows *Cintā Kavi, Suta Kavi, Attha Kavi, Paṭibhāna Kavi*, and these poets got the highest position among the various poets of that time. The Content analyzing method is the main research methodology of this research paper. Finding and identifying the Buddhist Attitude on Poem and Poetical hallmarks is the profound objective of this research paper.

Keywords: *Buddhism, Pali Canon, Poem, Poetical Criticism*

TATHĀGATA - PPAVEDITA - TTHAGGAHAṆE PATISAṂCIKKHITABBĀNI KĀRAṆĀNI VĪMAṂSANAṂ

Ven. Bulathsinhala Gnanarathana Thero
Undergraduate, Department of Language, Buddhist and Pali University of Sri Lanka
gnanarathanabulathsinhala@gmail.com

Uddeso: Pāḷīti tathāgatena bhāsitaṃ vacanaṃ. taṃ pitakavasena tividhaṃ. seyyatīdaṃ vinayapitakaṃ, suttapitakaṃ, abhidhammapitakanti. Tena hi Imasmiṃ pariyesanasmiṃ adhippāyo pan te tayo pitake atthakathane kāni kāraṇāni patisaṃcikkhitabbānīti vīmaṃsanaṃ.

Pariyesanapañho

Kāni kāraṇāni patisaṃcikkhitabbāni; pitakatthaggahane? Tatheva kā hāni; rite tasmā kāraṇasmā pitakatthaggahane patisaṃcikkhite? Tatrime vissajanā pañhāti daṭṭhabbā.

Pariyesanappayogo: Pariyesanapañhassa vissajjanatthāya ettha pamukhavasena sāhiccamūlanissayo ca vāṇivijjā - (Linguistics) pakaraṇavicārakkanavedā (Pragmatics) ca ajjhayanaṃ karīyati; paṇḍitābhimukhe sākaccha ca.

Pariyesanaparicchedo: Ettha theravādapāḷimeva Abhippetaṃ. Na tu aññasamayāgatapitake.

Pariyesanappayogaṃ: pitakatthaggahane patisaṃcikkhitabbāni kāraṇāni sambahulāni dissate. seyyathīdaṃ.

- Tantibhāsāñāṇaṃ.
- Pubbanigamanañāṇa - vippayuttaṃ.
- Saddhāya ca paññāya ca abhinivesanaṃ.
- Suttakhaṇḍaṃ avavatthetva vīmaṃsanaṃ.
- Sāṭṭhakathā pālisāhiccavisayāyatta - pakaraṇaganthe āsevanaṃ.
- Pakaraṇānubaddhanaṃ ajjhayanaṃ. (Context)
- Abhidhamme saṃsandananti.

Tatra tantibhāsāñānaṃ nāma; Magadhabhāsāñāṇa. Taṃ kissahetu; Peṭakasāhiccaṃ pana tantibhāsāya racitaṃ. rite tantibhāsāya mūlagandhaṃ upasevituṃ assakkuṇāti.

Pubbanigamanañāṇa - vippayuttaṃ nāma; pubbagataṃ micchādiṭṭhigataṃ ñāṇaṃ. tena hi vuttaṃ idha pana bhikkhave ekacce

moghapurisā dhammaṃ pariyāpuṇanti…te taṃ dhammaṃ pariyāpuṇītva tesaṃ dhammānaṃ paññāya atthaṃ na upaparikkhanti…te upārambhānisaṃsā ceva dhammaṃ pariyapuṇantīti. evamevaṃ alaṃ ca kho pana Pubbanigamanañāṇāya athavā pāpakāya diṭṭhigatāya pariyāpuṇena.

Saddhāya ca paññāya ca abhinivesanaṃ nāma; saddhāti idha dhammagāravaṃ. Paññāti pajānanalakkhaṇaṃ. vibhaṃgaṭṭhakathāyaṃ pana vuttaṃ; 'balavasaddho hi mandapañño muddhappasanno hoti. avutthusmiṃ pasīdati. Balavapañño mandasaddho kerātikapakkhaṃ bhajatīti. Tena hi saddhāya ca paññaya ca upanidhāya piṭakatthapariggahaṇaṃ adhigantabbaṃ.

suttakaṇḍaṃ avavatthetvā vīmaṃsanaṃ nāma; sutthakaṇḍanti suttakoṭṭhāsaṃ. Avavatthetvāti sabbasuttaṃ agaṇhitvā suttakoṭṭhāsameva vaṇṇeti. Tena attha viparītaṃ bhavati.

Sāṭṭhakathā pālisāhiccavisayāyatta - pakaraṇaganthe āsevanaṃ nāma; attho'ti aṭṭhassa adhivacanaṃ. Kathīyatīti katha. Tena hi vuttaṃ 'attho kathīyatīti etāyāti aṭṭhakathā.' aṭṭhakathāyaṃ sabbampi piṭakaganthānaṃ atthaṃ dissate. pakaraṇaganthe ca. tena hi nūna aṭṭhakathā pālisāhiccavisayāyanta-pakaraṇaganthe āsevitabbaṃ.

Pakaraṇānubaddhanaṃ ajjhayanaṃ nāma; yo yesu piṭakesu athavā suttesu atthaṃ pariyosati. So pakaraṇānubaddhabhāvaṃ ajjhayanaṃ kattuṃ vaṭṭati. vāṇivijjāyaṃ (Linguistics) pakaraṇavicāraṇe (Pragmatics) padhānavasena catudhā honti. Tehi kamavedehi pitakatthaṃ vīmaṃsanaṃ agghati.

Abhidhamme saṃsandanaṃ nāma; ābhidhammikabhikkhuyeva kira dhammakathikā nāmāti 'atthasālinī' nāmaṭṭhakathāyaṃ dissate. Tena hi sabbasuttaṃ abhidhamme saṃsandetvā atthaṃ vaṇṇanaṃ arahati. Kasmā sabbampi buddhavacanaṃ rasavasena ekavidhṃ. Rasavasena nāma vimuttirasameva hoti. sabbakilesappahānaṃ nibbāṇaṃ.

Nigamanaṃ: Iccādivasena sallakkhamāne pitakatthaggahane patisaṃcikkhitabbāni sambahulāni kāraṇāni upasevitvā anubujjhituṃ abhisambhunāti.

***Pamukhapadāni**: pitakatthaggahane, Paḷi, Pakaraṇavicāraṃ, teravāda*

සාමාන්‍ය ලාංකීය සමාජය තුළ පාලි භාෂාව භාවිත වන ආකාරය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්

ජේ. ජී. ඒ. සචිත් නිමේෂ ජයසේකර
පුරාවිද්‍යා අධ්‍යයන අංශය, කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය
sachithnimesha805@gmail.com

වාග්වේදීන්ට අනුව පාලි භාෂාව ඉන්දු ආර්ය යුගයේ පූර්ව අවධියට අයත් ප්‍රාකෘත විශේෂයක් වන අතර එය ක්‍රි.පූ. පස්වන හා ක්‍රි.ව පළවන සියවස පමණ කාල පරිච්ඡේදයට සීමා වෙතැයි ලිඛිත සාධක අනුව නිගමනය කළ හැකිය. එහිදී පාලි යන්නෙන් අදහස් කරනු ලබනුයේ පෙළ, පාඨය යන අර්ථ විවරණයක් ලබාදෙනු ලබයි. මෙය ථේරවාදී ත්‍රිපිටකයේ හා එහි සම්පූර්ණ උපජීවී භාෂාව පාලි විය. නමුත් මෙම භාෂාව කාලයාගේ අවෑමෙන් තදානුරූපව භූගෝලීය ව්‍යාප්තියක් සිදුවිය. එය වාණිජ සම්බන්ධතා හා පණිවුඩ හුවමාරු ක්‍රමෝපාය දියුණුවීමත් සමඟ මෙය ව්‍යාප්ත විය. එනම් මේ සඳහා බෞද්ධ භික්ෂූන් සහ රාජදූතයන් බහුල වීමත් සමඟ දකුණු සහ අග්නිදිග ආසියාකරයේ බෞද්ධ රටවල විශ්ව භාෂාවක් බවට පත් විය. මෙම පාලි භාෂාව මහින්දාගමනය සමඟ ශ්‍රී ලංකාවට තුළ වාචිකව සම්ප්‍රේෂණය විය.නමුත් පාලි ලේඛන රචනා කරන ලද්දේ ක්‍රි.පූ. 1 වන සියවසේදීය. එනම් මෙරට පැරණිතම වංශකතාවන දීපවංශය හා ඊට පසුකාලීනව ලියවුණු මහාවංශය ද බුද්ධ භාෂිත ධර්මය සඳහන් ත්‍රිපිටකය ද රචනා වී ඇත්තේද පාලි භාෂාවෙන්ය. දඹදෙණිය යුගයේ විසූ දෙවන පරාක්‍රමබාහු රජු විසින් භෙසජ්ජ මඤ්ජුසා නම් වෙදපොත පාලි භාෂාවෙන් රචනා කරන ලදී. මීට අමතරව අනෝමදස්සී මාහිමියන්ගේ ශිෂ්‍යයකු විසින් හත්ථවනගල්ල විහාර වංසා නමැති චම්පුකාව්‍ය පාලියෙන් රචනා කරන ලදී.නමුත් ක්‍රි.ව. 12 වැනි සියවස වන තෙක් මෙම භාෂාව ශ්‍රී ලංකාවේ සමෘද්ධිමත් භාෂාවක් ලෙස පැවති අතර පසුව ක්‍රමිකව ලාංකික ජන සමාජය තුළ භාවිතය අවම විය. නමුත් වර්තමාන සාමාන්‍ය සමාජය තුළ විවිධ වූ අවස්ථාවන්හි විවිධ අවස්ථා සම්බන්ධව යොදාගෙන ඇති බව අධ්‍යනයන් මඟින් පැහැදිලි විය.උදාහරණ ලෙස ගත් විට භාවාත්මක ප්‍රකාශන සඳහා අනේ අනිච්චංල අයියෝ සංසාරේලබාලගිරි දෝෂය අද නොවේ හෙට, අනිච්චාවත සංඛාරා, නමෝ විත්තියෙන්, රාහු අපල යන භාවාත්මක යෙදුම්ද එසේම වසලයාලකුහකයා උද්ධච්චලතණ්හා, පණ්ඩිත යන පාලි වචන භාවිත කර ඇත. තවද සාමාන්‍ය ජනයා ග්‍රාමීය ජනසමාජය තුළ අමු කැවිලා වගේලපණ්ඩිතයට ඒ දණ්ඩෙ යන්න බෑ වැනි සිංහල ගැමි උපමා සහ වෙනත් යෙදුම් සඳහා මෙම භාෂාව භාවිත කර ඇති බවට පැහැදිලි වේ. මීට අමතරව ජනකවි ආශ්‍රිතව පාලි භාෂාව යොදාගත් බවට ශ්‍රී පාද වන්දනා කරනු ලබන නඩ ආශ්‍රිත ගායනා කරන තුන් සරණේ කවි වලින් පැහැදිලි වේ. එනම් නිදසුන් ලෙස බුද්ධං සරණේ සිරස නමාගෙන යන කවි තුළද මෙම භාෂාවේ වචන අන්තර්ගතය. තවද සාමාන්‍ය පොදු ජන ගීත වන අඩු කුලේ කියලා

අසරණයා මැඩගන්නෙමි ලෝකේ වසලයා ගීතය ද බුද්ධං සරණන් ගච්ඡාමී ඇතුළු බොහො ගීත පාලි භාෂාව යොදාගෙන ඇති බවට මෙම විමර්ෂණය මඟින් පැහැදිලි විය. එහිදී සාමාන්‍ය ලාංකික සමාජය තුළ පාලි භාෂාව භාවිත වූ ආකාරය පර්යේෂණ ගැටලුව වූ අතර පාලි භාෂාව පිලිබඳව හඳුනාගැනීමත් එය ග්‍රාමීය සමාජය තුළ සාමාන්‍ය ජන ව්‍යවාහරයක් ලෙස භාවිත වූ ආකාරය පිළිබඳව අධ්‍යයනය කිරීම මෙම පර්යේෂණ අරමුණ විය.එහිදී සතර කෝරළයේ ආශ්‍රිත මේ සඳහා අධ්‍යන සීමාව වූ අතර ඒ සඳහා භාවිත කළ අධ්‍යන ක්‍රමවේදය වුයේ ගුණාත්මක දත්ත රැස්කිරීමේ පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය යටතේ පුස්තකාල හා සම්ම්බුඛ සාකච්ඡා මඟින් වර්ගීකරණ ක්‍රමය ඔස්සේ පර්යේෂණයට අදාළ දත්ත රැස් කිරීම සිදු කරන ලදී.එහිදී මේ මඟින් සාමාන්‍ය ලාංකික ගැමි සමාජය තුළ පාලි භාෂාව පිළිබඳ විදග්ද දැනුමක් නැතත් සමාජයට පාලි බස කෙතරම් සම්ප්‍රේෂණය වී ඇති ආකාරය අනාවරණය විය.එසේම මෙම භාෂාව අදහස් හා හැඟීම් ප්‍රකාශ කරන කථන මාධ්‍යක් ලෙස ග්‍රාමීය ජනසමාජ තුළ සුලභව අවස්තානුකුලව භාවිත වන බවට විමර්ෂයනය තුළින් අනාවරණ විය.

ප්‍රමුඛ පදඃ *සාමාන්‍ය,ලාංකික සමාජය,පාලි භාෂාව,භාවිතය*

මහාවංශ හා චූලවංශ යන දෙවැදෑරුම් ව්‍යවහාරය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්

සම්පත් සුරංග ජයසිංහ
පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශය, නාගානන්ද ජාත්‍යන්තර බෞද්ධ අධ්‍යයන ආයතනය
jssuranga@gmail.com

මහාවංශය ශ්‍රී ලාංකේය වංශකථා සාහිත්‍යය තුළ පවතින අග්‍රගණ්‍ය කෘතිය වේ. ක්‍රි.ව. 1850 දී යටත් විජිත භාර ලේකම්ව සිටි එමර්සන් ටෙන්ට් මහතා රචනා කරන ලද සිලෝන් නැමැති කෘතියේ, "ලෝකයේ අඛණ්ඩව තම ඉතිහාසය ලියූ ජාතියක් වේද ඒ සිංහලයෝය" යැයි සඳහන් කර තිබේ. ලාංකේය ඉතිහාසය දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ අඛණ්ඩව රචනා කර තිබීම සුවිශේෂ කාරණාවක් වන අතර ලෝක ඉතිහාසය තුළ දීර්ඝ ලිඛිත ඉතිහාසයක් හිමි රටවල් ඉතා අල්පය. දික්සඳසෙනෙවි පිරිවෙන් වැසි මහානාම හිමියන් විසින් පාලි භාෂාවෙන් මහාවංශය රචනා කර ඇත්තේ, හෙළ භාෂාවෙන් රචනා වී තිබූ මහාවංශකථාව පාදක කරගෙන බැව් වංසත්ථප්පකාසිනී නම් මහාවංශ ටීකාවේ සඳහන් වේ. මහාවංශ කර්තෘ හිමියන්ගේ කාලය ධාතුසේන රාජ්‍ය සමයට අයත් යැයි සැලකේ. පරිච්ඡේද තිස්හතකින් සමන්විත මහාවංශයේ ප්‍රථම භාගය, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ලංකාගමනයෙන් ආරම්භ වී, මහසෙන් රජුගේ රාජ්‍ය සමයෙන් අවසන් වේ. අනතුරුව මහසෙන් රජුගේ පුත් කිත්සිරිමෙවන් රාජ්‍ය සමයෙන් ආරම්භ වන වංශකථාව චූලවංශය යනුවෙන් හැඳින්වීමට හේතුව කුමක්දැයි අධ්‍යයනය කිරීම මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණ වේ. මහාවංශය අවසන් වන තැන් සිට චූලවංශය ද ක්‍රමානුකූලව අතොරක් නැතිව රචනා වුවත් මහාවංශ හා චූලවංශ යන උභය නාමකරණය සිදු වූයේ කෙසේද යන්න පර්යේෂණ ගැටලුව වේ. මෙහිදි ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය භාවිත කරනු ලබන අතර, ප්‍රාථමික හා ද්විතීයික මූලාශ්‍රයයන් දායක කරගනු ලැබේ. මහාවංශ හා චූලවංශ යන දෙවැදෑරුම් ව්‍යවහාරය පිළිබඳ බොහෝ විද්වතුන් මත ඉදිරිපත් කර ඇති අතර, යගිරල සිරිපඤ්ඤානන්ද හිමියන් මහාවංශ තෘතීය භාගයේ ප්‍රස්තාවනාවෙහි සඳහන් කරන්නේ මෙසේ වෙන්කොට ව්‍යවහාර කිරීමට කරුණු රහිත බවය. චූලවංශ යන ව්‍යවහාරය ආරම්භව ඇත්තේ පොළොන්නරු යුගයේ සිටය. සුළුවස යනුවෙන් මිනිපේ සෙල්ලිපියෙහි ද පූජාවලියේ ද සඳහන් වී තිබේ. මහාවංශය ආරම්භ වන්නේ තථාගතයන් වහන්සේගේ ලංකාගමනය විස්තර කරමිනි. මිහිඳු හිමියන් ලංකාවට වැඩම කිරීමෙන් පසු මහාවිහාරය ස්ථාපිත කිරීමත් සමඟ මහාවිහාරවංශය බිහි වේ. මහාවංශය යනු සිංහල ජාතියේ වංශකථාව නොව තථාගතයන් වහන්සේගෙන් ආරම්භවන ආර්ය වංශයේ ඉතිහාසයයි. දෙවනපෑතිස් රජුගේ රාජ්‍ය සමයේ ගොඩනැගෙන මහාවිහාරය රාජ්‍ය පාලකයන්ගේ නොමඳ දායකත්වයෙන් සමෘද්ධිමත්භාවයට පත්ව, ථෙරවාදී බෞද්ධ මූලස්ථානය වශයෙන් බෞද්ධ රටවල් අතර ප්‍රචලිත විය. මහසෙන් රාජ්‍ය සමයේ මහාවිහාරය කුමන හෝ හේතුවක් මත පදනම්ව, ඉතාමත් අවාසනාවන්ත ලෙස විනාශයට පත් කර එහි ධාන්‍ය වගා කළ බැව් සඳහන්

වේ. මිහිඳු හිමියන්ගේ මඟපෙන්වීම මත ගොඩනැගුණු මහාවිහාරය මේ අකාරයෙන් නිමාවන අතර, එහි ඉතිහාසය පිළිබඳ රචිත මහාවංශය ද එතැකින් නිමා කර ඇත. මහාවංශය සිංහල ජාතිය පිළිබඳ රචිත වංශකථාවක් වූවා නම් එය මහසෙන් රජුගෙන් නිමාවට ගොසින් එතුමාගේ පුත් කිත්සිරිමෙවන් රාජ්‍ය සමයෙන් චූලවංශය ආරම්භ වීමට කිසිදු හේතුවක් නොමැත. මහසෙන් රජුගේ පුත් කිත්සිරිමෙවන් රජු මහාවිහාරය නැවත ස්ථාපිත කරන අතර එහි ඉතිහාසය චූලවංශය යැයි නම් කරමින් පොලොන්නරු යුගයේ දී රචනා කර ඇත. චූලවංශ කතෘවරයා වංශකථාව එසේ හැඳින්වුවද මහාවිහාරවාසී භික්ෂූන් වහන්සේලා මෙම දෙවැදෑරුම් භේදයට යටත් නොවූහ. බුද්ධඝෝෂාදී විදේශීය බෞද්ධාචාර්යවරුන් චූලවංශ කාල සමයට අයත් භික්ෂූන් වහන්සේලා මහාවිහාරවාසී ශ්‍රේෂ්ඨ පඬිවරයන් වශයෙන් ගෞරව සම්ප්‍රයුත්තව හඳුන්වා දී ඇත. මේ අනුව, මහාවංශ චූලවංශ යන දෙවැදෑරුම් ව්‍යවහාරය මහසෙන් රාජ්‍ය සමයේ මහාවිහාරයේ විනාශය මත පදනම්ව වංශකථාව හැඳින්වීම සඳහා භාවිතයට ගෙන ඇති බව නිගමනය කළ හැකිය. එමෙන්ම මහාවංශය වර්තමානයේද රචනා වන අතර එය සිංහල ජාතියේ ඉතිහාසය යැයි නුනුවණින් ගෙන රචනා කිරීම අනුචිතය.

ප්‍රමුඛ පදඃ *චූලවංශ, මහසෙන්, මහාවංශ, මහාවිහාරය, සිංහල*

අග්නිදිග ආසියාතික පාලි ලේඛනයන්හි අන්තර්ගත පාලි සංයුක්ත අක්ෂරයන් සඳහා සංස්කෘත සංයුක්ත අක්ෂරයන්හි බලපෑම පිළිබඳ අධ්‍යයනයක් (බුරුම පාලි ග්‍රන්ථ ඇසුරෙන්)

ආචාර්ය පූජ්‍ය විලේගොඩ සිරිවිමල හිමි
විද්‍යාත්මක සහකාර, පර්යේෂණ අංශය, පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයන පශ්චාත් උපාධි ආයතනය, කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය.
ven.vilegodasirivimala@gmail.com

ථේරවාදී විභජ්ජවාදී හෙවත් හීනයාන බුදුදහමේ ප්‍රධානතම සන්නිවේදන මාධ්‍යය වූයේ පාලි භාෂාවයි. පාලි භාෂාව කේන්ද්‍ර කොටගෙන ව්‍යාප්ත වූ බුදුදහම දකුණු දිග බුදුදහම වශයෙන් ද හඳුන්වනු ලබයි. ඉන්දියාව හැරුණු විට දකුණුදිගට හීනයානික බුදුදහම ව්‍යාප්ත වූ රටවල් අතුරින් එක ම රට ශ්‍රී ලංකාව වන අතර සෙසු රටවල් සියල්ල අයත් වන්නේ අග්නිදිග ආසියාතික කලාපයට ය. ඒ අනුව පාලි භාෂාව ප්‍රමුඛකොටගෙන ව්‍යාප්ත වූ ථේරවාදි හීනයානික බුදුදහම ව්‍යාප්ත වූරටවල් වශයෙන් ශ්‍රී ලංකාව, බුරුමය, තායිලන්තය හා කාම්බෝජය ආදි රටවල් නම් කළ හැකි ය. ක්‍රි. පූ. පළමු වන සියවසෙහි ශ්‍රී ලංකාවේදී පළමු වරට ත්‍රිපිටකය ග්‍රන්ථාරූඪ වූ පසු උක්ත අග්නිදිග ආසියාතික රටවල් සඳහා ද ලේඛනාරූඪ ත්‍රිපිටකය ව්‍යාප්ත වී ඒ රටවල්වල භාෂාවන්ගෙන් ඒ ඒ ප්‍රදේශයන්හි ත්‍රිපිටකය නැවත ලේඛනාරූඪ වූ බව පවත්නා වර්තමාන සම්ප්‍රදායික මතය වේ. ඇතැම් උගතුන් සඳහන් කරන ආකාරයට ඉන්දියාවෙන් අග්නිදිග ආසියාවට පාලි ලේඛන සම්ප්‍රදාය ව්‍යාප්ත වූ බව ද මතයකි. ඒ අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ රචිත පාලි ලේඛන සිංහල අක්ෂරයෙන් ද බුරුම පාලි ලේඛන බුරුම අක්ෂරයෙන් ද මොන් පාලි ලේඛන මොන් අක්ෂරයෙන් ද කාම්බෝජ පාලි ලේඛන කාම්බෝජ අක්ෂරයෙන් ද රචනාකොට ඇත. පෙරදිග ලේඛන සම්ප්‍රදායයේ සුවිශේෂ කරුණක් වශයෙන් සංයුක්ත අක්ෂර භාවිතය දැක්විය හැකි ය. එහෙත් මෙම විවිධ භාෂාවන් ගෙන් රචිත ලේඛන තුළ ඒ ඒ අක්ෂර සම්ප්‍රදායයන් සංයුක්ත වන ආකාරයේ පැහැදිලි වෙනස්කම් දැකිය හැකි ය. මෙකී සංයුක්ත අක්ෂර භාවිතය සංස්කෘත, පාලි ආදි සියලු ලේඛනයන් හි දක්නට ලැබෙන අතර, මෙම පර්යේෂණ පත්‍රිකාවේ අරමුණ ලෙස බුරුම භාෂාවෙන් රචිත පාලි ලේඛනයන්ගේ සංයුක්ත අක්ෂර ලිවීමේ දී අනුගමනය කළ ක්‍රමවේද සඳහා නාගරී සංයුක්ත අක්ෂරයන්ගේ බලපෑම හෙවත් ආභාසය කෙබඳු ද යන්න විමසා බැලීම ය. ඒ අනුව නාගරී සංයුක්ත අක්ෂරයන්ගේ ආභාසය බුරුම පාලි සංයුක්ත අක්ෂර සඳහා ලැබුණේ ද යන්න විමසීම මෙහි පර්යේෂණ ගැටළුව වෙයි. එකී පර්යේෂණය සිදුකිරීම සඳහා නාගරී හෝඩිය හා බුරුම පාලි හෝඩිය තුලනාත්මකව අධ්‍යයන කිරීම සිදු කරන අතර නාගරී අක්ෂර සඳහා සාමාන්‍ය ව්‍යවහාර හෝඩිය භාවිත කරන අතර බුරුම සංයුක්ත අක්ෂර පිළිබඳ දත්ත ලබා ගැනීමට බුරුම අක්ෂරයෙන් රචිත පාලි අත්පිටපත් (පුස්කොළ පොත්) භාවිත කරනු ලබයි. විශේෂයෙන් සංස්කෘත භාෂාවෙහි ව්‍යඤ්ජනාක්ෂර සංයුක්ත වන ආකාර දෙකක් දක්නට ලැබෙයි. එනම්, තිරස්ව සංයුක්ත වන අක්ෂර හා සිරස්ව

සංයුක්ත වන අක්ෂර ය. සිංහල භාෂාවේ ද මෙම දෙයාකාරයෙන් ම සංයුක්ත වුව ද සිරස්ව සංයුක්ත වන අක්ෂර ඇත්තේ රකාරාංශය පමණකි. අක්ෂරයන්ගේ ස්වභාවය අනුව සිංහල අක්ෂරයන්ට වඩා බුරුම අක්ෂරයන් වඩාත් සමානත්වයක් දක්වනු ලබන්නේ සංස්කෘත අක්ෂරයන් සමග ය. ඒ අනුව බුරුම පාලි ලේඛනයන්හි සංයුක්ත අක්ෂර සඳහා ආභාසය ලැබී ඇත්තේ සංස්කෘත අක්ෂරයන්ගෙන් බව පෙන්වාදිය හැකි ය. ඒ අනුව මෙම පර්යේෂණය බුරුම අත්පිටපත් හෙවත් පුස්කොළ පොත් ලේඛන සමගින් නාගරී පෙළ එකිනෙකට සසඳමින් සිදුකරනු ලබයි. බුරුම පාලි ලේඛන ඇසුරෙන් එහි සාදක උපුටා දක්වමින් නිදසුන් මගින් නාගරී අක්ෂරයන්ගේ බලපෑම තහවුරු කරනු ලබයි. ඒ අනුව මෙම ලිපියේ නිගමනය වන්නේ නාගරී සංයුක්ත අක්ෂර උපයෝගිකොටගෙන බුරුම පාලි ලේඛන (සංයුක්ත අක්ෂර) ලිවීම සඳහා නාගරී අක්ෂරයන්ගේ බලපෑම තහවුරු කිරීම යි.

ප්‍රමුඛ පද: *අග්නිදිග ආසියාව. නාගරි අක්ෂර, පාලි, බුරුම අක්ෂර, සංයුක්ත අක්ෂර*

ධර්ම ප්‍රස්තුත ස්පෂ්ටීකරණය විෂයෙහි විසුද්ධිමග්ගයේ භාවිත ශිල්පීය ක්‍රම

ඤාණවිසුද්ධි. එච්

සංස්කෘත අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ලංකා බෞද්ධ හා පාලි විශ්වවිද්‍යාලය.

gnanavisuddhihp829@gmail.com

තම ගුරුවරයා වූ රේවත තෙරුන් වහන්සේගේ ආයාචනයෙන් හෙළටුවා උපනිශ්‍රය කොට පාලි අට්ඨකථා ග්‍රන්ථ රචනය සඳහා ලක්දිවට පැමිණි බුද්ධඝෝෂ හිමි තත් කාර්ය විෂයෙහි සප්‍රමාණික දැයි විමසනුව මහා විහාරීය භික්ෂූන් විසින් සිදු කරනු ලැබූ තත්ත්ව පරීක්ෂණයේ ප්‍රතිඵලයකි විසුද්ධිමග්ගය. සංයුත්ත නිකායේ ජටා සූත්‍රයේ දැක්වෙන "සීලෙ පතිට්ඨාය නරො සපඤ්ඤො..." යන ගාථාව මාතෘකා කර ගනිමින් විසුද්ධිමග්ගය විරචිත යි. ත්‍රිශික්ෂාව පදනම් කරගත් නිර්වාණ මාර්ගය පැහැදිලි කිරීම උදෘත ගාථාවට අනුව එහි දී සිදු කොට ඇත. තත් කාර්යය සඳහා උන්වහන්සේ සංවිහිත වූ ශිල්පීය ක්‍රම බොහොමයක් යොදා ගෙන ඇති බැව් ග්‍රන්ථය විමසීමේ දී සුබෝධ වේ. ඒ පිළිබඳ ගවේෂණාත්මක අධ්‍යයනයක් මෙමගින් සිදු කෙරිණි. බුද්ධඝෝෂ හිමියන් විසුද්ධිමග්ගයෙහි ධර්ම ප්‍රස්තුත ව්‍යාඛ්‍යානයේ දී යොදා ගැනුණු ශිල්පීය ක්‍රම මොනවාද? යන්න මෙහි දී පර්යේෂණ ගැටලුව ලෙස යොදා ගැනිණි. විසුද්ධිමග්ගය තුළ ධර්ම ප්‍රස්තුත විග්‍රහයේ දී භාවිත ශිල්පීය ක්‍රම හඳුනාගැනීම, නූතන අධ්‍යයනයන් විෂයෙහි එම ශිල්පීය ක්‍රම යොදා ගැනීම හා එයින් තත් අධ්‍යයන සාර්ථක කරගැනීම මෙයින් අභිප්‍රේත අරමුණු යි. මෙය ප්‍රමාණාත්මක පර්යේෂණයකි. එමගින් පර්යේෂණයට අදාළ දත්ත ගවේෂණය කොට විශ්ලේෂණය කිරීමෙන් හා සංඛ්‍යාත්මක ව දත්ත පෙළ ගැස්වීමෙන් පර්යේෂණය සිදු කරනු ලැබේ. එහි ලා ප්‍රධාන වශයෙන් සාහිත්‍යික මූලාශ්‍රය ප්‍රධාන කොටගත් ප්‍රාථමික හා ද්විතීයික මූලාශ්‍රය කෙරෙහි සාවධාන විය. එසේ ම ප්‍රාමාණිකයන් සමඟ සම්මුඛ සාකච්ඡා ද සිදු කෙරිණි. මෙම අධ්‍යයනයේ දී මූලික වශයෙන් විසුද්ධිමග්ගයේ දක්නට ලැබෙන අර්ථ ව්‍යාඛ්‍යානයන්හි සුවිශේෂිත්වය අධ්‍යයනයට ලක්වුණු අතර එහි ප්‍රතිඵල වශයෙන් මෙම ග්‍රන්ථයෙහි විද්‍යමාන සුවිශේෂ ව්‍යාඛ්‍යාන ලක්ෂණ හෙවත් ශිල්පීය ක්‍රම කිහිපයක් හඳුනාගත හැකි විය. විසුද්ධිමග්ගයෙහි ත්‍රිශික්ෂාව ක්‍රමවත් ව, ඉතා පැහැදිලි ලෙස විග්‍රහ කර ඇත්තේ ඊට අදාළ ප්‍රභේද අනුප්‍රභේද ද පැහැදිලි කරමිනි. එහි දී සීල, සමාධි, පඤ්ඤා යන නිර්වාණ මාර්ගයෙහි ක්‍රමික පටිපාටිය අනුව ම ධර්ම ප්‍රස්තුත විග්‍රහ කර තිබීම ග්‍රන්ථයෙහි විධිමත් භාවය ප්‍රකට කරයි. සමස්ත ත්‍රිපිටකයට ම ලියූ කෝෂ ග්‍රන්ථයක් ලෙස විද්වතුන් විසින් පිළිගනු ලැබ ඇත්තේ ද බුද්ධ දේශනාවේ එන බොහෝ ධර්ම ප්‍රස්තුතයන් නිරාකුල ව විග්‍රහ කොට ඇති නිසා ය. ධර්ම ප්‍රස්තුත විග්‍රහ කිරීමේ දී බුද්ධඝෝෂ හිමියන් විසින් භාවිත ප්‍රධාන ශිල්පීය ක්‍රම කිහිපයක් මෙම පර්යේෂණයෙහි සොයාගැනීම් ලෙස දැක්විය හැකි ය. ප්‍රශ්නෝත්තර ක්‍රමය, පේටක පාඨෝද්ධරණය, පදානුගත විශ්ලේෂණය, අවස්ථාවෝචිත වෘත්තාන්ත කථනය, පෝරාණෝක්ති හා

උපමා දැක්වීම සහ පුනරුක්ති දෝෂ ප්‍රහාණය යනු තත් ශිල්පීය ක්‍රම වේ. මෙම ක්‍රම අනුගමනය කිරීම මගින් උන්වහන්සේ තම කාර්යය අතිශය සාර්ථක ව අවසන් කොට ඇති බව පෙනෙයි. මෙම පර්යේෂණයේ ප්‍රතිඵල මත පදනම් ව විමසීමේ දී විසුද්ධිමග්ගයේ උපයුක්ත තත් ශිල්පීය ක්‍රම ධර්ම ප්‍රස්තුත ස්පෂ්ටීකරණය විෂයෙහි අතිශයෝචිත, විද්‍යානුකූල ක්‍රමවේදයන් බව ද එ මෙන් ම, තත් ශිල්පීය ක්‍රම නූතනයේ සිදු කරනු ලබන අධ්‍යයනයන්ගේ එලෝද්ගමනය විෂයෙහි උපයෝගී කර ගත හැකි බව ද එළැඹි නිගමනයන් වේ.

ප්‍රමුඛ පද : ත්‍රිශික්ෂා, බුද්ධඝෝෂ හිමි, විසුද්ධිමග්ගය, ශිල්පීය ක්‍රම

BUDDHIST PHILOSOPHY

SVABHĀVA AND EXISTENTIAL ANGUISH IN THE MADHYAMAKA

Stalin Joseph Correya
Presently unaffiliated, PhD from Indian Institute of Technology, Bombay
stalincorreya@gmail.com

The Madhyamaka demarcates *svabhāva* as the antithesis of *śūnyatā.* The definition of *svabhāva* Mādhyamikas accept to refute lies within a conception of ultimately real existents called dharmas. Ābhidharmikās contend that only dharmas can possess an intrinsic existence or *svabhāva*, whereas Mādhyamikas deny the coherence of *svabhāva*. In the Mūlamadhyamakakārikā (MMK), Nāgārjuna refutes *svabhāva* under two inter-linked verticals. (I) As a theoretic postulate *svabhāva* is understood as a philosophical commitment to the 'building blocks' of reality. By refuting the *svabhāva*-dharma architecture, Mādhyamikas also refute the analogous belief that reality requires irreducible ultimately real existents. (II) Outside quarrels over metaphysics with the Abhidharma, which is largely informed by Ābhidharmikā terms of reference, Mādhyamikas also highlights the soteriological and practical dangers of *svabhāva*. They argue that upholding *svabhāva* (and denying *śūnyatā*) would render all 'sacred and profane' ends irrational. All Buddhist doctrines, such as the four noble truths, would then fail to obtain. They would also be unintelligible if the theory of *svabhāva* were used to explain their genesis. Similar nihilistic consequences would ensue for practical pursuits such as assigning moral agency for actions. The Madhyamaka master argument for both (a) and (b) is that *svabhāva* and co-dependent origination (*pratītyasamutpāda*) are mutually incompatible. Dharmas cannot arise unless causally arisen, and whatever is causally arisen cannot possess *svabhāva*. This paper will argue that the conception of *svabhava* in MMK is merely a technical rebuttal for the narrow goal of taking down the *svabhāva*-dharma architecture. This refutation of *svabhāva* may lack wider relevance. The notion of *svabhāva* may have existential implications that transcend the parameters of the Madhyamaka-Abhidharma dispute. These implications ensue if *svabhāva* is thought of as the intransigence and transparency of pre-reflective consciousness, and not just the tendency

to reflectively superimpose essence upon (otherwise empty) constituents of the world. Phenomenology conceives conscious experience as transparent, intransigent, and consisting of an irreducible first-person perspective. Phenomenologists argue that the first-person perspective and a sense of mine-ness might be invariable and inevitable in all experiences (including experiences of patients with depersonalizing mental 'disorders' such as Alzheimer's disease). *Svabhāva* can be conceived as the intransigence of consciousness itself, and thus as simultaneous with experience. Thinking of *svabhāva* as the irreducible feature of every conscious experience may help explain why *svabhāva* is ubiquitous and pervasive in everyday life. When such a reformulation of *svabhāva* is read with the *lokaprasiddha* interpretation of conventional truth/reality (*saṃvṛtisatya*), one might suspect that the Madhyamaka understanding of world engenders existential anguish. If *svabhāva* is conceived as the pre-reflective tendency to reify that obtains automatically with and as the first-person perspective, then one might have little agency to align one's unique perspective on the world with conventional reality. Candrakīrti in the *lokaprasiddha* thesis projects conventional reality as impervious to reforms; an 'individual' condemned to reify though every experience could well feel anguished and alienated within conventional reality.

Keywords: *Abhidharma*, *Anguish*, *Conventional Reality*, *Madhyamaka*, *Psycho-pathology*, *Śūnyatā*, *Svabhāva*

NATURE OF DHARMA IN VAIBHASIKA AND SOUTRANTIKA SCHOOLS: A CRITICAL APPROACH

Professor (Dr) Tripti Dhar
Department of Philosophy, Raiganj University
dhartripti08@gmail.com

In Buddhism, both the Vaibhāshika and Soutrāntikas philosophical views is realistic. The Vaibhāshikas developed their own views based on the Abhidharma of Sarvāstivāda and the Soutrāntikas based on the Sutras and came to formulate the nature of dharmas. Vaibhasikas did not really believe in the existence of soul or individuality, but they were steadfast in their belief that Nirvana is completely blissful and real. In that belief they followed the ancient Buddhism. Only in admitting the relative existence, materiality of Dharma or sensible things and Panchaskandha did they established their own approach depart from the ancient Buddhism? The Vaibhāshika concept of the word 'dharma' is synonymous with Western concept of Phenomenon. 'Dharma' means which has its own distinctive nature or signs. Dharma is a matter of the senses, the special nature of dharma can be achieved through the sensitive experience of our particular sense organs. If the knowledge cannot be achieved then the liberation would be unattainable. In this research paper the methodology of my work would be analytic as well as Hermeneutics. Methodology of Hermeneutics will be used here as a specific method to interpret ancient Buddhist literatures. Basubandhu admits that dharmas are causal. The Tathagata himself instructed them to distinguishes between Hetu and nirodhopaya. So, it is true that Sanskrita dharma originated with the adoption of sensible things. And that which is impossible to receive by the senses and that which is spontaneous or not casually related is called Asanskrita or anasrava dharma. Actually, according to Vaibhāsika, there is no soul but the existence of dharma is relative and dharma has past, present and future history. According to Soutrāntika school, selfless ness and lack of dharmas are the main principles of their opinion. Just as no matter exists within the void. So, there is no self within dreams. They also maintained that dharma is impermanent. The moment they arise they perish. But Vaibhāsika

accepts dharma ephemeral, but ephemeral means ‘of short duration’. Every dharmas have origin, permanence annihilation. From the above discussion it appears that Vaibhāsika believed in the existence and substance of dharma. Direct perception of dharma is possible in their minds. But Soutrātika considered dharmas are empty or illusory. According to them, only dharma exists in our scientific stream, knowledge of dharma is not a direct perception but an inferential deduction. The objective of my paper is to define the mode of existence and the nature of dharmas as defined in Vaibhāsika and Soutrāntika philosophy with reference to some Buddhist Texts.

Keywords: *Dharma, Nirvāna, Pancaskhandha, Sanskrita, Soutrāntikas, Vaibhāsikas.*

AN ANALYTICAL STUDY OF KASIṆA KAMMAṬṬHĀHNA

Sandip Laxman Shambharkar
Department of Pali, Prakrit, Rashtrasant, Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur,
Maharashtra, India.
sl100kar@gmail.com

Abhidhammapiṭaka is the 'basket' of the Buddha's 'higher' or 'special' doctrine. Abhidhammapiṭaka presents the appearance of an abstract and highly technical systemization of the doctrine. The collection consists of seven books:- the Dhammsaṅaṇī, the Vibhaṅga, the Dhātukathā, the puggalapaññati, the Kathāvatthu, the Yamaka, and the Paṭṭhāna. The analysis of mind is not motivated by theoretical curiosity but by the overriding practical aim of the Buddha's teaching, the attainment of deliverance from suffering. Since the Buddha traces suffering to our tainted attitudes – a mental orientation rooted in greed, hatred, and delusion - the Abhidhamma's phenomenological psychology also takes on the character of a psychological ethics, understanding the term 'ethics' not in the narrow sense of a code of morality but as a complete guide to Noble living and Mental purification. The Kammaṭṭhāna means literally 'field of action' or 'workplace'. The term is used to designate a subject of meditation, the workplace for the mediator to develop the special attainments in the field of contemplation. In Buddhism two approaches to meditative development are recognized, calm and insight. Technically, Samatha is defined as the one pointed of mind (cittass' ekaggatā) in the eight meditative attainments. The word Vipassanā, rendered 'insight', is explained as seeing in diverse ways (vividhākārato dassana). The word Kasiṇa means 'whole' or 'totality'. It is so called because the counterpart sign is to be expanded without limitation. The ten Kasiṇas are – the earth Kasiṇa, the water Kasiṇa, the fire Kasiṇa, the air Kasiṇa, the blue Kasiṇa, the yellow Kasiṇa, the red Kasiṇa, the white Kasiṇa, the space Kasiṇa, and the light Kasiṇa. Kasiṇa refers to a class of necessary visual objects of meditation used in Thervada Buddhism. The preliminary stage of development is attainable in all these forty subjects of meditation. In ten subjects of meditation – the eight

recollections of the Buddha and so forth, the one perception, and the one analysis only access development is attained but not absorption. In the thirty remaining subjects of meditation, the absorption stage of development is also attained. The aim of this paper is to pursuit of mental purification This paper focuses on a meditation practice. The research Problems are - (1) What is the importance of Kammaṭṭhāna in meditation. (2) What is the co-relation between the Chariyā and Kasiṇa Kammaṭṭhāna. Objectives of this paper are - Usefulness of Kasiṇa in Samatha Bhāvanā. Establishing concentration in an efficient mind with the help of Kammaṭṭhāna. Research findings are - Samath Kammaṭṭhāna, Purified the Citta. The Analytical method is used in this paper.

Keywords: *Abhidhamma Pitak, Kammaṭṭhāna, Samatha Kammaṭṭhāna, Cariyā, Purified the Citta, Mindfulness, Concentration*

EXPLORING INDRIYASAMVAR-SILA IN ABHIDHAMMA PITAKA: UNDERSTANDING FACULTIES AND RESTRAINT IN BUDDHIST PHILOSOPHY

Yogita Bhimrao Patil
Department of Pali and Prakrit, Rashtrasanta Tukadoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
yogitaingle18@gmail.com

Abhidhamma Pitaka is the heart of the Abhidhamma Philosophy. One of the divisions of the Pali anon recognized by Theravada Buddhism as the authoritative recession of the Buddhas teachings. The primary concern of the Abhidhamma is to understand the nature of experience, and thus the reality on which it focuses is conscious reality, the world as given in experience, comprising both knowledge and the known in the widest sense. Mind classifies consciousness into a varity of types, specifies the factors and functions of each type, correlates them with their objects and psychological bases and shows how the different types of consciousness link up with each other and with material phenomena to constitute the ongoing process of experience. The Abhidhamma takes no account of the personal inclinations and cognitive capacities of the listeners, it makes no concentrations to particular pragmatic requirements. It reveals the architectonics of actuality in an abstract, formalistic manner utterly devoid of literary embellishment and pedagogical expedients. The presentation of objects to the process-freed consciousness is threefold, namely, kamma, sign of kamma and sign of destiny.This paper delves into the profound teaching of the Abhidhamma Pitaka, specifically focusing on the concept of 'Indriyasamvar-sila'. The term encapsulates the relationship between indriyas that is faculties and samvara that is restraint within the Buddhist philosophical framework. By examining primary Abhidhamma Pitaka text, this paper aims to elucidate the nuanced understanding of sensory faculties and the importance of cultivating restraint in the pursuit of mental purification. The exploration begins with a comprehensive overview of the Indriyas, encompassing the six sense faculties and their role in the cognitive process. In Abhidhamma doctrines , the paper elucidate how these faculties contribute to the formation of consciousness and the

subsequent impact on human experience. Furthermore, the research delves into the concept of samvar, emphasizing its significance in navigating the complex interplay of sensory experiences and mental states. The paper explore the ethical implications of practicing restraint, highlighting its role is breaking the cycle of carving and aversion. The methodology analytical method, analysis of relevant Abhidhamma scriptures, comparing interpretations across , different Buddhist traditions. Additionally, the paper considers contemporary perspectives on the application of Indriyasamvar-sila in mindfulness practice and mental well-being. In conclusion, this research paper provides a comprehensive understanding of Indriyasamvar-sila in Abhidhamma Pitaka. Shedding light on its implications for the cultivation of mindfulness, ethical conduct, and the path towards liberation in Buddhist Philosophy.

Keywords: *Abhidhamma Pitak, Concentration, Indriya, Samvar, sila , Mental well-being, Mindfulness*

BUDDHIST ATTITUDE ON SEX WITH CONTEMPORARY PSYCHOLOGICAL & PHILOSOPHICAL INTERPRETATION

Toshik Raju Raut
Bhikkhu Siri Sivali Abhassaro, M.A Appeared, Mahachulalongkorn University, Thailand
toshik12587@gmail.com

The philosophy of sex is often overlooked in most religions, treated as a taboo. Suggestions have been made that as society becomes more civilized, it tends to condemn and restrict sexual expression. However, viewing sex negatively can lead to serious societal problems, as Freud asserted, "it is sex, and sex always." This approach is both extremist and conservative, despite Freud's negative introduction. He attempts to associate sex with mental health issues and its distortions. In contrast, the Buddha provides a broader perspective by incorporating it into the pleasure theory. The Buddha sees sex as part of lifestyle but criticizes those who indulge in it solely for pleasure, likening such an approach to the livelihood of villagers, inferiors, the wondrous, and the illiterate. In my research, I aim to demonstrate that the Buddha's approach, strikes a balance and offers an optimistic view. In the Pali Canon, sex is not discussed separately but is considered within the category of sensory pleasures. There is no specific discourse on sex. Delving into the discussion of sex and its psychological functions and remnants requires exploring common terminology, such as 'Kāmarāga,' encompassing various dimensions of mental function. Contrary to Freud's ideas about libido and psychosexual development, my research focuses on exploring the Buddha's methods of restraint and proper contemplation. I refer to the works of scholars such as Bhikkhu Bodhi and Jose Cabezon, along with primary Buddhist literature, for a balanced interpretation of Buddhism. While most scholars traditionally interpret the Buddhist attitude towards sex conservatively, my approach is comparative and synthetic. I employ a descriptive research approach, specifically focusing on situations where sexual interactions occur to analyze these phenomena and their psychological impact. My research doesn't solely focus on Theravada literature. It takes a comparative approach by considering the Freudian school, the writings of Osho, and social and cognitive psychology. The

key concept is to analyze the sexual drives of individuals, exploring their various expressions and psychological underpinnings. The Vinayapiṭaka and its commentary serve as the foundation, along with insights from modern Buddhist scholars. It is crucial to approach this issue realistically, delving into counseling methods to comprehend challenges faced by the youth aspiring to embrace celibacy within the context of lay life. Misunderstanding or viewing this matter negatively could potentially instigate a detrimental and repulsive attitude among the youth, giving rise to inner conflicts and feelings of guilt. While my focus has been primarily on sex and sexual drives, some may perceive it as closely aligned with the principle of pleasure. This interpretation arises from Buddhism's classification of sex within the scope of the six sensory pleasures. However, in this research, I endeavor to examine it as an independent and individual theory. Many individuals may use varied terms to describe these concepts. Nevertheless, numerous aspects remain to be explored within the dimensions of sex, sexuality, and their potential transformations within society.

Keywords: *Latent Tendencies, Pleasure Theory, Sex, Sexual Drives, Subliminal Consciousness*

JĪVITINDRIYA: A ABHIDHAMMIC STUDY

Dr. Rekha Khushal Badole (C.H.B.)
Pali- Prakrit Department, Rashtrasant Tukdoji, Maharaj Nagpur University, Nagpur.
rekhabadole4@gmail.com

In the Thervāda tradition the Abhidhamma Piṭaka is held in the highest esteem, revered as the crown jewel of the Buddhist scriptures. The collection consists of seven books are the Dhammsaṅaṇī, the Vibhaṅga, the Dhātukathā, the puggalapaññati, the Kathāvatthu, the Yamak, and the Paṭṭhāna. The system that the Abhidhamma Piṭaka articulates is simultaneously a philosophy, a psychology, and an ethics, all integrated into the framework of a program for liberation. The Abhidhamma's phenomenological psychology also takes on the character of a psychological ethics, understanding the term 'ethics' not in the narrow sense of a code of morality but as a complete guide to noble living and mental purification. The Abhidhamma Piṭaka is the 'basket' of the Buddha's 'higher' or 'special' doctrine. Jīvit means life and Indriya means 'controlling faculty'. This Cetasika sustains the life of the Citta and Cetasika it accompanies. Jīvitindiya means Vitality. All Cittās and Cetasikās are collectively classified as name. The life fore or life principle of name is called Jīvitindiya. All Cittās and Cetasikās can functions actively because of His life force or principle. If this Jīvitindiya is absent, mind cannot function at all. Jīvitindiya prompts Cittās and Cetasika to continue arising according to Kamma. There is also a living part called Rupa Jīvitindiya in the material element. The Vital force of mind and matter therefore termed nama Jīvitindiya and Rupa Jīvitindiya respectively. These two in combination forms the 'life' of a being. There is no atta (self) at all. There are two kinds of life faculty, the mental which vitalizes the associated mental state, and the physical, which vitalizes material phenomena. The mental life faculty alone is intended as a Cetasika . Jīvitindiya is the material counterpart of the mental life faculty, one of the seven universal Cetasikās. Life, or vitality, is called a faculty because it has a dominating influence over its adjuncts. The life faculty has the characteristics of maintaining the co-existent kind of matter at the moment of their presence. Its function is to make them occur. It is manifested as the establishment of their presence. The

research problem of this research are - (1) What is the meaning of Jīvitindriya? (2) What is the co-relation of Kammaj, Chittaj, Utuja, Āharaj with Jīvitindriya. Objectives of this research paper are – Importance of Jīvitindriya. Nāma Jīvitindriya and Rupa Jīvitindriya. Research findings are - Kushala and Akushal Kamma and Its Vipāka. The Analytical method is used in this paper.

Keywords: *Abhidhamma Piṭaka, Jīvitindriya, Ekānta, Anekānta, Purified the Citta*

MEDITATION PRACTICE AMONG LAY BUDDHISTS IN CHINA

Liu Xiao Dong
Postgraduate Institute of Pali and Buddhist Studies, University of Kelaniya
563386061@qq.com

The practice of lay Buddhist meditation in China has experienced rapid growth over the past two decades, with an increasing number of practitioners. However, there is a scarcity of related surveys and articles in this field. This paper presents and analyzes historical fragments of this area, filling the gaps in available information. These include Vipassana, originating from Myanmar (Burma), the esoteric tradition of Tibetan Buddhism, Dynamic Zen from Thailand, Ksitigarbha Bodhisattva repentance and prostration, the moral teachings of ancient Chinese culture found in classics such as the integration of Zen Buddhism with the art of tea, the practice of natural shock therapy which combines martial arts and meditation for health cultivation. From societal perspective, the prevalence of these meditation methods has provided many enthusiasts with opportunities for spiritual practice, and they have indeed gained some benefits. However, there are also some misconceptions because the general public lacks a systematic and comprehensive understanding of meditation. The government also conducts appropriate investigations and management of these meditation practices.There are several misconceptions about layperson meditation practice in China. Firstly, there is a skewed understanding of the Bodhisattva path. Secondly, there is a distorted comprehension of emptiness. Thirdly, there is a prevalent mindset of seeking external validation. Lastly, monetary factors have led to numerous commercial activities that have strayed from the original purpose of meditation practice.The research objective of this paper is to observe the development trends of contemporary Chinese Buddhism through the practice of lay Buddhist meditation, as well as to explore the characteristics of spiritual pursuits among a portion of the Chinese population alongside economic development and the significant enrichment of the material world.This paper is divided into five sections: Main Types of Lay Buddhist Meditation in China, Key Characteristics of Lay Buddhist

Meditation, Analysis from the Perspective of Purpose and Meditation Techniques, Guidance and Remedies from Early Buddhist Teaching, such as The Buddha's teachings that individuals should rely on themselves and not depend on others. And the Noble Eightfold Path, the Middle Way, cultivating mindfulness and gradually elevating one's practice. Then how Government Regulation and Management. This study will employ the following research methods; literature review, survey reports, interviews, experiential research, and ethical analysis.Overall, lay Buddhist meditation in China is experiencing a flourishing and prosperous trend, with a diverse range of practices and a growing demand among lay individuals to enhance their spiritual cultivation. The government plays a significant role in the management of these practices, effectively elevating individuals' spiritual well-being and promoting social harmony. As a result, meditation methods that contribute to personal spiritual growth and societal harmony are being increasingly understood and further developed. This is in accordance with the universal principles of human spiritual development and the inherent vitality of the Dharma itself.

Keywords: *Buddhism and Society ,China , early Buddhist teachings ,lay Buddhist,meditation,*

THE DHARMA OF NIBBĀNA: GOING BEYOND MONASTIC DISCIPLINE

Rev. Bingiriye Sunanda Bodhi
Faculty of Graduate Studies, Buddhist and Pali University of Sri Lanka.
sunandaboodhi@gmail.com

The majority of the human community believes in at least one religion, and they work to achieve the ultimate goal of human life by complying with its rules, codes, and values. The ultimate goal of Buddhism is to attain nirvana in existing life. *Alagaddupama Sutta* points out that. Buddha has delivered hundreds of discourses on the mundane matters. The root causes of unwholesome psychological states are greed, hatred, and delusion, which are completely eradicated when attaining Nirvana. Once, Buddha said that in the first 20 years, I had not imposed any rules for monks who practiced meditation, which I preached. Discipline has gained more value than dharma in the modern age. The study's objective is to conduct a critical analysis of the Buddhist Monastic Discipline, to determine whether they have a significant influence on achieving Nirvana. Some scholarly works by Bhikkhu Thanissaro, Damian Keown, Bhikkhu Analayo, and Charles Goodman have shown that rules and regulations for monastic discipline help achieve nirvana. The researcher has used the qualitative approach, which is analyzing and studying exit theory such as Pali canon, sermons, published books, Articles, and journals which is written, electronic, and digital, and has conducted interviews with Buddhist society to identify their doctrine in related disciplines and uncover underlying meanings, ideas, and concepts within the dataset, providing insights into participants' perspectives and experiences regarding the Buddhist disciplines.*Dīga Nikaya* mentions that after my *parinibbana*, Lord Buddha instructed Ananda Thero to consider dharma and discipline as teachers. According to Buddhism, Buddha also preached the necessity of discipline for the attainment of Nirvana. The Buddha established disciplinary rules after 20 years of enlightenment to emphasize the longevity of Buddhism, survival and to attract those who were already moved by it. These are called guidelines that govern the conduct of monastic communities in Buddhism. The Pāli Vinaya consists of *Suttavibanga, Mahāvibhaṅga,*

Bhikkhunīvibhaṅga, khandaka, and Parīvāra. The Pali version of the Patimokkha contains 227 rules for bhikkhus and 311 rules for bhikkhunis. There are 500 million Buddhist communities around the world, and many countries practice Buddhist teaching as well. This was more than 2,500 years ago, and it can be categorized as the oldest active religion in the world. According to the researcher's findings, ethical system in Buddhism is a strong path for the survival of Buddhism. Most scholars and most of the Buddhist community commonly accept that Buddhist rules and codes are essential parts of nirvana. Some meditation monks explained through the researcher’s interview, argued that nirvana can be attained through the practice of *Sathara Satipaṭṭhāna* (Meditation), and practicing meditation automatically protects our mind, body, and words. In conclusion, Buddhism's future depends on the strong Buddhist ethical rule code, as long as it is upheld by the *sangha* society. Even if someone protected the all-Buddhist discipline, he could not perceive Nirvana. Buddhist disciplines only provide the path and support to attain the *dhamma*. As a Buddhist society, we must pay attention to the *Satipaṭṭhāna* (Meditation) which is preached by Buddha to attain Nirvana by protecting the rules and code.

Keywords: *Buddhist discipline, Dharma and discipline, Monastic communities, Nirvana, Satipaṭṭhāna*

SIGNIFICANCE OF BODHISATTVA CONCEPT FOR THE DEVELOPMENT OF MORAL LIFE

M. D. Sachini Hansika
Department of Pali and Buddhist Studies, University of Ruhuna.
sachinihansika119@gmail.com

The concept of Bodhisattva can be seen in both Theravada and Mahayana traditions in Buddhism. The term Bodhisattva is divided into two words as "Bodhi+Sattva". It can be interpreted as 'the enlightenment and understanding of Dhamma'. The ideas of enlightenment and spiritual power are also embedded here. 'Sattva' means 'a person attached to the realization of Dhamma'. According to that, the person who seeks Buddhahood and attains the virtues becomes a 'Bodhisattva' in Mahayana tradition. This research was conducted based on the problem of what are the ethics in Bodhisattva concept of Mahayana tradition that can be used to develop moral life of the people and the society. The primary purpose of this research is to examine the basic teachings of Bodhisattva concept for developing moral and social life. As the limitation of the research, ethical background of pāramitās has been discussed. For this purpose, data obtained from primary and secondary sources are analysed under qualitative data analysis method. The significance of the research is to utilize the moral practices of Bodhisattva ideal for the development of the morality of the people and the society. According to the Mahayana tradition, the path of the Bodhisattva is consisted with three main stages as, preliminary devotional practices, generation of the thought of enlightenment, and the practice of moral perfection. Among them, practice for moral perfection is an important factor in Bodhisattva discipline for improving the virtual life. With reference to the significance of Bodhisattva ideal for the moral development, a Bodhisattva must practice the six pāramitās as dāna, sīla, khanti, viriya dhāyana, prajñā and four supplementary pāramitās as, upāya, pranidhāna, bala, ñāna. Further, the term pāramitā can be interpreted as the perfect virtue, highest perfection, complete attainment, and completeness. Accordingly it can be identified that the pāramitās are the really chief factors in Bodhisattva's discipline in Mahayana Buddhist teachings. In the present society, virtual qualities and

behaviours of mankind have been decreased. People have become as the beings who are suffering from discomfort always. In such a period in which morality is being dying away, development of the moral life is essential. Therefore, it is need to conduct a good moral life by the people for the existence of a peaceful society. Accordingly, it can be concluded that the ethical practices of ten pāramitā in the Mahayana Bodhisattva concept can be utilized for the development of moral and social life of the people.

***Keywords**: Bodhisattva; Morality; Pāramitā; Society; Well-being*

AN INVESTIGATION INTO THE THERAVADA BUDDHIST VIEW ON THE DIVERSITY AMONG ARAHANTS

Rev. Galkandegama Uditha
guditha007@gmail.com

There are different kinds of interpretations of the nature of Arahants that can be seen in contemporary monastics in Sri Lanka. It would be, therefore, of great value to study the Theravada comprehension of the different natures of Arahants in order to examine the accuracy of those interpretations which is the objective of my present study. In Theravada tradition, there are three vehicles *(yāna)* that lead to the enlightenment: perfect or universal enlightenment *(sammā sambodhi)*, independent enlightenment *(pacceka bodhi)*, and disciple enlightenment *(sāvaka bodhi)*. He who liberated from the disciple enlightenment is generally called 'Arahant'. The comprehension of Arahant-hood in different Buddhist schools varies. Mainly, Mahayana Buddhist schools do not accept Arahant-hood as an approach to enlightenment. Theravada Buddhism, however, emphasizes Arahant to be fully liberated and enlightened by eradicating all the defilements and realizing the Four Noble Truths in three ways and has discontinued becoming again. In this background, the research problem of this study is whether the Theravada Buddhist tradition accepts the diversity of the natures of arahants. According to Theravadins, all the Arahants are equal in terms of their understanding of the Four Noble Truths and eradicating defilements. Therefore, the definitions of Arahant in the early Buddhist discourses only consist of the elaborations of their understanding and mental states. Nevertheless, in the Theravada tradition, they have been categorized mainly into three groups: main disciples *(agga sāvaka)*, great disciples *(mahā sāvaka)*, and normal disciples *(pakati sāvaka)* as their wish and determination that they made while practicing in previous lives. Apart from this, another categorization of Arahants considering their significant skills and the method they practiced to gain enlightenment, can be seen in Theravada Buddhist literature. Skills such as 'Eight Absorptions *(aṭṭha samāpatti)*', 'Six Higher Powers *(chaḷabhiññā)*', and 'Four Discriminations *(catupatisambhidā)*' have been considered

substantial skills in these categorizations while the 'path supported by bare insight *(vipassana yānika)*' and the 'path especially supported by tranquility meditation (*samatha yānika*)' has been taken as considerable methods of practice. In the *Puggalapaññattippakaraṇa* commentary, 12 types of Arahants are mentioned concerning the three modes of liberation; condition-less liberation *(animitta vimokkha)*, desireless liberation *(appanihita vimokkha)*, and void liberation *(suññata vimokkha)* with the Four Practices *(cattaro patipadā)*. Accordingly, through this study, it can be identified that the Theravada tradition accepts that although there is no difference in Arahants in the sense of the realization of the truth and eradication of defilements, there can be differences among them due to some senses as well. In this regard, my research methodology uses primary sources such as *Sutta Pitaka, Abhidhamma Pitaka,* and the relevant commentaries. Further, secondary sources and academic articles and their views will also be used for the success of my research.

Keywords*: Arahant, Enlightenment, Skills, Theravada Buddhism, Varieties*

HARMONIZING ECONOMIC ENHANCEMENT AND STATE RESPONSIBILITY: THE UTILITY OF BUDDHIST PHILOSOPHY IN ADDRESSING THE CURRENT ECONOMIC CRISIS IN SRI LANKA

Ven. Godamune Chullanaga Thero
Department of Pali and Buddhist Studies, University of Kelaniya, Sri Lanka
bhantechulla@yahoo.com

The economic crisis in Sri Lanka, characterized by mounting debt burdens, inflation, social inequalities, and widespread suffering, necessitates innovative solutions that extend beyond conventional economic paradigms. This research paper is motivated by the need to explore a unique approach to address the economic crisis. It aims to investigate the utility of Buddhist philosophy in harmonizing economic enhancement with state responsibility, emphasizing ethical, compassionate, and sustainable economic governance. Sri Lanka is facing a multifaceted economic crisis that requires immediate and long-term solutions. The conventional approaches to economic enhancement have not adequately addressed the underlying issues, resulting in economic disparities, social unrest, and environmental degradation. The research paper endeavors to address the research problem: analyzing the Viability of Infusing Buddhist Philosophical Tenets into Sri Lanka's Economic Framework to Alleviate the Ongoing Economic Crisis. Furthermore, there are three objectives need to fulfill in this research such as: evaluate the compatibility of Buddhist principles with Sri Lanka's economy to address the ongoing crisis, assess how integrating Buddhist tenets aids in mitigating current economic challenges, and examine the impact of infusing Sri Lanka's economic framework with Buddhist philosophy on stability and ethical governance. This research paper employs a multi-faceted methodology to investigate the utility of Buddhist philosophy in addressing the economic crisis. It involves an extensive literature review to establish the relevance of Buddhist principles to economic governance. Focusing on Kūṭadanta, Cakkhavattisīhanāda, Aggañña, Sigālovāda, and other Buddhist Suttās and commentaries are reviewed to collect literature. In addition, qualitative interviews and surveys with policymakers, scholars, and spiritual leaders are conducted to

gain insights into the feasibility and challenges of implementing Buddhist-inspired economic policies. The research will present a comprehensive analysis of the utility of Buddhist philosophy in addressing the current economic crisis in Sri Lanka. It finds that Buddhist principles such as the Middle Path, loving-kindness, compassion, ethical conduct, and interdependence offer valuable guidance for ethical economic governance. Case studies and policy analyses demonstrate how these principles can be applied to wealth distribution, social welfare, mindful economic decision-making, sustainable practices, and corporate social responsibility. The findings of this research paper have far-reaching implications for policymakers, scholars, businesses, and society at large. The integration of Buddhist values into economic governance has the potential to address the root causes of the economic crisis, reduce inequalities, alleviate suffering, and create a more sustainable and harmonious society. The implications extend to the broader discourse on the intersection of ethics, philosophy, and economics, emphasizing the importance of compassionate and mindful economic policies in times of crisis. This research contributes to the ongoing dialogue on responsible and sustainable economic enhancement and the role of state responsibility in ensuring the well-being of its citizens and the environment.

Keywords: *Buddhist Philosophy, Economic Crisis, Economic Enhancement, Sri Lanka, State Responsibility*

CORE RELATIONSHIP OF BUDDHISM AND LOGICAL POSITIVISM: A COMPARATIVE STUDY

Rev. Bingiriye Sunanda Bodhi
Faculty of Graduate Studies, Buddhist and Pali University of Sri Lanka
sunandaboodhi@gmail.com

From the ancient Greek philosophy period to the contemporary philosophical period, most philosophers used metaphysis concepts and rational concepts for their philosophy. However, 20th-century great philosophers Bertrand Russell and Ludwig developed a group of philosophers in Vienna in Berlin. They introduced the logical positivism (principle of verification) concept which is called neo-positivism or logical empiricism. The aim of neo- neo-positivism is to interpret and verify knowledge through Logic, mathematics, and science. Further, they criticized the existence of metaphysics, ethics, theological religion, and aesthetics.Neo-positivism's primary aim was to interpret and validate knowledge using the methodologies of logic, mathematics, and empirical science. It challenged the legitimacy of metaphysical, ethical, theological, and aesthetic concepts, including the existence of God, which it deemed unverifiable due to a lack of empirical evidence. While neo-positivists did not outright reject metaphysics, they contended that such concepts lacked empirical meaning and sensory grounding. Buddhism also rejected the metaphysic and believed only what can be verified through sense organs. Brahms's *Ishwaravāvadaya* is criticized by the Buddha. Buddhism is the empirical doctrine which accepted after verification of sense. The problem of here mainly some philosophers have mentioned that Buddhism is the rationalism and also cannot be verify. furthermore, verify whether there is any verification in Buddhism in accordance with the Logical Positivism. The study aims to understand the core relationship between Buddhism and logical positivism concepts. The researcher has used the qualitative approach, which is analyzing and studying exit theory, which is written, electronic, and digital, and has adopted content analysis. The Genuine knowledge was verified based on science and mathematics by the positivist. They used some scientific verification methods to verify such as practical and theoretical verifiability and another method was direct and indirect

verifiability. For instance, “There is a Monk at the temple”. We can confirm that assertion by visiting a temple. In Buddhism, the ultimate goal is attaining nirvana, which can be realized through verification methods like "*Ehipassako*" (come and see), "*Attanāva Jāneyyāta*" (verify through personal knowledge), and *"Sāmaññeva Dhammaṃ Abhiññāya"* (verifiable through super-perceptual knowledge). One time, God asked the Buddha what is the origin of the world. Buddha replied that the world has been originating based on our sense organs. While some scholars have labeled Buddha as a rationalist according to the Buddhist teaching, it is completely empirical and Buddhas used rationalist ideas in the empirical context. According to positivism, Buddhist concepts such as Nirvana, wholesome and unwholesome are classified as metaphysical. However, Buddhism asserts that these concepts can be realized through sensory experiences during one's lifetime. However theological religious concepts cannot verify the existence of life. In conclusion, even though logical positivism can be criticized theological religion, it cannot challenge the Buddha's teachings, which were first propagated more than 2,500 years ago.

Keywords: *Buddhism, A Comparative Study, Logical positivism, Metaphysis, Verification*

FEAR OF CRIME THROUGH A BUDDHIST LENS: UNDERSTANDING, MITIGATING, AND HEALING

K. G. N. U. Ranaweera
Department of Criminology and Criminal Justice, University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka
ranaweera@sjp.ac.lk

Fear of crime, a pervasive societal concern, profoundly impacts individuals' well-being and community dynamics. This study investigates fear of crime from a unique perspective: the lens of Buddhist philosophy. Grounded in the foundational teachings of Buddhism, this research delves into the intricate interplay between fear, suffering, and the human psyche within the context of crime. The objectives of this research are threefold: firstly, to examine the Buddhist interpretation of fear and its relation to suffering and attachment; secondly, to explore mindfulness and meditation techniques as tools for managing fear and anxiety associated with crime; and thirdly, to analyze the ethical framework of Buddhism and its implications for community-based crime prevention strategies. The research problem addressed lies in the gap in existing literature, where conventional studies primarily focus on sociological and psychological aspects of fear. However, the Buddhist perspective offers a holistic understanding that encompasses both individual and communal dimensions of fear. This study employs a qualitative approach, drawing upon textual analysis of Buddhist scriptures, scholarly interpretations, and case studies. Comparative analyses of Buddhist teachings with contemporary psychological and criminological literature are conducted to identify commonalities and disparities. Interviews and surveys within Buddhist communities are also utilized to gather empirical data on the practical application of Buddhist principles in coping with fear of crime. The discussion reveals that Buddhist teachings provide profound insights into the nature of fear, emphasizing its roots in attachment, desire, and aversion. Mindfulness and meditation, integral aspects of Buddhist practice, emerge as transformative tools for cultivating inner peace and resilience against fear. The ethical foundation of Buddhism, anchored in non-violence and interconnectedness, promotes the development of compassionate communities, thereby reducing fear

and fostering social cohesion. In conclusion, this research underscores the invaluable contributions of Buddhist philosophy in understanding, mitigating, and healing the fear of crime. By addressing the underlying causes of fear and advocating mindfulness-based interventions, individuals and communities can develop a profound sense of security, transcending the limitations of conventional crime prevention approaches. Furthermore, the study recommends several strategies for practical implementation. Education and awareness initiatives can disseminate Buddhist teachings on fear and mindfulness through workshops and programs, empowering individuals with coping mechanisms. Integrating Buddhist mindfulness techniques into therapeutic interventions can aid individuals suffering from trauma related to crime, facilitating healing and resilience. Additionally, encouraging community-based initiatives grounded in Buddhist ethics can foster empathy, understanding, and mutual support among residents, creating safer and more compassionate societies. By embracing these insights, societies can move towards a more compassionate and secure future, transcending the shackles of fear.

***Keywords**: Compassion, Fear of crime, Mindfulness, Resilience, Security*

AN INVESTIGATIVE STUDY OF HOW THE CONCEPT OF THE BUDDHA KSHETRA AND THE BODHISATTVA INCLUDED IN THE SUKHAVATIVYUHA SUTTA IS RECREATED IN MAHAYANA BUDDHIST ART

K. A. S. S. Dharmarathna
Department of Pali and Buddhist studies, University of Kelaniya, Sri Lanka
sandalankashashi000@gmail.com

The Mahayana Buddhist culture can be shown as a sub-culture of the Buddhist culture. Believing in the doctrine of each other should be contradictory for dividing the world Buddhist culture as Mahayana, Theravada and Thantrayana. It is indisputable that separations upon different facts in the dispensation even before the time of Buddha's Parinirvana. The Mahayana separated from the Theravada Buddhist culture is an identity for that kind of a Buddhist culture in today. identities of Mahayana have been recreated by its art. concepts of Buddha Kshetra and the Bodhisattva have been clearly highlighted by Sukhawathivyuha sutta among Waiypulya sutta included in Mahayana. This research has been done based on the problem of how concepts of Buddha Kshetra and the Bodhisattva included in that sutta were recreated in the Mahayana Buddhist art. The main purpose of this research is to find out how the facts included in Sukhawathivyuha sutta effected for the Mahayana Buddhists according to the Buddhist culture. Finding out the facts included in Sukhawathivyuha sutta and points describing the doctrine in the art of Mahayana has been identified as other purposes of this research. Showing the capability of learning about the interior doctrine of the Mahayana Buddhist Philosophy by using' its art' is the importance of this research. In one of the important point, Sukhawathivyuha sutta says that amount of grains of sand in river Ganga is same to the amount of Buddhas. At another point, Sukhawathivyuha sutta says that number of grains of sand in river Ganga is same to the amount of Buddhas descend in one of the Kalpa. It collides with Theravada Buddha concepts. So, the way of reconstituted of Buddha in Buddhist culture which originated based on Theravada Buddhist culture and major differences like representing hundreds of thousands of Buddhas in the Mahayana which previously

mentioned above was described by this research. In this research, drawings, sculptures and carvings arts which have sourced for the Mahayana Buddhist culture and, about places where existing described specifications above sutta have been discussed separately. The qualitative research methodology is used for this research and Sukhawathivyuha Sutta is used as the primary source. Information is gathered from interviewing with people who live in countries like Japan and South Korea which accept Mahayana Buddhist culture. Also, by gathering and investigating information from research papers, this research is done.

Keywords: *Bodhisattva, Buddha kshetra, Buddhist philosophy, Sukawathiwyuha, Theravada*

තිරසර සංවර්ධනයඃ නූතන ආර්ථික චින්තනය හා බෞද්ධ චින්තනය

එන්. එම්. ඒ. ජයසිංහ
ආර්ථිකවිද්‍යා අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය, ශ්‍රී ලංකාව
jayasinghe@sjp.ac.lk

සමාජයක තිරසර සංවර්ධනය පිළිබඳ මතවාදය විධිමත් හෝ අවිධිමත් ආයතනික රාමුවක් තුළ ගොඩනැගිය හැකිය. මේ නිසා ව්‍යවහාරික දෘෂ්ටිකෝණය අනුව සැලකීමේ දී තිරසර සංවර්ධනය පිළිබඳ සංකල්පය කිසියම් නිශ්චිත ආයතනික රාමුවක් මත දියුණු වූවක් වශයෙන් දක්වනු ලැබුව ද ආගම, අගයයන්, සංස්කෘතික තත්ත්වයන් වැනි අවිධිමත් ආයතන වෙත ද සැලකිය යුතු කාර්යභාරයක් ඒ සම්බන්ධව ඉටු කළ හැකිය. අපරදිග සමාජ-ආර්ථික චින්තනය අද්‍යතන ශ්‍රී ලංකාවේ පූර්වාදර්ශීව පැවතිය ද කේන්ද්‍රීය හර පද්ධතියක් වශයෙන් බෞද්ධ දර්ශනය සමාජ-ආර්ථික දේහය තුළ කැපී පෙනෙන කාර්යභාරයක් කරනු ලබයි. එබැවින් තත්කාලීන සමාජ සම්මතය සාකච්ඡාවට හා පුහුණුවට ගෙන ඇති තිරසර සංවර්ධනය පිළිබඳ මතවාදය, බෞද්ධ චින්තනය එළිදක්වන මතවාදයෙන් කෙසේ වෙනස් වේ ද යන්න හඳුනා ගැනීම මෙම අධ්‍යයනයේ අරමුණ වේ. මූලාශ්‍රය අධ්‍යයනයන් ඇසුරින් මෙහි විශ්ලේෂණය කරනු ලැබීය. බෞද්ධ දර්ශනය දක්වනු ලබන ආකාරයට සෑම සංසිද්ධියකම අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම යන ප්‍රධාන ලක්ෂණ තුනක් ඇත. එබැවින් සෑම දෙයකටම එහි ආරම්භය, පැවැත්ම සහ එහි නැවැත්වීමක් පවතින අතර එයට ඇලී සිටිය යුතු නොවේ. මේ නිසා බෞද්ධ දර්ශනය තිරසාර සංවර්ධනය යන්නෙන් අදහස් කරන්නේ ත්‍රී ශික්ෂාව අඛණ්ඩව පුහුණු කිරීමෙන් අවබෝධ කර ගත යුතු අභ්‍යන්තර ආධ්‍යාත්මික ගුණාංගයකි. නමුත්, නූතන ආර්ථික ව්‍යවහාරය තිරසාර සංවර්ධනය සංකල්පය හඳුනාගනු ලබන්නේ ද්‍රව්‍යාත්මක දෘෂ්ටිකෝණයෙනි. මානව සංවර්ධන ඉලක්ක සපුරාලීම අරමුණු කරගත් සංවිධානාත්මක මූලධර්මයක් වශයෙන් අනාගත පරම්පරාවන්ගේ අවශ්‍යතාවන් සුරක්ෂිත කරවමින් වර්තමාන පරම්පරාවන්ගේ අවශ්‍යතා පූර්ණය කිරීම නූතන තිරසාර සංවර්ධනය පිළිබඳ ව්‍යවහාරය වේ. කෙසේනමුත්, තිරසර සංවර්ධනයෙහි දිගු කාලීන එළඹුම තිරසර බව වශයෙන් පෙන්වා දෙන නූතන චින්තනය ඒ සඳහා ඇති ක්‍රියාවලිය තිරසර සංවර්ධනය වශයෙන් දක්වා ඇත. එය බෞද්ධ චින්තනය සමඟ යම්තාක් සමපාත වන්නේ එහි පෙන්වා දෙන තිරසර සංවර්ධනයෙහි අභිමතාර්ථය ආධ්‍යාත්මික තිරසර බව වීම නිසාවෙනි. මෙනයින් බලන කල තිරසාර සංවර්ධනය පිළිබඳ සංකල්පය, නූතන ආර්ථික හා දේශපාලන ආයතන විසින් අර්ථකථනය කරනු ලබන පරිදි, පැහැදිලි ආර්ථික හෝ ද්‍රව්‍යමය පදනමක් මත බෞද්ධ දෘෂ්ටි කෝණයකින් විග්‍රහ කළ නොහැකි ය.

ප්‍රමුඛ පද: *අද්‍යයතන ආර්ථිකය, බෞද්ධ දර්ශනය, තිරසර බව, සංවර්ධනය*

ආචාර ධර්ම හා නීති ක්ෂේත්‍රය හා ඒ අතර පවත්නා සහසම්බන්ධතාවය බෞද්ධ ඉගැන්වීම් ඇසුරින් අධ්‍යයනය කිරීමක්

කොත්මලේ සුමේධ හිමි[1], කේ. සිතාරි කෝෂිලා[2], එච්. ඒ. ආර්. එන්. නයනතාරා හෙට්ටිආරච්චි[3]

පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශය, කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය

nathaliyanayanathara2@gmail.com[3]

ආචාරධර්ම නම් පුද්ගල හා සත්ත්ව හැසිරීම වෙනස් කරන එක්තරා සාධකයකි. මිනිසාගේ චරිතවත් බව නිරූපණය කරන ආචාරධර්ම ඔස්සේ සදාචාරවත් සමාජයක් බිහි වීමට ද එය හේතු වෙයි. ආචාරධර්ම යන්න ග්‍රීක භාෂාවේ දී ඇඑයසනදි යනුවෙන් භාවිත වේ. ආහාර, නින්ද, භය හා ලිංගිකත්වය යන ක්‍රියාවලි තුළ මානවයා හා සත්වයා එක සමාන වුවත් එම කොට්ඨාස ද්විත්වය වෙන් කරන ප්‍රධානම සාධකය වන්නේ මෙම ආචාර ධර්ම පද්ධතිය වේ. බොහෝ විද්වතුන්ගේ අදහස වූයේ සමාජය ආරම්භයේ සිටම ආචාරධර්ම ආරම්භ වූ බවත්, සමාජයේ විකාශයත් සමඟ ආචාර ධර්ම ද විකාශය වූ බවත්ය. ඒ අනුව දීඝ නිකායේ අග්ගඤ්ඤ සූත්‍රය පාදක කරගනිමින් සමාජ සම්භවය ඔස්සේ ආචාර ධර්ම ඇති වූ ආකාරය ද අධ්‍යයනය සඳහා යොදාගෙන ඇත. ඒ අනුව විවිධ ආගම් හා දර්ශනවාද ඔස්සේ ආචාර ධර්මයන්හි ආරම්භය පිළිබඳව අදහස් දැක්වීමක් මෙහිදී සිදුවෙයි. මේ ඔස්සේ ගොඩනැගෙන තවත් අංශයක් නම් නීති ක්ෂේත්‍රයයි. ආචාරධර්ම පිරිහුණු සමාජයක පුද්ගල ආරක්ෂාව, විනය, ගරුත්වය යන මේ සියළුම අංශයන් විනාශ වී යයි. ඒ අනුව ආචාරධර්ම හා නීති ක්ෂේත්‍රය හා ඒ අතර පවත්නා සහසම්බන්ධතාවය බෞද්ධ ඉගැන්වීම් ඇසුරෙන් අධ්‍යයනය කළ යුතුය. මෙහි දී ආචාරධර්ම හා නීති ක්ෂේත්‍රය අතර සහසම්බන්ධතාවයක් පවතින්නේ ද යන්න පර්යේෂණ ගැටලුව වශයෙන් යොදාගෙන ඇත. ඒ අනුව ආචාර විද්‍යාව හඳුනා ගැනීමත්, නීති ක්ෂේත්‍රය හඳුනා ගැනීමත්, ඒවායේ විකාශයත්, ආචාරධර්ම හා නීති ක්ෂේත්‍රය අතර පවත්නා සහසම්බන්ධතාවය හඳුනා ගැනීමත් අධ්‍යයන අරමුණු වශයෙන් යොදාගෙන ඇත. මෙම කරුණු කාරණා පිළිබඳව අධ්‍යයනය කිරීමේදී ප්‍රථමයෙන්ම ආචාර විද්‍යාව හා නීති ක්ෂේත්‍රය පිළිබඳව හඳුනා ගැනීම වැදගත් වේ. එබැවින් පර්යේෂණ ප්‍රශ්න වශයෙන් ආචාර විද්‍යාව යනු කුමක් ද හා නීති ක්ෂේත්‍රය යනු කුමක් ද යන පර්යේෂණ ගැටලු කෙරෙහි අවධානය යොමු කළ යුතුය. මෙහිදී ප්‍රාථමික, ද්විතීයික මෙන්ම තෘතීයික මූලාශ්‍රය පදනම් කර ගනිමින් ගුණාත්මක ක්‍රමය මෙම අධ්‍යයනයට පාදක වී ඇත. මෙම අධ්‍යයනය පාදක කර ගනිමින් දත්ත විශ්ලේෂණය කිරීමේදී අවධානය යොමු කළ හැකි වන්නේ සමාජයක් පිරිහීමෙහි හේතු දුටු පුද්ගලයාම නීති පද්ධතියක් ද ගෙන එන්නට වූයේ ආචාරධර්ම පද්ධතියක ආරක්ෂාව සඳහා වන ආයුධයක් ලෙසට බවයි. ඒ අනුව විවිධ සමාජ හා විවිධ අංශ ඔස්සේ ආගමික, සමාජීයය හා අධ්‍යාපනික ආදී විවිධ පැතිකඩයන් වශයෙන් නීති ද නිර්මාණය වන්නට වූ බව අධ්‍යයනය කළ හැකිය.

ප්‍රමුඛ පදඃ *ආචාරධර්ම, නීති, සහසම්බන්ධතාවය, බෞද්ධ*

දස අව්‍යාකෘත පිළිබඳ බෞද්ධ ආකල්පයඃ තෝරාගත් සූත්‍ර කිහිපයක් ඇසුරින්

පූජ්‍ය රොටුඹ ධම්මසිරි හිමි
පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශය, රුහුණ විශ්වවිද්‍යාලය, මාතර, ශ්‍රී ලංකාව
dhammasirihimikottawa@gmail.com

බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත ඉදිරිපත් වන ගැටලු නිරාකරණය කිරීම සඳහා උන්වහන්සේ විසින් භාවිත කළ ක්‍රමවේද හතරක් *අංගුත්තරනිකාය පඤ්හව්‍යාකරණ සූත්‍රය* තුළ දක්නට ලැබෙන අතර, එයින් සිව්වැනි ක්‍රමය වන්නේ "ඨපනීය ව්‍යාකරණය" යි. මේ ක්‍රමයට අදාළ ව ඉදිරිපත් වූ ප්‍රශ්න, අව්‍යාකෘත ප්‍රශ්න වශයෙන් ද හඳුන්වනු ලබයි. ඨපනීය යන්නෙන් 'පිළිතුරු නොදී බැහැර කරන ලද' යන අර්ථය ද, අව්‍යාකෘත යන සංස්කෘත වචනය මගින් 'විස්තර නොකරන ලද, නොවිසඳන ලද' යන අර්ථ ද විශද වෙයි. ථෙරවාදී සූත්‍රවල මෙවැනි ප්‍රශ්න දහයක් පිළිබඳ ව තොරතුරු දක්නට ලැබෙන අතර, මෙහි පළමු ප්‍රශ්න හතර ලෝකය පිළිබඳ ව ද, 5 සහ 6 ප්‍රශ්න ජීවය හා ශරීරය පිළිබඳ ප්‍රශ්න ලෙස ද, ඉතිරි ප්‍රශ්න හතර විමුක්ත පුද්ගලයා පිළිබඳ ව ඉදිරිපත් වූ ප්‍රශ්න ලෙස ද කොටස් කර දැක්විය හැකිය. *මජ්ඣිමනිකාය චූළමාලුක්‍ය සූත්‍රය* තුළ සඳහන් වන ආකාරයට චූල මාලුංක්‍ය භික්ෂුවට දස අව්‍යාකෘත ප්‍රශ්න පිළිබඳව විමතියක් ඇති වී, "බුදුන් වහන්සේ මේවාට පිළිතුරු ලබා දුනහොත් සසුනෙහි රැඳී සිටිමි. ලබා නොදුන හොත් සසුනින් නික්මෙමි" යන චේතනාව සමග බුදුන් වහන්සේ වෙත පැමිණ එම ප්‍රශ්න ඉදිරිපත් කරයි. එහි දී බුදුන්වහන්සේගේ පිළිතුර වූයේ මෙම ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු ලබා දෙන බව පවසා එම භික්ෂුවට සසුනේ පැවිදි වීමට තමන් වහන්සේ ආරාධනා නොකළ බවත්, එම භික්ෂුව ද උක්ත ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු ලබාදෙන මෙන් ඉල්ලා පැවිදි නොවූ බවත් ය. තමන් වහන්සේගෙන් එවැනි ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු බලාපොරොත්තු නොවන ලෙස ද උන්වහන්සේ එහි දී පවසා ඇත. මෙහි ඉදිරිපත් වූ ප්‍රශ්න සියල්ල ම සාමාන්‍ය ඉන්ද්‍රිය ඥානය ඉක්මවා ගිය ගැටලු වන අතර, මෙවැනි ගැටලු ඉදිරිපත් කළ පිරිස එමගින් ගැටලුවට සැබෑ පිළිතුරක් බලාපොරොත්තු වූවා ද එසේත් නැතහොත් වාදාරෝපණයකට උත්සහ කළා ද යන්න පිළිබඳ ව ඇත්තේ ගැටලුවකි. නමුත් මෙම ගැටලුවලට පිළිතුරු ලබාදීමට උත්සාහ කළේ නම් අන්ත භජනය වීමක් ද සිදුවනු ඇත. තව ද සත්‍ය සොයාගෙන යෑමේ දී මෙවැනි ගැටලුවලට පිළිතුරු සෙවීම අර්ථය පිණිස හේතු නොවේ. එසේ ම මේ සඳහා පිළිතුරු ලබාදීමට උත්සාහ කළේ නම් ශ්‍රාවකයාට එය බුද්ධිගෝචර නොවීම සමග බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි සැක ඇතිවීමට පවා අවස්ථාව තිබිණි. එසේ ම බුදුදහමේ පරමාර්ථය වන නිවන අවබෝධ කරගැනීම හා අව්‍යාකෘත ප්‍රශ්න අතර සබඳතාවක් දැක්විය නොහැකි බැවින් ඒ සඳහා පිළිතුරු ලබා නොදීම සාර්ථක ම ක්‍රමවේදය ලෙස දැක්විය හැකි ය. මේ අනුව උපයෝගීතාවකින් තොර ප්‍රශ්න හමුවේ වඩාත් සුදුසු ම පිළිතුර ලෙස නිහඬ බව අනුගමනය කිරීමට බුදුන් වහන්සේ කටයුතු කළ බව නිගමනය කළ හැකි ය. මෙසේ අව්‍යාකෘත ප්‍රශ්න පිළිබඳව බුදුන් වහන්සේ

දැක් වූ ආකල්පය අධ්‍යයනය කිරීමේ අරමුණින් සිදුකළ මෙම පර්යේෂණයේ ගැටලුව වන්නේ “අව්‍යාකෘත ප්‍රශ්න පිළිබඳ බෞද්ධ ආකල්පය කෙබඳු ද?” යන්න යි. *මජ්ඣිමනිකාය චූළමාලුංක්‍ය සූත්‍රය, අංගුත්තරනිකාය පඤ්හව්‍යාකරණ සූත්‍රය, සංයුක්තනිකාය සිංසපා සූත්‍රය* ආදී තෝරාගත් සූත්‍ර කිහිපයක් මූලික කරගනිමින් සිදුකළ මෙම පර්යේෂණය ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය ඔස්සේ සිදුකළ අතර, දත්ත විශ්ලේෂණය සඳහා සංධාර විශ්ලේෂණ ක්‍රමවේදය භාවිත කොට ඇත.

ප්‍රමුඛ පදඃ *අව්‍යාකෘත, චූළමාලුංක්‍ය, ඥානමීමාංසාව, ඨපනීය, ව්‍යාකත*

සුත්තන්ත පිටකයේ ඛුද්දකනිකාය පිළිබඳ හැඳින්වීමක්

පූජ්‍ය මහකුඹුක්වැවේ නන්දාලෝක හිමි
පූර්ණ කාලීන උපශාලාධිපති, ශ්‍රී ලංකා භික්ෂු විශ්වවිද්‍යාලය, අනුරාධපුරය.
2009nandaloka@gmail.com

ථෙරවාද සම්ප්‍රදාය විසින් සුත්තන්ත පිටකයේ පස්වන කෘතිය වශයෙන් ඛුද්දකනිකාය හඳුන්වා දෙනු ලැබේ. එහි ඓතිහාසිකත්වය සලකා බලන විට බුද්ධවචනය ධම්ම-විනය නමින් සංග්‍රහ කෙරුණු ප්‍රථම ධර්ම මහා සංගීතියේ දී ම ඛුද්දකනිකාය පිළිබඳව සාකච්ඡා වූ බව සාම්ප්‍රදායික පිළිගැනීමයි. එහෙත් ඛුද්දකනිකායට ඇතුළත් කෘතිවල ස්වභාවය හා ඒවායේ අන්තර්ගත කරුණු අනුව සූත්‍රාන්ත පිටකයේ සෙසු ග්‍රන්ථ; කාණ්ඩ (දීඝනිකාය, මජ්ඣිමනිකාය, සංයුත්තනිකාය, අංගුත්තරනිකාය) හතරටම වඩා ඛුද්දකනිකාය වෙනස් ලක්ෂණවලින් යුක්ත බව විද්වද් පිළිගැනීම යි. එමෙන් ම ථෙරවාද සම්ප්‍රදාය තුළ ම ඛුද්දකනිකායට ඇතුළත් කෘති සංඛ්‍යාව පිළිබඳව එකගතාවක් නොවූ බවට සාක්ෂි ඉදිරිපත් වී තිබේ. ඛුද්දක යනු ඛුද්ද යන පාලි විශේෂණ නාම පදයේ තද්ධිත රූපයයි. ඛුද්ද (වෛදික. ක්‍ෂුද්‍ර) යන වචනයට පාලි ග්‍රන්ථ සමාගම විසින් ප්‍රකාශයට පත්කළ පාලි-ඉංග්‍රීසි ශබ්ද කෝෂයෙහි තේරුම් පහක් සපයා දී තිබේ. ඒ අනුව Lqoao යන පාලි වචනයට ඉංග්‍රීසියෙන් (Pali-English Dictionary) දක්වා තිබෙන වචනවලට හෙළ බසින් ලබාදිය හැකි අරුත් වන්නේ කුඩා (small), අධර (කථා. හීන/inferior), සාමාන්‍ය; පහළ (කථා. පසු/low), සුළු (කථා. සොච්චම්/trifling), අල්ප (කථා. නොවැදගත්/insignificant) යන වචනයි. අනෙක් අතට ඛුද්දක යන තද්ධිත පදය කිසියම් වස්තුවක ප්‍රමාණය හෝ තරම හෝ මට්ටම හෝ දැක්වීමට යොදන නාම විශේෂණ පද අතුරින් එකකි. එනම්, ඛුද්දක යන වචනය විශාල (පාලි. මහා), මධ්‍යම (පාලි. මජ්ඣිම), කුඩා (පාලි. ඛුද්දක) යන විශේෂණ නාම පද අතර එහි පහළ ම අර්ථය හෙවත් අවම තත්ත්වය හැඳින්වීම සඳහා යෙදෙන විශේෂණ නාම පදයයි. ඒ අනුව ඛුද්දක නිකාය යනු බුද්ධවචනය සංග්‍රහ කළ සාමාන්‍ය කාණ්ඩය (ඛුද්දකනිකාය) හෝ පහළ කාණ්ඩය (ඛුද්දකනිකාය) වශයෙන් හඳුන්වා දිය හැකිය. ඊට අනුරූප සංස්කෘත ත්‍රිපිටකය තුළ විද්‍යමාන ග්‍රන්ථ හැඳින්වීමට යොදන වචනය ක්‍ෂුද්‍රකාගම හා ක්‍ෂුද්‍රපිටක යන්නයි. ඛුද්දකනිකායාගත කෘති සෙසු නිකාය ග්‍රන්ථ හතර (දීඝ, මජ්ඣිම, සංයුත්ත, අංගුත්තර) සමග සසඳන විට ඒවාට පොදු වූ සුවිශේෂ ලක්ෂණයක් ඉදිරිපත් කිරීම අපහසු බැවින් Lqoaol යන වචනය සඳහා යෙදිය හැකි මෙම " සාමාන්‍ය" යන වචනයට කිසියම් වැදගත් අරුතක් තිබේ. එමෙන් ම ධර්මය සංග්‍රහ කිරීමේ දී ඛුද්දකනිකාය මුල් නිකාය ග්‍රන්ථ හතරට පසුව කළ බැවින් එය එම සුත්තන්තපිටක ග්‍රන්ථ ලැයිස්තුවේ පහළින් ම වූ ධර්ම සංග්‍රහය ලෙස හැඳින්වීම ද නිවැරැදි ය. ඛුද්දකනිකාය හා සෙසු නිකාය හතර ආනන්ද තෙරුන් විසින් සංගායනා කළ අතර සිවුනිකාය හැරුණු විට අවශේෂ බුද්ධවචනය ඛුද්දකනිකාය නමින් හැඳින්විය (තත්ථ ඛුද්දකනිකායො නාම:-

චත්තාරො නිකායෙ ඨපෙත්වා අවසෙසං බුද්ධවචනං). බුද්දකනිකාය විනය, සුත්ත, අභිධම්ම යන පිටකත්‍රයට ම ඇතුළත් බුද්ධවචනය අන්තර්ගත වූ ධර්ම සංග්‍රහයක් බවත් එය ත්‍රිපිටකයට ම පොදු ලක්‍ෂණවලින් යුක්ත ධර්ම ග්‍රන්ථ පහළොවකින් යුක්ත බවත් එහි පරිසමාප්තිය සඳහා ප්‍රථම සංගීතියේ සිට සියවස් 3-4 ක පමණ කාලයක් ගතවූ බවත් පිළිගත හැකිය. පාලි පිටක සාහිත්‍යයට අයත් බුද්දකනිකායෙහි ආස්ථානය එහි සංවර්ධනය සහ විකාශය, ව්‍යූහය මෙන්ම අන්තර්ගතය ආදිය පිළිබඳ ව පවතින විවිධ විද්වද් මතවාද මොනවා ද යන්න මෙහි පර්යේෂණ ගැටලුව වන අතර ඒවා හඳුනාගෙන ශාස්ත්‍රීය ව විධිමත් අයුරින් ඉදිරිපත් කිරීම මෙහි පර්යේෂණ අරමුණ යි. ග්‍රන්ථ සන්ධාර විශ්ලේෂණ ක්‍රමවේදය යටතේ ප්‍රාථමික හා ද්විතීයික මූලාශ්‍රයන් උපයෝගි කිරීම මෙහි පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය යි.

ප්‍රමුඛ පදඃ *ත්‍රිපිටකය, බුද්දකනිකාය, සංගායනා, බුද්ධ වචන, පාලි සාහිත්‍යය*

බෞද්ධ ස්වච්ඡන්දතාවෙන් ඉදිරිපත්වන විමර්ශනාත්මක චින්තනයː මූලාශ්‍රය අධ්‍යයනයක්

කේ. එම්. කේ. කෞෂල්‍යා
බෞද්ධ දර්ශනය, පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශය, මානව ශාස්ත්‍ර හා සමාජීය විද්‍යා පීඨය, රුහුණ විශ්වවිද්‍යාලය.
kaushalyakmk@gmail.com

ස්වච්ඡන්දතාව යනු ලොව බොහෝ ආගම් හා දර්ශනවාදවල සාකච්ඡාවට ලක්ව ඇති ප්‍රධාන සංකල්පයකි. එහි දී බොහෝ තැන්වල පුද්ගල ස්වච්ඡන්දතාවට තැනක් හිමි වී ඇත්තේ ද? යන්න ගැටලුවකි. නමුත් මේ පිළිබඳ බෞද්ධ ආකල්පයේ දී පුද්ගලයා රාමුවකට කොටු නොකර ස්වාධීනව සිතීමේ නිදහස ලබා දී තිබෙනු දැකගත හැකි ය. එහි දී පුද්ගලයා බාහිර අධිකාරී බලයකට යටත් නො කරන අතර යම් ක්‍රියාවක යහපත් අයහපත් බව තමා විසින් ම සිතා විමසීමේ නිදහස පුද්ගලයාට ලබාදෙයි. පුද්ගල චින්තන නිදහස ලබාදීම හරහා පුද්ගලයාගේ විමර්ශනාත්මක චින්තනය බුදුදහම තුළින් අගයන ආකාරයක් දැකගත හැකි ය. ස්වච්ඡන්දතාව පිළිබඳ බෞද්ධ ආකල්පය තුළින් පුද්ගලයාගේ විමර්ශනාත්මක චින්තනය ඇගයෙන්නේ කෙසේ ද? යන්න පිළිබඳ විමසීම මෙහි පර්යේෂණ ගැටලුව යි. ස්වච්ඡන්දතාව පිළිබඳ ව බුද්ධ දේශනා ත්‍රිපිටක සාහිත්‍ය පුරාවට බොහෝ ස්ථානවල දී දැකගත හැකි ය. විශේෂයෙන් අංගුත්තරනිකායේ තිත්ථායතන සූත්‍රය, මජ්ඣිමනිකායේ වීමංසක සූත්‍රය, සංයුත්තනිකායේ ධජග්ග සූත්‍රය, අංගුත්තරනිකායේ කාලාම සූත්‍රය, ඛුද්දකනිකායේ වසල සූත්‍රය, මජ්ඣිමනිකායේ චූළහත්ථිපදෝපම සූත්‍රය ආදී සූත්‍ර දේශනාවල දී පුද්ගල ස්වච්ඡන්දතාව අගය කරමින් විවිධ දේශනා සිදුකර තිබේ. උදාහරණ වශයෙන් මජ්ඣිමනිකායේ වීමංසක *සූත්‍රයේ* දී බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්මා සම්බුද්ධ වේද? නොවේ ද? යන්න විමසීමට පවා ශ්‍රාවකයාට ඉඩහසර ලබා දී තිබේ. එසේ ම *ධජග්ග සූත්‍රයේ* දී ධර්මය පිළිබඳ ව සිදුකරන විග්‍රහයේ දී දක්වා ඇත්තේ *"එහි පස්සිකො"* යනුවෙනි. එනම්, ධර්මය පවා පුද්ගලයාට විමසා බලා පිළිගැනීමේ හෝ ප්‍රතික්ෂේප කිරීමේ නිදහස ලබා දී ඇති බව යි. තව ද බුදුරජාණන් වහන්සේ බෞද්ධ ස්වච්ඡන්දතා සංකල්පය දේශනා කරන ලද්දේ ක්‍රි.පූ. 6වැනි සියවසේ දී ය. මෙහි ඇති සුවිශේෂත්වය නම් මෙම දේශනාව සිදුකරන ලද යුගය වනවිට භාරතීය ආගමික පසුබිම තුළ බ්‍රාහ්මණ අධිකාරී බලය තුළින් ඊශ්වර නිර්මාණවාදී පදනමක් ඉදිරිපත් කරමින් පුද්ගල ස්වච්ඡන්දතාව සීමාකොට තිබූ යුගයක් වීම යි. එවැනි සමාජ පසුබිමක් තුළ දී ලබාදුන් මෙම චින්තන නිදහස පුද්ගල විමර්ශනාත්මක චින්තනය, මානවදයාව, සමානාත්මතාව, පුද්ගල සංවර්ධනය හා සහජීවනය ආදී අංශ සඳහා ධනාත්මක බලපෑමක් එල්ලකිරීමට සමත් විය. මෙසේ ඉදිරිපත් වී ඇති ස්වච්ඡන්දතාව පිළිබඳ බෞද්ධ ආකල්පයෙන් පුද්ගල විමර්ශනාත්මක චින්තනය ඇගයෙන්නේ කෙසේ ද? යන්න පිළිබඳව අධ්‍යයනය කිරීම මෙම පර්යේෂයේ අරමුණ

වේ. එම අරමුණ සාධනය කරගැනීම සඳහා ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය පදනම් කරගත් පර්යේෂණයක් ලෙස මෙය සිදුකර ඇත. එහි දී *තිත්ථායතන සූත්‍රය, කාලාම සූත්‍රය* ආදී ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය මෙන් ම ප්‍රාමාණික ද්විතීක මූලාශ්‍රය ද පරිශීලනය කරමින් තොරතුරු ලබාගෙන ඇත.

ප්‍රමුඛ පදඃ *ඊශ්වරනිර්මාණවාදය, තිත්ථායතන සූත්‍රය, විමර්ශනය, වීමංසක සූත්‍රය, ස්වච්ඡන්දතාව*

පුද්ගල ආර්ථික සංවර්ධනයෙහිලා උපයුක්ත බෞද්ධ ආර්ථික චින්තනය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක් (ව්‍යග්ඝපජ්ජ සූත්‍රය ඇසුරින්)

ඒ. එම්. සුභාෂිණී චතුරිකා[1], කේ. එස්. කෝෂිලා[2], එච්. ඒ. ආර්. එන්. නයනතාරා[3]

පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයන අංශය, කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය

subhashinichathurika9@gmail.com

වර්තමානය වන විට සංකීර්ණ වෙමින් පවතින ආර්ථික රටාව තුළ පුද්ගල ජීවිත ඉතාමත් ගැටලුකාරී තත්ත්වයකට පත්ව ඇත. මෙම තත්ත්වය වැඩි වශයෙන් ම ශ්‍රී ලංකාව වැනි සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටක ජීවත්වන ජනතාව කෙරෙහි සෘජු බලපෑමක් එල්ල කරනු ලබයි. ශ්‍රී ලංකාව තුළ පවතින ආර්ථික තත්වය හේතුවෙන් මන්දපෝෂණය අතින් ලංකාව ඉහළ රටක් වීම, දරුවන්ගේ අධ්‍යාපනය දුර්වල වීම, කුටුම්භ තුළ මානසික නිදහස දුරුවීම, බොහෝ බුද්ධිමතුන් රටහැර යාම, අනාගතයේදී ඉපදෙන පුංචි දරුවා පවා ණයකරුවෙකු වීම, මංකොල්ලකෑම්, අපරාධ ඇතිවීම යනාදී ගැටුකාරී තත්වයන් ඇතිවී තිබේ. ආර්ථිකය රටක බොහොමයක් අංශ කෙරෙහි සෘණාත්මක බලපෑම් එල්ල කරයි. නිදසුනක් ලෙස ශ්‍රී ලංකාවේ 2023 වර්ෂයේ සමාන්‍ය පෙළ අසමත් සිසුන් ප්‍රමාණය විසිදහසකටත් වඩා අධිකවීම දැක්විය හැකිය. මේ නිසාම පුද්ගල ආර්ථික සංවර්ධන විෂයෙහි වැඩි අවධානයක් යොමුවන ආර්ථික විද්‍යාව වැනි විෂයයන් පවා වර්ධනය වෙමින් පවතින ආකාරය අපට හඳුනාගත හැකිය. මෙනිසාම පුද්ගල ආර්ථික සංවර්ධනය විෂයෙහි අවධානය යොමු කිරීම වැදගත් වන අතර බුදුදහම තුළ ද මේ පිළිබඳ අවධානය යොමු කොට ඇති ආකාරය හඳුනාගැනීම වැදගත් වේ. බෞද්ධ දර්ශනය වූ කලී නිර්වානය සාක්ෂාත්කරනය උදෙසා පවතින දහමක් වුවද මෙම දහම තුළ පුද්ගල ලෞකික ජීවිතයේ සාර්ථකත්වය උදෙසා මගපාදන ඉගැන්වීම් බොහොමයක් ද අන්තර්ගත දහමකි. දුර්වල ආර්ථික තත්වය හේතුවෙන් සමාජය තුළ ගැටළු ඇතිවන ආකාරය පිළිබඳ අග්ගඤ්ඤ සූත්‍රය තුළ මැනවින් විවරණය කර තිබේ. මෙහිදී පුද්ගල ආර්ථිකය සංවර්ධනය කරමින් ශක්තිමත් කිරීම සඳහා බෞද්ධ ආර්ථික චින්තනය උපයුක්ත වන්නේ ද? යන්න පිළිබඳව ව්‍යග්ඝපජ්ජ සූත්‍රානුසාරයෙන් විමර්ශනය කිරීම සිදු කෙරේ. මෙම සූත්‍රයට අනුව උට්ඨාන සම්පදා, ආරක්ඛ සම්පදා, කල්‍යාණ මිත්තතා, සමජීවිකතා යන කරුණු ඔස්සේ පුද්ගල ආර්ථිකය සංවර්ධනය කර ගැනීමත් අපාය මුඛ සතරක් මගින් ආර්ථික පරිහානියට ලක් වන ආකාරයත් මනාව විස්තර කරයි. මෙම කරුණු ඇසුරින් පුද්ගල ආර්ථික සංවර්ධනයත්, ආර්ථික පරිහානිය වළක්වා ගැනීමටත් බෞද්ධ ආර්ථික චින්තනය ඉවහල් වන ආකාරය විමර්ශනාත්මකව අධ්‍යයනය කිරීමත්, ආර්ථික ගැටලු විෂයෙහි පිළියම් සෙවීමත් මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණුයි. මෙහිදී ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය ඔස්සේ මෙම පර්යේෂණය ඉදිරියට ගෙන යාමට අපේක්ෂා කරන අතර මෙහි මූලාශ්‍ර වශයෙන් ත්‍රිපිටකය අංගුත්තරනිකාය ගෝතමී වග්ගයේ

ව්‍යග්ඝපජ්ජ සූත්‍රය, පොත්පත්, සඟරා ආදිය යොදා ගැනේ. එම සඟරා අතර නිවන් මග සඟරාව සහ සාරධා සඟරාව විශේෂ වේ. මීට අමතරව දීඝනිකායේ පාටික වග්ගයේ සිඟාලෝවාද සූත්‍රය, පාටික වග්ගයේ අග්ගඤ්ඤ සූත්‍රය, ඛුද්දකනිකායේ සුත්ත නිපාතයේ උරග වග්ගයේ පරාභව සූත්‍රය ද ආශ්‍රය කොට ගැනේ. මෙහිදී පුද්ගලයාට මුහුණදීමට සිදුවන ආර්ථික ගැටලු හඳුනා ගනිමින් එම ගැටලු විෂයෙහි හේතුවන පුද්ගල සාධකයන් ගවේෂණය කරමින් ඒම සාධන අවම කොට ගෙන ආර්ථිකය ශක්තිමත් කරගැනීම උදෙසා මෙම පර්යේෂණය උපයෝගී කොටගත හැකිවේ. එමෙන්ම මෙම පර්යේෂණය බෞද්ධ ආර්ථික චින්තනය නම් විෂයෙහි සංවර්ධනය උදෙසා මෙන්ම බුදුදහම තුළ අන්තර්ගත කරුණු නූතනයට ඉදිරිපත් කිරීම උදෙසා ද වැදගත් වේ.

ප්‍රමුඛ පදඃ *අංගුත්තරනිකාය, ආර්ථිකය, ත්‍රිපිටකය, ව්‍යග්ඝපජ්ජ සූත්‍රය, සංවර්ධනය*

මුල් බුදුසමයාගත විශ්ලේෂණ සහ සංස්ලේෂණ න්‍යාය පිළිබඳ විමර්ශනයක්

පූජ්‍ය දැලිවේ නාගිත හිමි
සංස්කෘත හා පෙරදිග ශාස්ත්‍ර අධ්‍යනාංශය, කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය
vendeliwenagitha@gmail.com

ලොව පවතින ජීවි අජීවි සියලු දෑ හේතු ප්‍රත්‍ය සමවායෙන් හටගන්නා බවත් හේතු ප්‍රත්‍ය නිරුද්ධ වීමෙන් නැතිවෙන බවත් "හේතුං පටිච්ච සම්භූතං හේතු භංගා නිරුජ්ඣති" යන්නෙන් බුදුදහම මගින් පෙන්වා දෙයි. මෙය ලොව පවත්නා සදාතනික ධර්මතාවකි. එය ලෝකයා සහ සත්වයා පිළිබඳ යථා ස්වභාවයයි. එම යථා ස්වභාවය තේරුම් ගැනීමෙහිලා උපකාරී වන දාර්ශනික ක්‍රමවේද දෙකක් මුල් බුදුසමය තුළ දක්නට ඇත. එනම්, විශ්ලේෂණ න්‍යාය සහ සංස්ලේෂණ න්‍යාය යි. විශ්ලේෂණය යනු විභජනය, විභේජනය නොහොත් කොටස්වලට බෙදා වෙන්කොට දැක්වීමයි. ආදි බුදුසමයෙහි හෙවත් මුල් බුදුසමයෙහි විවිධ විශ්ලේෂණ ක්‍රමවේදයන් දැකගත හැකිය. මෙහි දී විශ්ලේෂණය අවශ්‍ය වන්නේ යම්කිසි සමස්තයක ආත්මීය තත්වයක් නොමැති බව පෙන්වීමට ය. සමස්තය හෙවත් ඒකකය විශ්ලේෂණය කිරීමෙන් මිනිසා, සත්වයා, ඇඳ පුටු ආදී වශයෙන් සලකන සමස්තය නැති වී කොටස් සමූහයක් පමණක් ඉතිරිවීම සිදුවෙයි. ඒ තුළ මගේය මාගේය යන හැඟීමක් නොමැත. මිනිසා සත්වයා ඇඳ පුටු ආදී වශයෙන් වෙන්කර හඳුනාගැනීමක් නොමැත. ඇත්තේ දත්ත සමූහයක් පමණි. එයින් සියල්ල නිත්‍ය පදාර්ථයක් නොවන බව තීව්‍ර වෙයි. ඕනෑම සජීවී අජීවී වස්තුවක් විශ්ලේෂණය කිරීමෙන් එයට ස්ථිර ස්වාධීන පැවැත්මක් නොමැති බව තහවුරු වෙයි, ස්ථිර ස්වාධීන පැවැත්මක් නොමැති නම් එවැන්නක් ආත්මීය වශයෙන් නොපවතින අතර එය මගේ යැයි ග්‍රහණය කිරීමට, ලුහු බැඳීමට, මමායනය කිරීමට සුදුසු නොවේ. එබැවින් විශ්ලේෂණය කිරීමෙන් ලැබෙන දත්ත ස්වාධීන, ස්වෛරී, ස්වතන්ත්‍ර මූලධර්ම නොවේ. ඒ අනුව මුල් බුදුසමයෙහි නිතර හමුවන විශ්ලේෂණ විධි තුනක් දැකගත හැකිය. එනම් ඛන්ධ විභාගය, ධාතු විභාගය, ආයතන විභාගය යි. මෙම ක්‍රම ත්‍රිත්වය කොටස්වලට බෙදා වෙන් කර දක්වමින් සත්වයාගේ සහ ලෝකයාගේ යථා ස්වභාවය පෙන්වා දෙයි. ඒ තුළින් සියලු පදාර්ථයන්හි ඇති අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම යන ත්‍රිලක්ෂණය මැනවින් පැහැදිලි කරයි. සමස්තයක් වශයෙන් සලකා බලන විට මෙම විශ්ලේෂණ ක්‍රමවේදයන් මගින් නාම හෙවත් සිත හා රූප හෙවත් ද්‍රව්‍ය පිළිබඳ විග්‍රහයක් ඇති බව පැහැදිළි වෙයි. තවදුරටත් මේ පිළිබඳ අවධාරණය කිරීමේ දී සියල්ල මෙම පංචස්ඛන්ධ විභාගය පදනම් කොට ඇති බව පෙනෙයි. සංස්ලේෂණය යනු එලෙස බෙදා දැක් වූ කොටස් නැවත එක් කිරීම යි. සත්වයාගේ සහ ලෝකයේ යථා ස්වභාවය අවබෝධ කරගැනීම සඳහා ඛන්ධ, ධාතු, ආයතන වශයෙන් බෙදා වෙන්කොට දැක්වූ ධර්මතා එකතු කිරීම මෙහි දී සිදුකරයි. එය සිදුකරනු ලබන්නේ පටිච්චසමුප්පාදය මගිනි. පටිච්චසමුප්පාද යනු යම්කිසි ධර්මයක් නිසා තවත් ධර්මයක්

ඇතිවීමයි. එනම් යම් හේතුවක් නිසා ඵලයක් ඇති වීමයි. හේතුඵලවාදය, මැදුම් පිළිවෙත, මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව, යනුවෙන් අදහස් කරනු ලබන්නේ ද මෙම පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය හැඳින්වීමට යි. මෙම විශ්ලේෂණ සහ සංස්ලේෂණ න්‍යායන් මුල්බුදුදහම තුළ විග්‍රහ කර ඇත්තේ කෙසේ ද? යන්න මෙහි පර්යේෂණ ගැටළුව වන අතර මෙම පර්යේෂණය මඟින් සිදුකිරීමට අපේක්ෂා කරනු ලබන්නේ එම විග්‍රහයන් ධර්මශාස්ත්‍රීය කරුණු ගෙනහැර දක්වමින් ඉදිරිපත් කිරීමයි.

ප්‍රමුඛ පද: *පටිච්චසමුප්පාදය, මුල් බුදුසමය, විශ්ලේෂණ න්‍යාය, සංස්ලේෂණ න්‍යාය*

පාලකයා සහ පාලිතයා අතර සම්බන්ධය; බෞද්ධ දේශපාලන දර්ශනය ඇසුරන් විමසුමක්

මධුශංක. ජී[1], ඉලුක්කුඹුර කේ. බී.[2], ආමත් ඉසෙඩ්. එන්. එන්.[3]
මානව විද්‍යා සහ ව්‍යවහාරික පුරාවිද්‍යා අධ්‍යනාංශය, නාගානන්ද ජාත්‍යන්තර බෞද්ධ අධ්‍යයන ආයතනය, මානෙල්වත්ත කැළණිය.[1,2,3]
najmaamath@gmail.com

බෞද්ධ දර්ශනයේ මූලික පරමාර්ථය වූ කලී දේශපාලන නිර්දේශයන් ඉදිරිපත් කිරීම නොවුණ ද, රාජ්‍යයෙහි ධාර්මික පාලනයක් පැවතීමෙහි අවශ්‍යතාව බෞද්ධ දර්ශනය තුළ විවරණය කොට ඇත. මෙකී දර්ශනය තුළින් අවධාරණය කරන්නේ සමාජ ප්‍රගතිය උදෙසා ධාර්මික භාවයකින් තොර පාලනයක් උපකාරී නොවන බවයි. එමෙන් ම රාජ්‍ය පාලකයා වුව ද අමාත්‍ය මණ්ඩලය වුව ද, නිලධාරී මඬුල්ල වුව ද, දූෂිත වීමෙන් සම්පූර්ණ රාජ්‍යය ම පිරිහී යන බවත්, රාජ්‍යයෙහි සෞභාග්‍ය මෙන් ම පාලිතයන් අතර පවත්නා යහපත් වූ චර්යාධර්මයන් වර්ධනය වී සාමයෙන්, ධාර්මික දිවිපෙවෙතක් ස්ථාවර වීමට නීතියට වඩා මෙකී පාලක පක්ෂයේ ආදර්ශවත් චර්යාව වැදගත් වන බව බෞද්ධ දර්ශනය තුළින් පෙන්වා දී ඇත. ඒ අනුව මෙම අධ්‍යයනයේ මූලික අරමුණ වශයෙන් හැඳින්විය හැක්කේ යහපත් සමාජ පසුබිමකට අදාළ පාලක සහ පාලිත සම්බන්ධය පිළිබඳ න්‍යායන් බෞද්ධ ඉගැන්වීම් ඇසුරෙන් විමර්ශනය කිරීම වෙයි. මෙහි දී අධ්‍යයන ගැටලුව වූයේ වත්මන් සමාජයේ පාලක සහ පාලිත සම්බන්ධතාවට අවශ්‍ය මඟපෙන්වීම බෞද්ධ දේශපාලන දර්ශනයෙන් මතු කරගත හැකි ද යන්නයි. අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය ලෙස උක්ත මාතෘකාවට අදාළව ද්වීතීයික මූලාශ්‍රය භාවිත කරන ලදි. ඒ සඳහා පාදක කොට ගත්තේ පාලි ත්‍රිපිටකයේ පවත්නා බෞද්ධ දේශපාලන මූලධර්මයන් වෙයි. අධ්‍යයන සීමාව ලෙස පාලි ත්‍රිපිටකයේ පවත්නා මූලධර්ම ඇසුරින් පමණක් මෙම අධ්‍යයනය සිදුකර තිබීම දැක්විය හැකි ය. දසරාජ ධර්ම සහ සක්විති වත් පිළිබඳව අවධානය යොමු කරන විට පෙනී යන්නේ පාලකයා විසින් පාලිතයාගේ ආර්ථිකමය සේ ම ආධ්‍යාත්මික සුබසිද්ධිය උදෙසා ජනතාවට නිසි ජීවනෝපාය මාර්ග සලසා දී ඔවුන්ට සුඛවිහරණ සැලසීම වගකීමක් මෙන් ම යුතුකමක් ලෙස සැලකිය යුතු බවයි. සප්ත අපරිහානිය ධර්මය තුළ දක්වා ඇත්තේ පාලකයා ගෞරවනීයත්වයට පත්වන පරමාදර්ශී පෞරුෂත්වයකින් හෙබි විය යුත්තේ කෙසේ ද යන්නයි. මීට අමතරව දක්වා ඇති කරුණු ලෙස තමාගෙන් පටන්ගන්නා ධර්මිකත්වය පියවරෙන් පියවරට සමස්ත සමාජයට පමණක් නොව සිවුපා සතුන් දක්වාම ව්‍යාප්ත වන බවක් දක්නට ලැබේ. පාලකයා ජනතාවට නිසි ආර්ථික මාර්ග නොසාදන කල ආර්ථික දුෂ්කරතා ඇතිවේ.එ තුල සදාචාර පරහානිය සිදුවේ.පාලකයා සතර අගතියෙන් වෙන් විය යුතුය.එනම් ජනතාවගේ කැමැත්තෙන් පත්වන පාලකයා තම ජනතාවට වෛර කරමින් අගතිගාමී විමද,ජනතාව කෙරෙහි වෛරයෙන් කොධ්‍රියෙන්ද,තම තනතුර නැති වේ යැයි බියෙන්ද,දුර දක්නා නුවණකින් තොරව ක්‍රියා නොකල යුතුය.මේ අනුව යම් රාජ්‍යයක් ධාර්මික

රාජ්‍යයක් වන්නේ එහි පාලක පක්ෂය සතු විය යුතු චර්යා ධර්ම, රාජ්‍යයෙහි ආණ්ඩුක්‍රමය, ආර්ථික පදනම, නීතිය හා යුක්තිය පසිඳලීම මෙන් ම මානව අයිතිවාසිකම් ආදි ගුණාංගයන්ගේ උත්තරීතරභාවය අනුව බව එමඟින් ගම්‍ය වේ. සමස්තයක් වශයෙන් ගත් විට උක්ත බෞද්ධ දේශපාලන මූලධර්මයන් තුළින් යම් රාජ්‍යයක පුරවැසියන්ගේ මානව නිදහස සුරක්ෂිත කර ඔවුන්ගේ අවශ්‍යතා ඉටු කොට ධාර්මික සහ ස්වයංපෝෂිත රාජ්‍යයක් පාලකයාට නිර්මාණය කිරීමට අවශ්‍ය මූලික මඟපෙන්වීම ලබාදෙන බැවින් බෞද්ධ දේශපාලන මූලධර්ම යහපත් රාජ්‍යය පාලනයකට වඩාත් වඩාත් යෝග්‍ය වන බව පර්යේෂණයෙන් නිගමනය කළ හැකි විය.

ප්‍රමුඛ පදඃ *දේශපාලනයල බෞද්ධ දේශපාලනල මූලධර්ම*

නූතන විද්‍යාව හා බුදු දහම අතර ඇති සම්බන්ධතාවය පිළිබඳව ඉදිරිපත් වී ඇති මතවාද ගැන සංසන්දනාත්මක අධ්‍යයනයක් (තෝරාගත් විදේශීය විද්වතුන්ගේ මත කිහිපයක් ඇසුරින්)

කේ. ඩබ්ලිව්. ඩී. නූජිත[1], එල්. ඒ. ආර්. එස්. එන්. ලියනආරච්චි[2]
පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශය, රුහුණ විශ්වවිද්‍යාලය[1]
ආර්ථික විද්‍යා අධ්‍යයනාංශය, රුහුණ විශ්වවිද්‍යාලය[2]
nujithadulith@gmail.com

බුදුදහම යනු මනස මූලික කරගත් දහමකි. ඒ වගේම යථාර්ථවාදී දර්ශනයකි. කෙසේ නමුත් ඇතැමුන් බුදු දහම ආගමක් යැයි විවිධ අයුරින් අර්ථකථනය කරමින් අදහති. අද වන විට ලෝකය තුළ බොහෝ දෙනෙක් ගවේෂණය කරමින් ලෝ යථාර්ථය අවබෝධ කර ගැනීම පිණිස බුදු දහමෙහි ප්‍රකට වන යථාර්ථවාදී දර්ශනය අනුගමනය කිරීමට පෙළඹී ඇත. ලොව බොහෝ ආගම් ඇති නමුත්, ඒවා දේව සංකල්ප මූලික කරගෙන පැවැත එන්නකි. කෙසේ නමුත් බුදු දහම යනු කිසිදු දේව සංකල්පයක් මූලික කරගෙන පැවැත එන ආගමක් නොවේ. ඒ බවට බොහෝ සාක්ෂි ත්‍රිපිටකාගත සූත්‍ර අධ්‍යයනය තුළින් ප්‍රශ්තුත වේ. බුදු දහම ලෝකයෙහි ඇති සුවිශේෂී දර්ශනයකි. ඊට හේතුව වන්නේ නූතන සමාජය ස්වභාවික හා භෞතිකමය වශයෙන් යම් දෙයක් පිළිබඳව විද්‍යාත්මකව එළඹුමකට පැමිණෙන්නේ විද්‍යාව සමඟ ය. විද්‍යාව යනු යමක් පිළිබඳව ගවේෂණය කිරීමයි. එමෙන්ම එහි සත්‍ය අසත්‍ය භාවය තහවුරු කරන්නේකි. ඒ නිසා විද්‍යාව මඟින් ලෝකය පිළිබඳව ඉදිරිපත් කිරීම් බොහෝමයක් ම බුදු දහමෙහි ඉදිරිපත් වී ඇති කාරණාවන් බව තහවුරු වී ඇත. ඒ නිසා ම වර්තමානය වන විට බුදු දහම නූතන විද්‍යාව සමඟ සම්බන්ධතාවයක් පවතින බව බොහෝ උගතුන් අදහස් දක්වා ඇත. බුදුන් වහන්සේ ලෝකයේ සැබෑ යථාර්ථය පෙන්වා දී ඇත. එය බුදුන් වහන්සේගේ නිර්මාණයක් නොවේ. ලෝකයේ යථාර්ථය සිය ප්‍රඥාවෙන් අවබෝධ කරගෙන එහි යථාර්ථය සිය ශ්‍රාවකයාට අවබෝධ කර දුන්හ. බුදු දහම නූතන විද්‍යාවත් සමඟ ඍජුව ම සම්බන්ධ වන්නේ මනස මූලික කරගෙන ඉදිරිපත් වී ඇති දහමක් වන බැවිනි. පුද්ගල මනසේ සැබෑ ක්‍රියාකාරිත්වය පෙන්වා දී ඇති හෙයිනි. බුදු දහම ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු ඵලවාදීව සිය දර්ශනය පෙන්වා දී ඇත. ලොව සෑම ක්‍රියාවලියක් ම සිදු වන්නේ හේතු ඵලවාදයට අනුව ය. එය බුදුන් වහන්සේගේ නිර්මාණයක් නොවේ. එය ලොව පවතින සැබෑ යථාර්ථයයි. එය නූතන විද්‍යාව තුළ ද තහවුරු වී හමාරය. ඒ බව සාපේක්ෂතාවාදය වැනි විද්‍යාත්මක එළඹුම් මඟින් සනාථ වී ඇත. මෙම පර්යේෂණයෙහි ගැටළුව වන්නේ බුදු දහම හා නූතන විද්‍යාව අතර ඇති සම්බන්ධය පිළිබදව ඉදිරිපත් වී ඇති මතවාද කෙබඳු ද යන්න විමර්ශනය කිරීමයි. ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදයට අනුකූලව පුස්තකාලය හා අන්තර්ජාල මූලාශ්‍ර ඔස්සේ ලබාගත් ද්විතීයක දත්ත සන්ධාර දත්ත විශ්ලේෂණ ක්‍රමවේදය යටතේ මෙම පර්යේෂණය සිදු කර ඇත. නූතන විද්‍යාව සමඟ බුදු දහම මනා සම්බන්ධතාවයක් පවතී

ද ඒ බව දක්වා ඇති විද්වත් මත අධ්‍යයනය කිරිම මෙම පර්යේෂණයෙහි මූලික අරමුණ වේ. නූතන විද්‍යාව හා බුදු දහම අතර තිබෙන සම්බන්ධතාවය පිළිබඳව එරික් ලූනිස්, ඕමඑදපම ණ්පඉැ හා ඕ' ඕමබ යනාදී විදේශීය විද්වතුන් දක්වා ඇති අදහස් පිළිබඳව මෙහිදී විමර්ශන කෙරේ. මේ අනුව මේ හා සම්බන්ධව ඉදිරිපත් වී ඇති මතවාද අනුව විද්‍යාවට අදාළව ඍජුව බුදු දහම සම්බන්ධ යැයි ප්‍රකාශ කළ නොහැකි බව පෙන්වා දී ඇත. සමහර විද්වතුන් බුදු දහම තාර්කිකව විද්‍යාවට අන්‍යය ලෙස ගැළපෙන බව දක්වා ඇත. එමෙන්ම බුදු දහම මනස පිළිබඳව විද්‍යාවක් වන බැවින් මනෝවිද්‍යාවට අදාළ වන බව පෙන්වා දී ඇත. ඒ වගේම සාපේක්ෂතාවාදය බුදු දහමේ එන හේතුඵලවාදයට සමාන නිසා භෞතික විද්‍යාවට ගැළපෙන බවත් යනාදී විවිධ අදහස් මෙමගින් ප්‍රකට වේ. සමස්තයක් වශයෙන් තෝරාගත් මතවාද අතරින් බහුතර අදහස් බුදු දහම නූතන විද්‍යාවත් සමඟ අන්‍යෝන්‍ය ලෙස සුවිශාල සමානකම් සමඟ බද්ධ වී පවතින බව නිගමනය කළ හැකිය.

ප්‍රමුඛ පද: *නූතන විද්‍යාව, බුදු දහම, මතවාද, භෞතික විද්‍යාව, විද්වතුන්*

මානව කලලයෙහි වර්ධනය හා විකසනය පිළිබඳ ථේරවාද බුදු සමයාගත ඉගැන්වීම ඇසුරෙන් අධ්‍යයනයක්

කේ. පී. දුලාන් තාරක
පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයන පශ්චාත් උපාධි ආයතනය, කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය
kpdtharaka89@gmail.com

මිනිසාගේ උපත හා ජීවය පිළිබඳව බොහෝ ආගමික දර්ශනවාදයන් තුළ සාකච්ඡාවට බඳුන් වී ඇත. මේ අතරින් පෙරදිග චින්තනය තුළ බිහි වූ බුදු සමයෙහි එන මනුෂ්‍යයාගේ උපත හා ජීවය පිළිබඳව වන ඉගැන්වීම සුවිශේෂී වේ. නිර්මාණවාදය ප්‍රතික්ෂේප කරමින් හේතුඵල න්‍යාය මත පිහිටා ඉදිරිපත් කොට ඇති එම දර්ශනය තුළ සත්වයාගේ හට ගැනීම හා ජීව්‍යතාවය පිළිබඳව වඩා යථාර්ථවාදී විග්‍රහයක් අන්තර්ගත වන බව ත්‍රිපිටක පෙළ විමසීමේ දී පැහැදිලි වේ. විශේෂයෙන් ම ථේරවාද බෞද්ධ සම්ප්‍රදායට ආවේණික වූ අට්ඨකථා සංග්‍රහය තුළ ඇති විග්‍රහයන් උක්ත ප්‍රස්තුතය විමර්ශනය කිරීමේ දී ලබා දෙනුයේ නොමඳ සහායකි. ඒ අනුව යමින් ථේරවාද බෞද්ධ ඉගැන්වීම තුළ මානව කලලයෙහි වර්ධනය හා විකසනය පිළිබඳව ප්‍රාමාණික විවරණයක් අන්තර්ත වේ ද? යන ගැටළුව මූලික කොට ගෙන ථේරවාද ත්‍රිපිටකය හා අටුවා මූලාශ්‍රය තුළ මානව කලලයෙහි වර්ධනය හා විකසනය පිළිබඳව ප්‍රාමාණික විවරණයක් අන්තර්ගත වේ, යන උපන්‍යාසය මත පිහිටා මෙම පර්යේෂණය සිදුකෙරිණ. ථේරවාද බෞද්ධ සම්ප්‍රදාය තුළ මානව කලලය පිළිබඳව වන සමස්ථ විග්‍රහය කුමක්ද යන්න විමර්ශණය කොට එම දැනුම අනාගත ශාස්ත්‍රීය අධ්‍යයනයන් උදෙසා දායක කළ හැකි වීම මෙම අධ්‍යයනයේ ප්‍රධානතම ප්‍රතිඵලයයි. එය අනාගත ශාස්ත්‍රීය පර්යේෂණයන් නව මානයන් ඔස්සේ සිදුකිරීමට දොරටු විවර කිරීමක් වනු ඇත. එබැවින් තත් අධ්‍යයනය තුළදී ථේරවාද ත්‍රිපිටකය හා අටුවා මූලාශ්‍රය පාදක කොට ගනිමින් ථේරවාද සම්ප්‍රදායට අනන්‍ය වූ මානව කලලය පිළිබඳ විග්‍රහය ඉදිරිපත් කිරීම සහ ථේරවාද බුදු සමයෙහි එන මානව කලලයෙහි වර්ධනය හා විකසනය පිළිබඳ විග්‍රහය නූතන ජෛව විද්‍යාත්මක දැනුම හා සංසන්දනාත්මකව විමසීම සිදුකෙරිණ. මෙම අධ්‍යයනය ථේරවාද මූලාශ්‍රය පමණක් පදනම් කරගනිමින් සිදු කෙරුනු බැවින් සූත්‍ර පිටකය, විනය පිටකය හා අභිධර්ම පිටකය මෙන්ම අටුවා සංවර්ණනාවන් හී අන්තර්ගත කරුණු පරිශීලනය කිරීමෙන් ගුණාත්මක එළඹුම ඔස්සේ දත්ත රැස්කෙරිණ. සත්වයන් බිහි වන ආකාර සතරක් දක්වන බුදු සමය මනුෂ්‍යයන් ජලාබුජ යෝනියෙන් හටගන්නා බව දක්වයි. ගර්භාෂය ඇසුරු කරගෙන සිදුවන එම ක්‍රියාවලියේ මූලාරම්භය කලලයක හට ගැනීම ලෙස හඳුනා ගන්නා බුදු සමය මව්කුස තුළ සිදුවන කලල වර්ධන ක්‍රියාවලිය සංක්ෂිප්තව නමුත් ක්‍රමවත්ව පහදයි. එහිදී ස්ත්‍රියකගේ ගර්භාෂය තුළදී ඩිම්බයක් ශුක්‍රාණුවකින් සංසේචනය වී ප්‍රතිඵල වන යුක්තානුව කලල, අබ්බුද, පෙසි, ඝන, පසාක ආදී මූලික පියවර පහකින් වර්ධනය වන ආකාරය පැහැදිලි කෙරේ. මානව කලල විකසනයේ මූලාරම්භක අවස්ථාවන් හි රූපීය ලක්ෂණ පිළිබඳව වන මෙම බුදු සමයාගත පැහැදිලි කිරීම නූතන

ජෛව විද්‍යාත්මක නිරීක්ෂණයන් සමග සාකල්‍යයෙන් ම සමපාත වීම මෙහි ලා සුවිශේෂී වේ. දරු ගැබක් පිහිටීමට බලපාන හේතු මෙන්ම දරු ගැබ නොපිහිටීමට බලපාන හේතු ද පැහැදිලි කරන බුදු සමය, ගැබ තුළ පිළිසිඳගත් සත්වයාගේ ජීව්‍යතාවය පිළිබඳව ගැඹුරු විග්‍රහයක් ඉදිරිපත් කරයි. සත්වයාගේ මෙම ක්‍රියාත්මක භාවය හෙවත් ජීවී බව පැහැදිලි කිරීමෙහිලා නූතන විද්‍යාව නිශ්ශබ්ද වුවත් එහිලා සියුම් අභිධර්මානුකූල විවරණයක් බුදු සමය සතුය. මව්කුස තුළ දරුවෙකු පිළිසිඳගත් මොහොතේ සිට බුදු සමයෙහි පැනෙන ජීව්‍යතාවය ඔහුට ආරෝපණය වන බැවින් ඒ හරහා විවාදාපන්න ගර්භනාෂය හා සම්බන්ධ බෞද්ධ ආචාර විද්‍යාත්මක කියවීම ද හඳුනාගත හැකි ය. විවිධ මානයන් ඔස්සේ විග්‍රහ කොට ඇති මෙම සියළු කරුණු සමාලෝචනය කිරීමේ දී පැහැදිලි වන්නේ මානව කලලයෙහි හට ගැනීම, වර්ධනය හා විකසනය, පැවැත්ම හා ජීව්‍යතාවය වැනි මූලික කරුණු ථේරවාද බුදු සමයාගත ඉගැන්වීම් තුළ පැහැදිලිව ඉදිරිපත් කොට ඇති බවයි. මේ අනුව දාර්ශනික සන්දර්භයක් තුළ වූවද ථේරවාද බුදු සමයෙහි මානව කලලයෙහි වර්ධනය හා විකසනය පිළිබඳව ප්‍රාමාණික විවරණයක් අන්තර්ගත වන බව නිගමනය කළ හැකි ය.

ප්‍රමුඛ පදඃ *අට්ඨකථා, කලලය, ගර්භනාෂය, ගර්භාෂය, ජලාබුජ, ථේරවාද ත්‍රිපිටකය*

ථේරවාද විනයෙහිලා "පාත්‍රය" භාවිත කිරීමෙහිලා භික්ෂූන්ගේ වත්මන් තත්තවය පිළිබඳව විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්

පූජ්‍ය කැලණිය ධම්මගවේසී හිමි
පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයන අංශය, නාගානන්ද ජාත්‍යන්තර බෞද්ධ අධ්‍යයන ආයතනය, කැලණිය
Kelaniyadhammagavesi@gmail.com

පාත්‍රය වූ කලි ප්‍රධානතම ශ්‍රමණ පරිෂ්කාරයක් වශයෙන් බුද්ධ කාලයේ පටන් ශතවර්ෂ ගණනාවක් ඔස්සේ වර්තමානය දක්වාම ඉතාම ගෞරවාදරයෙන් අඛණ්ඩව භික්ෂූන් විසින් පරිභෝග කරන්නකි. බුදු, පසේබුදු,මහරහත් යන උතුමන් වහන්සේලා විසින් අවිච්ඡින්නව පරිභෝග කරන ලද පරිෂ්කාරයක් බැවින්ද ,ඉන්දියානු ජන සමාජයේ සිටි අන්‍ය සාමයික ශ්‍රමණ පිරිස් අතරද මෙය භාවිතා වීම පිළිබඳව විවිධ තොරතුරු පෙළ අටුවා ආශ්‍රයෙන් සනාථ වේ.පාත්‍රය තුළින් භික්ෂුවගේ ක්ෂේත්‍රය හා භික්ෂුව සතු කාර්යභාරයද විනයානුලෝම බවද අප්පිච්ඡතා, සන්තුට්ඨිතා, පවිවේකතා, සල්ලේඛතා හා සුභරතාදී භික්ෂු ගුණාංගයන්ද ඉස්මතු වේ.ශ්‍රී ලංකාව තුළ දැනට පවතින ප්‍රධාන භික්ෂු සංස්ථාවන් ත්‍රිත්වය වන සියම්, අමරපුර හා රාමඤ්ඤ නිකායන්හි භික්ෂූන් අතරින් අතලොස්සක් පමණ මෙම ප්‍රතිපදාව ගෞරවයෙන් ආරක්ෂා කළද එමෙන්ම තත් නිකායික කතිකාවක් තුළද මෙම පාත්‍රා භාවිතය සම්බන්ධයෙන් වූ ප්‍රඥප්තිය දුටුවද අනුගමනය කරන්නෝ අතිශයින්ම දුලභ වෙති.අරණ්‍යවාසී හා ග්‍රාමවාසී ලෙස ගත් කල විදර්ශනාධූර අරණ්‍යවාසී විනයධර භික්ෂූන් පාත්‍රය ගරු කොට සලකන බැව් වර්තමාන අරණ්‍ය සේනාසන පද්ධති අධ්‍යනයේදී ස්ඵුට වේ.ග්‍රාමවාසී භික්ෂූන් අතරින්ද අතලොස්සක් පමණ පිරිස සාංඝික දානාදී කටයුතු සඳහා හා එදිනෙදා දන්වලදීමේ කාර්ය සඳහා පාත්‍රය භාවිතා කළද පාත්‍රාවතෙහි සම්බන්ධ වූ චාරිත්‍ර වාරිත්‍ර සම්බන්ධයෙන් ගරුතැන පිහිටා කටයුතු කරන භික්ෂූන් අල්පය.මෙකී අරමුණ ඔස්සේ නැවත භික්ෂූන් තුළ ශාසන සම්ප්‍රදායිකත්වයට හුරු පුරුදු කොට පාත්‍රය හා පාත්‍රාවතෙහි කරුණු ප්‍රායෝගික ක්‍රියාවලියකට භාජනය කොට මෙම කටයුත්තෙහි තත්පරව ප්‍රවර්ධනයක් ඇතිකිරීම වත්මන් සංඝ සමාජයට සිදු කරන ප්‍රශස්ත කාර්‍යකි.භික්ෂු ප්‍රාතිමෝක්ෂය ඇතුළත් නිසඟි පචිති 30 හි පත්ත වග්ගයේ සිකපද 10 හා විභංග, ඛන්ධක හා පරිවාරයන්හි ඇතුලත් සෙසු කරුණු මෙන්ම එදිනෙදා භික්ෂූන්ගේ දන් වැළදීමේ ක්‍රියාවලියෙහිලා පාත්‍රය භාවිතා කළ යුතු ආකාරය සේඛියා සිකපදයන්හි ඇතුළත් පරිදි අධ්‍යයනය කළ අතර විනයධර වෘද්ධ භික්ෂූන්ගේ පුරාණ චාරිත්‍ර විධින්ද මේ ඔස්සේ අවධාරණය කරමින් අධ්‍යයනය කරන ලදි. පාත්‍රයක් විනයානුකූලව කැප සරුප් අයුරින් නිර්මාණය කරගන්නා ආකාරය, පාත්‍ර අධිෂ්ඨානය,පාත්‍ර පච්චුද්දරණය හා පාත්‍ර විකප්පනය ආදිය සම්බන්ධයෙන් වූ විනයානුකූල ක්‍රමවේදය පිළිබඳව අවබෝධයක් නවක, මධ්‍යම, ථෙර භික්ෂූන් අතර ප්‍රායෝගිකව සිදු කර ගැනීමේ විනයනය එකිනෙකා ඔස්සේ සන්නිවේදනය කරගත යුත්තකි.පුරාණයේ භික්ෂූන් පාත්‍රය ඔස්සේ සිදු කරගන්නා ලද දෛනික ක්‍රියාපිළිවෙත් වර්තමාන භික්ෂු

පරම්පරාවේ සුභ සිද්ධිය උදෙසා පෘථුල වශයෙන් සංඝ සංස්ථාව තුළ උද්දීපනය කිරීම ධර්ම විනය අධ්‍යාශයෙන් මෙන්ම වෘද්ධ භික්ෂූන්ගේ මාර්ගෝපදේශකත්වයෙන්ම සිදු විය යුත්තක් බැවින් මෙමගින් ගිහි සමාජයේ ප්‍රසාදය දනවන සුළු ස්වභාවයට පත්කර ගැනීමට හේතුවේ.වර්තමානයේ ශාසනික අභියෝග අතරේ භික්ෂූන්ගේ විවිධ ක්‍රියාකාරකම් වඩාත් කතිකාවතකට භාජනය වී ඇති බැවින් ධර්ම විනයෙහි මනා පැවැත්මට ඉහත චාරිත්‍ර භික්ෂූන් අතරෙහි ක්‍රියාවට නැංවීමට පරියාය ක්‍රමවේදයන්ද උපයෝගී කරගත යුතුවේ.

ප්‍රමුඛ පදඃ *අරණ්‍යවාසී, පාත්‍රය, ප්‍රතිපදාව, ශ්‍රමණ, භික්ෂු*

මධ්‍යමකයන්ගේ ශූන්‍යතාවාදය පිළිබඳ ආදි බෞද්ධ ස්ථාවරයඃ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්

ඊ. ඩබ්. ජී. සජීව ප්‍රදීප් බණ්ඩාරනායක
ශාස්ත්‍රවේදි ගෞරව උපාධි (බෞද්ධ දර්ශනය)
sajeewapradeep1@gmail.com

බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් සියවස් පහකට පමණ පසුව බිහි වූ මහායාන සම්ප්‍රදායක් වන මධ්‍යමක සම්ප්‍රදාය බොහෝ විද්වතුන්ගේ අවධානයට ලක් වූ ගුරුකුලයක් ලෙස හැඳින්විය හැකි අතර ඊට හේතුව වශයෙන් ඔවුන් ඉදිරිපත් කරන ලද ශූන්‍යතාවාදි ඉගැන්වීම හඳුනාගත හැකිය. මෙම අධ්‍යයනයේ පර්යේෂණ ගැටලුව වන්නේ, මධ්‍යමක සම්ප්‍රදායේ ප්‍රධාන ඉගැන්වීම වන ශූන්‍යතාවාදය හා මුල් බුදුසමය අතර විෂමතාවයක් පවතී ද යන්නයි. මධ්‍යමකයන්ගේ මෙම ශූන්‍යතා සංකල්පය මුල් බුදුදහමේ මූලික ඉගැන්වීම්වලට පරස්පර විරෝධීය යන පදනම මත පිහිටා ඇතැම් පිරිස් ශූන්‍යතාවයෙන් සර්වතා උච්ඡේදකය ප්‍රකාශ වේ යැයි මාධ්‍යමිකයන්ට කරන චෝදනාව, මධ්‍යමකයන් විසින් දක්වන ශූන්‍යතාවාදය හා ඒ පිළිබඳ ආදි බෞද්ධ ස්ථාවරය පරික්ෂා කිරීම මෙහි අරමුණ වේ. මධ්‍යමක සම්ප්‍රදායේ ප්‍රධාන ඉගැන්වීම වන ශූන්‍යතාවාදය හා මුල් බුදුසමය අතර විෂමතාවයක් පවතින්නේ ද යන්න පිළිබඳ සාහිත්‍යය මූලාශ්‍රය මගින් විමර්ශනයක් කිරීම මෙහිදී සිදු කෙරේ. මේ සඳහා මුල් බුදුසමයාගත සූත්‍ර කිහිපයක් හා මධ්‍යමක සම්ප්‍රදායේ මූල ග්‍රන්ථයක් ලෙස සැලකෙන මූලමධ්‍යමකකාරිකාව යන සාහිත්‍යය මූලාශ්‍රය පාදක කොටගනු ලැබේ. මධ්‍යමක දර්ශනයේ ආදි කතෘ නාගාර්ජුනපාදයන්ගේ ශූන්‍යතාවාදය ප්‍රධාන වශයෙන්ම උන්වහන්සේගේ මූලමධ්‍යමකකාරිකාව මගින් ඉදිරිපත් කෙරේ. මධ්‍යමකයන් උත්සහ දරා ඇත්තේ ශාස්වත, උච්ඡේද වැනි අන්තගාමිත්වයන්ගෙන් මිදී පටිච්චසමුප්පාදය මත පිහිටා සිය සිද්ධාන්තයන් විග්‍රහ කිරීමට ය. නාගාර්ජුන හිමි ව්‍යවහාර ලෝකයේ පවතින සියලු දේ සංවෘති සත්‍යය ලෙස පිළිගනී. මෙම සංවෘති සත්‍යය වනාහි මමායනය මගින් මෙහෙයවනු ලැබ පිළිගත් සත්‍ය වේ. ශූන්‍යතාවය උපාය මාර්ගයක් ලෙස යොදා ගනිමින් මේ සියල්ල දෙස බැලීමෙන් ඒවා ආත්මයකින් හෝ ආත්මීය කිසිවකින් හෝ හිස්බවී, ශූන්‍ය බවී අවබෝධ වේ. ඒ පරමාර්ථ සත්‍යාවබෝධයයි. මේ අන්දමට සත්‍යයන් ද්වයක් පිළිගන්නා නාගර්ජුන හිමි මෙම සත්‍ය ද්වයේ අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් ඇති අවශ්‍යතාවය හා සම්බන්ධතාවය ද පිළිගනී. ඒ නිසා උන්වහන්සේ අවධාරණය කරන්නේ සංවෘති සත්‍යය උපයෝගි කොට නොගෙන පරමාර්ථය දේශනා කළ නොහැකි බවත්, එමෙන් ම පරමාර්ථය තේරුම් නොගෙන නිර්වාණය සාක්ෂාත් කළ නොහැකි බවත් ය. විමුක්තිය සඳහා සංවෘති හා පරමාර්ථ යන සත්‍යද්වයේම උපයෝගිතාවය බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙන් ම නාගාර්ජුනපාදයෝ ද පිළිගනිති. මධ්‍යමක සම්ප්‍රදායේ පරමාර්ථ සත්‍ය දේශනා කිරීම සඳහා සංවෘති සත්‍යයේ උපයෝගිතාවය පිළිබඳ අදහස මුල් බුදුසමයේ ආකල්පයට බෙහෙවින් සමාන වන බව ඉන් පැහැදිලි වේ. ඔවුන්ගේ ප්‍රධාන ඉගැන්වීම වන ශූන්‍යතාවාදය සඳහා ඔවුන්

පාදක කොට ගන්නේ මුල් බුදුසමයේ දැක්වෙන පටිච්චමුප්පාද දේශනාවයි. හේතුඵල න්‍යාය වනාහි ඇත - නැත යන අන්තයන්ට නොවැටෙන මධ්‍යම දේශනාවයි. එය අවබෝධ කරගැනීමෙන් යථාර්ථය සාක්ෂාත් කළ හැකි බව බුදුරදුන්ගේ මෙන් ම මධ්‍යමකයන්ගේ ද පිළිගැනීමයි. ශූන්‍යතාවය වනාහි හේතුඵල විමර්ශනයෙහි සාරය අනුව කෙරෙන විවරණයකි. ශූන්‍යතාවය වුව ද දෘෂ්ටියක් කර නොගැනීමට නාගාර්ජුනපාදයන් දෙන උපදේශය හා ධර්මය පහුරකට උපමා කරමින් බුදුරදුන් ලබා දී ඇති උපදේශය හා සර්ව ප්‍රකාරයෙන් එකග වීමක් ලෙස හඳුනාගත හැක. බුදුරදුන් අනුව යමින් නාගාර්ජුනපාදයෝ සමකාලීන දාර්ශනික පරිසරයෙහි පැවති සියලු අන්තවාද හා දෘෂ්ටිවාද ප්‍රතික්ෂේප කිරීම උදෙසා පටිච්චසමුප්පාද න්‍යාය පදනම් කොටගත් ශූන්‍යතාවාදය හෙවත් සාපේක්ෂතාවාදය දෙසට යොමු වී ඇති අතර උන්වහන්සේ එය මූලමධ්‍යමකකාරිකාව තුළින් ඉදිරිපත් කර ඇත.

ප්‍රමුඛ පදඃ *නාගාර්ජුනපාදයෝ, පටිච්චසමුප්පාදය, මධ්‍යමක දර්ශනය, මුල් බුදුසමය, මූලමධ්‍යමකකාරිකාව, ශූන්‍යතාවාදය*

ථෙරවාද හා මධ්‍යමක සම්ප්‍රදායයන්හි තර්කයෙහි භාවිතය පිළිබඳ තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක්

ඊ. ඩබ්. ජී. සජීව ප්‍රදීප් බණ්ඩාරනායක
ශාස්ත්‍රවේදි ගෞරව උපාධි (බෞද්ධ දර්ශනය)
sajeewapradeep1@gmail.com

බුද්ධ කාලීන භාරතය තුළ ප්‍රචලිතව පැවති ඥාණ මාර්ග විචාරයට ලක් කෙරෙන හා ඒවායෙහි දුර්වලතා විචාරයට ලක් කෙරෙන කාලාම, සංගාරව, සන්දක වැනි සූත්‍ර උපුටා දක්වමින් ඇතැමුන් තර්කය බුදුසමයෙන් ප්‍රතික්ෂේපිත ඥාණ මාර්ගයක් බව පවසන නමුත් බුදුරදුන් ධර්මය දේශනා කිරීමේදී යම් තාර්කික ක්‍රමවේදයකට අනුව එය සිදු කළ බව මුල් බුදුසමයාගත සූත්‍ර තුළින් හෙළි වේ. එසේම පශ්චාත් කාලීන මහායාන බෞද්ධ ගුරුකුලයක් වන මධ්‍යමකයෝ ද ඔවුන්ගේ ඉගැන්වීම් විග්‍රහ කිරීමෙහිලා තර්කය උපයෝගී කොටගෙන තිබෙනු දැකිය හැකිය. මෙම අධ්‍යයනයෙහි අරමුණ වන්නේ ථෙරවාද හා මධ්‍යමක සම්ප්‍රදායයන් තුළ ධර්ම කරුණු විග්‍රහ කිරීමෙහිලා තර්කය උපයෝගි කරගත් ආකාරය හා එහි විෂමතාවයක් දැකිය හැකි ද යන්න පිළිබඳ විචාරාත්මක අධ්‍යයනයක් කිරීමයිග ඒ සඳහා මුල් බුදුසමයාගත සූත්‍ර කීපයක් හා මධ්‍යමක මූල ග්‍රන්ථයක් වන මූල මධ්‍යමකකාරිකාව යන සාහිත්‍යය මූලාශ්‍රය පාදක කොටගනු ලැබේ. මෙහි ප්‍රධාන ප්‍රස්තුතයට සම්බන්ධ තර්කය ඒකාන්ත ඥාන මාර්ගය නොවන බව දේශනා කරන බුදුරදුන් තර්කය සපුරා ප්‍රතික්ෂේප නොකරයි. තර්කය ප්‍රාමාණික නොවන්නේ බුදුසමයට අනන්‍ය වූ ගාම්භීර දේශනාව වන පටිච්චසමුප්පාදය විෂයෙහි ය. ලෞකික කරුණු විෂයෙහි යෝනිසෝමනසිකාරයෙන් යුක්තව තර්කය භාවිත කිරීම පිළිගන්නා බුදුරදුන් ඇතැම් අවස්ථාවන්හි ධර්ම කරුණු විග්‍රහ කිරිමෙහිලා තර්කය බෙහෙවින් උපයෝගි කොටගෙන ඇති අයුරු පාලි සූත්‍ර සාහිත්‍යයෙන් හෙළි වේ. චතුර්විධ බෞද්ධ දර්ශන සම්ප්‍රදායයන් අතර සියුම් තර්කවාද මත පදනම් වන සුප්‍රකට මහායාන ගුරුකුලය ලෙස සැලකෙන මධ්‍යමක සම්ප්‍රදායේ ප්‍රධාන ඉගැන්වීම වන්නේ ශූන්‍යතාවාදයයි. ශූන්‍යතාවාදය විග්‍රහ කිරීමෙහි හා සනාථ කිරීමෙහිලා ඔවුන් ප්‍රධාන වශයෙන් උපයෝගි කොට ගන්නේ තර්කයයි. ඔවුන් තර්කය මගින් එම ඉගැන්වීම් මූලික බුද්ධ දේශනාවට ප්‍රතිවිරුද්ධ නොවන අයුරින් ධර්මානුකූල සන්දර්භයක් තුළ විග්‍රහ කිරීමට උත්සහ ගෙන ඇත. ධර්මාර්ථ විග්‍රහයෙහිලා ථෙරවාද සම්ප්‍රදාය හා මධ්‍යමක සම්ප්‍රදාය තර්කය උපකරණාර්තයෙන් යොදාගෙන තිබේ. නමුත් තර්කය තුළින් පරම සත්‍ය අවබෝධ කළ හැකිය යන මතය බුදුරදුන් මෙන්ම නාගාර්ජුන පාදයන් විසින් ද ප්‍රතික්ෂේප කොට ඇත. එහෙත් ධර්මාර්ථ විග්‍රහයෙහිලා මෙම සම්ප්‍රදායයන් ද්විත්වයම තර්කය යොදාගෙන තිබේ. එම තර්කවාදයන්ගේ එකම අපේක්ෂාව විවිධ අන්තවාදයන්ට නොවැටෙන ලෙස යථාර්ථය ලෝකයට විවර කිරීම බව හඳුනාගත හැකිය. තර්කය තුළින් පරම සත්‍ය අවබෝධ කළ හැකිය යන මතය හා භාෂාව මාධ්‍ය කොට පාරභෞතික සංකල්ප සියල්ල ප්‍රකාශ කළ

හැකිය යන මතය බුදුරදුන් මෙන් ම ඔවුහු ද ප්‍රතික්ෂේප කරති. බුදුරදුන් අනුව යමින් නාගාර්ජුනපාදයෝ සමකාලීන දාර්ශනික පරිසරයෙහි පැවති සියලු අන්තවාද හා දෘෂ්ටිවාද ප්‍රතික්ෂේප කෙරෙන ශූන්‍යතාවාදය උන්වහන්සේගේ අද්විතීය ග්‍රන්ථය වන මූලමධ්‍යමකකාරිකාව ඇසුරින් තාර්කානුකූලව විවරණය කිරීමට සමත් වී ඇත. ලොව යථාර්ථය පසක් කිරීම සඳහා මධ්‍යම මාර්ගයෙහි ගමන් කළ යුතුය. මෙම මධ්‍යම මාර්ගය චතුෂ්කෝටික තර්කයෙන් අප්‍රකාශිත ය. බෞද්ධ සන්දර්භය තුළ යම් යම් ධර්ම කරුණු පැහැදිලි කොට දැක්වීමේ දී උපකරණාර්ථයෙන් චතුෂ්කෝටි ප්‍රකාශන භාවිත කොට ඇතත් එය යථාර්ථාවබෝධයට ප්‍රාමාණික නොවේ. විශේෂයෙන් යථාර්ථය සම්බන්ධ අවස්ථා සම්බන්ධය දැක්වීමේදී චතුෂ්කෝටික ප්‍රකාශන ප්‍රාමාණික නොවේ. ඒ පිළිබඳ බුදුරදුන් දරන ආකල්පය නාගාර්ජුනපාදයන් විසින් පිළිගෙන ඇත.

ප්‍රමුඛ පද: *තර්කය, නාගාර්ජුනපාදයෝ, මධ්‍යමක දර්ශනය, මුල් බුදුසමය, ශූන්‍යතාවාදය*

සමාජ සංහිඳියාව සඳහා බෞද්ධ මෛත්‍රී සංකල්පයේ උපයෝගිතාව

ඩබ්. කේ. එච්. එන්. ඩී. පෙරේරා
උපාධි අපේක්ෂක (බෞද්ධ දර්ශනය), ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය
hasaninirasha@gmail.com

ජාති, ආගම්, කුල, වර්ණ හා භාෂා පදනම් කොටගෙන මිනිසුන් වෙන්වී කටයුතු කිරීම නිසා ඇතැම් ජන කොටස් ගැටීම හෝ පීඩාවට පත්වීම බොහෝ සෙයින් දක්නට ලැබේ. එවන් අවස්ථාවක මිනිස් කණ්ඩායම් අතර සිදුවන මානව අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනයවීම් ආදියෙන් වන විරසකවීම් අවසන් කොට සමාජයේ නැවත සබඳතාවන් ගොඩනැගීම සංහිඳියාවයි. පොදුවේ සමාජයක යහපැවැත්ම අපේක්ෂා කරන සියලුදෙනා සංහිඳියාව අපේක්ෂා කරයි. ඒ සඳහා විවිධ නීතිමය හා සමාජමය ප්‍රවේශයන් සෑම සමාජයකම දක්නට ලැබේ. එහෙත් ජාතික හා ජාත්‍යන්තර බලපෑම් මත තාවකාලිකව විවිධ පිළියම් අනුගමනය කරවන්නට පොළඹවන නමුත් එමගින් ස්ථිර සංහිදියාවක් ඇතිකරන්නට අසමත් වී තිබේ. බොහෝවිට සංහිඳියාවට බලපෑම් වී ඇත්තේ ආගමික අන්තවාදයන් ය. එහෙයින් සමාජ සංහිදියාව සඳහා බුදුදහමේ මෛත්‍රී සංකල්පයේ උපයෝගිතාව අධ්‍යයනය කිරීම මෙම පරියේෂණයේ අරමුණයි. මේ සඳහා ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය උපයෝගී කරගන්නා අතර ත්‍රිපිටක සාහිත්‍යයේ හා තදනුබද්ධ මූලාශ්‍රයෙහි ඉදිරිපත් කෙරෙන විවිධ ඉගැන්වීම් අතරින් මෛත්‍රීය සංකල්පය පිළිබඳ ඉගැන්වීම අධ්‍යයනය කොට එය වර්තමාන සමාජයේ සංහිදියාවට උපයෝගි වන ආකාරය අධ්‍යයනය කෙරේ. සිව්බඹ විහරණ පිළිබඳ ඉගැන්වීම බුදුදහමේ මූලික ඉගැන්වීමක් මෙන්ම අනන්‍යතාවය කි. මෛත්‍රීය සංකල්පය එහි පළමු වැන්නයි. සත්ත්වයින්ට හිතානුකම්පා සහිතව කටයුතු කිරීම එයින් අදහස් වේ. කරණීය මෙත්ත සූත්‍රය අනුව සියලු ප්‍රාණීන්ට මෙත් වැඩීම බෞද්ධ ඉගැන්වීමයි. අපා, දෙපා, සිව්පා, පේන, නොපෙනෙන සියල්ලන්ම අරමුණු කෙරේ. විවිධ හේතු නිසා තමන්ට ප්‍රියමනාප අය වෙනුවෙන් හිතවන්තව කටයුතු කිරීම සාමාන්‍ය ස්වභාවය යි. එහෙත් කුමන හෝ පටු අරමුණක් වෙනුවෙන් කවරෙකුට හෝ අහිතවත් නොවිය යුතුය. සියලු ප්‍රාණීන්, හටගත් හෝ හටගැනීමට සිටින සියලු දෙනා කෙරෙහි සමාන මෙත් සිතක් පැවතිය යුතුය. මෙය අප්පමඤ්ඤ ධර්මයක් ලෙසින් හඳුන්වන්නේ ප්‍රමාණ රහිතව සියලුදෙනා කෙරෙන් ප්‍රකට කළයුතු ගුණයක් නිසාය. වර්තමාන ලෝකයේ ජන කණ්ඩායම් අතර ඇතිවී තිබෙන භේද භින්නතා නැති කරන්නට මෙන්ම එවන් තත්ත්වයක් ඇති නොවන්නට ආකල්පමය වශයෙන් මෙත් සහගත බව තිබිය යුතුම ගුණයකි. බුදුදහම මානව වර්ගයා බෙදෙන හෝ පීඩාවට පත්වන සමාජ සම්මුති පිළිකුල් කරයි. ඒ නිසාම සමාජ සංහිඳියාව නැති කෙරෙන පටු බෙදීම් ආකල්ප සඳහා බුදුදහම අනුබල නොදෙයි. එමෙන්ම යම් සමාජයක සංහිඳියාව ඇති කිරීම සඳහා මෙත් වැඩීම සමාජගත කළයුතු ගුණයකි. එය මානව චින්තනයේ පටුබව ඉක්මවා පොදු ගුණයක් ලෙස තහවුරු කිරීමට නම්

වැඩියයුතු ගුණයක් ලෙස අවධාරණය කරයි. භාවනා කමටහනක් වශයෙන් ද සමථ භාවනාවේදී නිර්දේශ කරන්නේ එහෙයිනි. බොහෝ ආගම් සමාජ සංහිදියාවට අහිතකර ලෙස පවතින බව සත්‍යයකි. එයට හේතුව මෙත් සහගත බව අනුගාමිකයින්ට සීමා කිරීමයි. එහෙත් බුදුදහම අවධාරණය කරන්නේ මිනිසාට පමණක් නොව විශ්වීය සියලු සත්ත්වයින්ට මෙත් සහගතව කටයුතු කළයුතු බවයි. එනිසාම විශ්වමෛත්‍රී සංකල්පයක් බුදුදහමෙහි වේ. සමාජ අසමගියට බලපාන හේතු වළක්වාලීමට මෙන්ම සෑම සමාජයකම සංහිදියාව ඇතිකිරීමට බෞද්ධ මෛත්‍රී සංකල්පය ප්‍රායෝගික හා අකාලික ඉගැන්වීමක් බව පැහැදිලිය.

ප්‍රමුඛ පද: *අප්පමඤ්ඤ ධර්ම, බුදුදහම, මෛත්‍රීය, සමගිය, සංහිඳියාව*

පැරණි ලක්දිව අපරාධ නීති ක්‍රියාත්මක කිරීමෙහිලා බුදු සමයෙහි බලපෑම (අනුරාධපුර යුගය ඇසුරින්)

ඒ. ජී. එන්. මුතුමිණී

තාවකාලික ප්‍රදර්ශක, සමාජීය විද්‍යා පීඨය, කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය

nilushikamuthumini97@gmail.com

ක්‍රිස්තු පූර්ව තුන්වන සියවසේ දී මිහිඳු මාහිමියන් විසින් මෙරටට හඳුන්වා දෙන ලද බුදු දහම ලාංකේය සමාජයේ බොහෝ ක්ෂේත්‍රයන් කෙරෙහි බලපෑ බව ප්‍රකට කරුණකි. ඒ අතරින් ශ්‍රී ලංකාවේ පළමු රාජධානි යුගය ලෙස අනුරාධපුර යුගය ඉතා වැදගත් වේ. "අපරාධය" යන සංකල්පය හැඳින්වීම සඳහා "වජ්ජ" යන පාලි වචනය භාවිත කරයි. අපරාධ නීතියෙන් වැරදි ලෙස නිර්වචනය කරන ලද ක්‍රියාවක් සිදු කිරීම අපරාධයක් ලෙස හැඳින්වෙන අතර, සැක සහිත පුද්ගලයන් අත්අඩංගුවට ගැනීම, චෝදනා කිරීම හා නඩු විභාග නියාමනය කිරීම, වරදකරුවන්ට දඬුවම් නියම කිරීම ආදිය අපරාධ නීති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ක්‍රියාවලියයි. පැරණි රාජ නීතිය අලිඛිත වූ අතර හුදෙක් රාජ ආඥාවන් විය. එහිදී රජුගේ වචනය ක්‍රියාත්මක කිරීම අපරාධ නීතිය ක්‍රියාවට නැංවීම විය. මෙම අධ්‍යයනයේ පර්යේෂණ ගැටලුව වූයේ අතීත රජ දවස අපරාධ නීති ක්‍රියාත්මක කිරීමෙහිලා බුදු සමය බලපා ඇද්ද යන්න විමසා බැලීමයි. පර්යේෂණයේ අරමුණ වූයේ අතීත රජ දවස අපරාධ නීති ක්‍රියාත්මක කිරීමෙහිලා බුදු සමයෙහි බලපෑම අධ්‍යයනය කිරීමයි. පාඨමය විශ්ලේෂණ ක්‍රමවේදය යටතේ ද්විතීයික මූලාශ්‍රය භාවිත කරමින් ගුණාත්මක ප්‍රවේශයකින් ග්‍රන්ථ, සඟරා, අන්තර්ජාලය වැනි ද්විතීයික මූලාශ්‍රය භාවිත කරමින් මෙම පර්යේෂණය සිදු කරන ලදී. එහිදී බුදු සමයෙහි එන ඉගැන්වීම් අපරාධ නීතිය කෙරෙහි දැඩිව බලපා ඇති අවස්ථා කිහිපයක් හඳුනා ගතහැකි විය. ආමණ්ඩගාමිණී අභය රජතුමා විසින් සතුන් මැරීම තහනම් කරමින් මාඝාත ආඥාව පනවා තිබේ. ඉන් අනතුරුව සිව්වන අග්බෝ, තෙවන කාශ්‍යප, දෙවන මිහිඳු සහ පළමුවැනි සේන, ශිලාකාල වැනි රජවරුන් ද මෙම මාඝාත ආඥාව පනවා තිබේ. සිරිසඟබෝ රජු විසින් සොරකම් කරන්නන්ට මරණ දඬුවම ලබා දෙන බව ප්‍රකාශ කළ ද කිසි දිනෙක එය ක්‍රියාත්මක කළ බවට සාක්ෂි හමු නොවේ. මහාවංසයට අනුව සිරිසඟබෝ රජතුමා සොරකම් කල පුද්ගලයින් ගෙන්වා ප්‍රසිද්ධියේ ම නඩු අසා බන්ධනාගාරගත කර නැවත අප්‍රසිද්ධියේ ඔවුන් රැස් කොට එම වැරදි සිදු නොකිරීමට වග බලා ගන්නා ලෙස අවවාද කොට ඉන් අනතුරුව වස්තුව හා ධනය ද ලබා දී මුදා හැර තිබේ. පළමුවන උපතිස්ස රජතුමා ද සොරකම් කොට හසු වූ පුද්ගලයන් ගෙන්වා ඔවුන්ට රහසින් ලෝහ සැළි තරමට වස්තුව ලබා දී අවවාද කොට යවන ලද අතර සොහොනෙන් ගෙන් වූ මළ මිනී දවා හළු කොට සොරුන්ට දඬුවම් කළාක් මෙන් රටවැසියන්ට පෙන්වා තිබේ. භාතිකාභය රජු සිය පාලනය තුළ දී ධර්මාධිකරණ නම් අධිකරණ ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක කර ඇති අතර ඒ සඳහා ගෝදත්ත නම් තෙරුන් වහන්සේ නමකගෙන් උපදෙස් ලබා ගෙන තිබේ.

පළමුවන උදය රජු ඉතා දැහැමි පාලකයකු වූ අතර අධිකරණ කටයුතුවලදී ලබා දෙන තීන්දු නිදසුන් ලෙස පසුකාලීනව භාවිත කිරීම සඳහා සංරක්ෂණය කරවන ලදී. තව ද අතීත ලක්දිව රජවරුන් වෙහෙර විහාර තනමින්, දන් පැන් දෙමින් බුදු සසුනේ දියුණුව වෙනුවෙන් ද කටයුතු කරන ලදී. එහිදී බුදු සමයේ එන පංච සීලය මෙන් ම දැහැමි රාජ්‍ය පාලනයක් උදෙසා වන දසරාජධර්ම, දස සක්විතිවත්, සතර සංග්‍රහ වස්තු ආදිය අතීත අපරාධ නීති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී ඉවහල් කරගෙන ඇති බව පැහැදිලි වේ. බුදු දහම අවිහිංසාවාදී ධර්මයක් වන බැවින් ඇතැම් පාලකයන් අපරාධ නීති ලිහිල් කිරීමටත් ඇතැම් රජවරුන් අපරාධ නීති සහමුලින් ම ප්‍රතික්ෂේප කිරීමටත් හේතු වී ඇති බව මෙම පර්යේෂණය මගින් අනාවරණය විය.

ප්‍රමුඛ පද: *අපරාධ නීතිය, පැරණි, බුදු සමය, රජ දවස, ලක්දිව*

BUDDHIST CIVILIZATION AND CULTURE

THE UNIVERSAL BUDDHIST APPROACH FOR SUSTAINABLE WORKING ENVIRONMENT

Gannu Praveen Kumar[1], Gannu Swetha[2]

Principal, Professor and HOD, Sahasra Institute of Pharmaceutical Sciences, India[1]

prof.dr.gunn@gmail.com[1]

The employee engagement has become a real concern for most organizations in current world of changes. It is not enough to have only engagement but also must be sustainable. In order make the sustainable employee engagement, the integration of Buddhist Principle is essential for character building. The four meaning of bases of sympathy as the fundamental traits of employees are Good Heart, Good Speech, Good Sociable and Good Consistency Behaviour. Since, the leader is the one key driver for employee engagement, leadership can create trust between followers and leader. The leader accounts for predominant role affecting the level of employee sustenance. To create trust which is the quality of good friend and can create trust to the follower, consists of seven elements; be lovable, be respectable, be admirable, be good counsellor, be patient listener, be good listener and be good advisor. It is the way of accomplishment which consists of four elements; Self-passion, Self-dedication, Self-evaluation and Self-development. The global problem in an organization is that there is a paradigm shift moving forward from employee engagement to be sustainable employee. So, the research problem in organizations is that the working environment has dramatically changed in the recent decades and are therefore making serious efforts to keep abreast with the developments in the changing working environment while many conservative strategies are failing. Does Buddhist thought on organizations are essential to respond for the inevitable change to achieve success for employee sustenance? The study of the research is to identify for conducting the integration of Buddhist traits and psychological personality traits to enhance the sustainable employee in this era. The objective of this study was to examine Buddhist psychological traits for sustainable employee engagement. However, to make it sustainable, the role of Buddhist principle was investigated. The qualitative research applying documentary study and interview was used for the research design. The key informants consisted of

employee best practices using purposive sampling. The research instruments were record form and depth interview schedule. The content analysis and analytic of induction were used for data analysis. The results indicate that there were eight aspects of Buddhist psychological traits that consist of being in good heart, good speech, being sociable, behavioural consistency, conscientiousness, optimistic, adaptability and friendliness. These eight aspects were divided into two variables which were bases of sympathy and the big five personalities. These two variables have been developed as the key performance indicator for development employees in order to encourage them for having sustainable employee engagement which consist of self-passion, self-dedication, self-evaluation and self-development. The Buddhist psychological traits are an important finding of encouragement for sustainable employee engagement and is thus evident that Buddhist approach results in a permanent improvement in human behaviour and the organization.

Keywords: *Development, Lord Buddha, Organization, Psychology, Sustainable*

RELEVANCE OF KING ASHOKA'S DHAMMA IN MODERN TIME

Dr Sushmita
Department of History, Deshbandhu College, University of Delhi
sushmita.kumar26@gmail.com

On February 24, 2022, Russian President Vladimir Putin declared a large-scale military operation in Ukraine, causing widespread destruction. The global response highlighted the concept of anti-war ethics, emphasising the belief that war is immoral and should be replaced by dialogue and negotiations. This ethical stance finds historical resonance in the transformation of Indian King Ashoka after the devastating War of Kalinga. Despite winning, Ashoka was deeply affected by the loss of life and property, leading him to abandon a policy of annexation in favour of a new ethical approach known as DHAMMA. Amid the Russia-Ukraine crisis, Ashoka's Dhamma gains relevance as a solution to contemporary global challenges. Facing escalating violence and extremism, exemplified by events in Afghanistan and Ukraine, Ashoka's teachings advocate non-violence and religious tolerance. Addressing climate change, Dhamma's emphasis on a harmonious relationship between humanity and the environment aligns with modern concerns highlighted by the IPCC. In the 21st century, Ashoka's principles remain pertinent, underscoring the need for educational reforms to instill these timeless ideals. Ashoka's inscriptions, emphasising moral values, religious tolerance, and social harmony, remain relevant today. They inspire a global ethos of peace, ethical governance, and coexistence, offering timeless lessons in fostering unity amid diversity and promoting compassionate leadership. Ashoka's inscriptions are invaluable historical sources providing insights into Ancient India and Buddhism's development. Rock, cave, and pillar edicts, crafted in Brahmi script, reveal his dedication to spreading Buddha's teachings and Dhamma principles. Strategically placed along trade routes and in populous areas, the simple language aimed at a diverse audience emphasises moral conduct, religious tolerance, and welfare. Ashoka's use of repetition strengthens these key principles, showcasing his

commitment to widespread dissemination of ethical and religious values. Research on Ashoka's inscriptions provides a nuanced understanding of the emperor's governance and moral philosophy, yielding insights into the relevance of King Ashoka's Dhamma in modern times. Scholars' analyses of the content emphasise Dhamma's principles, focusing on ethical conduct, religious tolerance, and social welfare. These findings showcase Ashoka's commitment to values that transcend historical contexts, making his ethical framework pertinent in the contemporary world. The examination of linguistic aspects, including the deciphering of Brahmi script and its evolution, contributes to understanding the communication strategies of ancient times. This linguistic exploration is crucial in unraveling the depth of Ashoka's messages. The widespread distribution of inscriptions along trade routes and populous areas is indicative of Ashoka's intentional communication strategy, offering insights into ancient socio-political contexts. By uncovering historical data on Ashoka's empire and its administration, researchers shed light on the socio-cultural landscape of the time. This comprehensive understanding of Ashoka's vision, governance, and communication strategies provides a valuable foundation for considering the relevance of his Dhamma in the modern era. The emphasis on ethical conduct, religious tolerance, and social welfare aligns with enduring principles that can inspire contemporary approaches to governance and societal well-being.

Keywords: *Ashoka, Dhamma, Moral Values, Religious Tolerance, War*

SIGNIFICANCE OF PAÑCASĪLA IN HUMAN LIFE

Dr. Ajay kumar Maurya
Academic Councellor, Department of Philosophy IGNOU, New Delhi
ajaykumarphilosophy@gmail.com

Pañcasīla is the most important system of morality for Buddhist lay people. Pañcasīla originating from the Pali term 'Pañcasīla', the basic code of ethics to be respected by lay flowers of Buddhism. The precepts are commitments to abstain from killing living beings stealing, sexual mis-conduct laying and intoxication within the Buddhist doctrine, they are meant to develop mind and character to make progress on the path to enlightenment. Pañcasīla as the basis of the state means that every aspect of the country society and the state must be based on Pañcasīla, which has the values of divinity, humanity, unity, democracy and the matta of justice. Pañcasīla, means five principles. It elucidates how these principles, emphasizing mutual respect, non-interference, and peaceful co-existence, were articulated and embraced by nations, particularly in the pos-colonial era. There is the case where a disciple of the noble ones, abandoning the taking of life, abstains from taking life. In doing so he gives freedom from danger, freedom from animosity, freedom from oppressing to limitless numbers of beings. The development of technology is the biggest influence in changing people's personality and behavior today so that Pañcasīla is now starting to be further eroded by the process of modernization and globalization. The aim of this paper is that, the first precept consists of a prohibition of killing both humans and all animals; the second precept prohibits theft and related activities such as fraud and forgery. The third precept refers to sexual misconduct, and has been defined by modern teachers with terms such as sexual responsibility and long-term commitment. The fourth precept involves falsehood spoken or committed to by action as well as malicious speech, harsh speech and gossip. The fifth precept prohibits intoxication through alcohol, drugs, or other means. Research Problems:- 1. What is the meaning of Pañcasīla and use the Pañcasīla in the modern society? The research method used is a qualitative method with techniques in the form of observations of cases that currently occur in modern society implementation of Pañcasīla in this

modern era which is carried out by instilling Religious education and civic education as well as conducting and socializing Pañcasīla values so that modern society does not forget can continue to maintain the identity of the nation.

Keywords: *Pañcasīla, Ideology of Pañcasīla, Manosīla, usefulness of Pañcasīla in modern society*

CHALLENGES FOR MODERN BUDDHISTS IN BANGLADESH: NAVIGATING IDENTITY, SOCIO-ECONOMIC FACTORS, AND CULTURAL PRESERVATION

Ven. Wanjow Marma
MA Candidate at SIBA
wanjowm@gmail.com

Buddhism, deeply intertwined with the historical and cultural fabric of Bangladesh, continues to face intricate challenges in the modern context. As a minority community in a predominantly Muslim-majority nation, modern Buddhists in Bangladesh navigate a complex terrain of identity negotiation, socio-economic constraints, and cultural preservation. The multi-layered experiences and struggles of the Buddhist community within the broader societal landscape highlight the need for a nuanced understanding of their predicament. The dynamics of identity negotiation for modern Buddhists in Bangladesh involve a delicate balance between asserting their distinct cultural identity and fostering harmonious relationships within the diverse religious mosaic of the nation. Socio-economic constraints pose formidable obstacles, contributing to disparities in access to education, employment, and resources. The preservation of Buddhist cultural heritage remains a critical concern, necessitating efforts to safeguard ancient traditions, artifacts, and historical sites from the threats of neglect and cultural erosion. This study aims to provide a comprehensive analysis of the challenges faced by modern Buddhists in Bangladesh. Specifically, it seeks to illuminate the intricacies of identity negotiation within the Buddhist community, examine the socio-economic factors influencing their well-being, and assess the initiatives undertaken for the preservation and promotion of their cultural heritage. By addressing these objectives, the study endeavors to shed light on the nuanced experiences and resilience of the Buddhist community in Bangladesh. The study conducted qualitative surveys across various regions in Bangladesh. Qualitative data analysis enabled a nuanced understanding of the subjective experiences and identity negotiations within the Buddhist community, providing insights into the intricate dynamics of their daily lives. The research

findings underscore the challenges and resilience of modern Buddhists in Bangladesh. Participants articulated the complexities of maintaining their cultural identity within a diverse religious landscape, highlighting the necessity of fostering interfaith understanding and cooperation. The impact of socio-economic disparities emerged as a significant concern, impacting the community's access to education and economic opportunities. The study also highlighted the community's proactive efforts in cultural preservation, showcasing their initiatives in safeguarding ancient Buddhist traditions and historical sites, emphasizing their commitment to preserving their rich cultural heritage. the challenges faced by modern Buddhists in Bangladesh, encompassing identity negotiation, socio-economic disparities, and cultural preservation, necessitate nuanced and collaborative approaches. The proactive engagement of the Buddhist community in addressing these challenges highlights the importance of fostering interfaith understanding, addressing socio-economic inequalities, and safeguarding cultural heritage. By acknowledging and supporting these efforts, Bangladesh can foster a more inclusive and harmonious society, preserving its diverse cultural heritage for generations to come.

Keywords: *Bangladesh, Buddhism, cultural preservation, identity, socio-economic challenges.*

LORD GANESH AS A PARADIGM OF UNIVERSALITY: THE STUDY OF ITS PORTRAYAL AND WORSHIP IN HINDUISM AND BUDDHISM

Dr. Sunny Kumar

Assistant Professor, Department of History, Deshbandhu College, University of Delhi, Delhi

sunny.singh557@gmail.com

Ganesh is one of the most prominent gods in Hinduism. He is the son of God Shiva and Goddess Parvati and brother of Kartikeya. He is worshipped as the god of wisdom, success and good luck. He is also referred as Ganapati, Ekadanta, Vinayaka, Vignaharta, Buddhipriya, Pillaiyar and Heramba. He can be easily recognized with his elephant head and human body. In artistic depiction Ganesh has diversified portrayal depending on the regions and the cultures flourishing there but he is mostly portrayed with the head of an elephant and a characteristic pot belly. He is shown carrying a goad, broken tusk, cobra belt, a noose, trunk, prayer beads and a tray or bowl of sweets in his hands. He is shown sitting on a lotus base. He is often depicted riding Kroncha, his giant rat, that symbolises agility and also the god's ability to circumvent obstacles. In Buddhism, Ganesh is considered to be a Bodhisattva and an emanation of Avalokiteswara, the Buddhist deity. His image appears in Buddhist Sculptures during the late Gupta period. Sadhanamala, a Buddhist text, mentions that Ganesh is revered among other Buddhist deities. He is revered as a guardian and a defender. He is often portrayed in a dancing posture, also referred as Nritya Ganapati. In Buddhist artistic depiction, Ganesh is depicted having an elephant-face, dancing, with matted locks of hair and several arms and implements. He is often portrayed in red and has a fierce look. In several depictions he is shown having three eyes which symbolises wisdom and enlightenment. He is also shown carrying a kapala filled with blood symbolising bliss and emptiness. In most of the forms, he is portrayed riding a giant rat. The overall depiction is very near to the Ganesh in Hinduism. Bhaskararaya's interpretation of Ganesh Sahasranama of Ganesh purana, mentions Gautam Buddha as one of the names of Ganesh. The Ganesh Sahasranama begins with the mention of the name of Buddha. This reflects that the writers, who belonged to the Ganapatya Sect of Hinduism, had utmost reverence

for him. This also reflects the syncretism of Hinduism and Buddhism of the period. However, the other main portions of the Mudgala Purana and Ganesh Purana has not mentioned Buddha as the incarnation of Ganesh. The worship of Ganesh among several other deities reflects the oneness of Hinduism and Buddhism. With the passage of time Ganesh's worship acquired new forms and is worshipped for different reasons by different sects. His popularity and depiction among different philosophical sects can be a focal point in bridging the gap in the society. Therefore, through this research I intend to understand the origin of Ganesh in Hinduism and Buddhism, the different artistic depiction of Ganesh and how his popularity among different philosophical sects can help bridge the gap in the society.

Keywords: *Buddha, Buddhism, Ganesh, Hindu, Buddhist Culture, Iconography*

AN ANALYTICAL STUDY OF BHIKKHUNĪS IN THERAVĀDA BUDDHISM

Monika Raj
Research Scholar {Ph.D. pursuing}, Dept. of Buddhist Studies, Nava Nalanda Mahavihara, Nalanda, Bihar.
monikaraj2115@gmail.com

In Buddhist monasticism, a fully ordained female is known as a bhikkhunī. They belong to the group of four Buddhist Mendicants, which also includes Bhikkhu, Bhikkhunī, laymen and laywomen. When women choose to become Bhikkhunīs, they must adhere to a stringent process that includes living a monastic life and abiding by ten precepts. They shave their heads, wear orange or brown robes, and adhere to the 311 rules of Theravāda tradition. They commit their entire lives to practice wisdom, meditation and the teachings of the Buddha. The Bhikkhunīs are the integral part of Buddhism. The idea of liberation as a struggle is a reflection of the combined effects of social disdain, forced subordination and Buddha's neglect. However, they manage to get beyond these challenges. We see signs of their challenges in their verses in Therīgāthā as well. Generally speaking, women at the time of Buddha, lived in two different cultural contexts: the atmosphere created by Buddhist ideology and Sangha practice, and the Hindu milieu, where hierarchy was strictly upheld. As a part of the Sangha, Buddha granted political freedom and political education to women. Buddha gave various advice to women on how to act in their families if they chose to get married, in addition to establishing norms for the Bhikkhunī Sangha that subjugated women to men. Theravāda Buddhism reflects the Buddha's more progressive view on women. Buddha asserted that women were capable of everything, contrary to the notion that their only role was reproduction. Buddha made it possible for women to enter monastic life. Thousands of women poured into the Bhikkhunīs' order. For a variety of reasons, women joined. Many women joined merely because they felt the Buddha's teachings made sense and sparked a desire for liberation in them; nevertheless, some women had other motivations in addition to this one. Some women become Bhikkhunīs as a result of their spouses or other family members becoming Bhikkhus. Some became

Bhikkhunīs as a result of widowhood or the death of a family member. A few impoverished women joined the group because they thought it would offer them some security. For some young women, living a life of renunciation seemed a better option than marriage. Theravāda Buddhism contains relatively little evidence of Buddhist women debating one another. It's possible that women were not heavily involved in important theological discussions, sectarian advancements, or Dharma transmission traditions. In my paper, I have tried to analysis about the Bhikkhunīs in Theravāda Buddhism. Historical and Descriptive methods of research are going to be used in this paper.

Keywords: *Bhikkhunī, Buddhism, Monasticism, Sangha, Theravāda,*

MENTION OF KUSHINAGAR IN VEDIC AND BUDDHIST LITERATURE

Dr. Shailendra Kumar Shukla
Research Associate, Dr. Shyama Prasad Mookherjee Research Foundation
shail.shukla1985@gmail.com

"Through many discussions regarding Lord Buddha and Buddhism, the existence of differences between Sanatan and Buddhist philosophy has been established. Moving away from this discussion, we try to see the interrelationship of Lord Buddha and Sanatana Darshan from a different perspective. The specialty of India is that whenever the society deviates from the path of religious conduct, the society forgets the eternal principles of Sanatan, from time to time, due to circumstances, wrong interpretation of religion starts taking place in the social system, due to this, various types of problems occur. When complex problems become prevalent in social life, then a higher level of consciousness descends on earth to correct these systems. The consciousness's incarnated in this way are called incarnations here. Regarding the system of operation of creation, in the Sanatan view, Brahma does the work of creation, Shiva does the work of immersion and Vishnu does the work of maintenance. The one who has the responsibility of running the systems also has to bear the responsibility of correcting the irregularities in the systems. Therefore, whenever any kind of improvement is required in the system, Lord Vishnu is present among us in a different incarnation with a unique approach to fix it according to the nature of that problem. The original consciousness of Lord Buddha was recognized by Adi Shankaracharyaji. Therefore they have considered Lord Buddha as an incarnation in Dashavatara." There is no mention of the Mallas or their capital in the Vedic literature, but in the later literature they are described in many texts. In the Bhishmaparva of the Mahabharata, it is described as the Malla nation, which was a major kingdom in eastern India like Anga, Vanga and Kalinga. In the pre-Buddha era, the Mahasammat dynasty ruled there. In this clan, Ikshvanku (Ovakak), Kush and Mahasudassan were the main rulers. During his time this city was famous by the name 'Kushavati' and its extension was 144 square km. in area. During the reign of Buddha Metya, it was

known as 'Ketumati'. Before Gautam Buddha, Malla was a monarchical state. It is difficult to say when and how he converted to republics. But during the time of Buddha its status was definitely that of an independent republic. The institution of the Mallas has been mentioned at many places where they used to gather and discuss. Kushinagar, the capital of the Mallas, had gained fame as an important city during the Buddha's time. There is a detailed description of Kushinagar in Buddhist literature and along with Kushinagar, other names like ‘Kushinara’, ‘Kushinagari’, and ‘Kushigram’ are also mentioned. In the pre-Buddha era it was famous by the name of Kushavati. Buddha had named Kushinagar from the ancient Kushavati. From the point of view of expansion and prosperity, he said that this capital was 12 yojanas long from east to west and 7 yojanas wide from north to south. It had seven pillars, four arches and seven groves of palm trees. This city was situated on a major highway near the western bank of the Hiranyavati River. There is also mention of the disciples of Bawri Rishi going through this route. At the time of Buddha's death, Mahakashyap also went from Rajgriha to Kushinagar via this route. The splendor of Kusinara is described in 'Mahadarshan Sutta' - 'In the time of King Mahasudarshan, Kushavati was twelve yojanas from east to west and seven yojanas from north to south. The Kushavati capital was prosperous, full of happiness and there was peace everywhere. Just as the capital of the gods named Alaknanda was prosperous, so was Kushavati. Here, day and night, elephants, horses, chariots, Bheri, Mridang, songs, cymbals, rhythm, conch shells kept resonating. The city was surrounded by seven walls and had big doors of four colours. Seven rows of palm trees surrounded the city on all sides. We get a glimpse of the splendor of this pre-Buddha era from the remains of reefs found inside the wells dug in Kasiya at a depth of about twenty feet. It is known from ‘Mahaparinirvansutta’ that Kushinagar was also the capital of entire Jambudweep for a long time. In the time of Buddha (sixth century BC), Kushinagar was the capital of Malla district. A highway ran from the northern gate of the city to the Sal forest, on both sides of which were rows of Sal trees. To enter the city from Shalvan, one had to go east and turn south. From Shalvan, the south gate of the city could be reached by a direct route without

entering the city. Hiranyavati river (Rapti) flowed towards the east, on the banks of which was the Abhishekshaala of the Mallas. This was called Mukutbandhan Chaitya. There was also a river on the south side of the city where the crematorium of Kushinagar was. When Buddha came to Kushinagar, there were many beautiful roads in Iravati city. The royal roads coming from the main gates of all four directions met in the center of the city. At this intersection was the famous institution of the Malla Republic, whose vastness can be known from the fact that all the members of the Republic could sit together in it. All the members of the organization were called kings and ruled in turn. The rest were busy in business etc. A well-equipped army of Mallas lived in Kushinagar. The Mallas were proud of this army. On the basis of this, they were ready to fight with other people to take the remains of the war. Lord Buddha visited Kushinagar several times during his lifetime. He often stayed in Shaal Van Bihar. It was during his time that the residents here became Buddhists. Many of them also became monks. Dabbammall Sthavir, Ayushman Singh, Yashdutt Sthavir were famous among them. Kosala king Prasenjit's commanders Bandhulmall, Dirgha Narayan, Rajmall, Vajrapani Mall and Veerangana Mallika were residents of this place.

Keywords: *Buddhist Literature, Kushinagar, Malla, Vedic*

RELIGIOUS AND CULTURAL SIGNIFICANCES OF DEVINUWARA PERAHERA OF SRI LANKA

H. K. Pabasara[1], M. D. M. D. Madushani[2]
Department of History and Archaeology, University of Ruhuna
kavinn178@gmail.com

Sri Lanka, a Multicultural country rich in customs and traditions, provides locals and visitors various events. Each event has practices that must be followed, whether religious or customary. Perahera is a significant religious and cultural event in Sri Lanka. Devinuwara is recognised as a multi-religious site; its primary deity was Lord Vishnu. Every year, the Devinuwara Esala Perahera is organized in honor of the deity Vishnu. What are the existing religious and cultural features of the Devinuwara perahera of Sri Lanka? Was the research problem here. This research's main objective was to study the existing religious and cultural features of the Devinuwara perahera of Sri Lanka. Data was collected under the Literature and Field studies for research purposes. In the Literature study, both primary sources and secondary sources were used. As a primary source, Mahavamsa was used. Internet and Various publications were used as secondary sources. Participation Observation and in-depth interviews with 25 key informants were conducted in the Field study. The field location was the Devinuwara Divisional Secretariat. History revealed that the Devinuwara Perahera began in 1257 AD. King Parakramabahu- II initiated this Esala perahera of Devinuwara. The Devinuwara perahera ceremony includes numerous rituals, beginning and ending with the Kap-planting and "Maha Kiri Danaya" ceremonies. There are Seven Processions included in the Devinuwara Esala perahera. Processions are held daily in the first six days, known as 'Peli Perahera.' After Day Sevent, the main procession, the 'Randoli Maha perahera,' is performed. At the beginning of the procession, two drummers walk, telling the historical news of Devinuwara. Following that, “Avariya pandama” was carried by the man. Then there are the whip-crackers and flag-bearers. The ancient Sun and Moon flag is thought to be carried prominently in the perahera in acknowledgement of the respect bestowed upon Devinuwara by King Sri Parakramabahu, as well as the exalted standing of the Suriaya Wansa or Kaurava clan of Sri

Lanka. Drummers, Davul players, Hevisi players, Horane blowers, and trumpeters accompany the flag-bearers in the perahera. Traditional dance troupes in vivid costumes parade across the perahera, demonstrating their skills to the accompaniment of traditional music. The chief priests of the seven devalas' walk solemnly behind them, reciting celestial cantas. Elephants, Kavadi dancers, down south dance troupes, and various other attractions make the Perahera one of the most outstanding events in the region. The significant Uniqueness of Devinuwara perahera is Kavadi Dance performances. Kavadi's performance can be identified as a beautiful offering to the lord Vishnu. Finally, it can be said that many people of the southern province were motivated to watch and participate in the Devinuwara Perahera, and they dedicated Devinuwara Perahera to God Vishnu. They believed God Vishnu, also known as "Upulwan Devindu," could grant people's wishes and make their dreams come true quickly.

Keywords: *Devinuwara, Kavadi, Perahera, Religious, Vishnu*

CONTEMPORARY GLOBAL ECONOMIC CRISIS: A BUDDHIST PERSPECTIVE

Kumari Madanayake (PhD)
Lecturer, Department of Practical Buddhism, Nagananda International Institute for Buddhist Studies
Kumarimadanayaka@gmail.com

The economic crisis represents a situation in which the economy of a country passes through a sudden decrease of its force, and it is described as a multitude of difficulties, as a conflict or tensions, a fact that makes difficult its normal work Economics. Lional Robinson presented a definition to economics as the struggle between limited resources and unlimited necessities of the people and ways of success them. When these two aspects are meeting economic crisis come into existence. The factors that led to the creation of economic crisis are poverty, overconsumption, malnutrition, resource wastage, increase of the price of food items and not having a frugality based contended lifestyle. Therefore, the problem of this research is how Buddhist teachings can contribute to control the contemporary Global economic crisis and main objective is to identify the utility of Buddhist teachings to overcome current economic crisis. According to Buddhism, the world is always lacking, unsatisfied and slave to craving" (ūnō lōko atitto taṇhādāso). And people never find satisfaction in sensual pleasures (Kāmesu loke na hi atthi titti). "Even with a shower of gold coins satisfaction of desire will not be an exemplary Buddhist during the time of the Buddha confessed that he had the following as his life goals. However, Buddhism accepts the economic stability of the individual since everyone need to fulfil their basic requisites such as foods, clothes, shelters, and medications. Since no one can subsist without fulfilling these requirements, Buddhism advice to maintain a sustainable economic development through his teachings. According to Buddhism Production, consumption, investment, and savings are the four pillars of economic sustainability. Accordingly, production should be based on righteousness as mentioned in Kutadanta sutta, Vanijja sutta, Sigālovada sutta, Vyaggapajja sutta and Pattakamma sutta etc. Kutadanta sutta mentions the importance of creating a state-based economic policy as a strategy of overcoming economic crisis.

Moreover, the same discourses and Parabhava, Vasala and Anana suttas also emphasize the sustainable pathways of consumption, investment and savings. Further, the teaching of Samma Ajiva, frugality, simplicity, easily supportive and contended with what we have are some of the guidelines given in Buddhism for the sake of balancing the economy without a gap between income and expenditures. Channels of the dissipating wealth as mentioned in Sigālovada sutta and Parabhava sutta emphasize the strategies of overcoming resource wastage. In conclusion, by taking the aforesaid Buddhist discourses into consideration contemporary global economic crisis can only be overcome through putting the Buddhist teachings into practice.

Keywords: *Consumption, Economic crisis, Production, Requisites, Righteousness*

BUDDHIST ENVIRONMENTALISM: AN APPROACH TO SUSTAINABLE DEVELOPMENT

W. M. D. M. Wijesundara[1], J. M. R. D. Lakmal[2]
Department of Pali and Buddhist Studies, University of Sri Jayewardenepura
dammimalawijesundara96@gmail.com[1]

Buddhism is one of the most important religions in the World. The Buddhism can be used in seeking a powerful solution to environmental problems. One of the main threats that we face in the modern world is the environmental degeneration and decaying of natural resources. This paper deals with the Buddhist perspective on the environment and an approach to Sustainable Development. The meaning of Sustainable Development is development which meets the needs the of present without compromising the ability of future generations to meet their own needs. This term was given by GH Brundland in 1987. Sustainable Development focuses on improving the quality of life for all of the earth's citizens without increasing the use of natural resources beyond the capacity of the environment to supply. Sustainable Development has three components Environment, Society and Economy. Buddhism has a long history and a rich history of responding to human needs. Buddhist Environmentalism and Sustainable Development is a crucial topic in the present world. This research paper focused on the Buddhist perspective of the Environment and Sustainable Development How a Buddhist believe in Sustainable Development ? Today, we speak about the theory of Sustainable Development as a Western concept but firstly, this concept was introduced by the Buddha. The objectives of this research are to introduce the Buddhist perspective on Environment and Sustainable Development, to protect biodiversity, to increase forest cover, to prevent environmental pollution, to design eco-friendly technology and to reduce waste etc. The important thing of this research paper is based on qualitative research methodology. This has been done by using primary sources like Pali Canon, Commentary and other secondary sources as well. Additionally, the library and some other ideas of the subject experts are also used. This paper will also highlight the attitude of Buddhism towards an approach to Sustainable Development. The Pali Canon and commentary show that early

Buddhism believed there was a close relationship between the natural environment and Buddhism. Especially, there are many Buddhist teachings related to Sustainable Development and Environmentalism. That is what we are going to point out by presenting this research paper.

Keywords: *Buddhism, Environmentalism, Modern world, Sustainable Development*

A STUDY WITH BUDDHIST ECONOMIC TEACHING ON THE PERSON, FAMILY AND SOCIETY BACKGROUND: SPECIAL FOCUS ON THE CURRENT ECONOMY

Ven. Medagoda Sumanathissa
Department of Pali and Buddhist Studies, University of Ruhuna
mgsumanathissa@gmail.com

There is a tendency among scholars to study facts to seek guidance from the Buddha's teachings to solve the various problems facing mankind today. That is why the need and importance of studying Buddhist economic philosophy arises. It is evident that modern man is more advanced in science and technology than ever before, but at the same time, the economic crisis in society is intensifying. The problem is that none of the economic strategies the world has adopted so far have been successful. Recent history has shown that the implementation of capitalist economic policies as well as socialist economic policies has not provided an effective solution to the world's financial problems. Therefore, the need for an alternative economic philosophy has arisen in the intellectual world today. The economic philosophy shown in Buddhism has a broader path than the philosophy of general economics. Accordingly, we can see that Buddhist economic philosophy has interpreted the facts about the economy of the individual through an ethical philosophy based on ethics. Is there any guidance to adequately solve these financial problems affecting the individual, family, and society based on the teachings of Buddhism? Identifying this as the research problem here, this research will study the teachings for it according to the facts included in the Buddhist suttas. Based on the relativistic basis of Buddhist teachings, the research is based on the fact that these teachings can be managed and solved by managing these problems well. The main purpose is to show how it can be used to manage the problems faced by society and the family during the economic crisis. Accordingly, it can be concluded that Buddhism is essential for the development and prosperity of individuals, families, and society. This research is based on the study of the literature sources related to the Buddhist Economics philosophical Teachings in Early Buddhism.

Data were analyzed according to the qualitative data analysis method. Buddhism points out the personal and external development which is abstracted from the unlimited desires based on satisfaction, creating the individual's spiritual well-being. The objectives of this research are, Buddhist teachings and use these teachings to achieve happiness-based life goals by developing personal inner qualities and orienting the person for it and developing good virtues such as altruism by building personal social relations through ethical criteria. Everyone should use these teachings to solve personal and external social problems.

Keywords: *Buddhist economics, Buddhist teachings, Development, Economic crisis, Economic strategies.*

BUDDHIST TEACHINGS REGARDING THE ENVIRONMENTAL CONSERVATION: A STUDY WITH REFERENCE TO THE SOURCES

W. M. D. M. Wijesundara
Department of Pali and Buddhist Studies, University of Sri Jayewardenepura.
dammimalawijesundara96@gmail.com

Buddhism's relationship with nature is based on Buddha's life and his teachings. The Buddha spent all of the key events of his life in the natural forest, and the tree, the Bodhi tree, became the most sacred symbol in Buddhism. Buddhism's suggested environmental conservative policies are intriguing. Similarly, essential recommendations concerning flora, air, water, and other natural resources, as well as their conservation, can be found throughout Buddhism. Environmental conservation is an essential topic in the present world. Today, one of the most pressing issues confronting humanity is environmental deterioration. People can't live without the environment. But today people are not concerned with global environmental changes. The Buddhist teachings on environmental issues support this minimum. The research problem of this research is what the Buddhist attitude towards environmental conservation. The objectives of this research are to recognize actions to be taken to protect the environment in the future and understand the attitude of protecting the environment in Buddhist teachings. The primary goal of this research is to learn how Buddhism, as part of the old righteous path, has interpreted and understood the environment, as well as the Buddhist teaching on environmental conservation. This research has been done by using the primary and secondary sources on environment. Most of the people don't know about Buddhist teachings regarding environmental conservation and the importance of that process. The Buddhist teachings can be used to find a solution to the contemporary environmental issues. Vinaya PiTaka, Sutta PiTaka, and Jātakattakatha text book help us to collect the Buddha's teaching regarding the environmental conservation. The Buddhism can hopefully and successfully conserve the environment through the practice of the doctrines of the Buddha. Then this study is a significant

one because it expresses the value of the environment to create a better environment.

Keywords: Buddhist Teachings, Environmental Conservation, Future, Issue.

කප්පාගොඩ රාජමහා විහාරයේ දක්නට ලැබෙන 'මල්ගටෙ මඬපය' පිළිබඳ විකල්ප අර්ථකථනයක්

එම්. ඒ ප්‍රසාද් කුමාර [1], භවන්ත ප්‍රමෝද් චන්ද්‍රරත්න [2]
මානව ශාස්ත්‍ර අධ්‍යයනාංශය, රජරට විශ්වවිද්‍යාලය.[1] භාෂා අධ්‍යයනාංශය, රජරට විශ්වවිද්‍යාලය.[2]
prasadmallawaarachchi85@gmail.com

කෑගල්ල දිස්ත්‍රික්කයේ ගල්බොඩ පත්තුවට අයත් කප්පාගොඩ රාජමහා විහාර පරිශ්‍රය තුළ දක්නට ලැබෙන 'මල්ගටෙ මඬපය' වටිනා වාස්තුවිද්‍යාත්මක නිර්මාණයකි. කප්පාගොඩ රාජ මහා විහාරයේ මල්ගටෙ මඬපයට 'කුසුමාගාරයි' යනුවෙන් දක්වා ඇති අර්ථ නිරූපණය කෙතරම් සාධාරණ හා නිවැරදි වූවක් ද යන්න මෙහි පර්යේෂණ ගැටලුව වේ. මෙම මල්ගටෙ මඬපය සඳහා එච්. සී. පී. බෙල් මහතා සහ මහාචාර්ය සිරිමල් රණවැල්ලයන් විසින් ලබා දී ඇති කුසුමාගාරය හෙවත් මලසුන්ගෙය යන්න සඳහා විකල්ප අර්ථකථනයක් ඉදිරිපත් කිරීම මෙම පර්යේෂණයේ මුඛ්‍ය අරමුණ වේ. මෙහිදී පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය වශයෙන් ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය යොදා ගත් අතර ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයනය ඔස්සේ ලබා ගත් දත්ත සන්සන්දනාත්මකව හා විශ්ලේෂණාත්මකව අධ්‍යයනය කරමින් නිගමනවලට එළඹී තිබේ. 'මල්ගටෙ' යන වචනය විග්‍රහ කරන එච්. සී. පී. බෙල් සහ මහාචාර්ය සිරිමල් රණවැල්ලයන් 'කුසුමාගාරය' හෙවත් 'මලසුන්ගෙයි' යන අරුත් සපයා තිබේ. සිංහල සන්ධි අකාරාදියෙහි සහ ශ්‍රී සුමංගල ශබ්දකෝෂයෙහි 'මලසුන' යන්න 'මල්අසුන' හෙවත් 'කුඩා පිළිමයක් හා මලසුනක් ද ඇති ගෙය' යනුවෙන් විග්‍රහ කොට ඇත. එහි අර්ථය මල් තැන්පත් කරන ස්ථානය යනුයි. එහෙත් කප්පාගොඩ රාජමහාවිහාරයේ දක්නට ලැබෙන මල්ගටෙ මඬපයෙහි මල් පිදීම සඳහා භාවිත කළ බවට කිසිදු සාධකයක් අනාවරණය නොවීම ගැටලු සහගත ය. 'මල්ගටෙ' යන යෙදුමෙහි 'මල් ගැටෙන ස්ථානය' යන අරුත දැකිය හැකි ය. මෙමගින් 'මලී සහ 'ගටේ යන අදහස අනුව මල් සකස් කළ ස්ථානය මෙන් ම ඒ කාර්ය සඳහා අවශ්‍ය කරන පැන් කළ තබන ස්ථානය ද අර්ථ නිරූපණය වන්නට ඇත. මෙම අදහසට ප්‍රවේශවීමට සිදු වන්නේ 'ගටී යනුවෙන් පැහැදිලිවම කළය අර්ථ නිරූපණය වන නිසා ය. ඒ නිසාම බැතිමතුන් ගෙන එන මල් සහ වෙනත් පූජා ද්‍රව්‍ය බුදු පුද සඳහා සූදානම් කිරීම මෙම මණ්ඩපය තුළ සිදුවී ඇති බව පැහැදිලි වේ. මෙම කාර්යය සාර්ථක කර ගැනීම උදෙසා කුසලතා ඇත්තවුන් මෙහෙවරට යෙදූ බව දක්වා තිබේ. විශේෂයෙන් දුර බැහැර සිට පැමිණෙන බැතිමතුන්ට සිය ගිම් පහස නිවා බුද පුදට පිළිවෙතින් පෙළ ගැසීමට තරම් ඉඩකඩක් විහාරය තුළ නොවීම ද මෙවන් ස්ථානයක් නිර්මාණය කිරීමේ මූලික අපේක්ෂාව වන්නට ඇත. ඒ අනුව 'මල්ගෙට මඬපය' යන්න මල් අසුන ලෙස දක්වා ඇති අදහස බැහැර වන අතර 'බුදු පුදට ගෙන එන ලද මල් පිළිවෙතින් සකස් කර ගන්නා ස්ථානය' යන අරුත ඒ සඳහා විකල්ප අර්ථකථනයක් ලෙස ගෙන ආ හැකි බව නිගමනය කළ හැකි වේ.

ප්‍රමුඛ පද: *අර්ථකථනය, කුසුමාසරය, මල්ගටෙ, මඬපය, මලසුන්ගෙය*

රජමහ විහාර සම්ප්‍රධාය සමඟ බැඳුනු පහතරට ගැමි ජනයාගේ සංස්කෘතික ලක්ෂණ පිළිබඳව සිදු කරන මානව විද්‍යාත්මක අධ්‍යයනයක්; මුල්කිරිගල රජමහ විහාරය සහ ඒ ආශ්‍රිත ඓතිහාසික වීරකැටිය ප්‍රදේශය

සම්පත් ඩී. ඒ. එල්.
සමාජ විද්‍යා අධ්‍යයන අංශය, රුහුණ විශ්ව විද්‍යාලය
lasithdhanayaka1997@gmail.com

දකුණු ලංකාවේ වෙරළබඩ කලාපය සහ ඒ වටා බිහිවී තිබෙන ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවල ප්‍රචලිත මෙන්ම අප්‍රචලිත චිත්‍ර, නැටුම්, සංගීත, ගෘහනිර්මාණ ශිල්පය, කැටයම් කලාව හා මූර්ති කලාව වැනි කලා පද්ධතියක් තුළින් බිහි වූ සංස්කෘතික පද්ධතියක් දැක ගත හැකි ය. ලාංකේය කලාවේ සුපෝෂණයට මහින්දාගමනය බලපෑ අතර එම බෞද්ධාගමික මුහුණුවර රජමහාවිහාර සම්ප්‍රදාය සමඟ තදින් බැඳී පැවති බවට සාක්ෂි අද දක්වාම පවතී. මෙම පර්යේෂණයේ මුඛ්‍ය අරමුණ වන්නෙ ලංකාවේ රජමහා විහාර සම්ප්‍රදාය ගැමි සංස්කෘතික දිශානතියත් සමග දක්වන අන්තර් සම්බන්ධතාව මානව විද්‍යාත්මකව විමර්ශනය කිරීමයි. හම්බන්තොට දිස්ත්‍රික්කයේ මුල්කිරිගල රජමහා විහාරය සහ එය ආශ්‍රිත ඓතිහාසික මුල්කිරිගල ප්‍රදේශය, මොරවක් කෝරලයට මායිම් වන ගැටබරු රජමහා විහාරය ආශ්‍රිත ප්‍රදේශය මෙහි අධ්‍යයන ප්‍රදේශය ලෙස යොදාගන්නා ලදී. මානවවංශ ක්‍රමලේඛනය ඔස්සේ සිදුකරනු ලැබූ මෙම අධ්‍යයනය ගුණාත්මක දත්ත පදනම් කොටගෙන සිදුකර ඇත. දත්ත එක්රැස් කිරීම සඳහා සෘජු නිරීක්ෂණය, සම්මුඛ සාකච්ඡා වැනි ප්‍රාථමික දත්ත එක් රැස් කිරීමේ ක්‍රම යොදා ගත් අතර ද්විතීක දත්ත ලෙස ඓතිහාසික පොත්පත් මෙන්ම ලෙන් චිත්‍ර සහා කැටයම් මෙන්ම ජනප්‍රවාද අධ්‍යයනය කරන ලදී. විහාරාධිපති හිමියන්, වයස අවුරුදු 40ට වැඩි ගම්වැසියන් ඇතුලු 61 දෙනෙකු ඇසුරින් දත්ත එක්රැස් කර ගන්නා ලද අතරම ලිපි ලේඛන කෙරෙහි දැඩි අවධානයක් යොමු කලේය. මෙම අධ්‍යයනයේ මූලික වශයෙන් ප්‍රතිඵල දෙස අවධානය යොමු කිරීමේදී, පහතරට ශාන්තිකර්ම කලාවේ ලක්ෂණ රාශියක් උඩරට ආරයක් ගත් මුල්කිරිගල රජමහා විහාරයේ චිත්‍ර තුල දැකගත හැක. එකල ලංකාවේ පැවති කුල ක්‍රමය ජනප්‍රවාද වල මෙන්ම ඇතැම් කලාංග තුළ ද දැකගත හැකි අතර රජමහා විහාරයේ සංවර්ධනය සහ පැවැත්ම කුල ක්‍රමය මත දැඩිව රඳා පැවැති බවට සාධක හමුවී ඇත. ලෝකප්‍රසිද්ධ " බෙර වයන කාන්තාවගේ "චිත්‍රය එවක ලාංකීය පහතරට සිංහල සමාජයේ සමාජ ස්ථරායනය මැනවින් පසක් කර දෙනු ලබයි. හේවා කුලයට අයත් පිරිස් අදටත් මෙම ප්‍රදේශවල ජීවත්වන අතර ඉතිහාසය දෙස අවධානය යොමු කිරීමේදී අධිරාජ්‍යවාදීන්ට එරෙහිව සංවිධානය වීමේ කටයුතු විහාරස්ථාන මූලික කොට ගෙන සිදු වී ඇත. එපමණක් නොව සමාජ සැකැස්ම ද බෞද්ධාගමික පෙළඹවීමක් මත සිදුවී ඇත. සමාජය සංවිධානය වීම සහ ආගමේ ව්‍යාප්තිය මූලික වශයෙන්

පහතරට සිංහල රජමහා විහාර සම්ප්‍රදායත් සමග සෘජුව බැඳී ඇති බව තවදුරටත් අවබෝධ කරගත හැක. බ්‍රිතාන්‍යය අධිරාජ්‍ය සමය තුල ආගමික, දේශපාලනික, ආර්ථික, සංස්කෘතික, සහ සමාජය වෙනසක් අරමුණු කොටගෙන ලංකාව ආක්‍රමණය කළ අධිරාජ්‍යවාදීන් ග්‍රාමීය ප්‍රදේශ තුළ පිරිවෙන් අධ්‍යාපනයට එරෙහිව කටයුතු කරන ලදී. මෙම අභියෝගය මත ග්‍රාමීය ජනතාව පොදු අරමුණක් උදෙසා සංවිධානය කිරීම සහ සමාජ උපදේශනයේ ගාමක බලවේගයක් ලෙස මුල්කිරිගල රජමහා විහාරය කටයුතු කල බවට සාධක වර්තමානය දක්වාම පවතී. වර්තමානයේ ද පෙරහර සමය තුළ විහාරස්ථානයට හම්බන්තොට ප්‍රදේශයෙන් ලුණු පූජාවක් සිදුකරයි. මෙකී සාධක මුල්කොට ගෙන අවබෝධ කොට ගත හැකි කරුණ වන්නෙ අතීත සමාජ සන්දර්භයේ කැඩපතක් ලෙස රජමහා විහාර සම්ප්‍රදාය හඳුනාගත හැකි බව යි.

ප්‍රමුඛ පදඃ කලාව, පහතරටල රජමහා විහාරය, සංස්කෘතියල සමාජය සංවිධානය

ලාංකික ධීවර ප්‍රජාවගේ ආධ්‍යාත්මික සෞන්දර්ය; සිංහල ගීත සාහිත්‍ය ඇසුරෙන් කෙරෙන සාහිත්‍යාත්මක විමර්ශනයකි

බී. රසංජය බටුගෙදර[1] ටී. ඉමල්ෂා මනම්පේරි[2]
පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යනාංශය, රුහුණ විශ්වවිද්‍යාලය[1]
භූගෝල විද්‍යා අධ්‍යනාංශය, රුහුණ විශ්වවිද්‍යාලය[2]
batugedararasanjaya@gmail.com

මුහුදුබඩ ප්‍රදේශ වල බොහෝ ජනී ජනයාගේ ප්‍රධාන ජීවනෝපාය කරගත් ධීවර වෘත්තිය ආගම් භේදයකින් තොරව කරනු ලබයි. ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් ගත්කල ධීවර වෘත්තිය බෞද්ධ දර්ශනයට අනුව නොකළ යුතු වෙළඳාම්වලින් එකකි, (සත්ත වණිජ්ජා සූත්‍රය) එසේ වුව ද යුතුකම් හා වගකීම් ඉටු කිරීමේදී අන්‍ය ආගමිකයින්ට සාපේක්ෂව බෞද්ධයන් වැඩි උනන්දුවක් දක්වයි. බෞද්ධ දර්ශනයට අනුව අධාර්මික ධනෝත්පාදන මාර්ගයක් වුවද ශ්‍රී ලාංකික ධීවර ප්‍රජාව ස්වාර්ථික සමෘද්ධිය කරණ කොටගෙන ධීවර වෘත්තියෙහි නියැලෙයි. බාහිර දෘෂ්ටිකෝණයෙන් බලන කල හුදෙක් ආර්ථිකය අරමුණු කරගත් වෘත්තියක් ලෙස දෘශ්‍යමාන වුව ද එතුළ ආගම හා ආධ්‍යාත්මය අතර දෝලනය වන සුවිශේෂ සෞන්දර්යාත්මක අගයක් ද පවති. ගීත සාහිත්‍ය තුළ ධීවර වෘත්තිය සෞන්දර්‍යාත්මකව ඉස්මතු කර ඇති දැයි විමසීම පර්යේෂණ අරමුණ වේ. මෙම අධ්‍යයනයේ දී ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදයට අදාළව සංධාර හා ගීත විශ්ලේශනය ක්‍රම භාවිත කෙරෙයි. අජන්තා රණසිංහයන් අතින් නිර්මිත විජය කුමාරණතුංග මහතා විසින් ගායනා කරන ලද 'රැල්ලෙන් රැල්ලටග ගීතය තුළ'අඹු දරුවෝ මා දෙවියො රකීවාගග අසරණයෝ මා වාගේ දෙවියනි කෝ දිළිඳු මගේ රැකදේවා...' යන ගීත ඛණ්ඩ තුළින් මෙම ධීවර ප්‍රජාවගේ ආර්ථික දුෂ්කරතා, අසරණ බව, දිළිඳු බව සෞන්දර්යාත්මකව ගීතවත් කොට ඇත. මිල්ටන් මල්ලවආරච්චි ශූරීන් විසින් ගායනා කරන ලද 'ඝන අඳුරේ රළ අතරේ' යන ගීතයේ ද '... ජීවය පරදුවට තබා වියත රකින මහ සම්පත් නෙළා ගන්න මුහුදු ගියා...' ලෙස ද දෛනික ජීවන වෘත්තිය පිළිබඳව හා එහි දුක්ඛිතභාවය නිර්මාණශීලීව සමාජගත කොට ඇත. 'පාත ඉඳන් අපි ආවේ නාමල් පූජා කරන්න' ගීතයේ 'මුහුදු ගියා ලෙලි තැළුවා පිළී ගඳින් බෑ මිදෙන්න ඒත් අපේ මල් සුවඳයි බාර නොගෙන ඉන්න දළදා හාමුදුරුවනේ පාත මාලයට වඩින්න...' යනුවෙන් වික්ටර් රත්නායක මහතා ගායනය කර ඇත. ෂෙල්ටන් පෙරේරා මහතා ගායනය කරන ලද 'මහ මුහුදු විමානේ...'ගීතයේ 'දරු පැටවුන් මාගේ රෑ බත ඉල්ලාවි සොඳුර මගේ වෙරලෙ ඉඳී වී'' ආදී ගේය පද තුළින් ධීවර වෘත්තිය තම අඹුදරුවන් පෝෂණය කිරීමේ පරමාර්ථයෙන් සිදුකරන බවට තහවුරු කරගත හැකිය.ආධ්‍යාත්මික අතින් ගත් කළ පාපී ක්‍රියාවක් සිදු වුවත් තම අඹුදරුවන් ගේ සුබ විහරණය උදෙසා ධීවර ජනතාව මෙම වෘත්තියේ නියැලෙති. 'මහ මුහුද සැරයි වියදමත් සැරයි ඒ හින්දා අපිට යන්නම වෙනවා අඹු දරුවෝ හඬයි කුසගින්න දැනේයි ඒ හින්දා අපිට යන්නම වෙනවා...'රොෂාන් ප්‍රනාන්දු මහතාගේ ගීතයක් වන මින් ද

බඩගෝස්තර වාදය රැකගැනීමට ධීවර වෘත්තියේ නිරතවන බවට කරුණු සෞන්දර්යාත්මකව ගීතවත් කොට ඇත. මේරියන්ස් සංගීත කණ්ඩායමේ නලීන් පෙරේරා මහතා ගායනා කරන 'මගෙ ඔරු කඳත් දිරාලා' ගීතයේ අවුව සැරයි සුළං වැඩි සැඩ සුළඟින් රුවලත් ඉරිලා යයි මහ සයුරේ රළ නැගේවී ජීවය මරණය අතර සටනකි...' ආදී වශයෙන් තම ජීවිතය පවා පරදුවට තබා ලෞකික දියුණුව සාධනය කිරීමට වෙර දරන බවට ගීතවත් කර තිබේ. පාපී ක්‍රියාවලියක නිරත වුවද ආධ්‍යාත්මය කෙරෙහි සිතන පතන ආකාරය මෙම ගීතය තුළින් මනාව විද්‍යමාන වේ. නූතන සිංහල ගීතයන් විමසීමෙදි ධීවර වෘත්තිය තුළ ප්‍රාණඝාතයට සාධාරණීකරණයක් බලාපොරොත්තු වේ. එය ඇතැම් විට දේවාශිර්වාදයක් නො එසේනම් තෙරුවන් කමා කිරීමකි. මෙම සමාජීය ආගමික හා අධ්‍යාත්මික අරගලය සෞන්දර්යාත්මක අයුරින් ශ්‍රාවක හෘදය සංස්පර්ෂිතව සංනිවේදනය කර ඇත.

ප්‍රමුඛ පද: *ආගමික, ආධ්‍යාත්මික, ගීත සාහිත්‍යය, ධීවර, සෞන්දර්ය*

ශ්‍රී ලාංකේය සංස්කෘතිය විෂයෙහි හින්දු ආගමේ බලපෑමඃ පොළොන්නරු යුගය ඇසුරෙන්

ජේ. එම්. ආර්. ඩී. ලක්මාල්[1], ඩබ්. එම්. ඩී. එම්. විජේසුන්දර[1]
පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය,
roshandinu2051@gmail.com[1]

ප්‍රාග් බෞද්ධ යුගයේ සිට ම භාරතීය සංක්‍රමණික ආගමක් වන හින්දු දහමේ ආභාසය ශ්‍රී ලංකාවේ සංස්කෘතිය කෙරෙහි සෘජුවම බලපෑම් කර තිබුණි. අනුරාධපුර යුගයෙන් පසුව උදාවන පොළොන්නරු යුගය තුළ මෙකී බලපෑම වඩාත් තීරණාත්මක වූ බව පැරණි මූලාශ්‍රය අධ්‍යයනයේ දී සනාථ වේ. ක්‍රි.ව. 1017න් පසුව එනම්, අනුරාධපුර රාජධානි යුගයේ අවසාන කාල පරිච්ජේදය තුළ එල්ල වූ කුණු ඉන්දීය චෝළ ආක්‍රමණ හේතු කොට ගෙන රජරට යටත් කර ගැනීමත් පොළාන්නරුව අගනුවර වශයෙන් තෝරාගැනීමත් එසේම ඔවුන්ගේ පරිපාලන ක්‍රමවේදයන් හි බලපෑමත් සෘජුව ම ලාංකේය සංස්කෘතිය විෂයෙහි බලපෑම් කරන්නට විය. පොළොන්නරු යුගයේ හින්දු ආභාසය මූලික කරගෙන ලාංකේය සංස්කෘතියේ සිදුවූ වෙනස්කම් මොනවා ද? යන්න අධ්‍යයනය කිරීම මෙහි පර්යේෂණ ගැටලුව වේ. මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණ වනුයේ පොළොන්නරු යුගය තුළ හින්දු බලපෑම වඩාත් තීව්‍ර වීමට බලපෑ හේතු අධ්‍යයනය කිරීම හා ඉන් සිදුව තිබෙන බලපෑම පිළිබඳ අධ්‍යයනය කරීම යි. ප්‍රාථමික හා ද්විතීයික මූලාශ්‍රය මඟින් ලබාගන්නා දත්ත විශ්ලේෂණය කිරීම මෙහි පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය වේ. පොළොන්නරු යුගය තුළ එල්ල වූ චෝළ ආක්‍රමණ මූලික වීමෙන් හා චෝළ පාලන ක්‍රමවේදයන් හේතුකොටගෙන ලාංකේය සංස්කෘතියේ මූලිකාංගයන් වන, පරිපාලන ක්‍රමවේදය, ආගම, ගෘහ නිර්මාණ ශිල්පය, කලා ශිල්ප, සාහිත්‍ය, පුද පූජා චාරිත්‍ර, භාෂාව හා නීතිරීති කෙරෙහි හින්දු ආභාසය ප්‍රබලව එල්ල වී තිබේ. හින්දු ආගමික චෝළ පාලකයන් රජරට යටත් කර ගැනීම හා අගනුවර වශයෙන් පොළොන්නරුව තෝරා ගෙන එය ''ජනනාථ මංගලම්'' යනුවෙන් ද ඔවුන්ගේ සුවිසල් පාලන ප්‍රදේශය ''මුම්මුයි ශෝල මණ්ඩලම් යනුවෙන් ද හඳුන්වා දැඩි නීති රීති හා පාලන රටාවක් අනුගමනය කර ඇති බව සනාථ වේ. හින්දු භක්තික චෝළ පාලකයන් බෞද්ධ වෙහෙර විහාර විනාශ කරමින්, ඒවායෙහි දේපළ කොල්ලකෑම් කටයුතු කළ අතර ඔවුන්ගේ ආගමික අවශ්‍යතාවන් ඉටු කර ගැනීමට හින්දු ආගමික ස්ථාන මෙරට තුළ ඉදි කරන ලදී. චෝළ පාලනයෙන් පසුව ද ''ගෙඩිගේ'' වැනි සම්ප්‍රදායන් ලාංකේය ගෘහ නිර්මාණ ශිල්පයට එකතු වී ඇත්තේ හින්දු බලපෑම මූලික කරගෙන ය. සඳකඩපහණින් ගවයා ඉවත්වීම, මුරගලෙහි එක් පසෙකින් ගවරූපය නිර්මාණය කිරීම, මකර කට සහිත තොරණ බෞද්ධ කලා ශිල්පයට එකතුවීම හා හින්දු දේව ප්‍රතිමාවල එන ත්‍රිභංග ලක්ෂණය බුදුපිළිම නෙලීමට භාවිත කිරීම, වනාහී බලපෑම් පුළුල් ව එල්ල වී ඇති අයුරු විද්‍යමාන විය. ශිව, පාර්වතී, ගණේෂ, විෂ්ණු, නාථ වැනි දේව වන්දනය හා ප්‍රතිමා නිර්මාණය වීම, හින්දු කැටයම්

කලාවේ ආභාසය ලැබීම ද මෙහි දී දක්නට ලැබේ. සිංහල භාෂාව හා සාහිත්‍ය විෂයෙහි ද, සිරිත් විරිත්, නීති රීති කෙරෙහි ද මෙම යුගයේ හින්දු ආභාසය ඍජුවම එල්ල වී තිබුණු බව මූලාශ්‍රය අධ්‍යයනයෙන් සනාථ විය. අනුරාධපුර රාජධානි යුගයේ අවසාන කාලයේ එල්ල වූ චෝළ ආක්‍රමණ හා ඔවුන්ගේ පාලන ක්‍රමවේදයන් හින්දු දහමේ ආභාසය පොළොන්නරු යුගය තුළ සුලබ වීමට මූලික හේතුවක් වූ අතර එහි සාධකයන් නූතනයේ ද විද්‍යාමාන වන බව නිගමනය කළ හැකි ය.

ප්‍රමුඛ පදඃ *චෝළ පාලනය, පරිපාලන ක්‍රමය, පොළොන්නරු යුගය, සංස්කෘතිය, හින්දු දහම*

අන්තර් පුද්ගල සම්බන්ධතාවයේ වැදගත්කම පිළිබඳ විමර්ශණාත්මක අධ්‍යයනයක් (සිඟාලෝවාද සූත්‍රයේ ඉගෙන්වෙන යුතුකම් ආශ්‍රයෙන්)

කේ. බී. සී. මධුෂාන්
සහකාර කථිකාචාර්ය, දේශපාලන විද්‍යා අධ්‍යයනාංශය, මානවශාස්ත්‍ර හා සමාජීය විද්‍යා පීඨය, ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය
mkandabadage@gmail.com

සංකීර්ණ ස්වභාවයකින් යුත් නූතන සමාජයේ කිසිදු පුද්ගලයෙකුට හුදෙකලාව සිටීමට නොහැකි ය. ඈත අතීතයේ තම පවුලට, ගෝත්‍රයට සීමා වූ ජනතාව, සමාජානුයෝජනය හේතුවෙන් මුළු මහත් සමාජය සමඟ සම්බන්ධ වේ. පුද්ගලයා මෙළවට බිහිවීමටත් පෙර තම මව සමඟ සම්බන්ධතාවයක් ඇති කරගන්නා අතර, පුද්ගලයාගේ මරණයෙන් පසු අවමගුල් කටයුතු දක්වාම විවිධ පරාසයන්ගෙන් සම්බන්ධතාවයක් ඇති කර ගනී. මිනිසා විවිධ සංවිධාන ඔස්සේ ආර්ථික, සමාජීය හා දේශපාලනික වශයෙන් විවිධ සම්බන්ධතා ඇති කරගනු ලැබේ. මෙම සබඳතාව පිළිබඳ ඉගෙන්වීම් සමුදායක් අඩංගු දහමක් වන බුදුදහම තුළින් පුද්ගලානුබද්ධ සබඳතාවය සහ එහි වැදගත්කම පිළිබඳව සූත්‍ර පිටකයේ දීඝ නිකායේ සිඟාලෝවාද සූත්‍රය තුළින් වඩාත් තාර්කිකව පෙන්වා දී ඇත. සමාජයේ මූලික කණ්ඩායම් වන දෙමාපිය - දූදරු, ගුරු - ශිෂ්‍ය, ස්වාමි - භාර්යා, ගිහි - පැවිදි, සේවක - සේවිකාවන්, හිතමිත්‍රාදීන් කෙරෙහි ඉටුකළ යුතු යුතුකම් 61 ක් මෙම සූත්‍රධර්මය තුළ පෙන්වා දී ඇත. යුතුකම් ඉටුකිරීමෙන් අනෙකාගේ අයිතිවාසිකම් සුරක්ෂිත වන බවත් එකිනෙකා අතර විශ්වාසය, පරාර්ථකාමීත්වය, ඇති වන බවත් එමඟින් තහවුරු වේ. මෙම අධ්‍යයනයේ පර්යේෂණ ගැටලුව වූයේ බුදු දහමට අදාළව පුද්ගලයන් තම යුතුකම් නොපිරිහෙලා ඉටුකිරීමෙන් සමාජ ගැටුම් වළක්වාගත හැකි ද? යන්නයි. මෙම අධ්‍යයනයේ අරමුණු වූයේ බුදු දහමේ ඉගෙන්වෙන සිඟාලෝවාද සූත්‍රයට අදාළව පුද්ගල සම්බන්ධතා හඳුනාගැනීම සහ යහපත් සමාජයක් උදාකිරීමට එම ඉගෙන්වීම ප්‍රායෝගිකව යොදාගැනීමේ ඇති වැදගත්කම අධ්‍යයනය කිරීම ය. මෙම පර්යේෂණය සඳහා තොරතුරු රැස් කිරීමේදී ද්විතීයික දත්ත භාවිත කරන ලදී. ඒ සඳහා න්‍යායාත්මක තොරතුරු ඇතුළත් ග්‍රන්ථ, සඟරා, අන්තර්ජාල ලිපි සහ පුවත්පත් ලිපි ආදීය භාවිතා කරනු ලැබීය. නූතන සමාජයේ තම දැරුවන්ට නිසි පිරිදි අධ්‍යාපනය ලබා නොදී ළමා ශ්‍රමකයින් වශයෙන් යොදාගැනීම, ළමයින් යොදාගනිමින් සිඟමන් යැදීම, එසේම වැඩිහිටි නිවාස බිහිවීම, දෙමාපියන් මහමඟ දමායෑම, දරුවන් විසින් දෙමාපියන් ඝාතනය කිරීම, සේවා ආයතනවල ප්‍රධානීන් විසින් සේවකයන්ට දැඩි පීඩාවන් සිදු කිරීම, සේවයෙන් නෙරපීම, එමෙන්ම ගිහිපැවිදි සබඳතාවය ගිලිහී ගොස් වාණිජ පරමාර්ථයෙන් කටයුතු කරන සමාජයක් නිර්මාණය වී පැවතිම, හිතමිත්‍රාදීන් අසත්ධර්මයන්ට පෙළඹීමෙන් අනෙකුත් පිරිස්ද ඒ සඳහා යොමු කරමින් ඔවුන්ගේ ජීවිත

විනාශ කරන ස්වභාවයන් නූතන සමාජය තුළ දැකිය හැකිය. තවද සමාජය තුළ ස්ත්‍රී දූෂණ, මත්ද්‍රව්‍ය ව්‍යාපාර, ළමා අපචාර, හොරමැර, වංචා දූෂණ යනාදිය බහුලව පවතින බව පැහැදිළිය. මේවාට විසඳුම් වශයෙන් දෙමාපියන් විසින් දරුවන් වරදින් මුදාගෙන, නිවරදි අධ්‍යාපනයකට යොමු කරමින්, නිසිකල ආවාහ විවාහ කර දී සුදුසු පරිදි දායාද පවරා දී තම දරුවන්ට යුතුකම් ඉටු කළ යුතුය. දරුවන් විසින් දෙමාපියන්ව පෝෂණය කිරීම, දායාද රැකගැනීම, මියගිය විට පින්පෙත් අනුමෝදං කිරීම වැනි යුතුකම් ඉටු කළ යුතුය. සමාජයක් තුළ දෙමාපිය ගැටුම් ඇති නොවීමට එය වඩාත් සුදුසුය. ආයතන තුළ සේවක - සේව්‍ය අතර අවබෝධයෙන් යුතුකම් ඉටු කරන්නේ නම් සමඟිය යහජීවන ඇති වී කිසිවෙකු පීඩාවට පත් නොවනු ඇත. එනිසා සිගාලෝවාද සූත්‍ර ධර්මයට අදාළව එකිනෙක පාර්ශවයන් තම යුතුකම් වගකීම් ඉටුකිරීමෙන් සමාජයක් තුළ විශ්වාසය තහවුරු වී ගැටුම් ඇති වීම වළක්වාලිය හැකි බව නිගමනය කළ හැකිය.

ප්‍රමුඛ පදඃ බෞද්ධ ප්‍රතිපත්ති, අයිතිවාසිකම් හා යුතුකම්, රාජ්‍ය පාලනය, සිගාලෝවාද සූත්‍රය, අන්තර් පුද්ගල සම්බන්ධතා

ලාඕස බුදුසමයේ උන්නතිය වෙනුවෙන් ෆා න්ගුම් රජුගේ දායකත්වය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්

බී. රසංජය බටුගෙදර[1] බී. එච්. හිමාෂා එරන්දි[2]
පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යනාංශය, රුහුණ විශ්වවිද්‍යාලය.
himashaerandi99@gmail.com

අග්නිදිග ආසියාවේ ආර්ථික, සංස්කෘතික හා සමාජයීය වශයෙන් දියුණු රාජ්‍යයක් ලෙස ලාඕසය හඳුනාගත හැකිය. ප්‍රාග් බෞද්ධ ලාඕසයේ ප්‍රාණවාදය නම් අරුත් ඇති "ෆී"(*ඵයස** නම් මිථ්‍යා විශ්වාසයක් ප්‍රබලව පැවතිනි. එය යක්ෂ, ප්‍රේත සහ භූත වැනි දෘෂ්ටීන්ගෙන් සමන්විත විය. ලාඕසයට බුදුදහම ලැබීම සම්බන්ධව විවිධ මතිමතාන්තර පවතින අතර ක්‍රිස්තු වර්ෂ 1353 දී ෆා න්ගුම් රජු ලාඕසයේ ලුවං ප්‍රභාන්ග් ප්‍රදේශයේ ස්වාධීන රාජ්‍යයක් ස්ථාපිත කිරීමත් සමග ලාඕසයට බුදුදහම ලැබුණු බවට මූලාශ්‍රය විමර්ශනයේ දී තහවුරු විය. ලාඕස බුදුසමයේ උන්නතිය වෙනුවෙන් ෆා න්ගුම් රජතුමාගේ සේවාවන් කෙබඳු ද? යන්න පර්යේෂණ ගැටලුව වන අතර එතුමාගේ ශාසනික සේවාව තුළින් ලාඕසයේ බුදුදහම ස්ථාපිත වීම, සංවර්ධනය සහ ව්‍යාප්තිය පිළිබඳව විමර්ශනය කිරීම පර්යේෂණ අරමුණයි. මෙය විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක් වන අතර ද්විතියික හා තෘතියික මූලාශ්‍රය පදනම් කරගනිමින්, දත්ත විශ්ලේෂණය සඳහා ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදයට අදාළ ව සංධාර විශ්ලේෂණය යොදා ගන්නා ලදි. පෝල් ලී බොන්ලැන්ගර් නම් ලාඕස අටුවා ග්‍රන්ථයට අනුව ෆා න්ගුම් කුමරු කුඩා කළ අසල්වැසි කාම්බෝජයේ අංකෝර් රාජධානියේ බෞද්ධාගමික විශාරදයෙකු වූ මහාපසමන් චාඕ ඇසුරෙහි හැදී වැඩෙමින් ථෙරවාදී බුදුදහම හා ශිල්ප ශාස්ත්‍ර හදාරා ඇති බැවින් කුඩා කළ සිට බෞද්ධ අභාෂය ලැබී ඇත. කාම්බෝජයේ ජයවර්මන් රජුගේ යුද ආධාර ලබාගත් ෆා න්ගුම් කුමරු ක්‍රිස්තු වර්ෂ 1353 දී ලැන්ග් චැන්ග්හි ස්වාධීන රාජ්‍යයක් ස්ථාපිත කිරීමට සමත් විය. මහාපසමන් චාඕ හිමිගේ සහ අගබිසව වූ කියෝ ලොට් කුමරියගේ මාර්ගෝපදේශකත්වය මත ෆා න්ගුම් රජු බුදුදහම ලාඕසයේ රාජ්‍ය ආගම ලෙස ස්ථාපිත කොට ඇත. ඒ අනුව ලාඕසය පුරා බුදුදහම ව්‍යාප්ත වී තිබේ. ෆා න්ගුම් රජුගේ ආරාධනයෙන් මහාපසමන් චාඕ හිමියන් ප්‍රභාන්ග් බුදු පිළිමය, බෞද්ධ ග්‍රන්ථ සමූහයක් සහ මහතෙරවරුන් තෙනමක් සමඟ ලාඕසයට වැඩම කරන ලදි. ලැන්ග් චැන්ග්හි පිළිමය ස්ථාපිත කර ඇති බැවින් ලුවං ප්‍රභාන්ග් නාමය ලැබී ඇති අතර පසුකාලීන ලාඕසයේ ජාතික සංකේතය වශයෙන් මෙම පිළිරුව ගරුබුහුමනට ලක්විය. ෆා න්ගුම් රජුගේ පාලන සමයේ දී ලාංකික ථෙරවාද බුදුදහම ලාඕසයට හඳුන්වා දුන් බවට මෙන්ම ලුවං ප්‍රභාන්ග් ප්‍රතිමාව ලංකාද්වීපයෙන් ලාඕසයට වැඩම කරවන ලද බවට මතයක් පවති. ෆා න්ගුම් රජුගේ ශාසනික සේවාවන් දෙස අවධානය යොමු කිරීමේ දී භික්ෂූන් වහන්සේලාට සිව්පසයෙන් අනුග්‍රහය සැපයීම, වට් මනෝරම් සහ වට් ෆූ ඇතුළු ස්වර්ණ වර්ණ බෞද්ධ විහාරස්ථාන ගොඩ නංවා නඩත්තු කිරීම, බෞද්ධ අධ්‍යාපන මධ්‍යස්ථාන ලෙස විහාරාරාම දියුණු කිරීම, වට් පෝ (බෝ) ලංකා නමින් හඳුන්වන ලද

අනුරාධපුර ශ්‍රී මහා බෝධියේ අංකුරයක් රෝපණය කර සංඝාවාස සංකීර්ණයක් ඉදිකිරීමට අනුග්‍රහය දැක්වීම සහ බෞද්ධ ආගමික උත්සව පැවැත්වීම ආදී ශාසනික සේවාවන් නිදසුන් වශයෙන් පෙන්වා දිය හැකිය. ෆා න්ගුම් රජු විසින් ථෙරවාද බුදු දහම ලාඕසයේ ව්‍යාප්ත කිරීමට දැරූ ප්‍රයත්නයට කෘතගුණ වශයෙන් අධ්‍යතනයේත් ලාඕ වැසියන් එතුමාගේ පිළිරුවට ගරු බුහුමන් දක්වයි. ථෙරවාද බුදුදහම රාජ්‍ය ආගම බවට ස්ථාපිත කිරීමේ සිට සංවර්ධනය සහ ව්‍යාප්තිය ආදී ඉහත සඳහන් ශාසනික සේවාවන් තුළින් ලාඕස බුදුසමයේ උන්නතිය වෙනුවෙන් ෆා න්ගුම් රජුගේ දායකත්වය කෙබඳුද යන්න මනාව ප්‍රත්‍යක්ෂ වේ.

ප්‍රමුඛ පද: *බුදුදහම, ලාඕසය, ලැන්ග් චැන්ග්, ලුවං ප්‍රභාන්ග්, ෆා න්ගුම් රජු*

ටිබෙට් සංස්කෘතික උත්සව සමගිය හා තිරසාර සංවර්ධනය උදෙසා සිදුකරනු ලබන බලපෑම පිළිබඳ විමර්ශනාත්මකඅධ්‍යයනයක්

ඒ.කේ.සී. අයේෂානි අබේසිංහ
බෞද්ධ අධ්‍යයන පීඨය, නාගානන්ද ජාත්‍යන්තර බෞද්ධ අධ්‍යයන ආයතනය, මානෙල්වත්ත, කැලණිය.
chamoayesha9653@gmail.com

බෞද්ධ රාජ්‍යයක් වූ ටිබෙටය හිම කඳුවලින් වට වූ මනරම් දේශයකි. රටේ සැම දෙනා ම සහයෝගයෙන් මෙන්ම උද්‍යෝගයෙන් සමරන ටිබෙට් සංස්කෘතික උත්සව ටිබෙට් රාජ්‍යයේ අනන්‍යතාවය පිළිබිඹු කරන සුවිශේෂී කලා විශේෂාංගයකි. වර්ෂාරම්භයේ සිට ම අවසානය දක්වා සැම මසකම එක් උත්සවයක් හෝ පැවැත්වෙන පරිදි ටිබෙට් උත්සව වර්ෂය පුරා ම පැවැත්වේ. මෙම සියලු උත්සව ආගමික උත්සව, විනෝද උත්සව හා ඍතුමය උත්සව ලෙස බෙදා දැක්විය හැකිය. රටක සංස්කෘතික උත්සව තුළින් සමගිය හා තිරසාර සංවර්ධනය අපේක්ෂා කළ හැකි ද යන්න මත පදනම්ව ගොඩනැගුණු මෙම පර්යේෂණය සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය ඔස්සේ සිදු කරනු ලැබේ. ඒ අනුව මෙම පර්යේෂණයෙහි අරමුණ, ටිබෙට් සංස්කෘතික උත්සව එරට සමගිය හා තිරසාර සංවර්ධනය උදෙසා සිදුකරනු ලබන බලපෑම පිළිබඳව අධ්‍යයනය කිරීමයි. තිරසාර සංවර්ධනයේ දී මූලිකව සිදුවනුයේ රාජ්‍යයක් සතු සම්පත් වලින් ප්‍රයෝජන ලබා ගන්නා අතර ම අනාගතය සඳහා ද සම්පත් ආරක්ෂා කිරීමයි. පරිසරයේ පවත්නා සම්පත් වර්තමානයේ දී ප්‍රයෝජනයට ගැනීමත්, සංවර්ධනය කිරීම හා අනාගත පරපුරේ අවශ්‍යතාවයන් උදෙසා සම්පත් කළමනාකරණය කිරීමත් සංවර්ධන ඉලක්ක වෙත ගමන් ගන්නා රටක මුඛ්‍ය අභිමතාර්ථයකි. රටක් සමගි සම්පන්නව හා අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් ජාතීන් අතර හිතෛෂීභාවයෙන් කටයුතු කිරීම රටක අභිමතාර්ථ සාධනයේදී වැදගත් වන කරුණකි. මෙලෙස සමගිව, තිරසාර සංවර්ධනය උදෙසා ගමන් කිරීමේ දී ටිබෙට් රටෙහි සංස්කෘතික උත්සවයන්හි බලපෑමප්‍රබලවේ. ටිබෙටයේ වැදගත් සාම්ප්‍රදායික උත්සවයක් වන 'අලුත් අවුරුදු උත්සවය' ගෘහණිය ප්‍රධානකොට ගනිමින් පවුලේ සියල්ලෝ ම සහයෝගයෙන් සමරන උත්සවයකි. එහි දී පවුලේ සියලු දෙනා එකතු වී 'පවුලේ නමස්කාරය' සඳහා පූජා විධි පවත්වනු ලබති. ටිබෙටයේ 'ෂෝටෝන්" උත්සවය උතුම් ආගමික උත්සවයකි. මෙම උත්සවයේ දී ටිබෙට් වැසියන් ඩෙපන්ගු ආරාමයේ බුදුපිළිම වහන්සේ වන්දනා කරමින්, භාවනායෝගීව තම ආත්මීය පවිත්‍රතාවය ප්‍රාර්ථනා කරයි. ශාක්‍යමුණි බුදුහිමියන් ගෞරවයට පත් කිරීමට සිදු කරනු ලබන 'මොන්ලම් මහා යාඥාව' හා 'බටර් ලාම්පු උළෙල' ආගමික උත්සවයන් අතර ප්‍රමුඛතාවක් ගනී. ඔවුන්ගේ 'නැටුම් උළෙල' පවා බුද්ධ චරිතයේ යම් යම් සිදුවීම් සිහිගන්වන නර්තනාංගයන් සමන්විතය. එමෙන්ම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ තෙමඟුල සැමරීම සිදු කරන 'සාගාදාවා' උත්සවයේ දී මාළු

ඇල්ලීමෙන් වැළකී අනෙක් සතුනට අභය දානය ලබාදෙමින් මාංශ අනුභවයෙන් වැළකී සිටියි. එහි දී භික්ෂූන් වහන්සේට සංඝාවාස පූජා කරමින් දිළිඳු ජනයා උදෙසා ද්‍රව්‍යමය පරිත්‍යාගයන් ද සිදුකරනු ලබයි. මෙලෙස සුවිශාල සංස්කෘතික උත්සවයන් සමූහයකට හිමිකම් කියන ටිබෙටය එම සංස්කෘතික උත්සව තුළින් ආගමික චාරිත්‍ර ඉටු කරමින් බලාපොරොත්තු වනුයේ ශාන්තිය, ආරක්ෂාව හා පවිත්‍රත්වයයි. බුදුදහමට අනුව ගොඩනැගුණු ටිබෙට් සංස්කෘතික උත්සවයන් තුළ දී එකිනෙකා අතර හිතෛෂීභාවය ගොඩනැගේ. ගොවි බිම් සරුසාර කොට අස්වැන්න නෙලා ප්‍රීති උත්සව පවත්වන ටිබෙට් වැසියන් තුළ සතුට පරම ධනය වේ. ජාති භේදය නොසලකන මොවුන් එකමුතුභාවය අවියක් කොටගනී. ටිබෙට් වැසියා අනාගත පරම්පරාව උදෙසා සම්පත් හා සංස්කෘතිය නොපැකිළිව දායාද කරයි. එමගින් තම රටෙහි අභිමානය ගොඩනැගීමට උරදෙයි. මෙලෙස ටිබෙට් වැසියන්ගේ විවිධ සංස්කෘතික උත්සවයන්හි පදනම බුදුදහම කේන්ද්‍ර කරගනිමින් සැකසී ඇති බව විද්‍යාමානවනකරුණකි. ඒ අනුව මෙම සංස්කෘතික උත්සව බුදුදහම කේන්ද්‍රකොට ගනිමින් ගොඩ නැගී ඇති බැවින් එතුළින් සමගියත් තිරසාර සංවර්ධනයත් අපේක්ෂා කළ හැකි බව නිගමනයකළහැකිය.

ප්‍රමුඛ පදඃ *ටිබෙටය, තිරසාර සංවර්ධනය, බුදුදහම, සංස්කෘතිකඋත්සව, සමගිය*

එම්. සාර්ලිස් ශිල්පියාගේ බෞද්ධ සිතුවම් වලින් ප්‍රකට වන බටහිර සිතුවම් ලක්ෂණ පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යනයක්: සිදුහත් සරණ මංගල්‍ය සිතුවම ඇසුරෙන්

ආර්. එම්. එන්. යු. බණ්ඩාර[1] එල්. ජී. එස්. යූ. සඳරුවන්[2]
ලලිත කලා අධ්‍යයන අංශය, කැළණිය විශ්වවිද්‍යාලය.
nethmiumasha6@gmail.com [1]

අනුරාධපුර යුගයේ සිට මහනුවර යුගය දක්වා පැවැති දේශීය බෞද්ධ චිත්‍ර කලාව බටහිර යටත් විජිත සමයේ බලපෑමත් සමග වෙනස්වීම් රැසකට ලක්විය. එබැවින් විසිවන සියවසේ මුල් භාගයේ සිට දේශීය කලා ලක්ෂණ අබිබවා බටහිර කලා ලක්ෂණ හා ඉන්දීය කලා ලක්ෂණ බෞද්ධ සිතුවම් සඳහා චිත්‍ර ශිල්පීන් යොදාගෙන ඇති බව පෙනේ. යුරෝපීය බලපෑම නිසා සමාජයීය, සංස්කෘතිකමය හා ආගමික වශයෙන් වෙනස් වී තිබූ ලාංකීය සමාජයේ බෞද්ධ පුනර්ජීවනය ඇති කිරීම සඳහා කැප වූ ශිල්පීන් අතර එම්. සාර්ලිස් ශිල්පියා ප්‍රධාන තැනක් ගනී. මෙතුමා එකල නිවෙස් වල තිබූ යුරෝපීය රජවරුන්ගේ හා යුරෝපීය කාන්තාවන්ගේ සිතුවම් වෙනුවට නවීන ශිල්ප ක්‍රම වලින් නිම වූ සිතුවම් පෙළක් මෙරට ජනතාවට හඳුන්වා දීමට කටයුතු කළේය. මෙම සිතුවම් වල ප්‍රධාන වශයෙන් යුරෝපීය සිතුවම් ලක්ෂණ දැකගත හැකිය. විශේෂයෙන්ම ක්‍රිස්තුස් වහන්සේ සම්බන්ධ සිතුවම්කරණයේ දී බටහිර ශිල්පීන් යොදාගත් ක්‍රම ශිල්ප සිදුහත් චරිතය නිරූපණය කිරීම සඳහා යොදාගෙන තිබෙන බව දැකගත හැකිය. එම සිතුවම් වලින් මැඩෝනා ලක්ෂණ, යුරෝපීය ගෘහ නිර්මාණ ලක්ෂණ, එළිය අඳුර දැක්වීම, පර්යාවලෝකනය, ත්‍රිමාණ ලක්ෂණ දැක්වීම හා *ස්ෆුමටෝ* ආදී ක්‍රම ශිල්ප මෙම සිතුවම් සඳහා භාවිත කර ඇත. මෙම අධ්‍යයනයේ අරමුණ වන්නේ ලංකාවේ අනුරාධපුර යුගයේ සිට මහනුවර යුගය දක්වා පැවැති බුදු සිරිත සිතුවම්කර ඇති ශෛලිය වෙනුවට දේශීය ශිල්පියෙකු වන සාර්ලිස් ශිල්පියා ගොඩනගාගත් ඔහුට අනන්‍ය වූ ශෛලිය පිළිබඳ අධ්‍යනය කිරීමයි. පර්යේෂණ ගැටළුව ලෙස සිදුහත් සරණ මංගල්‍ය සිතුවමෙන් ඉස්මතුවන බටහිර සිතුවම් ලක්ෂණ මොනවාද යන්න විමසීමට ලක්කරන ලදී. මේ සඳහා ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය යොදා ගන්නා අතර අධ්‍යනයේ ප්‍රාථමික මූලාශ්‍ර ලෙස සරණ මංගල්‍ය සිතුවම ඇතුළු එතුමාගේ සිතුවම් අධ්‍යනය කිරීමත්, ද්විතීක මූලාශ්‍ර ලෙස පොත්පත් සහ ලිපි අධ්‍යනය කිරීම හා තෘතීක මූලාශ්‍ර ලෙස අන්තර්ජාලය භාවිත කර ඇත. මෙම අධ්‍යයනයෙන් සොයාගත් කරුණු අනුව සාර්ලිස් ශිල්පියා අනුගමනය කල යුරොපීය පුනර්ජීවන යුගයේ ශිල්පීන්ගේ සිතුවම් ලක්ෂණ සනාථ කල හැකි අවස්ථාවක් ලෙස සිතුවමේ ඇති කාන්තා රූප වලින් මැඩෝනා සිතුවම්වල මරියතුමියගේ මුහුණේ තිබූ පිරුණු කම්මුල් හා සියුමැලි බව යශෝධරා චරිතයෙන් ඉස්මතුකර ඇති ආකාරය දැකගත හැකිය. යුරෝපීය සිතුවම් වල ක්‍රිස්තු චරිතයේ මෙන් සිදුහත් කුමරුගේ සිරස වටා ද ප්‍රභාමාලාවක් යොදාගෙන තිබීම යුරෝපීය ආභාෂයෙන් ලද පූජනීය බව හැගවීමට යොදාගත් සංකේතයක් ලෙස හැඳින්විය හැකිය. සිතුවමේ

එළිය, අඳුර දැක්වීම, මිනිසුන් ස්ථානගත කිරීම හා ඉදිරියේ ප්‍රධාන රූ දෙක විශාලවත් පිටුපස චරිත කුඩාවට දැක්වීම මගින් පර්යාවලෝකනය මෙන්ම සිතුවමට ගැඹුරක් එක් කිරීමට සමත්ව ඇත. ආලෝකය පිළිබඳ මනා අවබෝධයෙන් වර්ණ මාධ්‍ය හසුරුවමින් යථානුරූපීව මෙම සිතුවම නිර්මාණය කර ඇතිබව දැකගත හැකිය. පරිසරය දැක්වීමේ දී ද *ස්ෆුමටෝ* ක්‍රම ශිල්ප භාවිත කර ඇති බව පෙනේ. ලංකාවේ පෙර යුගයන් වල සිතුවම්වල හැඟීම් ප්‍රකාශ කිරීම දුර්වල වුව ද මෙහිදී පිටුපස පිරිසේ ඉරියව්, මුහුණේ හැඟීම් ප්‍රකාශයන් අවස්ථාවට ගැලපෙන ලෙස හසුරුවා ඇත. යුරෝපීය ලක්ෂණ අනුව වර්ණ මාධ්‍ය, පරිසරය ඇතුලු සමස්ත සංරචණයත්, ඉන්දීය පැරණි සමාජයට ගැලපෙන පරිදී ඇඳුම් පැලඳුම්, ආභරණ යොදාගැනීමත් දැකගත හැකිය. සිතුවමේ මානව රූප ඇතුළු සමස්ථ සංරචණය, වර්ණ භාවිතය ස්වාභාවිකත්වය අනුව ගොඩනංවා ඇති බව පෙනේ. මෙය දේශීය උරුමයක් ව පැවති උඩරට හා පහතරට සිතුවම් සම්ප්‍රදාය වෙනස් කළ සන්ධිස්ථානයක් ලෙස සඳහන් කළ හැකිය. එසේම ලාංකේය දේශීය කලාවට වඩා මෙම සිතුවම් වල යථානුරූපී බව නිසාත්, එම කාලවකවානුවේ දී ජනතාව බටහිර සිතුවම් වලට සමීප වී තිබූ නිසාත් මෙම සිතුවම් වඩාත් මිනිසුන් අතර ප්‍රචලිත වන්නට ඇතැයි නිගමනය කළ හැකිය.

ප්‍රමුඛ පදඃ *එම්. සාර්ලිස්, බටහිර කලා ලක්ෂණ, බෞද්ධ සිතුවම්, යුරෝපීය බලපෑම, සිදුහත් සරණ මංගල්‍ය සිතුවම*

පුස්කොළ පොත් ලේඛන කලාව හා සම්බන්ධ අනුශාංගික කලාවන් පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්

එම්.සී.එස් කෝස්තා[1], එච්.ඩී.එස් ප්‍රනාන්දු[2], එච්.එච්.ඒ කරුණාරත්න[3]

ව්‍යවහාරික පුරාවිද්‍යා අධ්‍යයනාංශය, නාගානන්ද ජාත්‍යන්තර බෞද්ධ අධ්‍යයන ආයතනය[1,2]

ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය[3]

sadaruwanchandu74@gmail.com

පුස්කොළ පොත් ලේඛන මාධ්‍යයක් ලෙස මානව සන්නිවේදනයේ ආර්ථික, දේශපාලන, සංස්කෘතික හා සමාජික අංශයන් තුල බහුල ලෙස භාවිතයේ පැවතී ඇත. මෙම ලේඛන මාධ්‍යය නිර්මාණ ක්‍රියාදාමය පිළිබඳ සැලකිලිමත් වීමේ දී එයට බහුවිෂයී නිර්මාණ ක්‍රියාදාමයක් පවතින බව පැහැදිලි ය. පද්ධති න්‍යාය (System Theory) තුළින් එම නිර්මාණ ක්‍රියාදාමය විග්‍රහ කිරීමේ දී පුස්කොළ පොත් නිර්මාණයට අනුශාංගිකව වර්ධනය වූ කලාවන්වල ආභාසය ලැබුණු බව සමකාලීන සමාජ තත්ත්වය පිරික්සීමේ දී අනාවරණය කරගත හැකිය. මෙම අධ්‍යයනය තුළින් පුස්කොළ පොත් භාවිතයේ පැවති සමකාලීන සමාජයේ කලාවන් හා පසුකාලීනව එම ලේඛන මාධ්‍ය සමාජයෙන් ඈත් වීම සඳහා එම කලාවන් හා පුස්කොළ පොත් නිර්මාණය අතර සම්බන්ධයක් පැවතීයේ ද යන්න අධ්‍යයනය කිරීම අරමුණ වේ. අධ්‍යයනයේ උප අරමුණු ලෙස ද්‍රව්‍ය හා කර්මාන්ත, සාම්ප්‍රදායික තාක්ෂණය අතර සම්බන්ධය හඳුනා ගැනීම සිදුවේ. අධ්‍යයනයේ ගැටලුව බවට පත්වූයේ පුස්කොළ පොත් ලේඛනයේ අනුශාංගික කලාවන් භාවිතයෙන් ඈත් වීම සඳහා බලපෑ ගාමක බලවේග මොනවාද? යන්න අනාවරණය කර ගැනීමයි. පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය යටතේ මහනුවර යුගය කේන්ද්‍ර කරගනිමින් දත්ත රැස් කිරීම සිදු වූ අතර දත්ත විශ්ලේෂණයයේ දී අදාළ දත්ත පාදක කරගනිමින් සමකාලීන කලාවන් හා පුස්කොළ පොත් අතර සම්බන්ධය තහවුරු කරගැනීම සිදුවිය. මෙම අධ්‍යයනයේ ප්‍රතිඵල වශයෙන් පුස්කොළ පොත් ලේඛන කලාවේ අනුශාංගික කර්මාන්ත ලෙස ලේඛනය, ලාක්ෂ, හණ, ජනසළු, ලෝහ එබ්බවීම හා ගිල්වීම, කැටයම්, චිත්‍ර, මැණික්, කපු යනාදී කර්මාන්ත හා අනුබද්ධ කලාවන් හඳුනාගත හැකිවිය. මෙම අධ්‍යයනය මගින් පුස්කොළ පොතක් සකස් කිරීමේ කාර්යේ දී තල හෝ තල් ගොබය කපා ගැනීමේ සිට පොත් ගෙඩියක් හෙවත් පුහු පොතක් සකසා ගැනීමේ අවස්ථාව දක්වාත් අනතුරුව පත් ඉරු මත අක්ෂර ලිවීම, පුස්කොළ පොත් කලු මැදීම, කම්බා සැකසීම, කම්බා වර්ණ ගැන්වීම, පුස්කොළ පොත් බැඳීමට හුය යෙදීම, සකි යෙදීම සහ අවසානයේ දී කපු රෙදිවලින් පුස්කොළ පොත එතීම හා ගබඩා කිරීම දක්වා අනුශාංගික කලාවන් රැසක උපයෝගීතාව පැවති බව හඳුනාගැනීමට හැකිවිය. විශේෂයෙන් කම්බා සැකසීමේදි භාවිත කරනු ලබන දැව වර්ගය, අල්ප උන්නත කැටයම්, ලාක්ෂා සිතුවම් කලාවේ දී භාවිත වන ලියවන හා පට්ටල් වැඩ, කම්බා නිර්මාණයට හා පත් ඉරු මත රචනා කිරීමේදී යොදාගනු ලබන ලෝහමය ආයුධ පන්හිද සහ උල්කටු

නිෂ්පාදනයේ දී භාවිත කරනු ලබන ලෝහ කර්මාන්තය, ඇත්දත් හා ලී කැටයම් කලාව, සාම්ප්‍රදායික චිත්‍ර ශිල්පය, පොත් ඔතා තබන දේශීය හා විදේශීය රෙදි වර්ග සහ සකියට පන්හිදට මැණික් එබ්බ වීම යනා දී අනුශාංගික කලාවන් රැසක් මෙම ලේඛන කලාව සඳහා සෘජුව ම දායකත්වය ලබා දී ඇති අයුරු පර්යේෂණයේ දී අනාවරණය කරගත හැකිවිය. අධ්‍යයනය මගින් අනාවරණය කරගත් දත්ත ඇසුරින් පැහැදිලි වනුයේ පුස්කොළ පොත් කලාව සඳහා සෘජුවම මෙම අනුශාංගික කලාවන් දායකත්වය ලබා දී ඇති බවත් මෙම අනුශාංගික කලාවන් සඳහා විවිධ බලපෑම් හේතුවෙන් සමාජ භාවිතයෙන් ඈත් වීමත් සමග පුස්කොළ පොත් ලේඛන කලාව ක්‍රමයෙන් වියැකී යන්නට ඇති බව නිගමනය කළ හැකිය.

ප්‍රමුඛ පද: *අනුශාංගික කලා, පුස්කොළ පොත්, ලාක්ෂා සිතුවම්, ලේඛන කලාව, සාම්ප්‍රදායික චිත්‍ර ශිල්පය*

බෞද්ධ ආර්ථික දර්ශනය තුළින් පිළිබිඹු වන සමාජවාදී ආර්ථික ලක්ෂණ

ජේ. එම්. ආර්. ඩී. ලක්මාල්[1] එච්. ජී. එච්. එස්. හද්දැල[2] කේ. බී. සී. මධුෂාන්
පාලි හා බෞද්ධ,අධ්‍යයනාංශය ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය
roshandinu2051@gmail.com[1]

මානව සමාජයේ පදනම ආර්ථිකය වේ. මිනිසාගේ මූලික අවශ්‍යතාවන් හා සේවාවන් සැපයෙන්නේ ආර්ථිකය කේන්ද්‍ර කරගෙන ය. ආර්ථිකය මෙහෙයවීමේ දී එක් එක් රටවල විවිධ ආර්ථික න්‍යායන් අනුගමනය කරනු ලබන අතර ධනවාදී, සමාජවාදී, මිශ්‍ර ආර්ථික ක්‍රම ඒ අතර ප්‍රධාන වේ. සමාජවාදී ආර්ථික ක්‍රමය යනු මිනිස් අවශ්‍යතාවන් හා සේවාවන් සියල්ල රාජ්‍ය මූලික පොදු ආයතනයක් මඟින් ඉටු කිරීම ය. පෙරදිග ආගමික හා දාර්ශනික චින්තනයක් වන බෞද්ධ ආර්ථික දර්ශනය තුළ අපරදිග දක්වන සමාජවාදී ආර්ථික ලක්ෂණ පවතී ද? යන්න අධ්‍යයනය කිරීම මෙහි පර්යේෂණ ගැටලුව වේ. බෞද්ධ ආර්ථික දර්ශනය තුළින් සමාජවාදී ආර්ථික ලක්ෂණ විද්‍යමාන වන බව තහවුරු කිරීම මෙම පර්යේෂණයේ ප්‍රධාන අරමුණ වේ. බෞද්ධ ආර්ථික ලක්ෂණ පිළිබඳව අධ්‍යයනය කිරීම, සමාජවාදී ආර්ථිකයක මූලික ලක්ෂණ හඳුනා ගැනීම, මෙම ආර්ථික න්‍යායන් අතර පවතින සමවිෂමතා අධ්‍යයනය කිරීම පර්යේෂණයේ සෙසු අරමුණු වේ. දත්ත රැස් කිරීම හා විශ්ලේෂණය ගුණාත්මක ක්‍රමවේදය ඔස්සේ සිදු කරන ලදි. එහි දී ප්‍රාථමික හා ද්විතියික මූලාශ්‍රය මගින් ලබා ගන්නා දත්ත තුළනාත්මකව අධ්‍යයනය කිරීම පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය විය. අධ්‍යයනයන්ට අනුව සමාජවාදී ආර්ථික සෑම විටම අපේක්ෂා කරනු ලබන්නේ පොදු පරිහරණය පිළිබඳ සංකල්පය වේ. එමෙන් ම සමාජවාදී දර්ශනය තුළ ආර්ථික කටයුතු සඳහා මිනිසුන් නැඹුරු කරන බලවේගය වන්නේ පොදු යහපත පිළිබඳ සංකල්පය බව මූලාශ්‍රය මගින් ගම්‍ය වේ. සිගාලෝවාද, පත්තකම්ම, කූටදන්ත, චක්කවත්තිසීහනාද, අග්ගඤ්ඤ ආදී සූත්‍රගත ඉගැන්වීම් මෙන් ම සංඝ සමාජයේ ප්‍රයෝගික පිළිවෙත් තුළින් ද ඒ බව තහවුරු කර ගත හැකි ය. එමෙන් ම සමාජවාදී ආර්ථික දර්ශනය තුළ විද්‍යමාන වන පොදු පරිහරණය, කාර්යක්ෂම සම්පත් කළමනාකරණය, සම්පත් සමානව බෙදීයාම යන මූලික සංකල්පයන් බෞද්ධ ආර්ථික දර්ශනය තුළ ද විද්‍යමාන වේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් අනුදැන වදාළ සාංඝික ක්‍රමය මගින් සමාජවාදී දර්ශනයෙන් විද්‍යමාන වන පොදු පරිහරණය පිළිබඳ සංකල්පය ඉස්මතු වන අතර ඒ සඳහා වන ඉගැන්වීම් සමුදායක් ද දක්නට ලැබේ. මෙම ක්‍රමයේ දී ප්‍රත්‍ය පහසුකම් සියලු දෙනා අතරේ ම බෙදී ගියේ ය. බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් සිය ශ්‍රාවකයන්ට යමක් පිළිගැනීමේ දී එය පොදුවේ සෑම දෙනාටම අයිතිවන ලෙස පිළිගැනිමට අනුදැන වැදාරා තිබීම ද මෙහි දී වැදගත් වේ. බෞද්ධ ආරම පූජා චාරිත්‍ර අධ්‍යනය කිරීමේ දී ද ඒ බව සනාථ වේ. සමාජවාදය තුළ සාකච්ඡා කරනු ලබන සම්පත් කළමනාකරණය හා නිසි පරිහරණය පිළිබඳ සංකල්ප ද බෞද්ධ ඉගැන්ම් තුළ අනතර්ගත සිව්පස පරිහරණ ක්‍රමවේදය

හා ප්‍රත්‍යවේක්ෂාව වැනි ඉගැන්වීම් තුළින් ද පැහිදිළි වේ. සීමිත සම්පත් මගින් උපරිම ප්‍රයෝජන ලබා ගැනීම හා සම්පත් අරපිරිමැස්මෙන් භාවිත කිරීම බෞද්ධ ආර්ථික දර්ශනයේ ප්‍රමුඛ ලක්ෂණයකි. සමාජවාදී අර්ථ ක්‍රමය තුළ සාකච්ඡා කරනු ලබන නාස්තිය පිටුදැකීම, දූෂණය අවම කිරීම වැනි සංකල්පයන් ද බෞද්ධ දර්ශනය තුළ අන්තර්ගත වේ. බෞද්ධ ආර්ථික දර්ශනය හා සමාජවාදී අර්ථ ක්‍රමය තුළ සියලු දෙනාගේ පොදු යහපත අරමුණු කරගත්තා වු සම්පත් මැනවින් කළමනාකරණය කළ ආර්ථික ක්‍රමවේදයක් හඳුනාගත හැකි වූ අතර බෞද්ධ දර්ශනය තුළ සමාජවාදී දර්ශනය තුළ සාකච්ඡා කරනු ලබන ක්‍රමවේදයන්ට වඩා ප්‍රගතිශීලී ආර්ථික දර්ශනයක් ඉදිරිපත් කර ඇති බව නිගමනය කළ හැකි ය.

ප්‍රමුඛ පදඃ ආර්ථික ලක්ෂණ, පොදු පරිහරණය, බෞද්ධ ඉගැන්වීම්, සමාජවාදය, සම්පත් කළමනාකරණය,

උඩරට කලා සම්ප්‍රදාය තුළ සූරියගොඩ රජමහා විහාරයේ අනන්‍යතාවය

එන්.ජී.අයි.එම්. වික්‍රමසිංහ
මානවශාස්ත්‍ර අධ්‍යයනාංශය, සමාජීයවිද්‍යා හා මානවශාස්ත්‍ර පීඨය, ශ්‍රී ලංකා රජරට විශ්වවිද්‍යාලය.
ireshawickramasinghe123@gmail.com

ගම්පොල සහ මහනුවර රාජ්‍ය අවධීන්හී දී ඇති වූ කන්ද උඩරට සංස්කෘතික ප්‍රබෝධයේ ප්‍රතිඵලයක් වූයේ මූර්ති, සිතුවම්, ගෘහ නිර්මාණ, නර්තන ආදී විවිධ කලාවන් බෞද්ධ සහ හින්දු අනන්‍යතාවන් සහිතව විදේශීය ඇසුර ලබමින් වැඩී වර්ධනය වීමයි. මහනුවර දිස්ත්‍රික්කයේ උතුරු අක්ෂාංශ 7ඞී1ඦ56ග5ීහ සහ නැගෙනහිර දේෂාංශ 80°34’18.44’’E යන ස්ථානයේ සහ ඊට තදාශ්‍රිතව පිහිටා ඇති සූරියගොඩ රජමහා විහාරය (ශ්‍රී නරේන්ද්‍රාරාමය) දැව කැටයම්, බිතු සිතුවම් සහ ටැම්පිට විහාර ශෛලිය යන අංගයන් හඳුනාගත හැකි පුරාවිද්‍යා පරිශ්‍රයකි. සූරියගොඩ රජමහා විහාරයේ කලා නිර්මාණයන් තුළින් හඳුනාගත හැකි අනන්‍යතා ලක්ෂණ සහ කලාත්මක විශේෂතාවන් කවරේ ද? යන පර්යේෂණ ගැටළුව මූලික කරගනිමින් මෙම පර්යේෂණය සිදු කරනු ලැබේ. ඒ අනුව මෙම විහාරය සතු දැව කැටයම් හී පවතින කලාත්මක අනන්‍යතාවන් හඳුනාගැනීම පර්යේෂණයේ මුඛ්‍ය පරමාර්ථය වන අතර බිතු සිතුවම් ශෛලිය, ගෘහ නිර්මාණ සහ විහාරස්ථානයේ ඓතිහාසික පසුබිම අධ්‍යයනය කිරීම උප අරමුණු වේ. සූරියගොඩ විහාරයේ ඓතිහාසික පසුබිම හඳුනාගනුවස් සෙල්ලිපි සහ සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රයන් අධ්‍යයනය කළ අතර විහාරවාසී භික්ෂූණ් වහන්සේලා, හේවිසි කණ්ඩායම සහ ප්‍රදේශවාසීන් සමග සම්මුඛ සාකච්ඡා පවත්වන ලදි. සූරියගොඩ රජමහා විහාරය, ඇම්බැක්ක, පාදෙණිය විහාරය, වේගිරිය දේවාලය, මහනුවර දළදා මන්දිරය සහ උඩඅලුදෙණිය විහාරයෙහි ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයනයන්හී නිරත විය. මෙසේ රැස්කරගත් දත්ත ඓතිහාසික සංසන්දනාත්මක ක්‍රමවේදය භාවිතයෙන් විමර්ශනය කර විශ්ලේෂණාත්මක ක්‍රමවේදය ඔස්සේ අවසාන ප්‍රථිඵලය ලබාගන්නා ලදි. හයවැනි පරාක්‍රමබාහු රාජ්‍ය සමයේ දී (ක්‍රි.ව.1412-1467) රාජකරුණා අත්තනායක බණ්ඩාර විසින් කරවූ සූරියගොඩ විහාරය, ශ්‍රී වීර පරාක්‍රම නරේන්ද්‍රසිංහ (ක්‍රි.ව.1707-1739) සහ කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ සමයන් හී දී (ක්‍රි.ව.1747-1780) සංවර්ධනය කර ඇත. මෙහි පිහිටි ටැම්බිට බුද්ධ ප්‍රතිමා මන්දිරයේ ඉදිරිපස මණ්ඩපය කැටයම් යෙදූ කුළුණු සහිත ගෘහ නිර්මාණයකි. එහි පැරණි දැව කුළුණු දහසයක් කැටයමින් අලංකාර කර තිබේ. ගම්මාලු සහ පිහිඹියා වැනි දැඩි මෙන්ම කල්පවත්නා දැව වර්ග මෙම කුළුණු සඳහා තෝරාගෙන තිබේ. සෙසු කුළුණු සංරක්ෂණයේ දී පිහිටුවා ඇත. භේරුණ්ඩ පක්ෂියා, බිනර මල, නෙළුම් මල්, ලණු ගැටය, මල්ලවපොර ආදී කැටයම් කුළුණු පනේලවල නිර්මාණය කර තිබේ. මෙහි ඇති මල්ලවපොර කැටයමේ විශේෂත්වය වන්නේ එම දර්ශනයම පිළිමගෙයි ඇතුළත සිතුවමට නගා තිබීමයි. මෙම මල්ලවපොර

කරුවන්ගේ අත්පා දිගු ය. සෑම කැටයමකම පාහේ ඉස්මතුව ඇත්තේ සිහින් රේඛාකරණය යි. මෙහි කුළුණු අතරින් එක් කුළුණක් පමණක් පනේල කැටයම්වලට අමතරව අටපට්ටම් කොටසේ ද කැටයම් යොදමින් අලංකාර කර ඇති අතර ඇම්බැක්කේ එවැනි කුළුණු දක්නට නොමැත. පාදෙණිය විහාරයේ මෙවන් සම්පූර්ණ කැටයම් කුළුණු දක්නට හැකි වේ. වඩා ගැඹුරු නොවන මෙම කැටයම් සියුම් රේඛාවලින් සිය ප්‍රකාශනය විදහා දක්වයි. කුළුණු මුදුනතෙහි නෙළුම් මල් සහිත පේකඩ යොදා ඇත්තේ රිද්මයානුකූලව එල්ලා වැටෙන පරිද්දෙනි. මෙහි නිර්මාණකරණයේ යෙදුණු පරම්පරාව ලෙස සැළකෙනුයේ දෙල්දෙණියේ සිත්තර නයිදේ පරම්පරාවයි. පෘතුගීසීන් විසින් වරක් මෙම මණ්ඩපය ගිනි තබා විනාශ කර ඇති අතර ඇතැම් දැව කණු විනාශ වී තිබේ. උඩරට කලා සම්ප්‍රදායේ සෙසු නිර්මාණයන් සමග සසඳා බැලීමේ දී සූරියගොඩ රජමහා විහාරය උඩරට සෙසු විහාර කැටයම් මණ්ඩප ලෙසින්ම නර්මාණය කර ඇතත් එක් එක් කැටයම අධ්‍යයනය කිරීමේ දී කලාත්මක අනන්‍යතාවයක් සහ අනුකරණාත්මක ස්වභාවයෙන් මිදුණු ස්වාධීනත්වයක් ආරක්ෂාකර ගැනීමට සමත් වී ඇති බව තහවුරු කළ හැකි වේ.

ප්‍රමුඛ පද: *උඩරට කලා සම්ප්‍රදාය, කැටයම්, ගෘහ නිර්මාණ, සූරියගොඩ රජමහා විහාරය*

ජන කවියාට දර්ශනය වූ බුදුදහම

කේ. සිතාරි කෝෂිලා[1], එච්. ඒ. ආර්. එන් නයනතාරා[2], කොත්මලේ සුමේධ හිමි[3]

පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යනාංශය, කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය.[1,2,3]

nathaliyanayanathara2@gmail.com[2]

ජනකවිය යනු අතීත ජනයාගේ සතුට ප්‍රකාශ කිරීමට මෙන්ම කාන්සිය, විඩාව, පාළුව වැනි චිත්තවේග මගහරවා ගැනීම උදෙසා ජනයා විසින්ම ගොඩනගාගත් සුවිශේෂී නිර්මාණ විශේෂයකි. අතීත ජනයාගේ ජීවනෝපායට හා ජීවන රටාවට අනුව ජනකවි නිර්මාණය වී තිබේ. එනිසාම ජනකවි සාහිත්‍යය සමාජයට බෙහෙවින් සමීප විය. ජනශ්‍රැතියේ පවතින මෙම ජනකවි උදෙසා නිශ්චිත වූ කතුවරයෙක් නොසිටී. ජන කවිය මුඛපරම්පරාවෙන් පැවත එයි. මේ සඳහා විශේෂ ලිඛිත මූලාශ්‍ර නැතත් ඒ ඒ යුගවල ලිඛිත සාහිත්‍ය තුළින් මෙම කවි පිළිබඳව අදහසක් ලබාගත හැකිය. පාලි අට්ඨකතා සාහිත්‍යය එහිදී දැක්විය හැකිය. ජන කවිය යනු ජන විඤ්ඤාණයට සමීප, අව්‍යාජශීලී හා සරල බව කැටිකොටගත් නිර්මාණ විශේෂයකි. ගොයම් කවි, පැල් කවි, ඔරුපාරු කවි, කරත්ත කවි, කුරහන් කවි, පතල් කවි, දරු නැළවිලි කවි, ඔන්චිල්ලා කවි, නෙළුම් කවි, පන් නෙළුම් කවි, නෙළුම් කවි, රබන් කවි, තේරවිලි කවි ආදී වශයෙන් විවිධ වර්ගයේ ජන කවි හඳුනාගත හැකිය. බුදුදහම තුළ අන්තර්ගත වන්නේ ලෝක යථාර්තයයි. කලාව පිළිබඳ බුදුදහම තුළ අන්තර්ගත වනවාද යන්න ඇතැමෙකුට ප්‍රශ්නාර්ථයක් වියහැකිය. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ආධ්‍යාත්මික සුවය පදනම් කරගනිමින් පාරිසරික සෞන්දර්යය හා කලාත්මක සෞන්දර්යය ඇගයූ අවස්ථා බෞද්ධ සාහිත්‍ය තුළින් හඳුනාගත හැකිය. එහිලා බුදුරජාණන් වහන්සේ කිඹුල්වත් නුවරට වැඩම කිරීම, පංචසිඛගේ වීණා වාදනය ආදී අවස්ථා ද අවධාරණය කළ හැකිය. බුදුදහමේ අන්තර්ගත බොහෝ දෙනා ග්‍රහණය කර නොගන්නා ගැඹුරු ධර්මයන් තම දිවියට බද්ධ කර ගැනීමට ජන කවියා උනන්දු වී ඇත. එහිදී අනිත්‍යතාව, කර්මය, චතුරාර්ය සත්‍ය, පින් පව්, කුසල් අකුසල්, අටලෝ දහමට කම්පා නොවීම ආදී වූ බෞද්ධ ඉගැන්වීම් තම ජීවන චර්යාවේ සිදුවීම් හා පාරිසරික සිදුවීම් ඔස්සේ අවබෝධ කරගෙන තිබේ. ඇතැම් ජන කවි මතුපිටින් සරල වුවත් ඒවා තුළ ගැබ් වී ඇත්තේ බෞද්ධ දර්ශනය යි. එසේම 'ඒ සඳහා තණ්ඩලේ දෙන්න දෙපොලේ දක්කනවා' නම් වූ ජනකවිය මනාව සාක්ෂි සපයයි. එම ජන කවිය තුළ ගවයෙකු ලෙස ඉපදීමට ගවයා විසින් කළ පව් බලපා ඇතිබව හඟවයි. කලාව වූ කලී මිනිසාට අත්‍යවශ්‍ය වන අංගයකි. කලාත්මක නිර්මාණයක අගය වැඩිවන්නේ එම නිර්මාණය මිනිසාගේ ප්‍රඥාව වර්ධනය කිරීමට සමත් වුවහොත් ය. නිර්මාණකරුවෙකු ලෙස ජන කවියා එය සිදුකර තිබේ ද යන්න ජනකවි අධ්‍යයනය කිරීමෙන් හඳුනාගත හැකිය. මෙහි පර්යේෂණ ගැටලුව වන්නේ ජන කවියාට බුදුදහම දර්ශනය වූවාද යන්න විමර්ශනය කිරීමයි. 'ජන කවියාට දර්ශනය වූ බුදුදහම' නැමැති මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණු වන්නේ ජන කවියාට බුදු දහම

දර්ශනය වූ ආකාරය අධ්‍යයනය කිරීමයි. මෙම පර්යේෂණය සඳහා ත්‍රිපිටකයට අයත් සූත්‍ර පිටකය ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය හා තවත් මූලාශ්‍රය ද්විතීයික මූලාශ්‍රය ලෙස යොදාගෙන තිබේ. එහිදී සූත්‍ර පිටකයේ සංයුක්ත නිකායේ ධම්මචක්කප්පවත්තන සූත්‍රය සහ සූත්‍ර පිටකයේ ඛුද්දක නිකායේ ධම්මපදපාළි යනාදිය ප්‍රධාන ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය කොටගෙන තිබේ. සමන් පනාපිටියගේ සිංහල ජන ගායනා ශෛලී නැමැති ග්‍රන්ථය, ජන කවිය හා ජීවන සෞන්දර්යය නැමැති ග්‍රන්ථය සහ ඩබ්. දිසානායක, ජේ.බී දිසානායක, එම්. හේමතිලක කතුවරුන්ගේ සිංහල ජන කවි සංග්‍රහය, දයා අමරසේකරයන්ගේ ශ්‍රී ලංකා සමාජය ඇතුළු ග්‍රන්ථ රැසක් මෙහිදී ද්විතීයික මූලාශ්‍රය ලෙස භාවිතයට ගෙන තිබේ. මෙම පර්යේෂණය අවසානයේ දී ජන කවියා තම දිවියට බුදුදහම සම්බන්ධ කරගෙන තිබූ බවත් බුදුදහම සෞන්දර්යාත්මකව කවියට නගා තිබූ බවත් ගම්‍යමාන වේ. මෙම පර්යේෂණය බෞද්ධ සංස්කෘතිය විෂයට අයත් බෞද්ධ කලාව යන විෂයෙහි සංවර්ධනයට හා නිර්මාණාත්මක සන්නිවේදනය වැනි විෂයන්ගේ සංවර්ධනයට ද හේතු වේ.

ප්‍රමුඛ පදඃ *අනිත්‍යතාව, ජනකවි, ත්‍රිපිටකය, පර්යේෂණය, බුදුදහම*

බෞද්ධ සාහිත්‍යාගත මානව පුස්තකාල සංකල්පය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යනයක්

ඒ.කේ.සී. අයේෂානි අබේසිංහ
බෞද්ධ අධ්‍යයන පීඨය, නාගානන්ද ජාත්‍යන්තර බෞද්ධ අධ්‍යයන ආයතනය,
මානෙල්වත්ත, කැලණිය.
chamoayesha9653@gmail.com

පුස්තකාල නව ප්‍රවනතාවයක් වන 'මානව පුස්තකාල සංකල්පය' වර්තමානයේ ක්‍රමිකව වර්ධනය වෙමින් පවතින සංකල්පයකි. මෙය භාෂාව හා පුස්තකාල යාන්ත්‍රණය භාවිත කරමින් පුද්ගල චර්යාව, ආකල්ප, සිතිවිලි ආදිය ධනාත්මකව වෙනස්කරවීම අරමුණු කරගත්තකි. මානව පුස්තකාල ක්‍රමවේදය තුළ දී සිදුවන්නේ පොත්පත් කියවීම වෙනුවට යම් පුද්ගලයෙකුගේ ජීවන අද්දැකීම් පිළිබඳව සංවාදයක් නිර්මාණය කරගැනීමේ ප්‍රායෝගික ක්‍රියාවලියකි. මානව පුස්තකාල සංකල්පය බුදුදහම තුළ පැවතියේ ද ඒ තුළින් යහපත් ලෝකයක් නිර්මාණයට මාර්ගෝපදේශය සැපයූවා ද යනාදිය පිළිබඳව සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය ඔස්සේ විමර්ශනය කිරීම මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණ වේ. මෙම පර්යේෂණයේ දී ත්‍රිපිටකය හා තදානුබද්ධ අටුවා ආදී ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රයන්, අධ්‍යයන ක්ෂේත්‍රයට සමගාමීව රචිත අද්‍යතන ග්‍රන්ථ, ලිපි ලේඛන ආදි ද්විතීක මූලාශ්‍රයන් උපයෝගී කර ගනී. 2000 වර්ෂයේ දී ඩෙන්මාර්කයේ ආරම්භ වූවායැයි සැලකෙන මානව පුස්තකාල සංකල්පය වසර කිහිපයක් තුළ ලොව පුරා පැතිරිණි. නමුත් එය නිළ වශයෙන් 'මානව පුස්තකාල සංකල්පය' ලෙස නම් දැරීමක් පමණක් ලෙස පෙන්වාදිය හැකිය. මෙම සංකල්පය පුරාතනයේ සිට ම ලොව පුරා පැතිර තිබූ බව හඳුනාගත හැකිය. බ්‍රාහ්මණයන්ගේ වේද මන්ත්‍ර ආදිය කටපාඩමෙන් රැගෙන ආ සම්ප්‍රදායක්ව පැවතිණි. එකල ගුරුගෙදර කේන්ද්‍රකොට ගනිමින් අධ්‍යාපනය හැදෑරීමක් සිදු විණි. ගුරුගෙදර තුළ අධ්‍යාපනය ලබාදීම මානව පුස්තකාල සංකල්පයට අනුගතව සිදුවිණි. ඉන්පසු ක්‍රි.පූ. 06 වන සියවසේ දී පහළවූ බුදුදහම තුළ මානව පුස්තකාල සංකල්පය නවතාවයකින් යුතුව අර්ථවත්ව හා ක්‍රමානුකූලව ගොඩනැගුණි. බුදුහිමියන් සජීවී මානව පුස්තකාලයක්ව පෙනී සිටිමින් මිනිසුන් යහපතෙහි යෙදවීමට මූලිකත්වය ගන්නා ලදි. සමස්ත බුද්ධ ශාසනය ම සත්පුරුෂ සේවණය මත රඳා පවතින බව බුදුහිමියෝ දේශනා කොට වදාළහ. සත්පුරුෂයන් වශයෙන් හඳුනාගනුයේ මෙම සජීවී මානව පුස්තකාලයන්ය. මෙම සංකල්පය ධර්ම භාණ්ඩාගාරික වූ ආනන්ද හිමියන් තුළ ද පැවැති බව පෙළදහම සාක්ෂි දරයි. එමෙන්ම පළමු ධර්ම සංගායනාවෙන් ඇරඹි භාණක පරම්පරාවන් මෙම මානව පුස්තකාලයන්හි සාක්ෂිකරුවන් වේ. ධර්මය කටපාඩමින් පරම්පරානුගතව රැගෙන එමින් ජනයාගේ හිතසුව පිණිස ධර්මය දේශනා කරමින් සමාජයට යහපත සලසාලීම මෙහිදී සිදුවිණි. ඒ පිළිබඳ

පෙළදහම, අට්ඨකථා සාහිත්‍යය මෙන්ම සෙල්ලිපි ද සාක්ෂි සපයයි. ශ්‍රැතිගෝචර ශෛලියෙන් ජාතකකතා පොත, පූජාවලිය රචනා වූ අතර මහාවංශය ආරම්භයේදී ම එය අසා සිටීම උදෙසා ලියවුවක් බව සඳහන් ය. වෙස්සන්තර ජාතක කාව්‍යය අතීතයේ දී කටපාඩමින් අවමංගල්‍ය අවස්ථාවල දී ගැයූ බවත් ඒවා අසා සිටි පිරිස් බොහෝ වූ බවත් ප්‍රකට ය. ඒ අනුව එම සාර සංකල්ප ජන කවි හා ගී තුළින් පුද්ගල චින්තන ධාරාව සුමඟට යොමු කරලීමට මෙන්ම පුද්ගල චර්යාව ධාර්මිකත්වය කෙරෙහි යොමු කිරීමට සමත් විය. ජනයා මානව පුස්තකාල මඟින් දැනුමෙන්, සාක්ෂරතාවයෙන්, අත්දැකීමෙන් සුපෝෂිත විය. එමෙන් ම යහපත් මානව පෞර්ෂයන් වටා එක්වෙමින් ගුණධර්මයන්, ශිල්පශාස්ත්‍රයන්, ජීවනෝපායන් ගොඩනඟාගත්හ. ඒ අනුව මානවයාගේ දැනුම, ආකල්ප හා කුසලතා සංවර්ධනය තුළින් යහපත් ලෝකයක් ඇති කරලීමට, පුස්තකාල නව ප්‍රවනතා යටතේ මානව පුස්තකාල සංකල්පය සම්භවය වූ බවත් එය බෞද්ධ සමාජයෙහි සහ බෞද්ධ සාහිත්‍යයෙහි පැවති සංකල්පයක් බවත් නිගමනය කළ හැකිය.

ප්‍රමුඛ පදඃ *බුදුදහම, බෞද්ධ සාහිත්‍යය, මානව පුස්තකාල, යහපත් ලෝකය, සමාජය*

ජනශ්‍රැතියෙන් පිළිබිඹු වන ශ්‍රී ලාංකේය සම්ප්‍රදායික ගැමි සමාජවල බෞද්ධාගමික ශික්ෂණය පිළිබඳ අධ්‍යයනයක් (සිංහල ජන කවි ඇසුරින්)

අනුෂ්කා මධුභාෂිණි,[1] බුද්ධික ජයතිස්ස[2], දිල්හාරි ප්‍රසංගිකා[3]

සංගීත පීඨය, සෞන්දර්යය කලා විශ්වවිද්‍යාලය.

anushka12340@gmail.com

විවිධ සංස්කෘතීන් හා විචිත්‍රවත් සම්ප්‍රදායන්ගෙන් යුත් දේශයක් වන ශ්‍රී ලංකාව, බුදුදහමේ මාර්ගෝපදේශකත්වය සමග ගැඹුරින් මුල් බැසගෙන ඇති බව දක්නට හැකිය. සියවස් ගණනාවක් පුරා බුදුදහම, අධ්‍යාත්මික මාර්ගෝපදේශනයක් පමණක් නොව ලාංකේය සම්ප්‍රදායික ගැමි ජනතාවගේ ජීවිත හැඩ ගස්වා ඇති සදාචාරාත්මක වටිනාකම්වල ශක්තිමත් පදනමක් ද වී ඇත. සම්ප්‍රදායික ගැමි සමාජවල ස්වයං ශික්ෂණය උදෙසා එම ගැමි සමාජවල තිබූ බෞද්ධාගමික පරිසරය බලපා ඇති බව හඳුනාගත හැකිය. ගැමි සමාජවල කැපී පෙනෙන ලක්ෂණ ලෙස සංහිඳියාව හා අවශ්‍යතාවල සරල බව හඳුනාගත හැකි අතර, නීතිය හා දඬුවම මත ගැමි සමාජ පාලනය නොවූ බව දක්නට හැක. බෞද්ධාගමික පරිසරය හමුවේ ඔවුන් ස්වයං ශික්ෂණයකට ලක් වී ඇති බව පෙනී යයි. මෙම අධ්‍යයනයෙන් ශ්‍රී ලාංකේය ජන ගී මාධ්‍යයෙන් ප්‍රකාශ වන ගැමි සමාජයේ බෞද්ධාගමික ශික්ෂණය පිළිබඳ විග්‍රහ කෙරේ. පර්යේෂණයේ අරමුණ වූයේ සිංහල ගැමි ගී වල සාහිත්‍ය අන්තර්ගතය විමර්ශනය කරමින් ඒවායින් පිළිබිඹු කරන ගැමි සමාජයේ ආගමික ශික්ෂණය පිළිබඳව විග්‍රහ කිරීම යි. පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය වශයෙන් ගුණාත්මක ප්‍රවේශය මත ද්විතීයික මූලාශ්‍රය යොදා ගන්නා ලදී. එහිදී ජනශ්‍රැතික පර්යේෂණාත්මක පොත්පත්, ශාස්ත්‍රීය ලේඛනවල අන්තර්ගත ජන ගී පිළිබඳ පුළුල් සමාලෝචනයක් සිදු කරමින් ඒවායේ තේමා, ආඛ්‍යාන හා අන්තර්ගතය විමර්ශනය කරන ලදී (content analysis). එම නිරීක්ෂණ හා විමර්ශනයේදී සිංහල ගැමි ගී වලින්, බෞද්ධ ආගමික ශික්ෂණයෙන් ගොඩනැගුණු ගැමි සමාජයේ බෞද්ධ සදාචාරාත්මක වටිනාකම් ප්‍රමුඛ ලෙස පිළිබිඹු වන බවත්, කර්මය පිළිබඳව විශ්වාසය, මෛත්‍රිය, අවිහිංසාව, මුදිතාව වැනි ගුණධර්ම අවධාරණය කරන බවත් පැහැදිලි විය. එමෙන්ම විවිධ ජනශ්‍රැතිකාංග අතර ජන ගී, ගැමි ප්‍රජාවගේ සාමූහික විඥානය, සංස්කෘතික උරුමයන් හා බෞද්ධ ප්‍රතිපත්ති පරම්පරානුගතව සම්ප්‍රේෂණය කරනු ලබන වාචික මාධ්‍යයක් බව ද පැහැදිලිව හඳුනාගත හැකි විය. මෙම පර්යේෂණයෙන් ශ්‍රී ලාංකේය ගැමි සමාජය කෙරෙහි බුදුදහමෙන් ලද ශික්ෂණයත්, ජනශ්‍රැතියෙන් එය පිළිබිඹු වන ආකාරයත් අවධාරණය කරන අතර, පරම්පරා ගණනාවක් තිස්සේ ශ්‍රී ලාංකේය ග්‍රාමීය සමාජවල සාරධර්ම ආරක්ෂා කරමින් සමාජ ශික්ෂණය ඇති කිරීම උදෙසා ජනශ්‍රැතියේ වැදගත් කාර්යභාරය ද අනාවරණය කරයි. එමෙන් ම සංස්කෘතික සංරක්ෂණය උදෙසා, ජන ගී වැනි ජනශ්‍රැතිකාංගවල කාර්යභාරය පෙන්වා දෙමින් ඒ පිළිබඳ අනාගත පර්යේෂණ සිදු කරන්නන් උදෙසා ද මඟ පෙන්වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

ප්‍රමුඛ පද: *ගැමි සමාජය, ජනකවි, බෞද්ධාගමික පරිසරය සාහිත්‍යය අන්තර්ගතය, ස්වයං ශික්ෂණය*

නිකාය භේදය ඇති වීමෙහිලා පළමු, දෙවන හා තෙවන සංගායනාවන්හි බලපෑම පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්

ධනංජනා ටී. ඩී. ටී. එස්.

පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශය, රුහුණ විශ්වවිද්‍යාලය, මාතර.

dhananjanathakshi447@gmail.com

පස්වග මහණුන්ගෙන් ආරම්භ වූ භික්ෂු ශාසනය ධර්ම දූත සේවයේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් නොබෝ කලකින් ම දඹදිව පුරා ව්‍යාප්ත වීම සිදුවිය. එහි දී බොහෝ පිරිස් සසුන තුළ පැවිදි වුව ද මුල් කාලීනව පැවිදි වූ එම සියලු දෙනාගේ ම අපේක්ෂාව නිවන් අවබෝධය ම වූ නිසාවෙන් සසුන තුළ ගැටලු නිර්මාණය වීමක් සිදු නොවීය. මේ හේතුව නිසාවෙන් ම බුද්ධත්වයෙන් මුල් විසිවස තුළ භික්ෂු ශාසනය කෙරෙහි බුදුන් වහන්සේ ප්‍රසාදයෙන් කටයුතු කළ බවට සාධක හමු වේ. නමුත් කල්යත් ම විවිධ හේතු සාධක පදනම් කරගනිමින් බුදුන් වහන්සේ ධරමාන යුගයේ ම සසුන තුළ අර්බුධ නිර්මාණය වූ අවස්ථාවන් දැකිය හැකිය. නමුත් බුදුන් වහන්සේ වැඩසිටීම නිසාවෙන් එම අර්බුධ සසුන බෙදී යාමට තරම් ප්‍රබල නොවී ය. බුද්ධ පරිණිර්වාණයෙන් පසුව ද සසුන තුළ අර්බුධ ඇතිවීම වැළැක්වීම සඳහා රහතන් වහන්සේලා විසින් ගත් වැදගත් පියවරක් වශයෙන් සංගායනා සිදුකිරීම හැඳින්විය හැකි ය. මෙසේ ථෙරවාදී ශාසන ඉතිහාසය තුළ සිදුකළ ප්‍රධාන සංගායනා තුනක් හඳුනාගත හැකි ය. විවිධ ආසන්න හා දුරස්ථ හේතු පදනම් කරගනිමින් සිදුකළ මෙම සංගායනාවල මූලික අපේක්ෂාව වූයේ සසුන තුළට දුර්මත පැමිණීම වළක්වා ධර්මය හා විනය සුරක්ෂිත ව පවත්වාගෙන යාම යි. එසේ ම භික්ෂූන් වහන්සේ භේද භින්න නොවී සසුන ස්ථාවර ව පවත්වාගෙන යාම ද සංගායනාවල අරමුණක් වශයෙන් පෙන්වා දිය හැකි ය. එසේ වුව ද දෙවන ධර්ම සංගායනාවෙන් පසු හා තෙවන ධර්ම සංගායනාවට පෙර කාලය අතර තුර භික්ෂු සාසනය නිකාය වශයෙන් 18කට බෙදී යාම සිදුවිය. මෙම නිකාය බෙදී යාම සඳහා විවිධ හේතු පවතින අතර, එසේ නිකාය භේදය ඇති වීම වැළැක්වීම සඳහා සිදුකළ සංගායනා ද ඍජු හා වක්‍රාකාරව නිකාය භේදය සඳහා බලපා ඇති ආකාරයක් හඳුනාගත හැකි ය. ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාවෙන් පසු පුරාණ නම් හිමිනමක් ප්‍රකාශ කරනුයේ තමන් වහන්සේ විසින් බුදුන් වහන්සේ ජීවමාන කාලය තුළ දී ප්‍රකාශ කරනු ලැබූ ධර්මය හා විනය ම අනුගමනය කරමින් කටයුතු කරන බවය. එමෙන් ම පුරාණ හිමියන්ගේ අනුගාමිකයන් ද ඒ ආකාරයට ම කටයුතු කරන්නට විය. දෙවන ධර්ම සංගායනාවෙන් පසුව ද වජ්ජිපුත්තක භික්ෂූන්ගේ දස වස්තුව අකැපබවට සංගීතිකාරක තෙරවරුන් විසින් තීරණය කෙරිණි. නමුත් එම සංගායනාවෙන් පසුව දස දහසකට අධික භික්ෂු පිරිසක් වෙන ම ගොස් කොසඹෑ නුවර ඝෝෂිතාරාමයේ දී සංගායනාවක් සිදුකොට මහාසාංඝික නමින් වෙනම නිකායක් පිහිටුවා ගැනීම සිදු කෙරිණි. එසේ ම රහතන් වහන්සේලා ප්‍රධාන සංගායනාවල දී මුල්තැනක් උසුලමින් තීරණ ගැනීම නිසාවෙන් ඒ පිළිබඳ උරණ වූ භික්ෂූන් වහන්සේලා ද සිටි බව මහාදේව හිමියන් විසින් ඉදිරිපත් කළ පංච වස්තුවෙන් පැහැදිලි

වේ. තව ද තෙවන ධර්ම සංගායනාවෙන් පසුව ද දුර්මතධාරීන් වශයෙන් විශාල පිරිසක් සසුනින් නෙරපා දැමූ බව සඳහන් වන අතර, එයින් පැහැදිලි වන්නේ සංගායනා පිළිබඳ භික්ෂූන් වහන්සේලා පිරිසකගේ එකඟතාව පැවතිය ද, තවත් එවැනිම පිරිසකගේ විරෝධතාවක් ද පැවති බව යි. නිකාය භේදය ඇතිවීමෙහිලා පළමු, දෙවන හා තෙවන සංගායනාවන්හි බලපෑම කෙබඳු ද? යන පර්යේෂණ ගැටලුව පදනම් කරගනිමින් සිදුකර ඇති මෙම පර්යේෂණය ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය යටතේ ප්‍රාමාණික ප්‍රාථමික හා ද්විතීක මූලාශ්‍රය පදනම් කරගනිමින් සිදුකර ඇත.

ප්‍රමුඛ පද: *ධර්ම සංගායනා, නිකාය භේදය, මහා සාංඝික, රහතන් වහන්සේ, වජ්ජිපුත්තක භික්ෂූන්*

අද්‍යතන ගීතයෙන් නිරූපිත බෞද්ධ සමාජයේ ගමයි-පන්සලයි සංස්කෘතික සබඳතාව: පශ්චාත් නූතනවාදී අධ්‍යයනයක්

ඩබ්ලිව්. එම්. එන්. ඩී. වීරසිංහ
සහකාර කථිකාචාර්ය, සිංහල අධ්‍යයනාංශය, .රුහුණ විශ්වවිද්‍යාලය
nadeeshaweerasinghe98@gmail.com

බෞද්ධ ජනවිඥානයට බලපෑම් කළ ආගමික සංස්කෘතික පසුබිම පන්සල කේන්ද්‍රව ගොඩනැගිණි. බෞද්ධයා සහ විහාරස්ථානය අතර පවතින සංස්කෘතිකමය සබඳතාවයේ ආධ්‍යාත්මික සහ සංස්කෘතික අභිලාෂ අද්‍යතන ප්‍රවණතා හේතුවෙන් ද්විතීයික තත්වයට පත් වී ඇත. එය ලාංකේය සමාජයේ ප්‍රබල සංස්කෘතික උච්චාවචන නිර්මාණය කර ඇත. උක්ත පසුබිමෙහිසිදු කළ අධ්‍යයනයේ දී සිංහල ගීතයෙන් පන්සල සහ බෞද්ධයා අතර පවතින අද්‍යතන සබඳතාවයේ ස්වරූපය නිරූපණය කරන්නේ කෙසේ ද? යන ගැටලුව විමර්ශනය කෙරිණි. සමාජ විපරිණාමය හේතුවෙන් පන්සල සහ බෞද්ධයා අතර සබඳතාවේ යථා ස්වරූපය අනාවරණය කර ගැනීම සහ බෞද්ධ සංස්කෘතිය සුරක්ෂිත කරමින්, පන්සල සහ බෞද්ධයා අතර සබඳතාව අඛණ්ඩව පවත්වා ගැනීම වෙනුවෙන් කළ යුත්තේ කුමක් ද යන්න අවධානයට ලක් කිරීම මෙහි අරමුණයි. න්‍යායාත්මක පදනම සමාජීය සාහිත්‍ය අධ්‍යයන න්‍යාය, පශ්චාත් යටත් විජිත සාහිත්‍යයික න්‍යාය සහ පශ්චාත් නූතනවාදය මත ගොඩනැගිණි. අධ්‍යයනය ගුණාත්මක පර්යේෂණ සැලසුමක් සහිතව සාහිත්‍ය අධ්‍යයන, නිරීක්ෂණ සහ සම්මුඛ සාකච්ඡා යන දත්ත රැස් කිරීමේ විධික්‍රම උපයුක්තව සිදු කෙරිණි. බෞද්ධයා සහ පන්සල අතර සබඳතාව වස්තු විෂය කරගෙන 70-90 දශකද්වයයේ නිර්මිත ගීත අතරින් අහඹු නියැදි ක්‍රමයෙන් තෝරා ගත් ගීත නියැදියකින් අධ්‍යයනය සමන්විතය. මෙම ගීතවල අවධානය යොමු කර ඇත්තේ සාම්ප්‍රදායික සංස්කෘතික තත්ව විවරණය කිරීමටයි. පන්සල මගින් සාධනය කරන සංස්කෘතික අරමුණු, පශ්චාත් යටත් විජිත යුගයත්, ධනේශ්වර ආර්ථික ප්‍රතිපත්තිත් හේතුවෙන් ඇති වූ සමාජ සචලතාවල ලක් විය. එම ගතික තත්ව ප්‍රතිනිර්මාණය කෙරෙහි ගී පද රචනාවලින් අවධානය යොමු කර ඇත්තේ අල්පවය. ආධ්‍යාත්මික බන්ධුත්වය හේතුවෙන් තාර්කික හෝ විවේචනාත්මක යථාර්ථය ප්‍රතිනිර්මාණය කෙරෙහි ගීත මගින් යොමු කර ඇති අවධානය සාපේක්ෂව දුර්වලය. පන්සල සහ ඒ ආශ්‍රිත පුද පූජා චාරිත්‍ර මුල් බුදු සමය විකෘති කරන අවස්ථා පිළිබඳ අනාරවණය කරන ගීත ද අවම වශයෙන් සම්මුඛ විය. ක්‍රමානුකූලව සමාජයේ සිදු වූ සමාජ, ආර්ථික, දේශපාලන සහ සංස්කෘතික විපරිවර්තන හේතුවෙන් පන්සල යන්නෙහි නිරුක්ත්‍යර්ථයේ සිට විවිධ වෙනස්කම් ඇති වූ බව ගීතවලින් ප්‍රතිනිර්මාණය කළ ගීත දතිබේ. පන්සල කේන්ද්‍රව ගොඩනැගෙන බෞද්ධ සංස්කෘතියේ ප්‍රධාන සංරචක වන, ගිහි- පැවිදි දෙපාර්ශවයම පරිභෝජනවාදයේ ගොදුරු බවට පත් වීම මෙයට හේතු වූ බව ගීත මගින් අනාවරණය විය. මානවීය අවශ්‍යතා අභිභවා වාණිජමය අරමුණු ඉස්මතු වීම එයට බලපා ඇත. යථාර්ථ නිරූපණය ගීත රචකයන්ගේ සමාජ දෘෂ්ටියේ පෘථුලත්වය සහ ප්‍රකාශන ස්වරූපයේ විවෘත

භාවය මත පදනම් වූ බව තුලනාත්මක විග්‍රහයේ දී ප්‍රත්‍යක්ෂ විය. ගීත රචකයින් බෞද්ධ සංස්කෘතිය පිළිබඳ භාවාත්මක බැඳීමක හිඳිමින් සුසංවාදී ආකල්පයක් සහෘද සමාජයට නිරූපණය කරන්නට උත්සාහ දැරූ බව ප්‍රකට වෙයි. සමාජ විෂමතාව සමනය කළ යුතු ආගමික ආයතනය ක්‍රමානුකූලව මුහුණ දී තිබෙන විසංයෝජනීය සංස්කෘතික තත්ව සංයමයෙන් නිරූපණය කිරීමට ගී පද රචනා මගින් උත්සාහ ගෙන ඇති බව අධ්‍යයනයේ දී අනාවරිත ය.

ප්‍රමුඛ පදඃ *අද්‍යතන සමාජ විපරිවර්තන, ආධ්‍යාත්මික සහ සමාජානුයෝජන අභිප්‍රාය, ජනවිඥානය, පන්සල, පන්සල සහ බෞද්ධයා අතර අද්‍යතන සබඳතාවය, ධනවාදය*

සූවිසි විවරණ: බෞද්ධාගමික පූජා කර්මය හා දේශීය උඩරට නර්තන සම්ප්‍රදායේ අන්තර් සම්බන්ධය පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්

ඒ. ඩබ්. ඒ. චමීර ලක්ෂාන්
ප්‍රසාංගික කලා අධ්‍යයන අංශය, කැළණිය විශ්වවිද්‍යාලය.
chameeralak98@gmail.com

බෞද්ධාගමික පූජා කර්ම අතර සූවිසි විවරණ නම් පූජා කර්මය දේශීය උඩරට නර්තන සම්ප්‍රදාය සමඟ බද්ධ ව පවතී. මහාභද්‍රකල්පයට පෙර පහළ ව සිටි ලොව්තුරා බුදුන් වහන්සේලා විසිහතර දෙනා විසින් ගෞතම බුදුන් වහන්සේට අනාගතයේ දී බුදුබව ලැබෙන බවට කරන ලද විවරණය හෙවත් දේශනාවන් සූවිසි විවරණ ලෙස බෞද්ධ සාහිත්‍යයෙහි දැක්වේ. දීපංකර බුදුන් වහන්සේගේ සිට කාශ්‍යප බුදුන් වහන්සේ දක්වා විවරණ ලැබීමේ දී අදාළ කාලසීමාව, එසමයෙහි සිදුහත් මහාබෝසතාණන් වහන්සේගේ උත්පත්තිය හා සමාජ තත්ත්වය විවරණය ලැබීමට හේතු වූ දානාදී කුසල කර්ම ආදි වූ සියළු කරුණු බෞද්ධ සාහිත්‍යයේ අන්තර්ගතව ඇත. සූවිසි විවරණයේ දී වඩාත් ප්‍රබල වන්නේ විවරණ ගායන කලාව යි. සූවිසි බුදුවරුන්ගේ සුවිසි ගුණ, බුදුවීමට පිට දුන් වෘක්ෂය, ගෞතම බුදුන් වහන්සේගේ විවරණ ලැබීමට කුසල ක්‍රියාව, පිරිවර රහත් පිරිස, නව අරහාදී බුදුගුණ, දෙතිස් මහාපුරුෂ ලක්ෂණ, මහාබෝධි වන්දනය, පිරිනිවන් මංගල්‍යය හා මෛත්‍රී ගුණ ආදි බෞද්ධ තේමාවන් යටතේ ගායනාවන් නිර්මාණය කොට තිබේ. මීට අමතර ව යහපත් ලෞකික ජීවන මාර්ගයකට අවශ්‍ය මඟ පෙන්වීම සඳහා ද විවිධ තේමාවන් යටතේ නිර්මාණය කොට ඇති ගායන කලාවක් ද මෙහිඅන්තර්ගත ය. සූවිසි විවරණ පූජා කර්මය එක්දින, තෙදින හා සත්දින වශයෙන් සිදුකරන අතර, එකී පූජා කර්මය ඉදිරිපත් කරනු ලබන භික්ෂූන් වහන්සේ හා නර්තන ශිල්පීන් විසින් ලැබී ඇති කාලය අනුව විවරණ ඉදිරිපත් කිරීම අඩු වැඩි වශයෙන් සිදු කරයි. සූවිසි විවරණයේ දී ඉදිරිපත් කරනු ලබන නර්තනාංග "විලම්බ ලය" සිට ක්‍රමක්‍රමයෙන් "දෘත ලය" දක්වා නර්තනය ඉදිරිපත් කරන අතර කස්තිරම්, සීරුමාරු, අඩව් නැටීමෙන් අනතුරුව එක් විවරණයක්අවසන්කරයි. බෞද්ධ විහාරස්ථාන මුල් කරගෙන සිදු කරන මෙම පූජා කර්මයේ දී සූවිසි විවරණ දේශනා කිරීම සඳහා වෙන් වූ භික්ෂූන් වහන්සේ නමක් වැඩ සිටින අතර උන්වහන්සේ විසින් විවරණ බණ දේශනා කිරීමෙන් අනතුරුව පන්තේරු නර්තන ඇඳුම් කට්ටලයෙන් සැරසී සිටින නර්තන ශිල්පීන් විසින් එම විවරණයට අයත් කවි ගායනා කරමින් නර්තනය කරනු ලබයි. මහාසංඝරත්නය මූලික කරගනිමින් බෞද්ධාගමික මුහුණුවරක් සහිත මෙම පූජා කර්මය සඳහා දේශීය උඩරට නර්තන සම්ප්‍රදායේ දායකත්වය සිදුවන්නේ කුමන ආකාරයකින් ද යන්න අධ්‍යයනය කිරීම මෙම පර්යේෂණයේ පර්යේෂණ ගැටලුව යි. මෙම පර්යේෂණය සඳහා ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය භාවිත කරනු ලබන අතර සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය, සම්මුඛ සාකච්ඡා හා විද්‍යුත් මූලාශ්‍රය අධ්‍යයනය කරනු ලබයි. දේශීය උඩරට නර්තන සම්ප්‍රදායේ නර්තන, ගායන, වාදන අංග පෙළගැස්වී ඇති ආකාරය හා එම

අංගයන් බුදුදහම සමඟ පවතින සම්බන්ධතාව ප්‍රකට කිරීම මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණ වන අතර, දේශීය උඩරට නර්තන සම්ප්‍රදායේ නර්තන ක්‍රම බුදු දහම සමඟ බද්ධ ව පවතින අවස්ථා හා බෞද්ධ පූජා කර්මයන් හි අන්තර්ගත සංස්කෘතිකාංග පිළිබඳ අධ්‍යයනය කරනු ලබන පුද්ගලයන්හට ඒ පිළිබඳ ව මනා දැනුමක් ලබාගැනීමටහැකිවීම මෙම පර්යේෂණයේ වැදගත්කම ලෙස දැක්වේ.

ප්‍රමුඛ පද: *උඩරට නර්තන සම්ප්‍රදාය, පූජා කර්ම, බෞද්ධාගමික චාරිත්‍ර, සූවිසි විවරණ*

මෙරට දරිද්‍රතාව පිටුදකිමින් ග්‍රාමීය ආර්ථිකය නඟා සිටුවීමෙහිලා භික්ෂුවගේ ඉඩම් අධිකාරී බලය මඟින් සිදු කළ බලපෑම පිළිබඳ විමසුමක් (මහනුවර අවධියේ සන්නස් තුඩපත් හා පූජාපත්‍ර ඇසුරෙන්)

එම්. ඒ. ප්‍රසාද් කුමාර[1], භවන්ත ප්‍රමෝද් චන්ද්‍රරත්න[2]
මානව ශාස්ත්‍ර අධ්‍යයනාංශය, රජරට විශ්වවිද්‍යාලය.[1]
භාෂා අධ්‍යයනාංශය, රජරට විශ්වවිද්‍යාලය.[2]
prasadmallawaarachchi85@gmail.com

මහනුවර රාජධානී සමය වන විට විහාරය ඉඩම් හිමි ආයතනයක් ලෙස සංවර්ධිතව ඉදිරියට පැමිණෙන අතර ඉඩම් සම්බන්ධ අධිකාරී බලයක් භික්ෂුව සතුවූ ආකාරයක් ද දැකිය හැකි ය. විහාර අවශ්‍යතා පූරණය සඳහා මෙම ඉඩම් භුක්තියෙහි යෙදවීමේ දී මෙරට දරිද්‍රතාව පිටුදකිමින් ග්‍රාමීය ආර්ථිකය නඟා සිටුවීමෙහිලා උපක්‍රමශීලී පිළිවෙතකට යොමු වීමට ද භික්ෂුව විසින් පියවර ගෙන තිබේ' මෙරට දරිද්‍රතාව පිටුදකිමින් ග්‍රාමීය ආර්ථිකය නඟාසිටුවීමෙහිලා භික්ෂුවගේ ඉඩම් අධිකාරී බලය මඟින් ඇති කළ බලපෑම කෙබඳු ද? යන්න මෙහි පර්යේෂණ ගැටලුව වේ. පන්සලේ ගණින්නාන්සේ විසින් නැති බැරිකම් ඇති වූ සාමාන්‍ය වැසියෙකුට මුදල්, වී, රෙදි හා ඉඩමක් දීමෙන් ජන ජීවිතය සාමන්‍යකරණය කළ අවස්ථාවක් පිළිබඳව කපුදුව ශ්‍රී මහ බෝධි විහාරයට හිලව් පිණිස කළ පූජා පත්‍රයක සඳහන් වේ. කරතොට ධර්මාරාම හිමියන් විසින් අසරණයෙක් සරණපතා පැමිණි විට කළ ඉඩම් ප්‍රදානයක් පිළිබඳ ලෝරි ගැසටියරයෙහි දැක්වේ. ඒ අනුව තම අධිකාරියේ පවතින ඉඩම් ජනතාව වෙත ලබා දී ඔවුන්ගේ ආර්ථිකය සමතුලිත කිරීම සඳහා උපක්‍රමශීලීව භාවිත වූ අයුරු පැහැදිලි වේ' සාංඝික දේ නිකම්ම බුක්ති විඳීමට දීම අපාගත වීමට කරුණක් යැයි සමකාලීනව පැවති අදහස නිසා රාජකාරිය සිදු කිරීමට නියම කරමින් ප්‍රදානය කිරීම නිසා විහාර අවශ්‍යතා ද හොඳින් කළමනාකරණය වී තිබේ. දෙගල්දොරුව විහාර නිල පංගුවෙන් විහාරෙන් බිත්තර වීත්, මී ගොනුන් ලැබ, අවුරුදු පතා මාස් මෝසමට දුහුවිල තිබෙන විහාර මුත්තෙට්ටුවේ අමුණු 03 වැඩකර ගොයම් පාගා වී අටුවට දීමට පිණිස මිනිසුන් අට දෙනෙක් විහාරයට දිය යුතු බව දක්වා ඇත. ගංගාරාම නිල පංගු ලේඛනයේ මුල්තැන් පංගුව භුක්ති විඳින්නන් වෙනුවෙන් දවස්පතා උදයට කැඳත් දවාලට හොඳ බත් මාළු වේලකුත් විහාරයෙන් ලබා දුන් බව දක්වා තිබේ. ගංගාරාමය හා දෙගල්දොරුව යන විහාරස්ථානවලට අදාළ රාජකාරිවල දී පැටවිලි පංගුවට අයත් රාජකාරිය වූයේ වී සහ ගෙවල් සෑදීමේ ද්‍රව්‍ය විහාරයට ඇදීම පිණිස එක්වරකට සත් දවස බැගින් අවුරුද්දකට දෙවරක් තවලන් ගොනෙක් බැගින් ලබා දීම ය. ගොනා ද සමඟ ගොනා දක්කවීමට මිනිසෙක් ලබා දිය යුතු යැයි අවධාරිත අතර ඔහුගේ රාජකාරිය වෙනුවෙන් හාල් නැලියක් කෑම පිණිස දවස් පතා විහාරයෙන් ලැබෙන බව සඳහන් කර ඇත. මේ සියලු කරුණු අනුව පැහැදිලි වන්නේ භික්ෂුව විසින් සිය ඉඩම් අධිකාරී බලය උපක්‍රමශීලීව භාවිතා කරමින් විහාර අවශ්‍යතා පූරණය කර ගත් අතරම ඒ ඔස්සේ සාමාන්‍ය ජනතාවගේ දරිද්‍රතාව පිටු දකිමින් ග්‍රාමීය ආර්ථිකය නඟා සිටුවීමෙහි ලා ප්‍රබල දායකත්වයක් සිදු වී ඇති බවයි.

ප්‍රමුඛ පදඃ *අධිකාරී බලය, ආර්ථිකය, දරිද්‍රතාව, භුක්තිය, රාජකාරිය*

ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය පාලනයට බෞද්ධ ප්‍රතිපත්ති අදාළකර ගැනීමේ ශක්‍යතාව පිළිබඳ විමර්ශණාත්මක අධ්‍යයනයක්

කේ. බී. සී. මධුෂාන්[1], එච්. පී. හර්ශනී සෙව්වන්දි[2], ජේ. එම්. ආර්. ඩී. ලක්මාල්[3]

සහකාර කථිකාචාර්ය, දේශපාලන විද්‍යා අධ්‍යයනාංශය ,මානවශාස්ත්‍ර හා සමාජීය විද්‍යා පීඨය,
ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය[1]
සහකාර කථිකාචාර්ය, පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශය, මානවශාස්ත්‍ර හා සමාජීය විද්‍යා පීඨය,
ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය[2,3]
mkandabadage@gmail.com [1]

බුදුදහම දෙළොව යහපත උදා කරන ඉගැන්වීම් සමුදායක් අඩංගු දහමකි. යථෝක්ත යහපත ළඟා කර ගැනීමට පුද්ගලයාට යහපත් වටපිටාවක් තිබීමත් අනිවාර්ය වේ. මෙහිදී රාෂ්ධ පාලනය ඉතා වැදගත් වන අතර බුදුසමය යහපත් රජ්‍යයක වටිනාකම අවධාරණය කර තිබේ. "සබ්බං රට්ඨං සුඛං සේති - රාජාචේ හෝති ධම්මිකෝ" යනු රජු දැහැමි වුවහොත් සියලුම ජනයා සුවසේ ජීවත් වන බව බුදුදහමේ සඳහන් වන සුවිශේෂී ඉගැන්විමකි. එසේම ධාර්මික රාජ්‍ය පාලනයක් උදෙසා යොදාගත හැකි වැදගත් ඉගැන්වීම් රාශියක් බුදුදහමේ දීඝ නිකායේ චක්කවත්තීසීහනාද සූත්‍රය, කූඨදන්ත සූත්‍රය, අග්ගඤ්ඤ සූත්‍රය යනාදියෙන් දැක්වේ. ඒ තුළ රාජ්‍ය පාලකයින් බෞද්ධ ප්‍රතිපත්තිවලට අනුකූලව ක්‍රියා කිරීමේ වැදගත් බව අවධාරණය වේ. මෙම අධ්‍යයනයේ දී පර්යේෂණ ගැටලුව වූයේ රාජ්‍යයක් පාලනය කිරීමට බුදුසමයේ ප්‍රතිපත්ති අදාළ කර ගැනීම තුළින් යහපත් රාජ්‍යයක් ගොඩනැගීමට හැකිද? යන්න වේ. මෙම අධ්‍යයනයේ පර්යේෂණ අරමුණු රාජ්‍ය පාලනය සඳහා බුදුදහමේ ඉගැන්වෙන රාජ්‍ය පාලන මූලධර්ම අධ්‍යයනය සහ ඒවා අනුගනමය කිරීමෙන් රාජ්‍යයන්ගේ දියුණුව සලසා ගන්නා ආකාරය පිළිබඳව අධ්‍යයනය කිරීම වේ. මෙම පර්යේෂණයේ අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය සඳහා පුස්තකාල අධ්‍යයනය යටතේ මූලාශ්‍රයයන් හා අන්තර්ජාලය හරහා තොරතුරු ලබා ගන්නා ලදී. බොහෝ පාලකයින් තම ආගම යොදා ගනිමින් පාලනයට පැමිණියත් ඔවුන්ගේ ස්ව කැමැත්තට පමණක් රාජ්‍යය පාලනය කරන ආකාරයක් දක්නට ලැබේ. පවුල් දේශපාලනය, සුබසාධන ප්‍රතිපත්තින් නිසි පරිදි අනුගමනය නොකිරීම, රටවැසියා පීඩාවට පත් කරමින් විවිධ අණ පනත්, ප්‍රතිපත්ති සකස් කිරීම, නීතියේ ආධිපත්‍ය බිඳවැටීම ආදිය වර්තමාන රාජ්‍යයන් තුළ දැකගත හැකි මූලික ලක්ෂණයන් ය. තවද ආගම්වාදය, කුලවාදය, වර්ගවාදය අවුස්සමින් දේශපාලඥයින් කටයුතු කරන්නේ තම බලය තහවුරු කර ගැනීමට ය. රටේ ආර්ථික සහ දේශපාලන අර්බුද කෙරෙහි අවධානයක් නොමැතිව කටයුතු කිරීමත් වර්තමානයේ ද දක්නට ලැබේ. මෙවැනි අවස්ථාවක බෞද්ධ පාලන ක්‍රම රටේ අනාගතය වෙනුවෙන් පාලකයින් ක්‍රියාවට නංවන්නේ නම් යහපත් පාලනයක් සහිත රටක් ගොඩනගා ගත හැකිය. එහිදී ප්‍රධාන

වශයෙන්ම රජ්‍ය පාලනයේදී පංචශීල ප්‍රතිපදාව, සප්ත අපරිහානීය ධර්ම, සතර සංග්‍රහ වස්තු, සතර බ්‍රහ්ම විහරණ, දසරාජ ධර්ම, දස සක්විතිවත් රාජ්‍ය පාලනයක් තුළ භාවිතයට ගත යුතු වැදගත් ප්‍රතිපත්ති වේ. මේවා අනුගමනය තුළින් පාලක පාලිත දෙපිරිසේ ම අයිතිවාසිකම් ද සුරක්ෂිත වේ. විශ්ව රාජ්‍යයක් ගොඩනැගීමට පවා මෙම සංකල්ප උපකාරීවේ. එසේම පාලකයකු අගතිගාමී නොවී රට පාලනය කළ යුතු ආකාරය පවා මෙම සංකල්පවලින් පෙන්වාදී ඇත. යම් කෙනෙකුට දඬුවමක් දීම පවා රජු සිදු කළ යුත්තේ ඔවුන්ගේ අභිවෘද්ධිය උදෙසාම පමණක් විය යුතුය. එසේම සතර සංග්‍රහ වස්තුවෙන් කටයුතු කරන පුද්ගලයා නිතැතින්ම මනා සමාජ සම්බන්ධතාවයෙන් යුතුව කටයුතු කරන්නෙකු වේ. රටක පළමු පුරවැසියා ප්‍රථමයෙන් ධර්මානුකූල විය යුතු බව බුදුදහම පෙන්වාදෙයි. රාජ්‍යයක් කිසිදු ආගමකට, පුද්ගලකුට, වෙනයම් හේතුවකට හෝ පක්ෂපාතීත්වයක් නොදක්වා රටේ පාලකයින් හා පාලිතයින්ට සමෘද්ධිය ඇති කරන රාජ්‍යයක් ගොඩනගා ගත හැකි බව මේ අනුව තහවුරු වේ.

ප්‍රමුඛ පදඃ *දේශපාලනය, ප්‍රතිපත්ති, බෞද්ධ ප්‍රතිපත්ති, යහපාලනය, රාජ්‍ය පාලනය*

BUDDHIST PSYCHOLOGY AND COUNSEILING

CONCEPT OF MENTAL HEALTH IN PALI SUTTAS

Mr. Mahanagaratna Vishnu Jumde
Acharya Mahanagaratna, Ph.D. Scholer, Nagpur University Nagpur, India.
mahanaga@outlook.com

The world around us is always facing suffering, poverty, conflict, discrimination and misery. The Buddha's teaching is a hope for happiness, prosperity, peace, equanimity and contentment. In modern times man has invented and discovered lots of things and services for getting sensual pleasure. He has tendency to indulge in it and becoming more greedy, hateful and distressed. His mind is becoming monkey mind and full of cravings so he is creating and facing so many mental health issues. The objective of this study is to show the way to come out from mental distress through the teaching of the Buddha. We all know that the Buddha was the greatest social reformer, psychologist and psychotherapist in his time. The Buddha did not teach about false views, any religious rites or rituals to come out from suffering but he gave us noble truths of mind and universe. The Buddha heals so many people in his life time and provides them true knowledge of supreme bliss of Nibbana. Actually, Buddhism is an education for mental culture and insight, not a religion for practicing mere rites, rituals and ceremonies in the social life. Culture is needed if it is helping us to develop ourselves in the practice of Dhamma, otherwise it may turns in religious dogmas and superstitions. By studying the Pali Suttas and modern knowledge of medical science and psychology, we can understand that still the Buddhist concept of mental health and liberation from suffering is felt valid and suitable in modern time. The title finds out that some Pali Suttas contains psychological aspect of man and provide proper therapeutic modalities to heal problems of mental and behavioral disorders. Modern psychology not only developed in the field of understanding mental activities but is treating mental and behavioral disorders. It also studied the positive mental states and provides techniques to develop them. In Buddhism, mind, behavior and activities are classified in wholesome and unwholesome actions and told about result of them. But still we have not developed systematic, rational and scientific healing modalities to heal mental and behavioral disorders for

achieving mental health and positive psychological stages. We yet could not sanction and dignify Buddha's teaching in the field of psychotherapy. Buddhist meditation retreats and practicing morality became a part of Buddhist way of life or culture. Nevertheless, we should do some scientific research of the Suttas and present healing modalities to treat mental and behavioral disorders to make humanity mentally and physical healthy. The title finds out information through the study of Pali Sutta and Abhidhamma literature. This information would be helpful for further research and development on this subject.

Keywords: *Consciousness, mind, mental health, psychology, psychotherapy*

A COMPREHENSIVE STUDY OF THE UTILITY OF BUDDHISM IN SOLVING DAY-TO-DAY LIFE PROBLEMS

Niromi Gunarathne
Department of Philosophy and Psychology, University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka
niromigunarathne@sjp.ac.lk

In an era marked by relentless pace, ever-evolving challenges, and an increasing demand for holistic approaches to well-being, ancient philosophies are garnering renewed attention as reservoirs of timeless wisdom. Among those, Buddhism, with its profound teachings and principles, stands out as a beacon of insight into the intricacies of human existence. Buddhism offers a holistic philosophy of life that extends beyond the confines of religious principles. This comprehensive study delves into the utility of Buddhism in addressing and resolving the myriad day-to-day life problems encountered in the modern world. As individuals grapple with issues ranging from work-related stress to interpersonal conflicts and existential questions, the study aims to elucidate whether and how Buddhism, as a comprehensive philosophical system, can serve as a guide for practical problem-solving. The primary objectives of this research are twofold. Firstly, conduct an in-depth examination of classical Buddhist texts to distill key principles and insights relevant to contemporary challenges. Secondly, to explore the real-world applications of these principles through empirical research involving interviews, surveys, and case studies with individuals who actively incorporate Buddhist teachings into their day-to-day lives. The research design for this study incorporates a mixed-methods approach, combining qualitative and quantitative methodologies to address research problems. Participants included individuals from various cultural backgrounds, ages, and socio-economic statuses who actively incorporate Buddhist teachings into their daily lives. In-depth interviews were conducted with selected participants to explore their experiences applying Buddhist principles to day-to-day life. The surveys included standardized measures of well-being, stress levels, and satisfaction with life, allowing for statistical analysis of the impact of Buddhist practices. Qualitative data from interviews and case

studies was analyzed using thematic analysis to identify patterns, commonalities, and variations in participants' experiences. Quantitative data from surveys was subjected to statistical analysis to identify correlations between the adoption of Buddhist practices and well-being outcomes. The findings of this comprehensive study reveal a notable integration of Buddhist principles, such as mindfulness, compassion, and the Four Noble Truths, into the daily lives of participants. The application of mindfulness emerges as a particularly salient strategy for individuals seeking to manage stress and enhance their overall well-being. The study highlighted the influence of cultural variations on the adoption and interpretation of Buddhist practices. And also, the practical implications of Buddhism in day-to-day problem-solving are evident across various domains. The application of the Four Noble Truths provides a structured framework for individuals to identify, understand, and address the root causes of their challenges. The study observed a positive correlation between active engagement with Buddhist principles and subjective well-being. Individuals who integrate mindfulness and compassion into their lives report higher levels of life satisfaction. In conclusion, this comprehensive study contributes valuable insights into the utility of Buddhism in addressing day-to-day life problems. The integration of mindfulness, compassion, and the Four Noble Truths emerges as a viable approach for enhancing well-being and navigating the challenges of contemporary living. The study underscores the adaptability and potential benefits of incorporating Buddhist principles into modern lifestyles, paving the way for continued exploration and practical application of ancient wisdom in the 21st century.

Keywords: *Buddhism, problem-solving, well-being, contemporary challenges, spirituality.*

THE BUDDHA AS A ROLE MODEL OF PROBLEM SOLVING IN BUDDHIST PSYCHOLOGY AND COUNSELLING

L.A Dilini Liyanaarachchi
Department of Pāli and Buddhist Studies, Nāgānanda International Institute for Buddhist Studies, Sri Lanka.
dilini93liyanaarachchi@gmail.com

The Buddha, Gautama, stands as a timeless role model of problem-solving within the realm of Buddhist Psychology and counseling. His life and teachings offer profound insights into addressing the fundamental challenges of human existence and the pursuit of inner peace and enlightenment. First and foremost, the Buddha exemplifies the importance of self-awareness in problem-solving. Before embarking on his spiritual journey, he was acutely aware of the suffering and dissatisfaction that permeated human life. This awareness served as the catalyst for his quest for a solution. In counseling, this lesson translates into encouraging individuals to deeply reflect on their own suffering and discontent as a first step toward resolution. Furthermore, the Buddha's emphasis on mindfulness and meditation is central to Buddhist Psychology and counseling. He taught that by observing one's thoughts and emotions without judgment, individuals could gain insight into the root causes of their suffering. This practice allows individuals to disentangle themselves from their problems, fostering a more objective and compassionate perspective. In counseling, therapists often incorporate mindfulness techniques to help clients gain clarity and reduce emotional reactivity. The Buddha's Four Noble Truths provide a structured framework for understanding and addressing suffering. These truths acknowledge the existence of suffering, identify its causes, assert that suffering can be overcome, and prescribe a path to liberation. The research problem at the core of investigating the Buddha as a role model for problem-solving in Buddhist psychology and counseling revolves around understanding the practical application of Buddhist principles in addressing contemporary psychological challenges. As individuals grapple with stress, anxiety, and existential dilemmas, there is a need to explore how the Buddha's

teachings can serve as a foundation for effective problem-solving strategies. The theoretical and conceptual significance of this research lies in bridging the gap between ancient wisdom and modern psychological practices. By delving into the philosophical underpinnings of Buddhist psychology, the study aims to elucidate the relevance of the Buddha as a timeless role model for navigating the complexities of the human mind. The objectives of the research encompass a thorough exploration of key Buddhist concepts such as mindfulness, compassion, and detachment, and their application in psychological interventions. Additionally, the study seeks to identify practical counseling strategies rooted in Buddhist principles that can contribute to the well-being of individuals in contemporary society. Methodologically, the research will employ a multidisciplinary approach, integrating textual analysis of Buddhist scriptures, qualitative interviews with experienced Buddhist counselors, and empirical investigations into the effectiveness of Buddhist-inspired interventions. This holistic methodology aims to provide a comprehensive understanding of how the Buddha's teachings can be harnessed as a valuable resource in addressing psychological challenges and promoting mental well-being in the field of counseling. Lastly, the Buddha's personal transformation from an ordinary prince to an enlightened sage demonstrates the potential for personal growth and transformation. In counseling, this story serves as a source of inspiration, reminding clients that change is possible, and problems can be overcome with dedication and the right guidance. In conclusion, the Buddha serves as an exemplary role model of problem-solving in Buddhist Psychology and counseling. His teachings on self-awareness, mindfulness, compassion, structured analysis of suffering, moderation, impermanence, and personal transformation provide a rich tapestry of insights and techniques for addressing life's challenges. Whether it's a therapist guiding a client or an individual seeking to navigate their own struggles, the Buddha's wisdom continues to illuminate the path toward inner peace and resolution.

Keywords: *The Buddha, role model, problem solving, Buddhist Psychology, Counselling*

AN INQUIRY INTO THE ROLE OF BUDDHIST COUNSELLING APPROACH IN THE FIELD OF PROFESSIONAL COUNSELLING

Ven. K. Wijithatissa[1] , Ven. K. Wimalatissa[2]

[1]Department of Social Sciences & Comparative Studies, Bhiksu University of Sri Lanka

[2]Department of Pali & Buddhist Studies, Bhiksu University of Sri Lanka

wijithatissak@busl.ac.lk , wimalatissa@busl.ac.lk

The term counselling denotes the meaning of professional support given by a qualified person to a client. This is a well-developed professional field in the world and counsellors undergo professional training according to their counselling approaches: Psychoanalysis, Behaviorism, and cognitivism etc., when they practice counselling, they apply their expert counselling approach to analyze the clients' problems and help them to get rid of those problems. Buddhist counselling comparably to the other counselling approaches is a new one developed based on Buddhist teachings and it is not well established in the field of professional counselling yet. The objectives of this study were to identify Buddhist counselling as one of the approaches in counselling and to present suggestions to establish the place of Buddhist counselling in the field of professional counselling. Hence, this research addresses the following two questions: Can Buddhist counselling be identified as one of the counselling approaches? How is it to be established as a recognized approach in the counselling field? This was done as qualitative research by reviewing and analyzing the existing literature. The dhamma founded by the Buddha is known as Buddhism. Scholars consider Buddhism as a philosophy, as a psychology or as a religion. Four noble truths, Noble eightfold path, Dependent origination, three characteristics, Kamma and Rebirth, and Meditation are some of the key Buddhist teachings. Psychology is all about mind-related things. The one who analyses the above key Buddhist teachings can easily understand the psychology of those teachings. Buddhist counselling approach builds upon the above key teachings of Buddhism and it can be demonstrated as follows: people experience psychological problems due to wrong attitudes, perceptions and values developed because of ignorance and craving inherited in an ordinary person. Because of this nature,

experiencing psychological problems is unavoidable for an ordinary person. If an individual can accept and be mindful of their psychological problems, they can stay without being stressed, anxious or depressed. Therefore, clients should be facilitated with Buddhist teachings and meditation-based techniques to develop new insights into their existing problems. Therefore, it can be concluded that with this theoretical knowledge, it is possible to identify Buddhist Counselling as one of the counselling approaches. to establish this approach as one of the recognized counselling approaches, firstly, Buddhist counsellors should have a better understanding of the relevant key Buddhist teachings. Secondly, they should use the Buddhist counselling approach to understand the client's problems and they should use counselling techniques derived from Buddhist teachings and mediation to help clients to get rid of their concerns. Finally, Buddhist counsellors should conduct evidence-based research on the effectiveness of Buddhist counselling techniques on a variety of psychological and behavioral problems to establish the place of the Buddhist counselling approach in the field of professional counselling.

Keywords: *Counselling, Buddhist Counselling, Meditation, Counselling techniques, Client*

A STUDY ON BUDDHIST PSYCHO-PHYSICAL THERAPEUTIC PROCEDURE USED IN SOLVING HUMAN PROBLEMS WITH REFERENCE TO THE *SABBĀSAVASUTTA*

Ven. Deliwala Buddharakkhitha
Department of Pali and Buddhist Studies, Faculty of Humanities, University of Kelaniya.
dbthero2007@gmail.com

The classification of human problems into sundry categories, encompassing physical, psychological, environmental, and social issues, necessitates a systematic and gradual approach to their resolution. The research problem is whether the problem-solving strategies in *Sabbāsavasutta* are applicable to both psychological and physical issues in the human condition. In this context, the *Sabbāsavasutta*, a significant scriptural discourse within the Pāli canon, expounds on seven strategic techniques for problem-solving. These strategies comprise: 'seeing' (*dassanā*), 'restraining' (*saṃvarā*), 'using' (*paṭisevanā*), 'tolerating' (*adhivāsanā*), 'avoiding' (*parivajjanā*), 'dispelling' (*vinodanā*), and 'developing' (*bhāvanā*) (MN Ee 1888, I:7). By analysing these strategies, it becomes evident that some strategies: *dassanā, vinodanā,* and *bhāvanā* are directly applicable to resolving psychological problems, while others pertain more to addressing physical problems. Nevertheless, it is crucial to acknowledge that all seven strategies possess wide-ranging applicability and efficacy in resolving both psychological and physical problems, contingent on the specific nature of the issue at hand. A profound understanding of the human condition characterises the Buddhist therapeutic approach to problem-solving. The strategy of 'seeing' urges individuals to gain insightful comprehension of the problem, delving into its root causes. Such cognitive clarity lays the foundation for effective problem resolution. Similarly, the strategy of 'dispelling' advocates for the elimination of negative mental states and erroneous perceptions through mindfulness and introspection. Additionally, the technique of 'developing' encourages the cultivation of positive mental qualities to counteract psychological afflictions. Conversely, strategies: 'restraining' and 'avoiding' are primarily

aimed at addressing physical problems, emphasizing self-discipline and prudence in daily conduct to prevent harm to oneself and others. The strategy of ‘tolerating’ underscores the importance of accepting certain inevitable difficulties or pain with stability, a vital aspect of managing physical challenges. Utilising a textual analysis methodology, this research aims to reveal and categorise the problem-solving strategies outlined in the *Sabbāsavasutta*, to understand their applicability to both psychological and physical issues and reveal a comprehensive and unified therapeutic approach rooted in mindfulness and wisdom. In conclusion, the *Sabbāsavasutta* presents a well-structured framework of problem-solving strategies that transcend the boundaries between psychological and physical issues. Buddhist comprehensive approach to addressing human problems demonstrates its capacity to provide pragmatic solutions, making it a valuable resource for individuals seeking to cope with the multifaceted challenges of life.

Keywords: *Mindfulness, Physical problem, Problem-solving strategies, Psychological problem, Sabbāsavasutta*

AN ANALYTICAL STUDY OF THE PURITY OF MIND (CITTA VISUDDHI) FOR THE MODERN WORLD

Rev. Penalaboda Gnanaloka[1], Rev. Edandukitha Sathija[2]
Assistant Lecturer, Department of Pali and Buddhist studies, University of Sri Jayewardenepura. [1, 2]
Gnanaloka1990@gmail.com[1]

At present, human beings are currently suffering from a variety of physical and mental diseases. Today's culture is dealing with a variety of mental health issues. Specialized treatments are given for mental diseases such as anxiety, stress, depressive disorders, and thoughts of self-harm. As a result, psychiatrists, scientists, and academics are now investigating potential treatments for these mental diseases. Using sources from library research, an ideology for mental issues is offered here that aligns with past and contemporary teachings. The subject matter presents the ideas offered by numerous academics for mental issues, harmonizing the concepts of previous centuries and contemporary teachings, particularly via primary and secondary sources. As a result, the mental difficulties that exist in many selected regions of Sri Lanka, as well as how to confront and address them, were explored. To obtain this information, surveys and interviews were used to investigate problems in Sri Lanka. People nowadays are dealing with a variety of mental health issues. There is a degradation of the economy, a collapse of married life due to adultery, divorce, disregard for other people's opinions, a loss of beneficial human traits, and so on. Due to these concerns, people are presently seeking answers by unconventional means like hanging themselves, consuming poison, leaping into the sea or river, and being strangled. After evaluating the contents of the current study, the qualitative research approach was determined to be the best fit for this objective. The subject of the finding wild here was investigated as a culturally and nationally done exercise to cleanse the mind. There, particularly religious shrines, cultural sites, and historical cultural aspects have been examined, and many of the things seen there have been incorporated here. Even now, humans have devised many methods for purifying the mind. In addition, listening to music, practicing meditation, giving alms, cleansing the land, exploring other parts of the nation, feeding animals, and other activities are done nowadays to cleanse the mind. Purifying the mind will be useful for the greater good and happiness of mankind as well as the entire planet, according to Buddha's teachings "happiness is the ultimate wealth."

Keywords: *Freedom, Happy, Mind, Purification, Satisfaction*

A HARMONIOUS AND FEASIBLE WORLD THROUGH BUDDHIST EDUCATION

L. A. Dilini Liyanaarachchi
Department of Pāli and Buddhist Studies, Nāgānanda International Institute for Buddhist Studies, Sri Lanka.
dilini93liyanaarachchi@gmail.com

Buddhist education holds the key to forging a harmonious and feasible world, one that is desperately needed in our turbulent times. Rooted in the teachings of Siddhartha Gautama, Buddhism offers a profound framework that, when integrated into education, can pave the way for a more peaceful and sustainable global society. At the heart of Buddhist education lies the cultivation of inner qualities that promote harmony on both individual and collective levels. Central to this philosophy is the principle of compassion. By teaching individuals to empathize with the suffering of others and extend a hand of kindness, we can break down the barriers that divide us. Through Buddhist education, people learn not only to understand the pain and struggles of their fellow beings but also to actively engage in alleviating them. This deep sense of compassion serves as a foundation for harmonious relationships, fostering an atmosphere of mutual respect and cooperation. Moreover, Buddhist education places a strong emphasis on mindfulness—a practice that encourages individuals to be fully present in each moment. This mindfulness equips students with the tools to navigate the complexities of our fast-paced world with clarity and composure. The research problem revolves around the pursuit of a harmonious and feasible world through the lens of Buddhist education. In the face of global challenges such as conflict, environmental degradation, and social inequality, the inquiry seeks to examine how Buddhist educational principles can contribute to fostering a more harmonious and sustainable world. The theoretical and conceptual significance of this research lies in exploring the transformative potential of Buddhist education in addressing not only individual well-being but also societal and global concerns. By examining the principles of compassion, interdependence, and ethical conduct inherent in Buddhist teachings, the study aims to elucidate their applicability in shaping a more equitable and sustainable world. The objectives of the research encompass a comprehensive analysis

of Buddhist educational frameworks, the identification of key principles conducive to global harmony, and the development of practical strategies for integrating these principles into mainstream educational systems. Methodologically, the research will employ a mixed-methods approach, combining textual analysis of Buddhist educational texts, case studies of existing Buddhist-inspired educational initiatives, and surveys to assess the impact of such programs on individuals and communities. The findings and results will contribute to a nuanced understanding of how Buddhist education can play a pivotal role in cultivating values and perspectives that promote harmony, sustainability, and social justice on a global scale. Ultimately, the research aspires to provide actionable insights for educators, policymakers, and practitioners seeking to build a more harmonious and feasible world through the integration of Buddhist principles into contemporary educational systems. In conclusion, a harmonious and feasible world can be realized through the integration of Buddhist education into our systems of learning. By cultivating compassion, mindfulness, and ethical values in students, we equip them with the tools to build a more peaceful, sustainable, and harmonious world. Through their actions and choices, they become catalysts for positive change in their communities and on a global scale. Embracing the principles of Buddhist education is not just a vision; it is a practical path towards the better world we all aspire to create.

Keywords: *sustainable, feasible, Buddhist education, compassion, mindfulness*

UNCOVERING THE SIGNIFICANCE OF THE CONCEPT OF 'KAMMA' AS AN INFORMAL PSYCHOTHERAPY IN SINHALA BUDDHIST FOLK CONSCIOUSNESS: AN EXAMINATION THROUGH SINHALA DICTION

Munasinghe H. M. L. M.
PGIHS, University of Peradeniya
leenamadhavi123@gmail.com

The concept of kamma in Buddhism has a significant acceptance among Sinhala folks in Sri Lanka. Kamma that explain in Buddhist teachings simply state that any action we take consciously have an impact on the world, either positively or negatively, depending on how serious the action is. The Dhammapada teaches that good deeds accompany us, like the shadow of our own body, while bad deeds trail behind us, like the wheel does when it follows the imprint of the animal pulling the cart. In the Sinhalese folk culture, it is often been referred verbal remarks such as "eka mage Karume" (It's my destiny), "eka api labā upan hati" (We were meant to be born in this manner.), "mewa pūruwe karapu paw" (these are the sins we did in our past lives) which represent their belief in kamma. The study seeks to discuss such linguistic phrases connected to kamma to bring out how this idea is established and operate as a psychotherapeutic framework within the beliefs of the community and practices. The objective of this research is to understand the significance of the concept of kamma as an informal and unrecognized psychotherapy tool within the folk Buddhist consciousness, while studying the reasons for such significance. This study finds how the theory of kamma that explain in Buddhism has been subjected to operation as a psychotherapeutic framework in the Sinhala Buddhist folk consciousness by giving attention to teachings related to Kamma along with some commonly used Sinhala diction and linguistic phrases. The research was conducted taking a qualitative approach utilizing thematic analysis, which entails referencing textual readings that include cultural narratives in addition to using some colloquial language that refers to the researcher's personal experiences. Further, data was collected through referring primary and secondary sources including research

papers, Journal articles, and several internet sources in accessing relevant data. The findings of this study show that Buddhists in Sri Lanka place a considerable importance on teachings like Kamma as a key religious concept that determines their fate; therefore it has caused them to use verbal expressions which delineate their faith in Kamma as a way of releasing stress. The study concludes that Sinhala dictions that have been commonly used by Sinhala ordinary folks obliquely, informally and unrecognizably contribute as a therapeutic tool in healing them in instances of stress, defeat, loneliness and the loss of hope.

Keywords: *Kamma, Psychotherapeutic tool, Sinhala Diction, Folk Buddhists*

CHILD DEVELOPMENT FOR A SUSTAINABLE WORLD REFLECTED IN BUDDHIST CONTEXT

Ven. P. Sumiththadewa
Department of Pali and Buddhist Studies, Univresity of Kelaniya
sumiththadewathero@gmail.com

In the pursuit of a sustainable world, the role of childhood development takes center stage as a foundational element shaping future societies. This study explores the intersection of child development and sustainability within the framework of Buddhism, aiming to unravel the insights and principles that may contribute to nurturing environmentally conscious and socially responsible individuals. As global challenges related to climate change, social justice, and ethical governance intensify, there is a growing realization of the need for a comprehensive approach to sustainability. However, the role of child development in this context is often overlooked. This study addresses the gap in understanding how principles from Buddhism can inform and guide child development practices for a sustainable future. To examine key Buddhist teachings and principles relevant to child development and sustainability, to analyze existing child development approaches in Buddhist communities and identify potential areas for improvement, to explore the interconnectedness between mindfulness, compassion, and sustainability in the context of child development, to propose recommendations for integrating Buddhist insights into mainstream child development practices for fostering a sustainable world. This research adopts a mixed-method approach, combining a thorough review of Theravada Pāli canon and commentaries, literature with a qualitative analysis of child development practices within Buddhist communities. Interviews and surveys will be conducted to gather insights from educators, parents, and community leaders. Comparative analyses will be employed to understand variations in approaches across different Buddhist traditions and geographical regions. The study uncovered profound connections between Buddhism, child development, and sustainability. Buddhist teachings emphasize mindfulness, compassion, and interconnectedness, which can significantly influence the way children perceive and engage with the world. Practices such as

meditation and ethical education in Buddhist communities contribute to the development of socially and environmentally responsible individuals. However, challenges exist, including variations in the interpretation and application of Buddhist principles across different communities. The interconnectedness principle in Buddhism emerges as a powerful tool for instilling a sense of responsibility towards the environment and society in children. Mindfulness practices play a pivotal role in enhancing children's awareness of their impact on the world. The study also identified the need for more systematic integration of Buddhist teachings into mainstream educational frameworks to maximize their positive influence on child development for sustainability. In conclusion, this research underscores the significance of integrating Buddhist principles into child development practices for a sustainable world. The findings contribute valuable insights for educators, policymakers, and parents seeking spiritual approaches to nurture socially conscious and environmentally responsible citizens in the future.

Keywords: *Buddhism, Children, Ethics, Preparation, Sustainable World*

THE BUDDHIST APPROACH ON THE MENTAL DISORDERS DEPICTED IN THE JĀTHAKA STORIES

M. G. Nethmi Vithakshi
Department of Pāli & Buddhist Studies, University of Ruhuna.
nethmivithakshi@gmail.com

The primal mental state of the human beings is pure and this mental purity brings a cluster of outcomes to mundane attainments to success the ethical, social and the cultural behaviors of the individuals which lead them also towards the supra-mundane attainment or for the final bliss of emancipation. The *Suttapiṭaka, Khuddhakanikāya* can be considered as a rich repository which endows with five hundred and forty-seven *Jāthaka* stories linking to different aspects of mental disorders that the people suffered through the mental tenets like craving and anger. The main objective of this study relies to investigate about the mental disorders mentioned in the *Jāthaka* stories by also paying attention to the Buddhist techniques used in regard to get freed from such severe mental conditions by directing individuals towards the positive attitudes. In the contemporary world, many contentious views of scholars can be seen which have appeared upon the mental disorders in religious and philosophical streams. But Buddhist philosophy can be identified as a Universal philosophy which bears both of the perspectives of religious and philosophical that directs mental purification with the eradication that it receives from mental defilements in a gradual path. Information for this study is mainly gathered from the primary sources and further, the secondary sources will be also used for this study. By referring these sources, clearly the causes for the mental disorders can be identified with the respective therapeutic methods on overcoming them with a positive attitude, which enrich the worldly life of the individuals with the understanding on the eternal bliss of *nibbāna*. The study will be mainly based on some selected stories in the *Jāthaka* story book and furthermore, the cultural background which has influenced for the mentality of the people can be also absorbed in order to explicate examples for the people in the modern society to change their depressed and negative mental states. Further, it helps to awaken

people who suffer with ignorance that causes for the arising of different kinds of mental disorders and darken all the aspects of the lay life of the worldly beings. Throughout the rich essence that endows in the Buddhist philosophy, there can be seen many valuable meditational techniques that have been used in the *Jāthaka* story book with the aim of releasing individuals from the suffering natures which have created with the impacts of the deluded thoughts. By referring into some selected stories in the *Jāthaka* story book, a right understanding can be created in the worldly beings on the true nature of the world which the worldly beings be blessed with a mentality which has enriched with equanimity to bear any condition among the Eight Worldly Conditions.

Keywords: *Buddhist Philosophy, Defilements, Human being, Jāthaka, Mental*

.

නූතන මනෝවිද්‍යාවෙන් බෞද්ධ අභිප්‍රේරණය හා චිත්තවේග සංකල්පය වෙනස් වන ආකාරය පිළිබඳව විචාරාත්මක අධ්‍යයනයක්

එච්. එම්. එස්. එම් හේරත්
දර්ශන අධ්‍යනාංශය, පේරාදෙණිය විශ්වවිද්‍යාලය
smherath4@gamil.com

අභිප්‍රේරණය හා චිත්තවේග යනු පුද්ගලයා තුළ ජනනය වන මානසික සංසිද්ධීන් වේ. මනෝ විද්‍යාව තුළ අභිප්‍රේරණය නිර්වචනය කර ඇත්තේ පුද්ගලයාට සිය හොඳම ක්‍රියාකාරීත්වය ලබා දීමට සහ ව්‍යවසාය ඉලක්ක කරා ළඟා වීමට පොලඹවන මාධ්‍යයක් ලෙසිනි. බුදු දහම තුළ මිනිසුන්, සතුන් හා ඔවුනගේ චර්යාවන් පිළිබඳවත් ඒ හා සම්බන්ධ අභිප්‍රේරණයන් පිළිබඳවත් සාකච්ඡා කර ඇත. බටහිර මනෝ විද්‍යාවේ දී අභිප්‍රේරණය හා සම්බන්ධව ද්වීතියික හා ප්‍රාථමික කරුණු සාකච්ඡා කරනු ලබන්නා සේ බුදු දහම තුළින් ද ඒ ද්විත්වය පිළිබඳව සාකච්ඡා කර ඇත. එනමුත් බුදු දහම තුළ වැඩි වශයෙන් අවධානය යොමු කර ඇත්තේ ද්වීතියික අභිප්‍රේරණය පිළිබඳවයි. බුදු දහම තුළ මූලික වශයෙන් ජීවිතුකාම, අමරිතුකාම, සුඛකාම හා දුක්ඛ පටික්කූල ලෙස චර්යාවන්ට හේතු වන අභිප්‍රේරණ හතරක් දක්වා ඇත. එකී අභිප්‍රේරණයන් මිනිසා ඇතුළු සියලු දෙනාගේ චර්යා වලට බලපෑම් කරන බව බුදු දහම පෙන්වා දෙනු ලබයි. එමෙන්ම අප සෑම කෙනෙකු තුළ ම යහපත් මෙන්ම අයහපත් සිතුවිලි ඇත. ඒවා පදනම් කරගත් කුසල හා අකුසල මූලයන් ප්‍රධාන වශයෙන් අපගේ ද්විතීයික අභිප්‍රේරණය සඳහා හේතු වන බව බුදුන් වහන්සේ දේශනා කර ඇත. මීට අමතරව අංගුත්තර නිකායේ පත්තකම්ම සූත්‍රය තුළ අපගේ සරල මිනිස් අවශ්‍යතාවයන්ට අමතරව සංකීර්ණ මිනිස් චර්යාවන්ට අදාළ අවශ්‍යතා ඉටු කර ගැනීමට පෙළඹෙන විට හේතු වන අභිප්‍රේරණ හතරක් ද දක්වා ඇත. මේ ආකාරයෙන් අකුසල සහගත චර්යාවන් සඳහා පුද්ගලයා යොමු කරන ද්වීතියික අභිප්‍රේරණයන් හඳුනාගෙන ඒවා දුරු කිරීම පිණිස මාර්ගය පෙන්වීමට බෞද්ධ විග්‍රහය උත්සාහ දරා ඇත. මේ අනුව මෙම පර්යේෂණය මගින් බෞද්ධ මනෝවිද්‍යාව තුළ සාකච්ඡා කරනු ලබන චිත්තවේග සහ අභිප්‍රේරණය යන සංකල්ප වල ස්වභාවය සහ ඒවා නූතන මනෝවිද්‍යාවෙන් වෙනස් වන ආකාරය පිළිබඳ විචාරාත්මක ගවේෂණය කරනු ලබයි. ඒ සඳහා තුලනාත්මක හා විචාරාත්මක ක්‍රමවේදයන් මගින් දත්ත විශ්ලේෂණය කරනු ලබයි. සාමාන්‍යයෙන් පුද්ගල මනස තුළ ඇති වන හැඟීම් හා සම්බන්ධ මානසික තත්ත්වයන් සරලව චිත්තවේග ලෙස අර්ථ ගැන්විය හැකිය. බටහිර මනෝවිද්‍යාව තුළ මෙන්ම බෞද්ධ මනෝවිද්‍යාව තුළ ද, බුදු දහමේ දී චිත්තවේග පිළිබඳව පුළුල්ව සාකච්ඡා කර ඇත. නමුත් බෞද්ධ විග්‍රහය තුළ චිත්තවේග යනුවෙන් වෙන් කර දක්වන පොදු ගුණයක් නොදැක්වෙන අතර එහිදී මෙම මානසික තත්ත්වයන් පිළිබඳව විග්‍රහ කර ඇත්තේ ඇගයුම්ශීලී නැඹුරුවකිනි. කුසල සහගත චිත්තවේග සහ අකුසල සහගත චිත්තවේග යනුවෙන් බුදු දහම තුළ මූලික වශයෙන් චිත්තවේග

වර්ගීකරණය කර ඇත. එමෙන්ම එම චිත්තවේගයන් හා සම්බන්ධ අනෙකුත් ලක්ෂණ ඇතුළත් පද ද විග්‍රහ කොට ඇත. මෙලෙසින් බුදු දහම තුළ චිත්තවේග මූලික වශයෙන් එහි ස්වරූපය පදනම් කරගෙන වර්ගීකරණය කර ඇත. මේ අනුව අභිප්‍රේරණ සහ චිත්තවේග සම්බන්ධයෙන් සාම්ප්‍රදායික මනෝවිද්‍යාවේ එන විශ්ලේෂණයන්ට සාපේක්ෂව බුදු දහම තුළ එම සංකල්ප ඉතාමත් ම ගැඹුරින් විශ්ලේෂණය කර ඇති බව පෙනේ.

ප්‍රමුඛ පද: *බෞද්ධ මනෝවිද්‍යාව, මනෝවිද්‍යාව, අභිප්‍රේරණය, චිත්තවේග*

බෞද්ධ මනෝප්‍රතිකාර ක්‍රමශිල්පයක් ලෙස සත්ත බොජ්ඣංග ධර්ම භාවිත කිරීම පිළිබඳ සංකල්පීය අධ්‍යයනයක්

ගොමිල ගුණාලංකාර හිමි
කථිකාචාර්ය (ආධුනික), ශ්‍රී ලංකා භික්ෂු විශ්වවිද්‍යාලය, අනුරාධපුර.
gomilagunalankara@gmail.com

සතිපට්ඨාන භාවනාව මනෝප්‍රතිකාරයක් ලෙස සායනික පරිසරයන් තුළ භාවිත කිරීම 20 වන සියවසේ මුල් භාගයේ සිට සංවර්ධනය විය. විද්‍යාත්මක පර්යේෂණ මගින් පෙන්වා දෙන්නේ සතිය පිහිටුවීමේ භාවනා ක්‍රම මනෝචිකිත්සාවක් ලෙස සාර්ථක ප්‍රතිඵල ලබා දෙන බවයි. සතිය පදනම් කරගත් ආතති කළමනාකරණය (MBSR), සතිය පදනම් කරගත් ප්‍රජානන චිකිත්සාව (MBCT) ආදි මනෝප්‍රතිකාර ක්‍රමශිල්ප ඒ අතරින් බහුල භාවිතයේ පවතී. මෙම ක්‍රමශිල්පයන් සාමාන්‍ය ආතතිය කළමනාකරණය කිරීමේ සිට ඇතැම් සයිකෝෂීය මට්ටමේ මානසික රෝග සුව කිරීම සඳහාත් පුද්ගල මානසික යහපැවැත්ම ඉහළ නැංවීම සඳහාත් සායනික වශයෙන් භාවිත වේ. කෙසේ නමුත් බෞද්ධ හා බටහිර ක්‍රමවේද මිශ්‍ර මනෝප්‍රතිකාර ලෙස හඳුන්වාදී ඇති මෙම ක්‍රමශිල්පයන්ට වඩා පූර්ණ වශයෙන් බෞද්ධ න්‍යාය හා ක්‍රමශිල්ප ඇතුළත් මනෝප්‍රතිකාර ක්‍රම වඩාත් ඵලදායී විය හැකි බව Hung (2012), Teasdale (2003) වැනි විද්වත්හු පෙන්වා දෙති. එසේම සතිය පදනම් කරගත් මෙම මනෝප්‍රතිකාර ක්‍රමශිල්ප හුදෙක්ම සතිය දියුණු කිරීම හා ප්‍රජානනය වෙනස් කිරීමට පමණක් සීමා වන අතර ඉන් ඔබ්බට සිදු කළ හැකි මානසික හෝ ආධ්‍යාත්මික සංවර්ධනයක් කෙරෙහි අවධානය යොමු නොකරයි. ඒ අනුව මෙම අධ්‍යයනයේ අරමුණ වන්නේ බෞද්ධ මනෝප්‍රතිකාර ක්‍රමශිල්පයක් ලෙස සත්ත බොජ්ඣංග ධර්ම භාවිත කිරීමේ හැකියාව හා එහි ඵලදායි බව පිළිබඳව විමර්ශනය කිරීමයි. සංකල්පීය ඉදිරිපත් කිරීමක් ලෙස සිදු කරන මෙම අධ්‍යයනය ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රම යටතේ සන්ධාර අධ්‍යයනය හා තේමා විශ්ලේෂණය අනුව සිදු කරන ලදී. දත්ත රැස් කිරීම සඳහා සූත්‍ර පිටකාගත ඉගැන්වීම් සහ බටහිර මනෝප්‍රතිකාරවලට අදාළ මූලාශ්‍රය පරිශීලනය කරන ලදී. සංයුක්ත නිකායේ බොජ්ඣංග සංයුක්තයේ සඳහන් සූත්‍ර ඇතුළු මූලාශ්‍රයන්ට අනුව අවබෝධය පිණිස, දුකින් මිදීම පිණිස, පහසු විහරණය පිණිස පුද්ගලයෙකුට උපකාර වන, නැවත නැවත වැඩිය යුතු, පුහුණු කළ යුතු ධර්ම හතක් ලෙස සත්ත බොජ්ඣංග ධර්ම හඳුන්වා දේ. සති සම්බොජ්ඣංග, ධම්මවිචය සම්බොජ්ඣංග, විරිය සම්බොජ්ඣංග, පීති සම්බොජ්ඣංග, පස්සද්ධි සම්බොජ්ඣංග, සමාධි සම්බොජ්ඣංග, උපේක්ඛා සම්බොජ්ඣංග යනු එම බොජ්ඣංග ධර්ම හතයි. සතිය දියුණු කිරීමෙන් පුහුණු කෙරෙන මෙම බොජ්ඣංග ධර්ම උපේක්ෂාව වැඩීම දක්වා ක්‍රමානුකූලව සංවර්ධන වන පියවර හතකින් යුක්ත වේ. මෙහි සති යනු සතර සතිපට්ඨානය අනුව සිහිය දියුණු කිරීමයි. ධම්මවිචය යනු ධර්මයට අනුව සිත, නුවණ මෙහෙයවමින් කුසලය අකුසලය විමසීමයි. ධර්මයට

අනුව සිත මෙහෙයවා අකුසලින් බැහැර වීම පිණිස වීර්යය වැඩීම විරිය සම්බොජ්ඣංගයයි. ඉන් ඇති වන කාය සංතෘප්තිය හා මානසික සංතෘප්තිය පීති සහ පස්සද්ධි සම්බොජ්ඣංග මගින් අර්ථවත් කෙරෙයි. සැහැල්ලු කය හා මනස මගින් සිතේ ඇති වන එකග බව වැඩීම සමාධි සම්බොජ්ඣංග වන අතර එකග වූ සිතින් ලෝකය සහ ඉන්ද්‍රිය අද්දැකීම් දෙස මැදහත් සිතින් බැලීමේ හැකියාව උපේක්ෂාවයි. උපේක්ෂාව වඩන ලද පුද්ගලයාට චිත්ත විවේකයෙන් යුක්තව, යහපත් මානසික සෞඛ්‍යයක් සංවර්ධනය කරගත හැකි වේ. මෙකී බොජ්ඣංග ධර්ම වැඩීම පුද්ගලයාට පහසු විහරණය පිණිසත්, නීවරණයන් යටපත් කිරීම පිණිසත්, කෙලෙස් ප්‍රහාණය පිණිසත් උපකාර වන බව මූලාශ්‍රය අනුව පැහැදිලි වේ. එසේම සතියේ සිට උපේක්ෂාව දක්වා බොජ්ඣංග ධර්ම වැඩීමෙහි යම් අනුක්‍රමික බවක් ද හඳුනාගත හැකි ය. ඒ අනුව නූතන මනෝප්‍රතිකාරයන්හි භාවිත වන සතිපට්ඨානය හුදෙක්ම සතිය දියුණු කිරීමට පමණක් සීමා නොවී ඉන් ඔබ්බට ද දියුණු කළ හැකි හා දියුණු කළ යුතු බවත් මෙම සත්ත බොජ්ඣංග ධර්ම ඒ සඳහා නිදර්ශන සපයන බවත් නිගමනය කළ හැකි ය.

ප්‍රමුඛ පද: *මනෝප්‍රතිකාර ක්‍රමශිල්ප, මානසික යහපැවැත්ම, මානසික රෝග, සත්ත බොජ්ඣංග ධර්ම, සතිපට්ඨාන භාවනාව*

ආහාර ගැනීමේ අක්‍රමතා නිෂේධනය සඳහා විතක්ක සන්ඨාන සූත්‍රයේ මනෝවිද්‍යාත්මක උපයුක්තතාව පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්

යූ. එස්. ඉන්දීවරී කරුණානායක
පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශය, කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය
saleelakarunanayaka@gmail.com

උපන් සත්ත්වයින්ගේ චිරස්ථිතිය පිණිස ද උපදින සත්ත්වයන්ට අනුග්‍රහය පිණිස ද ආහාර මිස අනෙකක් නැත. සියලු සත්ත්වයන්ට ආහාර උපස්තම්භක වේ. නමුත් ආහාර ගැනීම හේතුකොට ගෙන මිනිසා විවිධ මානසික අක්‍රමතා වලට පත්වන ආකාරය නූතන මනෝවිද්‍යානුකූල පර්යේෂණ මගින් තහවුරුවී ඇත. ආහාර ගැනීම සම්බන්ධයෙන් පුද්ගලයන්ට ඇති වන මානසික අක්‍රමතා ඇනරොක්ෂියා නර්වෝසා, බුලිමියා නර්වෝසා හා බින්ගේ ආහාර අක්‍රමතා ලෙස නූතන මනෝවිද්‍යාවේදී හඳුනා ගනු ලැබේ. තමා අධික තරබාරුයැයි සිතා ආහාර වර්ජනය මෙන්ම තමා කෙට්ටුයැයි අනවශ්‍ය සිතුවිලි ඇති කර ගැනීම ඇනරොක්ෂියා නර්වෝසා වන අතර විශාල ආහාර ප්‍රමාණයක් අනුභව කර පසුව තම ශරීරයෙන් එම ආහාර ඉවත් කිරීම සඳහා නුසුදුසු ක්‍රම භාවිතය බුලිමියා නර්වෝසා වේ. මෙම මානසික ව්‍යාධි තත්වය පුද්ගලයාට පීඩාවකි. පුද්ගලයා කෙරෙන් අසාමාන්‍ය චර්යා ඇති වීමට මෙය හේතුකාරකයක් වේ. අහරෙහි අධික ලෙස ලොල් වීම ආධ්‍යාත්මික ජීවිතය විනාස කරන ජීවිතයට කිඹුල් බියක් හා සමාන වූ තර්ජනයක් බව බුදුරජාණන් වහන්සේ ද දේශනා කර ඇත. බතෙහි මාත්‍රඥභාවය පිළිබඳ ව බුදු සමය අගය කරයි. බෞද්ධ මනෝවිද්‍යානුකූලව මෙම මානසික අක්‍රමතාවන් නිෂේධනය සඳහා ප්‍රජානනාත්මක ප්‍රතිසංස්කරණයක් ඉදිරිපත් වනු දැකිය හැකිය. ප්‍රජානනාත්මක තලයේ ඇති කරන වෙනස ආවේදනාත්මක තලයේ ඇති චිත්තවේග වලට ඍජු බලපෑමක් ඇති කරන බැවින් මෙය වඩාත් සාර්ථක ක්‍රමවේදයකි. මෙහිදී ප්‍රතිවිරුද්ධ කුසල සිතුවිලි මෙනෙහි කිරීම, උපන් අකුසල විතර්කයෙහි ආදීනව සිහිකිරීම, උපන් අකුසල විතර්කය අමතක කරලීම, උපන් අකුසල විතර්කයේ මුල සිහි කිරීම, කායික ශක්තිය සිතට ලබා දෙමින් අකුසල විතර්කය මර්දනය කිරීම ඔස්සේ ආහාර ගැනීමේ අක්‍රමතා කළමනාකරණය කළ හැකි වේ. ඒ අනුව ආහාර ගැනීමේ අක්‍රමතා නිෂේධනය සඳහා විතක්ක සන්ඨාන සූත්‍රයේ මනෝවිද්‍යාත්මක ව උපයුක්ත කරගත හැකි ද යන්න අධ්‍යයනය කිරීම මෙහි පර්යේෂණ ගැටලුව වේ. අධ්‍යයන අරමුණු අතර අහේතුවාදී සිතුවිලි ඉවත් කිරීම කෙරෙන් ආහාර ගැනීමේ අක්‍රමතා නිෂේධනය කිරීම, තදංග හෙවත් තාවකාලික වශයෙන් කෙලෙස් යටපත් කිරීමෙන් ලබන චර්යාත්මක ප්‍රතිකාරය තුළින් කායික හා මානසික වශයෙන් නීරෝගී ප්‍රජාවක් බිහි කිරීම වේ. අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය ලෙස පුස්තකාලයීය ගවේෂණ ඇසුරින් සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය ඔස්සේ ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය හා විශ්ලේෂණ ප්‍රවේශය භාවිත කෙරේ. ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය අධ්‍යයනයේ දී මූලික වශයෙන් ත්‍රිපිටකය, ද්විතීයික

මූලාශ්‍රය ලෙස ආහාර ගැනීමේ අක්‍රමතා සම්බන්ධ ව ලියැ වී ඇති ශාස්ත්‍රීය ග්‍රන්ථ, ලිපි ආදිය පරිශීලනය කෙරිණි. මෙලෙස විතක්ක සන්ඨාන සූත්‍රාගත අඤ්ඤ නිමිත්ත, ආදීනව නිමිත්ත, අසති අමනසිකාර නිමිත්ත, විතක්ක මූලභේද නිමිත්ත, අභිනිග්ගහණ නිමිත්ත තුළින් ආහාර ගැනීමේ අක්‍රමතා මනාව කළමණාකරණය වීමක් සිදුවේ. ආහාර ගැනීමේ අක්‍රමතා නිෂේධනයේදී විතක්ක සන්ඨාන සූත්‍රාගත කරුණු අනුපුබ්බකිරියා හෙවත් අදියරෙන් අදියර ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය දැකගත හැකිවිය. ඒ අනුව ආහාර ගැනීමේ අක්‍රමතා ඇති වන අවස්ථාවේදී මනා ශික්ෂණයත් සමග සතිමත් භාවය මගින් තදංග වශයෙන් එම අවස්ථාවේදී ඇතිවන ආහාර ගැනීමේ අහේතුවාදී සිතුවිලි ඉවත් කිරීම, වික්ඛම්භන ලෙස හෙවත් කෙටිකාලීන වශයෙන් හා සමුච්ජේද හෙවත් සම්පූර්ණ වශයෙන් චර්යාව හා ප්‍රජානනාත්මක සංස්කරණයක් සිදු වන ආකාරය නිරීක්ෂණය විය. ආහාර ගැනීමේ අක්‍රමතා නිෂේධනය සඳහා විතක්ක සන්ඨාන සූත්‍රයේ මනෝවිද්‍යාත්මක උපයුක්තතාව ප්‍රජානන චර්යා චිකිත්සාවක් ලෙසින් ක්‍රියාත්මක වේ. ආහාරයෙහි ගිජු නොවී, බතෙහි මාත්‍රඥභාවය දැන ආහාර භාවිතයට පුද්ගලයා යොමු කළ හැකි බව මෙමගින් සනාථ විය.

ප්‍රමුඛ පදඃ *ආහාර ගැනීමේ අක්‍රමතාව, ඇනරොක්ෂියා නර්වෝසා, ප්‍රජානන චර්යාවාදී චිකිත්සාව, බුලිමියා නර්වෝසා, විතක්ක සන්ඨාන සූත්‍රය*

පවුල් උපදේශනයේදී උපයුක්ත බෞද්ධ උපදේශන ක්‍රමශිල්ප පිළිබඳව නකුලමාතා නකුලපිතු චරිත ඇසුරින් කෙරෙන අධ්‍යයනයක් (පඨම නකුල සමජීවී සූත්‍රය, දුතිය නකුල සමජීවී සූත්‍රය, කුලමාතුමනාපකායික සූත්‍රය)

පූජ්‍ය කරඳගොල්ලේ සුසීම හිමි
පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශය, කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය
kradagollesuseema@gmail.com

පවුල යනු සමාජයේ කුඩාම සංස්ථාවයි. එය න්‍යෂ්ටික පවුල හා විස්තෘත පවුල ලෙස ද්විප්‍රභේද ය. පවුල තුළ ඇති වන යම් ගැටලුවක් වේ නම් එය එම පවුලේ දරුවන්ට, වැඩිහිටියන්ට, අඹුසැමියන්ට ඍජුව බලපායි. පවුල තුළ ඇතිවන විවිධ ගැටලු අවම කර ගැනීම සඳහා උපදේශන ක්ෂේත්‍රයේ දී භාවිත ක්‍රමවේදය (Family counselling) පවුල් උපදේශනයයි. එහිදී පවුල් ගැටලු අන්‍යෝන්‍ය අවබෝධයෙන් විසඳාගැනීමට මග කියා දෙයි. මෙම පර්යේෂණය මගින් අප අපේක්ෂා කරනුයේ පවුල් උපදේශනය සඳහා උපයුක්ත බෞද්ධ ඉගැන්වීම් ලෙස නකුලමාතා හා නකුලපිතු චරිත කෙතෙක් දුරට සප්‍රයෝජනවත්ද යන්න ගවේෂණය කිරීමයි. මෙහිදී පඨම නකුල සමජීවී සූත්‍රය, දුතිය නකුල සමජීවී සූත්‍රය, නකුලමාතුමනාපකායික සූත්‍රය ආදී සූත්‍ර හා තත් අටුවාවන් ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය ලෙසත් පවුල් උපදේශනය පිළිබඳ රචිත විවිධ ග්‍රන්ථ හා ලිපි ලේඛන ද්විතීයික මූලාශ්‍රය ලෙසත් ගෙන ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය ඔස්සේ මෙම පර්යේෂණය සිදු කෙරේ. පවුල් උපදේශනය පිළිබඳ අවබෝධය පෘථුල කිරීමත්, ඊට අදාළ බෞද්ධ විසඳුම් මොනවාද යන්න ගවේෂණය කිරීමත්, ඒවායෙහි උපයුක්ත බව කෙතෙක්ද යන්න ඇගයීමත්, බෞද්ධ මනෝ විද්‍යාව විෂයය සංවර්ධනය කිරීමත් මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණයි. පවුල් උපදේශනයේදී උපයුක්ත බෞද්ධ උපදේශන ක්‍රමශල්ප නකුලමාතා නකුලපිතු චරිත ඇසුරින් විවරණය වන්නේ කෙසේද යන පර්යේෂණ ගැටලුව ඔස්සේ මෙම පර්යේෂණය සිදුකෙරේ. නූතනයේ බටහිර හා යුරෝපානු රටවල පවුල් උපදේශනය වඩාත් ප්‍රචලිත උපදේශන ක්‍රමවේදයකි. **පූර්ව විවාහ උපදේශනය දික්කසාද උපදේශනය** ආදී වශයෙන් විවාහ වීමට පෙර සහ පසු අවස්ථා වලදී මෙන්ම විවාහය දෙදරා යන අවස්ථාවලදී පවා පවුල් උපදේශනය සිදුකෙරේ. ලංකාවේ මනෝඅධ්‍යාපනයේ ඇති අඩු සාක්ෂරතාව හේතුවෙන් පවුල් උපදේශනය ද සිදුවන්නෙ අඩුවෙනි. මෙම පර්යේෂණය තුළදී පවුල තුළ ඇතිවන **විවිධ සන්නිවේදන ගැටලු, අවබෝධාත්මක ගැටලු, ලිංගික ගැටලු, ළමයින්ගේ ගැටලු, ආර්ථික ගැටලු, මත්ද්‍රව්‍ය භාවිතය හා පහරදීම්, දික්කසාද වීම** ආදී විවිධ පවුල් ගැටලුවලට අදාල බෞද්ධ විසඳුම් සාකච්ඡා කෙරේ. පවුල් උපදේශනයට උපයෝගී කරගත හැකි බෞද්ධ ඉගැන්වීම් රාශියක් ඇතිමුත් මෙහිදී නකුල මාතා හා නකුල පිතු චරිත තුළින් මෙම පර්යේෂණය සිදු කෙරේ. මෙහිදී පඨම නකුල සමජීවී සූත්‍රයේ හා දුතිය නකුල සමජීවී සූත්‍රය තුළ එන **සමශීල, සමත්‍යාග, සමශ්‍රද්ධා, සමප්‍රඥා** අංග පිළිබඳව හා ඔවුනොවුන්ගේ අන්‍යෝන්‍ය විශ්වාසය

සංවර්ධනය වීම පිළිබඳව ගැඹුරින් අධ්‍යයනය කෙරේ. මෙම සංකල්පය ඔස්සේ හාත්පසින් වෙනස් පුද්ගලයන් දෙදෙනකු එක්ව වාසය කිරීමේ දී ඇති වන නොගැළපීම් අවම කර ගනිමින් අන්‍යයන් ඉවසමින් හා දරාගනිමින් සහයෝගයෙන් කටයුතු කරන ආකාරය පිළිබඳ මනා පරිචයක් අඹුසැමි දෙපාර්ශ්වයටම ලබාදෙයි. නකුලමාතුමනාපකායික සූත්‍රයේ ශීර්ෂ අටක් යටතේ දක්වා ඇති **පළමුව අවදිවීම, පසුව නිදා ගැනීම, කළයුතු කටයුතු විමසා සිදුකිරීම, ප්‍රියමනාප හැසිරීම් පැවැත්වීම, ප්‍රිය වචන ඇති බව, ගරුකටයුත්තන් පිදීම, සැමියාගේ කටයුතු සංවිධානය කරදීම, දැසි දසදස්සන්ගේ කටයුතු සංවිධානය කිරීම, ස්වාමියාගේ ධනය ආරක්ෂා කිරීම, බුදුන් දහම් සඟුන් සරණ ගිය උපාසිකාවක වීම, සිල්වත් වීම, ත්‍යාගවත් වීම** යන මෙම කරුණු ද සාර්ථක ගෘහ ජීවිතයකට අවශ්‍ය කරුණු බව හඳුනා හඳුනාගත හැකිය. මෙහි භාර්යාවකගේ කර්තව්‍යයන් දක්වා තිබුණ ද ස්වාමියෙකුගේ කර්තව්‍යයන් ද හඳුනාගත හැකිය. යථොක්ථ සූත්‍රාගත කරුණු කරුණු මෙහිදී ගැඹුරින් අධ්‍යයනය කෙරෙන අතර පවුල් උපදේශනය විෂයයෙහි තත් කරුණු පවුල් ගැටලු විසඳීමෙහි කෙතෙක් දුරට උපයෝගී වන්නේද යන්න මෙහිදී විමර්ශනය කෙරේ.

ප්‍රමුඛ පදඃ *නකුල මාතා හා නකුල පිතු චරිත, පවුල් උපදේශනය, පවුල් ගැටලු, බෞද්ධ උපදේශන ක්‍රමශිල්ප, බෞද්ධ මනෝවිද්‍යාව*

පෞද්ගලික ඉලක්ක සපුරා ගැනීම සඳහා පටිච්ච සමුත්පාද න්‍යායානුකූලව බෞද්ධ ව්‍යාහාරික මනෝවිද්‍යාව භාවිත කිරීමේ වැදගත්කම පිළිබඳව අධ්‍යයනයක්

ඒ. එම්. සුභාෂිණි චතුරිකා[1], එච්. ඩබ්. එල්. සම්පත් ගුණරත්න[2]
පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයන අංශය, කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය[1,2]
subhashinichathurika9@gmail.com

මිනිස් අත්භවයක් ලද සියලු දෙනාහට තම ජීවිත කාලය තුළදී සපුරාගැනීම සඳහා අභිලාෂයන් පවතී. වර්තමානය වන විට ලෝකය බෙහෙවින් තරඟකාරී වී ඇති අතර සිය අභිලාෂයන් හඹා යන මානවයා වඩාත් ආත්මාර්ථකාමී හා විනාශකාරී ක්‍රියාවන් සිදු කරන බව පෙනී යයි. තම අභිවෘද්ධිය හා සුඛවිහරණය අරමුණු කරගනිමින් අදූරදර්ශී ලෙස ගනු ලබන ක්‍රියාමාර්ග හේතුවෙන් වර්තමානය වන විට මුලු මහත් සමාජයම එකිනෙකා කෙරෙහි මහත් සැකයෙන් හා ඊර්ෂ්‍යාවෙන් පෙලෙන අතර තම සගයා අභිභවා යාමේ චේතනාව හේතුවෙන් අයුතු ක්‍රමවේද භාවිත කරමින් ඇතැම් විට ජීවිත හානි පවා කරන අයුරු දැකිය හැක. මෙම තත්වයට හේතුව ලෙස පෙන්වාදිය හැකි වන්නේ වත්මන් සමාජය තුළ පවතින ආර්ථික හා බලය බෙදීමේ විෂමතාවය බව මූලිකවම හඳුනාගත හැක. නමුත් තමන්හට ක්‍රියාවට අදාලව ලැබෙන ඵලය පිළිබඳව අවබෝධයක් ලබාගැනීම සඳහා බුදු දහමේ මූලික ඉගැන්වීමක් වන පටිච්ච සමුත්පාද ධර්ම න්‍යාය ඇසුරෙන් පුද්ගලයාට හැකියාව ලැබේ. මේ පිළිබඳව අවබෝධය ඇති තැනැත්තාට තම ඉලක්ක කරා යාමට නිවැරදි මාවත තෝරාගැනීමට මෙන්ම එම ඉලක්ක සපුරාගැනීමේදී අසාධාරණ හා වංචා සහගත මාර්ග වලින් වැලකී සාධාරණ හා නිවැරදි මාර්ග තම හෘදසාක්ෂියට එකඟව නිශ්චය කරගැනීම උදෙසා ඉහත අවබෝධය ඉතා වැදගත් වේ. එසේ වන්නේ හේතුඵල න්‍යාය අවබෝධයෙන් සිටින පුද්ගලයාට තමා අද කරන ක්‍රියාවෙහි අනාගත ඵලය පුරෝකථනය කළ හැකි වීම හේතුවෙන් දෙලොව ජීවිතය කෙරෙහි හානිකර ප්‍රතිඵල ගෙන දෙන ක්‍රියාවන්ගෙන් වැලකී දෙලොව සුගතිය හා ජයග්‍රහණය සඳහා ප්‍රශස්ත මාවත තෝරාගත හැකි වීම හේතුවෙනි. යුද්ධයේ භයානක කම දන්නා පුද්ගලයා එවැන්නක් ඇතිවීමට හේතු විය හැකි සියලු කරුණුවලින් වැලකීමට පියවර ගනු ඇත. ලෝකයේ සාමය හා සහජීවනය පිළිබඳව ඉතාමත් ගැටලුකාරී තත්වයක් උද්ගතව පවතින වර්තමානයේ පෞද්ගලික ඉලක්ක සපුරාගැනීම සඳහා පටිච්ච සමුත්පාද න්‍යායානුකූලව බෞද්ධ ව්‍යාහාරික මනෝවිද්‍යාව භාවිත කිරීමේ වර්තමාන වැදගත්කම කුමක්ද? යන මැයෙන් බුදුදහමේ ඉගැන්වෙන මූලික න්‍යාය ධර්මයන්හි ප්‍රායෝගික භාවිතය පිළිබඳව අධ්‍යනය කර එම න්‍යායන්හි ව්‍යවහාරික අවස්ථාවන් හා හැකියාවන් පිළිබඳව කතිකාවතක් ඇති කිරීම ඉතාමත්ම ඉහළ උපයෝගීතාවන් සහිත කටයුත්තකි. මෙමගින් පෞද්ගලිකව හෝ රටවල් වශයෙන් තම ඉලක්ක සපුරාගැනීමේදී තවත් අයෙකුට බාධාවක්, අවහිරයක්, හිරිහැරයක් වන ලෙස කටයුතු නොකර තිරසාර ලෙස හා අවිහිංසාවාදී ලෙස ඉලක්ක කරා යාමට අවශ්‍ය මග පෙන්වීම

නිවැරදිව ගවේෂණය කිරීමට අවස්ථාව උදා වේ. පෞද්ගලික ඉලක්ක සපුරාගැනීමේදී හේතු ඵල න්‍යායානුකූලව සිතමින් යමක් ක්‍රියාවේ යෙදවීමට ප්‍රථම ඒ මගින් ඇතිවන ඵලය පිළිබඳව හා යම්කිසි පෙර කළ ක්‍රියාවක ඵලයක් වශයෙන් ඇතිව තිබෙන තත්වයකදී ක්‍රියා කළ යුතු ආකාරය නිශ්චය කර ගැනීම උදෙසා චින්තන යාන්ත්‍රණයක් හෙවත් ගැටලු විසඳාගැනීමට කාර්යක්ෂම හා ප්‍රශස්ත ක්‍රමවේදයක් ඉදිරිපත් කිරීම මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණ වේ. මෙම අරමුණ සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහා ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමය යොදාගැනීමට අදහස් කරන අතර පොත් පත්, සඟරා සහ අන්තර්ජාලය මූලාශ්‍ර ලෙස පරිශීලනය කෙරේ. නූතන මානවයාගේ විනාශකාරී හා තරඟකාරී අරමුණු හඹායාම පාලනය කරමින් අධ්‍යාත්මික ශක්තිය සහ හෘදසාක්ෂියට අවංකව කටයුතු කරන, මනා අවබෝධයකින් හා සංයමයකින් යුතු ධාර්මික සමාජයක් විශ්ව ගම්මානය තුළ ගොඩනැංවීම උදෙසා සහ මූලික බෞද්ධ න්‍යායන්හි ප්‍රායෝගික භාවිතයන් ප්‍රචලිත කරමින් බෞද්ධ අධ්‍යයන ප්‍රබෝධයක් ඇති කිරීම උදෙසා මෙම පර්යේෂණය මූලික වශයෙන් වැදගත් වේ.

ප්‍රමුඛ පද: *අභිහවායාම, අරමුණු, තිරසාර, පටිච්ච සමුත්පාද, ව්‍යවහාරික*

පුද්ගලයාගේ සෘණාත්මක භාෂා භාවිතය දුරු කිරීම සඳහා යොදා ගත හැකි බෞද්ධ මනෝවිද්‍යාත්මක ඉගැන්වීම් පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්

ආර්. එම්. තක්ශිලා ශ්‍රීමාලි රත්නායක
පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශ, කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය.
rathnayakathakshila256@gmail.com

භාෂාව යනු මිනිසාගේ සිතීමේ උපකරණයයි. එසේම ප්‍රධාන සන්නිවේදන ක්‍රමය ලෙස ද අර්ථ දක්වනු ලබයි. පුද්ගලයකු විසින් තමාගේ කතා කිරීමේ ඉන්ද්‍රිය උපයෝගී කොට ශබ්දය මුදාහැරීමත්, එය විවිධාකාර ලෙස අනුයෝජනයකට ලක් කිරීමත් භාෂාව තුළින් මූලිකවම සිදු වේ. භාෂාව පිළිබඳ ලෙනාඩ් බ්ලුම්ෆීල්ඩ් විද්වතා අර්ථ දක්වනුයේ මෙලෙසිනි. "භාෂාව නම් මිනිසාගේ මානසික ක්‍රියාකාරීත්වයට පර්යාප්ත වන ප්‍රකාශනශීලි ගතියෙහි ආකෘතියයි." එමගින් අවධාරණය වනුයේ භාෂාව මිනිස් මනසට කෙතරම් උපයුක්ත වී ඇති ද යන්න පිළිබඳවයි. ඒ අතරින් සෘණාත්මක භාෂා භාවිතය කෙතරම් දුරට පුද්ගලානුබද්ධව ඔවුනට බලපා තිබේ ද යන්න පිළිබඳව අවධානය යොමු කිරීම වටියි. සෘණාත්මක භාෂා යනු සමාජය විසින් නොපිළිගන්නා, තවත් පුද්ගලයෙකුට මානසිකව හෝ පීඩාවක් ඇති කරන භාෂා රටාවන්ය. ඒවා සමාජයේ බොහෝ පුද්ගලයන් විෂයෙහි අනුබද්ධ වී පිළිලයක් වී ඇති අයුරු බහුලව හඳුනා ගත හැකිය. විශේෂයෙන් කුඩා කාලයේ ලබපු අයහපත් අත්දැකීම්, ආශ්‍රය කරන පුද්ගලයින්ගේ බලපෑම්, යහපත් පවුල් පරිසරයක් නොමැතිකම, නූගත්කම, ආරය ආදී බොහෝ සාධකයන් සෘණාත්මක භාෂා සඳහා බලපා ඇත. ඕනෑම පුද්ගලයකු තමන් ජීවත් වන සමාජ මට්ටම් සමග ගැටෙන විට ඔවුන් සතු වචන නිරායාසයෙන්ම හුවමාරු කර ගැනීම නිසා සෘණාත්මක භාෂාවන් තමාගේ වාග් මාලාවට එකතු කර ගනියි. එලෙස පුද්ගලයාගේ සෘණාත්මක භාෂා භාවිතය දුරු කිරීම සඳහා යොදා ගත හැකි බෞද්ධ මනෝවිද්‍යාත්මක ඉගැන්වීම් කවරේද යන්න පිළිබඳව විමර්ශනය කිරීම මෙහි පර්යේෂණ ගැටලුවයි. ඒ අනුව පුද්ගලයාගේ සෘණාත්මක භාෂා භාවිතය හඳුනාගෙන ඒවා දුරු කර ගැනීම සඳහා බුදු දහමට අදාළ මනෝවිද්‍යාත්මක ඉගැන්වීම් විමසා බැලීම මෙහි ප්‍රධාන අරමුණයි. මීට අමතරව සෘණාත්මක භාෂා හෙවත් දුස්සමාහිත වාග් මාලාවන් හඳුනාගෙන ඒවාට බලපා ඇති සමාජ සාධකයන් කෙතරම් දුරට පුද්ගලයාට බලපා තිබේ ද යන්න හඳුනා ගැනීමත්, බුද්ධ දේශනාවන් අනුසාරයෙන් මූලික සෛද්ධාන්තික කරුණු කාරණා පදනම් කරගෙන වචී සංවරයේ ඇති වැදගත්කම මතු කරලීමට සමත් ඉගැන්වීම් මොනවාද යන්න පිළිබඳවත්, එම ඉගැන්වීම් මනස මූලික කරගත් මනෝවිද්‍යාත්මක අංශයන් මත පදනම්ව කෙතරම් දුරට සෘණාත්මක භාෂා රටාවන් දුරු කරලීමට සමත් වී ද යන්න පිළිබඳවත්, විමසා බැලීම සෙසු අරමුණු වේ. මේ අයුරින් මෙම පර්යේෂණය සාර්ථකව සිදු කිරීම සඳහා ගුණාත්මක පර්යේෂණයත්, ප්‍රමාණාත්මක පර්යේෂණයත් එක් වූ මිශ්‍ර පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය භාවිත කර තිබීම දක්නට ලැබේ. එහි දී

විශ්වවිද්‍යාල සමාජ සේවකයෙකු (social worker) සමග සම්මුඛ සාකච්ඡා පැවැත්වීම, භාෂාව සම්බන්ධ පොත්, සඟරා, ලිපි, අන්තර්ජාල පරිශීලනය යන ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදත්, පවුල් පනහක් පමණ සිටින ග්‍රාමීය ප්‍රදේශයක පුද්ගලයන් යොදාගෙන දත්ත එක්රැස් කිරීම යන ප්‍රමාණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදයත් භාවිත කෙරිණි. මෙහි දී අනාවරණය කර ගන්නා ලද නිරීක්ෂණ කීපයක් ඇත. මෙම සෘණාත්මක භාෂා භාවිතය නිසා පුද්ගලයන් සමාජයේ පීඩාවට, කොන් වීමකට ලක් වනවාද යන්න පිළිබඳවත්, ලෝකයාට නිරාවරණය වීමට නොහැකි වීමත්, සමාජයේ බහුලව ගැටුම් වර්ධනය වීමත් දැකගත හැකි වීමයි. මෙවැනි ගැටලුකාරී තත්ත්වයන්ගෙන් අත් මුදවා ගැනීමට බුදු දහමේ අන්තර්ගත බුද්ධ දේශනාවන් මනෝවිද්‍යාත්මකව මනසට ඒකාග්‍ර කිරීම සහ ඔවුනට ඒවා ප්‍රායෝගිකව තම ජීවිතයට ඇඳා ගැනීමට හැකි වීමෙන් තමන් තුළ පවතින සාරධර්ම සහ වැදගත් වාග් සංවරයක් උකහා ගත හැකි බව ප්‍රතිඵල වශයෙන් හඳුනා ගත හැකිය. එබැවින් පුද්ගලයාගේ සෘණාත්මක භාෂා භාවිතය දුරු කිරීම සඳහා බුදු දහමේ ඉගැන්වීම් යොදා ගැනීම තුළින් සමාජයට බුද්ධිමත්, සාමකාමී පුද්ගලයන් ගොඩනගා ගත හැකි බව මෙමගින් නිගමනය කළ හැකිය.

ප්‍රමුඛ පද: *සෘණාත්මක භාෂා, වාග් මාලාව, මනස, මනෝවිද්‍යාව, වචී සංවරය*

බටහිර මනෝවිද්‍යාත්මක රෝග ජාතක කථා තුළ දැක්වෙන ආකාරය පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්

එච්. පී. හර්ෂනී සෙව්වන්දි[1], ජේ. එම්. ආර්. ඩී. ලක්මාල්[2] කේ. බී. සී. මධුෂාන්[3]
සහකාර කථිකාචාර්ය, පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශය[1,2]
දේශපාලන විද්‍යා අධ්‍යයාංශය, ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය[3]
harshanish78@gmail.com[1]

මනෝවිද්‍යාව මගින් මනුෂ්‍යයාගේ සිතෙහි හට ගනු ලබන මානසික ක්‍රියාකාරිත්වය පිළිබඳ අධ්‍යයනය කරනු ලබනයි. එසේම මිනිසා තුළ හට ගන්නා ඍණාත්මක චිත්තවේගයන් හේතුවෙන් ද විවිධ රෝග වලට ද මිනිසා ගොදුරු වේ. මේ තත්ත්වය වර්තමාන සමාජය තුළද දැක ගැනීමට හැකි වන අතර බටහිර මානෝවිද්‍යාව තුළ ද මෙම රෝග වීළිබඳ සඳහන් වේ. මෙම බටහිර මනෝවිද්‍යාවේ දැක්වෙන රෝග ජාතක කථා තුළින් ගම්‍ය වන්නේද? යන්න අධ්‍යයනය කිරීම පර්යේෂණ ගැටලුව වේ. පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය ලෙස පුස්තකාල අධ්‍යයනය යටතේ මූලාශ්‍රයන් පරිශීලනය කළ අතර අන්තර්ජාලය හරහාද තොරතුරු රැස් කරන ලදී. එසේම පර්යේෂණයේ අරමුණු අතර ප්‍රධාන අරමුණ වන්නේ බටහිර මනෝවිද්‍යාත්මක රෝග ජාතක කතා තුළ දැක්වෙන ආකාරය අධ්‍යයනය කිරීමත්, සෙසු අරමුණු ලෙස බටහිර මනෝව්‍යාධීන් අධ්‍යයනය කිරීම හා ජාතක කතා තුළ දැක්වෙන ව්‍යාධීන් අධ්‍යයනය කිරීමත් වේ. ඒ අනුව මෙම පර්යේෂණයේ සොයාගැනීම් යටතේ ජාතක කතා හී සඳහන් මනෝරෝග කිහිපයක් දැක්විය හැකිය. ඒ අනුව මනෝරෝග පිළිබඳ බෞද්ධ වර්ගීකරණය දරිමුඛ ජාතකයෙන් හමුවෙන අතර එය පැරණිත ම වාර්ථාගත මනෝරෝග වර්ගීකරණය ලෙස දැක්විය හැකිය. තවද උම්මග්ග ජාතකය, උම්මදන්තී ජාතකය, සලිත්ත ජාතකය, කුණාල හා ඉතිපිසෝ ජාතකය නැමැති ජාතක කතා රැසක ම මනෝව්‍යාධීන් පිළිබඳව සඳහන් වේ. මෙහිදී උම්මග්ග ජාතකයේ කාවින්ද නම් පඩිවරයා පිස්සු බල්ලෙකු මෙන් හැසිරුණු බවත් එය බටහිර මනෝවිද්‍යාවට අනුව ආවේෂ වීම හා අපස්මාරය නැමැති මනසික රෝගය බවත් මෙහිදී දැක්විය හැකිය. එසේම උම්මදන්තී ජාතකයේ රජුට උම්මදන්තීය ගේ ආදරය දිනාගත නොහැකි වූ විට ඔහු තුළ රාජකීය කටයුතුවල උනන්දුව අඩු වීම, නිකරුනේ ඇවිදීම, නිදිවර්ජිතව සිටීම, ඇදට වී සිටීම, හැඬීම හා මරණය ගැන කතා කිරීම ආදි ලක්ෂණ පෙන්නුම් කෙරුණු බවත් පසුව මෙය විෂාදය නම් මානසික රෝගයේ ලක්ෂණ ලෙසත් පෙන්වාදි ඇත. කුස ජාතකයේ කුස රජුටද මෙය වැළඳී ඇත. මණිකුණ්ඩල ජාතකයේ බෝසතුන් අසාධාරණව සිර ගත කිරීම නිසා රජුගේ ශරීරයේ වේදනාවන් හට ගත් බවත් දැක්වේ. දසදන්ත ජාතකයේ දී තම බිසව පලාගිය පසු රජුට වැළඳුණු පාචනයක් පිළිබඳව සඳහන් වේ. මෙය නූතන මනෝවිද්‍යාවේ මනෝජාත පාචනය ලෙස හඳුන්වයි. එසේම විවිධ මානසික හේතුන් නිසා ශරීරයේ හට ගන්නා රෝගාබාධ පිළිබඳ තොරතුරු ජාතක කතාවන් හී දැක්වේ. සාලිත්තක ජාතකයේ එන පුරෝහිතයාගේ මුඛරි බව පෞරුෂ ව්‍යාබාධයකි. ජාතක කතා හී දැක්වෙන දේවදත්ත චරිතයද මෙම

පෞරුෂ ව්‍යාබාධයේ ලක්ෂණ පෙන්නුම් කරයි. මීට අමතරව ඉතිපිසෝ ජාතකයේ විරුද්ධ ලිංගික වෙස් ගැනීමේ ආශාව, කච්ඡප ජාතකයේ මුඛ සංසර්ගය හා කර්ණ සංසර්ගය පිළිබඳව, උදයභද්‍ර ජාතකයේ නෂ්ටකාමය පිළිබඳවද කරුණු විස්තර කොට ඇත. තවද ජාතක කතා හී දැක්වෙන මනෝරෝග නූතන වර්ගීකරණය ද මෙලෙස පෙන්වා දිය හැකිය. කාම උන්මාදය (Nymphomania), ක්‍රෝද උන්මාදය (Mania), ව්‍යසන උන්මාදය, දර්ශන උන්මාදය (Hallucinosis), පිත්ත උන්මාදය (Melancholia), මෝහ උන්මාදය (Mental Retardation). මෙම රෝගයන් බටහිර මනෝවිද්‍යාවේ දැක්වෙන රෝග කිහිපයකි. මෙම රෝග ජාතක කතා තුළ මනාව දක්වා ඇත. මනෝ විකෘතීන් ඇති වීම සඳහා සංසාර පුරුදු ද බලපායි. මෙම බටහිර මනෝව්‍යාධීන් ගණනාවක්ම ජාතක කතා තුළ ද අන්තරගත වන අතර ඒ සඳහා විවිධ චරිත ස්වභාවයන් හඳුනාගෙන ඒ ඒ චරිත වලට යෝග්‍ය පරිදි ප්‍රතිකාර කිරීම ද කර ඇත.

ප්‍රමුඛ පද: *උන්මාදය, බටහිර මනෝවිද්‍යාව, චිත්තවේග, ජාතක කතා, මානසික රෝග*

ඇබ්බැහිවීම පිළිබඳ බෞද්ධ ආකල්පය

තෙරිපැහැ අරියධම්ම හිමි
ශාස්ත්‍රවේදී (ගෞරව), රාජකීය පණ්ඩිත (OSS), බෞද්ධ මනෝවිද්‍යාව සහ උපදේශනය ඩිප්ලෝමාධාරී (කැලණිය)
ariyadhammatheripehe@gmail.com

බුදු දහම මූලික වශයෙන් ආමන්ත්‍රණය කරනු ලබන්නේ මිනිස් මනස වෙතය. සාමාන්‍ය ලෝකයේ පුද්ගලයාගේ ආයති සංවරභාවය වෙනුවෙන් පන්සිල්, අටසිල්, දසසිල් ආදී ශික්ෂා පදයන් පනවා ඇත. ඒ අතර පංචශීල ප්‍රතිපදාවේ පස්වන ශික්ෂාපදය තුළ දී මනස අවුල් කරන මත්ද්‍රව්‍ය වලින් වැළකී සිටින ලෙස ද පනවා ඇත. සදාචාරාත්මක ජීවිතයක් ගොඩනගා ගැනීමට අන්තරායක ආධ්‍යාත්මික හා භෞතික දෑ වලින් වෙන් වී කටයුතු කරන ලෙස බුදුන් වහන්සේ මුල්බුදු සමය තුළදී ම අවධාරණය කොට ඇත. බුදුන් වහන්සේ ලොව පහළ වූ ශ්‍රේෂ්ඨතම මානසික වෛද්‍යවරයා ය. යම් පුද්ගලයෙකුට කායික රෝගයකින් වසර කිහිපයක් ජීවත් වීමට හැකි වුවද මානසික රෝගයකින් මොහොතක් හෝ ගතකල නොහැකි බවත් **රෝග සූත්‍රය** තුළදී පෙන්වා දී ඇත. පුද්ගල මනස ක්ෂණයක් පාසා වෙනස් වෙමින් වික්ෂිප්තභාවයට පත්වන්නේය. එමගින් මානසික ක්‍රියාවලිය ද කායික ක්‍රියාවලිය ද ක්ෂණයක් පාසා වෙනස් වන්නේය. මිනිසා කායික, මානසික හා වාචසික වශයෙන් විවිධමය වූ යම් ක්‍රියාකාරකම්, සිතුවිලි සඳහා දීර්ඝ කාලීනව හා කෙටි කාලීනව පුරුදු පුහුණු වී සිටිති. එය ස්වයං සංවරය ඉක්මවා කටයුතු කිරීම තුළින් මානසික වික්ෂිප්ත භාවයට හෙවත් වියවුල් භාවයට නතුවනු ලබයි. මෙය බාල, තරුණ, මහළු යන සැමට පොදු වූවකි. මේ අනුව යම් දෙයකට තදින් ඇලීම, එය අත්නොහැරීම ආදී යම් ලක්ෂණයන්ගෙන් සමන්විත සිතුවිල්ලට **ඇබ්බැහිවීම** යන්න දක්වාලිය හැකිය. සිංහල ශබ්දකෝෂයේ ඇබ්බැහිවීම යන්න අර්ථ කිහිපයකින් දක්වා ඇත. **පුරුද්ද, සිරිත, භාවිතය, තදින් පුරුදු වෙනවා, යමක නිතර යෙදෙනවා** යන්නයි. බුදුදහම තුළ **ලෝලත්වය, අධික තෘෂ්ණාව, පුරුද්ද, යමක දැඩිලෙස නිරතවීම** ආදී පර්යාය නාමයන්ගෙන් හඳුන්වනු ලබයි. ඇබ්බැහිවීම හා ඒ සමානාන්තර ලක්ෂණ ප්‍රකට වන වචන රාශියක් ත්‍රිපිටකය තුළ අන්තර්ගතය. ඒ අතර **ලොලනා, ලොලුප්ප, ආලයති, ආලිවහති** ප්‍රමුඛ වේ. ඇබ්බැහිවීම යනු ද සිතුවිල්ලකි. පුද්ගලයා එකම සිතුවිල්ලක යහපත් අයහපත් ආකාරයෙන් දැඩිව එල්බගෙන සිටීම මගින් ආරම්භ වන්නකි. පුද්ගලයාගේ අවදීන් අනුව ඇබ්බැහිවන ආකාරය ද විවිධ වේ. පුද්ගල මනස හා එහි ක්‍රියාකාරීත්වය කෙසේද යන වග බුද්දනිකායන්තර්ගත ධම්මපදපාලි චිත්තවග්ගය තුළ කරුණු ඉදිරිපත් කොට ඇත. පුද්ගල මනස සැමවිටම යහපත් හෝ අයහපත් **"යත්ථකාම නිපාතිනො"** යම් තමන් කැමති අරමුණක් ම සිතුවිල්ලක් ම ගන්නා සුළුය. ඒ අනුව එය දැඩිව ගැනීම තුළින් හා සිතුවිල්ලේ මුලාවකු බවට පත්වීම තුළින් නොදැනුවත්වම ඇබ්බැහිවීමේ තත්වයකට පත්වනු ලබයි. බටහිර මනෝවිද්‍යාවට අනුව

ඇබ්බැහිවීම යනු අහිතකර ප්‍රතිවිපාක නොතකා විපාක උත්තේජක සඳහා බලහත්කාරයෙන් හෝ ස්ව කැමැත්තෙන් සම්බන්ධ වීම මගින් පුද්ගල මනෝභාවයන් සඳහා වන ජෛව මනෝ සමාජීය ආබාධයකි. ඇබ්බැහිවීම පිළිබඳ පෙර අපර දෙදිග වියතුන් විසින් තර්කනයන් ඉදිරිපත් කොට ඇත. බුදු සමය තුළ දී සිත, කය, වචනය යන ද්වාරත්‍රය ප්‍රමුඛ කොට ගෙන ඇබ්බැහිවීම සිදු වන ආකාරය සහ ඉන් වැළකීම මෙන්ම මිදෙන ආකාරය ද ඉදිරිපත් කොට ඇත.ඇබ්බැහි වීම බුදු සමය සම්බන්ධයෙන් ගත්කළ එය සමාන්‍ය සීමාවෙන් ඔබ්බට ගිය තමාට හානි කරවන අධික්‍රියාකාරී ආශාවල් ලෙස දැක්විය හැකිය. ඇමරිකානු වෛද්‍ය සංගමය විසින් සහ ඇබ්බැහි වෛද්‍ය සංගමය ඇතුළු බොහෝ වෛද්‍ය සංගම් විසින් ඇබ්බැහිවීම රෝගයක් ලෙස අර්ථ දක්වා ඇත. දියවැඩියාව, පිළිකා සහ හෘද රෝග මෙන් ම ඇබ්බැහිවීම ද චර්යාත්මක, මනෝ විද්‍යාත්මක, පාරිසරික හා ජීව විද්‍යාත්මක සාධකවල එකතුවක් නිසාවෙන් මොළයේ සහ ශරීරයේ, ක්‍රියාකාරීත්වයේ වෙනස් වීමක් ඇති වේ. වර්තමානය තුළ තාක්‍ෂණයට, මත්පැන්, ලිංගික, චිත්තවේගී සම්බන්ධතාවලට ඇබ්බැහි වූවන් දකගත හැකිය. අප සැවොම යහපත් හෝ අයහපත් අකාරයෙන් යම් දෙයකට ඇබ්බැහි වී ඇතිබව පිළිගත යුතු කාරණාවක් වේ. බුදු දහමේ ඉගැන්වීම් වලින් අපේක්ෂිත අවසාන ප්‍රතිඵලය වනුයේ අපගේ ජීවිතයේ අපට දුක්ගෙන දෙන දෙයින් හා අනුන්ට දුක්ගෙන දෙන දෑ වලින් වැළකී ප්‍රතිවිපාකයන් පිළිබඳව ගැඹුරු වූ මනසින් මෙනෙහි කරමින් තාවකාලික නොව සදාකාලිකව ම නිරාමිස චිත්ත සුවතාවයක් ප්‍රදානය කිරීමට ය.

ප්‍රමුඛ පදඃ *ඇබ්බැහිවීම, තෘෂ්ණාව, බුදු දහම, මනස, මනෝවිද්‍යාත්මක*

ලිංගික මාත්සර්ය නමැති මනෝ අක්‍රමතාව අවම කිරීමෙහිලා යොදාගත හැකි බෞද්ධ මනෝ විද්‍යාත්මක සංකල්ප පිළිබඳ විමර්ශනයක්

රශ්මි කෞශල්‍යා ප්‍රියසාද්
පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයන අංශය, නාගානන්ද ජාත්‍යන්තර බෞද්ධ අධ්‍යයන ආයතනය, කැලණිය.
rashmikawshalyapriyasad@gmail.com

මිනිස් චර්යාවේ එක් අවශ්‍යතාවයක් වන ලිංගිකත්වය පිළිබඳ ඇතිවන ඊර්ෂ්‍යා සහගත හැඟීම්, ලිංගික මාත්සර්ය ලෙසින් හැඳින්වෙයි. නූතන සමාජ ජීවිතය තුළ මතභේදයට තුඩු දෙන ප්‍රධාන මාර්තෘකාවක් ලෙස ලිංගික ඊර්ෂ්‍යාව හැඳින්විය හැකිය. මෙම පර්යේෂණයේ ගැටලුව වන්නේ ලිංගික මාත්සර්ය අවම කිරීමට බෞද්ධ සංකල්ප යොදා ගත හැකි ද? යන්න අධ්‍යයනය කිරීමයි. පර්යේෂණ අරමුණ වන්නේ ලිංගික මාත්සර්ය පිළිබඳ බෞද්ධ ඉගැන්වීම් ඇසුරෙන් විමර්ශනය කිරීමයි. පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය ලෙස ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමය මත පදනම් වී ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය, ද්විතික මූලාශ්‍රය, සහ තෘතීය මූලාශ්‍රය, මගින් දත්ත ගවේෂණය කිරීම සිදුවේ. එම දත්ත ගවේෂණය හා විශ්ලේෂණය කිරීමෙන් අදාළ ගැටලු පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීම සිදු කරන ලදී. සාකච්ඡාව සහ ප්‍රතිඵල ලෙස ලිංගික මාත්සර්ය සම්බන්ධයෙන් අවිඥනික බලපෑමක් ඇති බවත්, බොහෝ අවිවාහක හෝ විවාහ වූවත්, ලිංගික ජීවිතය අසාර්ථක වූ පුද්ගලයන් සහ වයෝවෘද්ධ පුද්ගලයන් තුළ මෙය මානසික රෝගයක ස්වරූපයෙන් වර්ධනය වී ඇති බව සොයාගත හැකි විය. අනුන් විනාශ කිරීම, තමන්ගේ විනාශයේ පදනම, ඉච්ඡාභංගත්වය, සෘණ වටිනාකම් සහිත ප්‍රේරණය අතර ගැටුමක් මතුවී ඇත. තම ලිංගික ක්‍රියාකාරකම් මැනවින් පවත්වාගැනීමට නොහැකි වීම තුළ මෙම මානසික ගැටලුව යම්තාක් දුරකට හෝ පාලනය කරගැනීමට අදාළ කරගත හැකි මනෝවිද්‍යාත්මක ක්‍රමශිල්ප හඳුනාගත හැකිය. මානසික ව්‍යාධීන්ට ගොදුරු වූ සහ බරපතල ජීවන ගැටලුවලින් පීඩනයට පත් පුද්ගලයන්ට ඒවායේ බල පෑමෙන් මිදීම සඳහා මගපෙන්වන ප්‍රතිකාර ක්‍රමය මනෝචිකිත්සාව ලෙස හැඳින් වේ. අසමතුලිත මානසික තත්ත්වයන්ගේ බල පෑමෙන් විවිධ චර්යා විකෘතිතා හා කායික අපහසුකම් ඇති වූ විට මනෝචිකිත්සාවට අයත් ක්‍රමවේද මගින් ප්‍රතිකාර ලබා දේ. වේගයෙන් වෙනස් වන පරිසර හා සමාජ සාධකයන් හමුවේ මෙන් ම බරපතල කැලඹිළි සහිත ජීවන අත්දැකීම් හමුවේ පුද්ගල මනස කැලඹීමට, අසමතුලිතතාවට හා විකෘතිතාවට පත් වීමට ඉඩ ඇත. ඒ ඒ පුද්ගලයන් එවැනි අවස්ථාවන්ට මුහුණ දෙන තමන්ට ආවේනික ක්‍රමය අනුව පුද්ගලයාට සිදුවන අභ්‍යන්තර බල පෑම වෙනස් වේ. පුද්ගලයන් මුහුණ දෙන අත්දැකීම් හා පරිසර තත්ත්වයන්ගේ ප්‍රබලතාවත්, ඒ ඒ පුද්ගලයන් ඒවාට මුහුණ දෙන ආකාරයත් යන කරුණු මත පදනම්ව මානසික ආබාධ පහළ වීම සිදු විය හැකිය. එම මානසික ආබාධවලින් මැදිහත්වීමක් සහිත ප්‍රතිකාර ක්‍රමයක් අවශ්‍ය වේ. මනෝචිකිත්සාවේ දී සිදු වන්නේ ඒ සඳහා ලත් උපදේශකවරුන්ගේ මැදිහත්

වීමෙන් ප්‍රතිකාර කිරීමයි. සබ්බාසව සූත්‍රයේ දස්සනා, සංවරා, පටිසේවනා, අධි වාසනා, පරිවජ්ජනා, සහ භාවනා යන කරුණු මෙයට උපයෝගී කර ගත හැකි අතර ඉන්ද්‍රියන්ගේ සංවරභාවය, ඉවසීම, ත්‍රිවිධ, අකුසලයන් දුරු කිරීම, මෛත්‍රී සංකල්ප පැතිරවීම, සිව් බඹ විහරණ වැඩීම සහ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය අනුගමනය කිරීමෙන් සිත සමනය කොට මෙවැනි තත්වය මඟ හරවා ගත හැකිය. පර්යේෂණ නිගමනය ලෙස ලිංගික මාත්සර්ය යනු තමා සතු වස්තුවක් අන් සතු වේ යැයි නිතර සිතට දැනෙන හැඟීම, පීඩනය යනාදිය වන අතර එය මනසට මෙන්ම කයට ද විඩාව ගෙන දෙන්නක් බවත්, තමන්ට හිමි කාම වස්තුව පමණක් වින්දනය කරන්නේ නම් බොහෝමයක් ලිංගික ගැටලු හට නොගන්නා බවත් බෞද්ධ සංකල්ප අනුව තවදුරටත් නිගමනය කළ හැකිය.

ප්‍රමුඛ පදඃ *බෞද්ධ ආකල්ප, මානසික අක්‍රමතා, මිනිස් චර්යාව, ලිංගික මාත්සර්ය, සබ්බාසව සූත්‍රය*

පවුල් උපදේශනය විෂයෙහි බෞද්ධ ඉගැන්වීම්: මූලාශ්‍රය අධ්‍යයනයක්

ඩබ්ලිව්. දැහැමි මිහාරා පෙරේරා
උපාධි අපේක්ෂක, පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය
dehemiperera99@gmail.com

පවුල යනු සමාජය තුළ වූ කුඩා ම මෙන් ම ගතික ඒකකය වේ. එය සංකීර්ණ මෙන් ම විශ්වීය සංකල්පයකි. නීත්‍යානුකූල බැඳීමක් සහිත ව එකට ජීවත්වන මානව පවුලක සමාජ ධර්මතා හා අගනාකම් මත ගොඩනගා ගත් ඒකඟතාවන් හා විවිධ සාරධර්ම පවතී. කාර්මීකරණය, නාගරීකරණය, නවීකරණය, ගෝලීයකරණය හා දේශපාලනීකරණය වැනි විවිධ හේතූන් නිසා පවුල් සංස්ථාවේ ඇති වූ කෘත්‍යාත්මක හා ව්‍යුහාත්මක වෙනස්වීම් හේතුවෙන් සාරධර්ම හා සදාචාරය පිරිහීමෙන් විවිධ ගැටලු නිර්මාණය වේ. ගැටලුවලින් තොර යහපත් පවුල් ජීවිතයක් ගතකිරීමට නම් පවුලේ සියලුදෙනා සදාචාරවත් විය යුතු අතර ඒ සඳහා පවුල් උපදේශනය මැනවින් ඉවහල් වේ. පවුල් උපදේශනය යනු පවුලක් තුළ සාමාජිකයකු වශයෙන් තම යුතුකම් හා වගකීම් නිසි අයුරින් ඉටු කරමින් තෘප්තිමත් ගෘහ ජීවිතයක් ගත කිරීමට සහය දෙනු ලබන ක්‍රියාවලියකි. පවුල් ගැටලු නිරාකරණය කරගැනීම සඳහා බටහිර උපදේශන ක්‍රියාවලියෙහි විවිධ උපාය උපක්‍රම හා මගපෙන්වීම් දක්වා තිබේ. එහෙත් බටහිර තරම් දික්කසාද පෙරදිග සංස්කෘතිය තුළ නොමැති තරම් ය. ඉන් පෙනී යන්නේ ඔවුන්ගේ උපදේශන කාර්යය එතරම් සාර්ථක නොවන බවයි. ඒ අනුව පවුලෙහි ඇතිවන ගැටලු නිරාකරණය කරගනිමින් සදාචාරාත්මක බව ඇතිකර ගැනීම උදෙසා බටහිර උපදේශනයන්ට වඩා බෞද්ධ උපදේශයන් කොතෙක් දුරට උපයුක්ත කර ගත හැකි වේ ද? යන පර්යේෂණ ගැටලුව මත පිහිටා මෙම පර්යේෂණය පුරාවට කරුණු ගවේෂණය කිරීම සිදුවිය. එහි දී එම ගැටලු නිරාකරණය කරගනිමින් සදාචාරාත්මක හා සමෘද්ධිමත් බව ඇතිකර ගැනීම උදෙසා උපයුක්ත බෞද්ධ උපදෙස් මොනවාදැයි මූලාශ්‍රය ඇසුරින් විමර්ශනය කිරීම මෙම පර්යේෂණයේ ප්‍රධාන අරමුණ විය. පර්යේෂණය සඳහා අවශ්‍ය තොරතුරු රැස් කිරීම ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය, ද්විතීයික මූලාශ්‍රය, ශාස්ත්‍රීය ලේඛන, කෝෂ ග්‍රන්ථ, සම්මුඛ සාකච්ඡා හා අන්තර්ජාල පහසුකම ද උපයෝගී කරගනිමින් සිදු කෙරිණි. එනිසාවෙන් පවුල් සංස්ථාවේ සදාචාරය හා සමෘද්ධිය උදෙසා බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කර තිබෙන උපදේශනයන් මොනවාද යන්න මෙම පර්යේෂණයෙන් ඉදිරිපත් කෙරේ. විශේෂයෙන් ම ප්‍රතීත්‍ය සමුත්පාදය, චතුරාර්ය සත්‍යය, පංචශීලය, ධම්මපදය, නකුල සූත්‍රය, සක්කනමස්සන සූත්‍රය, රථ සූත්‍රය, සිගාලෝවාද සූත්‍රය, ධනඤ්ජානි සූත්‍රය, චුල්ලමාලුංක්‍ය සූත්‍රය, වස්තු සූත්‍රය, උග්ගහ සූත්‍රය, මංගල සූත්‍රය, මෙත්ත සූත්‍රය, සප්ත භරියා සූත්‍රය, පඨමසංවාස සූත්‍රය, ලෝක විජය සූත්‍රය වැනි සූත්‍ර දේශනා ද, පන්සිය පනස් ජාතක කතා පොත, බෞද්ධ සාහිත්‍යය, බෞද්ධ උපදේශ කාව්‍ය ආදිය ද උපයෝගී කරගෙන පවුල් ජීවිතයේ විවිධ අවස්ථාවල දී එළැඹෙන ගැටලු සඳහා සාර්ථක විසඳුම් ළඟා

කර ගැනීමට බුදුරජාණන් වහන්සේ ලබා දී තිබෙන උපදෙස් මතුකර පෙන්වීම මෙම පර්යේෂණය මගින් සිදු වේ. තවද සන්තානගත කාම සිතිවිලි හේතුවෙන් පීඩාවට පත් තරුණ නන්ද හිමියන්ට ලබාදුන් උපදෙස් වර්තමානයේ පවුල් සංස්ථාව තුළ උද්ගත වන්නා වූ එකී ගැටලුකාරී තත්ත්වයන්ට උපදෙස් සපයන උපදේශකවරයෙකුට මනා ආදර්ශයක් සපයන්නකි. බෞද්ධ උපදේශනය ප්‍රකට කළ තවත් අවස්ථාවක් ලෙස කිසා ගෝතමිය පිළිබඳ කතා පුවත ද වඩාත් වැදගත් වේ. එනිසාවෙන් සදාචාරාත්මක පවුල් සංස්ථාවක් පවත්වාගෙන යාම පිණිස බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වා දී තිබෙන උපදෙස් වර්තමාන බටහිර උපදේශන කාර්යයන්වල දී ලබාදෙන උපදෙස්වලට වඩා ඵලදායි හා උපකාරී වන බව මෙම අධ්‍යයනය තුළින් අනාවරණය විය. මීට ශතවර්ෂ ගණනාවකට පෙර විසූ බෞද්ධ ජනතාවට බුදුදහමේ ආභාසයෙන් ඉතා විශිෂ්ට උපදේශන සේවාවක් හිමි වී ඇත්තේ උපදේශනය පිළිබඳ බටහිර ලෝකයා සිතන්නට වසර ගණනාවකට මත්තෙන් බව බුදුරජාණන් වහන්සේගේ එකී බෞද්ධ උපදේශන ක්‍රමවේද අධ්‍යයනයෙන් පැහැදිලි වේ. එනිසා ගැටලුවලින් තොර සාර්ථක පවුල් සංස්ථාවක් පවත්වාගෙන යාමට නම් බටහිර උපදේශනයන්ට සාපේක්ෂව බෞද්ධ ඉගැන්වීම් උපයෝගී කරගත හැකි බව තහවුරු කළ හැකිය. එය මෙම පර්යේෂයෙන් ඉදිරිපත් කෙරේ.

මුඛ්‍ය පදඃ *උපදේශනය, ගැටලු, පවුල් සංස්ථාව, බෞද්ධ ඉගැන්වීම්, සදාචාරය*

නිවැරදි ආහාර භාවිතය සෞඛ්‍ය සම්පන්න ජීවිතයකට මගපාදන අයුරු බුදු සමයාගත ඉගැන්වීම් ඇසුරෙන් විමසීමක්

ජී. ආර්. එම්. ඒ. ගම්ලත්
කථිකාචාර්ය, ආගම් හා සාරධර්ම අධ්‍යයනාංශය, ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය, මහරගම.
manojagamlath@gmail.com

"සබ්බෙ සත්තා ආහාරට්ඨිතිකා" යන බුදුවදනින් අවධාරණය කරන්නේ ද සියලු සත්ත්වයන් ආහාරයෙන් යැපෙන බවයි. ආහාරයෙන් යැපෙන පුද්ගලයාගේ නීරෝගීකම බුදුදහම ඉතා ඉහළින් අගය කර තිබේ. " ආරෝග්‍යා පරමා ලාභා සන්තුට්ඨී පරමං ධනං" යන වදනින් ද එය පැහැදිලිය. එනම් පුද්ගලයාට කායික රෝගවලින් නොපෙළී අවුරුද්දක් දෙකක් තුනක් ඇතැම් විට අවුරුදු සියයක් නීරෝගීව වාසය කළ හැකි ය. එහෙත් මානසික රෝගවලින් එක මොහොතක් හෝ පීඩා නොවිඳ සිටින අය අතරින් රහතන් වහන්සේලා හැර වෙන කෙනෙක් සොයා ගැනීම දුෂ්කර ය. ඒ අතරින් කායික මානසික නිරෝගීතාව ඇති කර ගැනීමට නම් ආහාර පිළිබඳව සැලකිලිමත් විය යුතු ය. එදිනෙදා ජීවිතයේ ආහාර පරිහරණයෙහි දී අයහපත් චර්යා රටා හේතුවෙන් නිරෝගීකම බිඳ වැටෙන බව සාහිත්‍ය විමර්ශනයෙන් අනාවරණය විය. ඒ හෙයින් එම ගැටලු නිරාකරණය කර ගැනීමට බුදුසමයෙන් විසඳුම් ලබාදී තිබේ ද? එසේ ලබාදී ඇති විසඳුම් මොනවාද යන්න අධ්‍යයනය කිරීම මෙම පර්යේෂණ පත්‍රිකාවෙන් අපේක්ෂා කෙරේ. නිවැරදි ආහාර භාවිතයට හුරුවීම මගින් කායික හා මානසික නිරෝගීකම ආරක්ෂා කර ගැනීමට කෙසේ ක්‍රියා කළ යුතු ද යන අරමුණින් සිදු කරන මෙම අධ්‍යයනයේ දී ත්‍රිපිටකාගත මූලාශ්‍රය හා ඒ හා ලිය වූ ද්විතීයික මූලාශ්‍රය ඇසුරින් මෙම පර්යේෂණය සිදු කරනු ලැබේ. ආහාර, නින්ද, බ්‍රහ්මචර්යා යනුවෙන් ආයුර්වේදයේ ත්‍රිවිධ උපස්තම්භයක් ඉගැන්වේ. ඒවා සත්ත්වයාගේ පැවැත්මට මූලාධාර වේ. සත්ත්වයාගේ අයුෂ, වර්ණය, සැපය, ශරීර ශක්තිය හා ප්‍රඥාව යන මේවා වර්ධනය වන්නේද ආහාරයෙන් ය. දිනක් සෝපාක සාමණේරයන් වහන්සේගෙන් බුදුන් වහන්සේ පළමු වන කරුණ කුමක්දැයි විමසූ අතර සියලු සත්ත්වයන්යන් ආහාරය පිහිට කොට ඇති බව පැවසිය. එමෙන් ම බෞද්ධ දර්ශනය තුළ තවත් ආහාර වර්ග හතරක් ද පෙන්වාදී ඇත. ඒවා නම් ඝන ද්‍රව ආහාර (කබලිංකාරාහාර), ස්පර්ශය (ඵස්සාහාර), සිතිවිලි (මනෝසංචේතනාහාර) අරමුණු පිළිබඳ අවධි බව (විඤ්ඤාණාහාර) වේ. ආහාරයේ ප්‍රමාණය ගැන ද නිරන්තර අවධානයක් බුදුසමය දක්වන බව පෙනේ. භෝජනයේ පමණ දැනීම (භෝජනෙ මත්තඤ්ඤුතා) ඉතා අගය කරන අතර භෝජනයේ පමණ නො දැනීම (භෝජනෙ අමත්තඤ්ඤුතා) යනුවෙන් සූත්‍ර දේශනාවන්හි සඳහන් වේ. අධික ලෙස ආහාර ගැනීම හා ප්‍රමාණවත් නොවන ලෙස ආහාර ගැනීම අගය නො කරන අතර පමණ දැන ආහාර ගැනීම අගය කරනු ලබයි. භෝජනයේ පමණ නො දැනීම යනු ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා නොකොට යෝනිසොමනසිකාරයෙන් තොරව ක්‍රීඩා පිණිස, මදය පිණිස, අලංකාරය පිණිස, සැරසීම පිණිස, සතුටු නොවී ප්‍රමාදය නොදැන ප්‍රත්‍යවේක්ෂා නො

කළ භෝජනයයි. නිසි ආහාර රටාවකට හුරු නොවීමෙන් කායික නිරෝගීකම බිඳ වැටෙන අතර ඉන් මානසික නිරෝගීකමට ද බලපෑම් ඇති කරන බව බුදු දහම අවධාරණයකරයි. තවද ආහාර පරිභෝජනයේ දී අනුගමනය කළ යුතු යහචර්යා පිළිබඳ ව සේඛියා ශික්ෂා පදයන්හී ද අන්තර්ගතය. ආහාර පිළිගැනීම හා වැළඳීම සම්බන්ධ සේඛියා ශික්ෂා පද අතර ආහාරයේ පමණ දැන පිළිගැනීම, ආහාර අනුභවයේ දී පිළිපැදිය යුතු පිළිවෙත් දැක්වෙන ශික්ෂාපද, ආහාර අනුභව කරන ස්ථානයේ හා ආහාර අනුභව කර අයගේ පිරිසුදු බව රැකෙන පරිදි කටයුතු කළ යුතු ආකාරය ආදී ශික්ෂා පද මෙන්ම ආහාර පිළිගැනීම සම්බන්ධ ව හික්මිය යුතු ශික්ෂා පද ද බුදුදහමින් අවධාරණය කර ඇත. ඒ අතර මනා සිහියෙන් යුතු ආහාර පිළිගැනීම, ආහාර පිළිගන්නා විට ඒවා පිළිගැනෙන පාත්‍රය තමන්ගේ ම පාත්‍රය යන හැඟීම ඇතිකර ගැනීම, බතට ප්‍රමාණවත් වන පරිදි සූප ව්‍යංජන ආදිය පිළිගැනීම, පාත්‍රයේ ගැට්ටේ යට පැත්තේ ප්‍රමාණයට පමණක් ආහාර පිළිගැනීම යන ශික්ෂා පද මගින් අවධාරණය කරනුයේ ආහාර පිළිගැනීම සම්බන්ධ පිළිවෙත් සමූහයකි. මෙවැනි පිළිවෙත් සමුදායක් මගින් නිවැරදි ආහාර භාවිතයෙන් සෞඛ්‍ය සම්පන්න ජීවිතයක් ගතකරන්නේ කෙසේද යන්න බුදුදහමින් මගපෙන්වා ඇති බව අනාවරණය විය.

ප්‍රමුඛ පද: *ආහාර භාවිතය, බුදුදහම, සත්ත්වයා, සෞඛ්‍ය*

ගැටුම් නිරාකරණය කිරීමෙහිලා බෞද්ධ ආකල්පය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්

පූජ්‍ය මැදවච්චියේ සංඝානන්ද හිමි
තාවකාලික කථිකාචාර්ය, බෞද්ධ හා පාලි අධ්‍යයන අංශය, ශ්‍රී ලංකා භික්ෂු විශ්වවිද්‍යාලය, අනුරාධපුර.
sanghananda@busl.ac.lk

නූතන ලෝකය වනාහි ගැටලු ගණනාවකට මුහුණ දී ඇති බව සියල්ලන් ම පාහේ දන්නා කරුණකි. ලෝකයා මුහුණ පා සිටින ගැටලු ප්‍රධාන අංශයන් දෙකක් යටතේ දැකිය හැකිය. එනම් මානසික ගැටලු හා සමාජ ගැටලු යනුවෙනි. යථෝක්ත ගැටලු නිරාකරණය කරගැනීම සඳහා බුදුසමය දක්වා ඇති ආකල්පය කෙබඳු ද යන්න පිළිබඳව මෙම පර්යේෂණයෙන් විමර්ශනාත්මකව අධ්‍යයනය කරනු ලැබේ. ගුණාත්මක භාවයකින් යුක්ත පර්යේෂණයක් සිදු කරනු පිණිස මේ සඳහා යොදා ගනුලබන පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය වන්නේ ග්‍රන්ථසන්ධාර පර්යේෂණ ක්‍රමවේදයයි. ඒ අනුව ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රයන් යටතේ තෝරාගත් සූත්‍ර කිහිපයකුත් හා විශුද්ධිමාර්ගයත්, ද්විතීක මූලාශ්‍රයනුත් භාවිත කරමින් දත්ත රැස් කර එම දත්තයන් විශ්ලේෂණය කිරීම සිදු කරනු ලැබේ. මෙම පර්යේෂණයේ ප්‍රධාන අරමුණ වන්නේ ගැටලු විසඳීම සඳහා බුදුදහමේ ලබා දී ඇති උපදෙස් ලෝකයාට විවර කර දීමයි. ගැටුම හෝ ගැටුම්කාරී තත්ත්වයක් ඇතිවිට බලපාන හේතු හැඳින්වීම සඳහා පෙළෙහි යෙදී ඇති පර්යාය පදයන් පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබාගැනීම අත්‍යවශ්‍ය කාරණයකි. ඒ අනුව සංඝට්ටන (නැවත නැවත ගැටීම හෝ එකිනෙක ගැටීම), යුජ්ඣන (යුද්ධ කිරීම), විරුජ්ඣන (විවාද කිරීම), විප්පටිපජ්ජන (වැරදි පිළිගැනීම නැතහොත් අයථා භාවිතය), කලහෝ (කලහ කිරීම), විප්පටිපත්ති (වෙනස් පිළිවෙත), අත්තුක්කංසන (අනුන් හෙළා දැකීම) යන පද බුදුසමය මේ සඳහා භාවිත කර ඇත. බුදුදහමේ බොහෝ ඉගැන්වීම් මානසික පදනමකින් ඉදිරිපත් වන බව ප්‍රසිද්ධ කරුණකි. ගැටුම නැතහොත් ගැටුම්කාරී තත්ත්වයන් ඇතිවීම සඳහා මූල සාධකය මනෝ මූලිකව හටගන්නා බව බුදුසමය දැඩිව අවධාරණය කර සිටියි. පුද්ගල සිත උපතින්ම ප්‍රභාෂ්වර බවත්, එය බාහිර වශයෙන් පැමිණෙන ක්ලේශ ධර්මවලින් අපිරිසිදු තත්ත්වයට පත්වන බව බුදුදහමේ ස්ථාවරයයි. මෙලෙස පැමිණෙන ක්ලේශ ධර්මයන් පදනම් කරගෙන පුද්ගලයා නිරන්තර සංඝට්ටනයකට පාත්‍ර වේ. බෞද්ධ දර්ශානුගත මෙම ක්ලේශ ධර්ම අංශ පහක් යටතේ විශ්ලේෂණය කර ඇත. පුද්ගලයා මානසිකව මෙන් ම ආධ්‍යාත්මිකව වියවුලට පත්කරන ප්‍රධාන ප්‍රේරණ හතරක් බෞද්ධ සූත්‍රානුසාරයෙන් හඳුනාගත හැක. විශුද්ධිමාර්ගයේ දක්වා ඇති චරිත විග්‍රහය තුළින් ද ඒ ඒ පුද්ගලයාගේ සිතුවිලි හා චර්යාවන්ට අනුරූපව මානසික ගැටලු ඇතිවන ආකාරය දක්වා තිබේ. එම චරිතයන් වනුයේ, රාග චරිත, ද්වේශ චරිත, මෝහ චරිත, සද්ධා චරිත, බුද්ධි චරිත හා විතක්ක චරිතයායි. මජ්ඣිම නිකායේ වත්ථූපම සූත්‍රයට අනුව පුද්ගල මනෝභාවයන් වික්ෂිප්ත කරන, මනසේ සාමය නැති කරන කරුණු 16ක්

දක්වා ඇත. දීඝ නිකායේ චක්කවත්තිසීහනාද සූත්‍රයේ දැක්වෙන්නේ රටේ පාලකයා දස සක්විතිවත් අනුගමනය නො කිරීම නිසා සමාජ ගැටලු නිර්මාණය වන බවයි. අංගුත්තර නිකායේ අධම්මිකරාජ සූත්‍රයේ දැක්වෙන්නේ රටේ පාලකයා අධාර්මික වූ විට රටවැසියා මුහුණ පාන දුශ්කරතාවය පිළිබඳවයි. එනයින් බලන කල මේ සෑම ගැටලුවක්ම ඇති වන්නේ මනෝ මූලිකව බව පැහැදිළි වේ. මානසික ගැටලුවක් වර්ධනය වී එය සමාජ ගැටලුවක් බවට පරිවර්තනය වන්නේය. ධර්මය හා සමාන ඖෂධයක් නොමැති බව බුද්ධ දේශනාවයි. මෙම සෑම ගැටලුවකටම පිළිතුරු බුදුන් වහන්සේ දේශනා කර ඇත. ප්‍රථමාසම්බෝධි භික්ෂූන්ට ගාථා තුනකින් අවවාද දුන් බුදුන් වහන්සේ දේශනා කර සිටියේ තම සිත දමනය කරගන්නා ලෙසය. විවාදයේ ඇති බරපතළකම මජ්ඣිම නිකායේ සන්දක සූත්‍රයේ පෙන්වා දී ඇත. චිත්තවේගයන් ඛණ්ඩනය කිරීම සඳහා උපදෙස් පහක් මජ්ඣිම නිකායේ විතක්ඛසණ්ඨාන සූත්‍රයේ සඳහන් වී ඇත. ආශ්‍රව ඛණ්ඩනය කළ හැකි අවස්ථා 7ක් සබ්බාසව සූත්‍රයේ පෙන්වා දී ඇත. බුදුසමය ගැටලු විසඳීමේදී එලය මගින් ලබාගන්නා තාවකාලික විසඳුම් පසෙකලා මූලය සොයා පිළියම් කිරීමට මඟ පෙන්වයි. ගැටුම් හා ඒවායේ හේතු නිරාකරණය කිරීම පවතින්නේ අන් කිසිම තැනක නොව බඹයක් පමණ වූ මේ ශරීරයේ ම බව බුදුසමය පෙන්වා දෙයි. ගැටුම් හා ගැටුම් නිරාකරණය සම්බන්ධයෙන් දක්නට ලැබෙන වෙනත් එළඹුම් අතර බුදුසමයෙන් ඉදිරිපත් කරන නිර්දේශයන්හි සුවිශේෂත්වය එයයි.

ප්‍රමුඛ පදඃ *ගැටුම්, ගැටුම් නිරාකරණය, චිත්තවේග, බුදුසමය, මනස*

ආතතිය දුරු කරගැනීම සඳහා සුරතල් සත්ත්ව ප්‍රතිකාරයේ සහ භාවනාවේ සඵලතාවය පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්

එම්. එම්. කේ. රණසිංහ[1], ඔක්කම්පිටියේ පේමානන්ද හිමි[2]
මනෝවිද්‍යා දෙපාර්තුමේන්තුව, පේරාදෙණිය විශ්වවිද්‍යාලය[1]
ව්‍යවහාරික බෞද්ධ අධ්‍යයන දෙපාර්තුමේන්තුව, භික්ෂු විශ්වවිද්‍යාලය[2]
a17485@arts.pdn.ac.lk

සෑම වයස් පසුබිමක පුද්ගලයන්ට බලපාන මානසික ආතතිය නූතන සමාජය තුළ වඩාත් ප්‍රචලිත වන කරුණක් බවට පත්ව ඇත. මෙම ගැටළුව විසඳීම සඳහා විවිධ ආතති සහන ක්‍රම ගවේෂණය කර ඇති අතර සුරතල් සත්ත්ව චිකිත්සාව සහ භාවනාව මැදිහත්වීම් ලෙස මතුවෙමින් තිබේ. මෙම අධ්‍යයනයේ අරමුණ වන්නේ ආතතිය සමනය කිරීම සහ සමස්ත යහපැවැත්ම වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා සුරතල් සත්ත්ව චිකිත්සාව සහ භාවනාවේ සංසන්දනාත්මක ඵලදායීතාවය විමර්ශනය කිරීමයි. මෙම මැදිහත්වීම් දෙකෙහි බලපෑම පිළිබඳ පුළුල් අවබෝධයක් ලබාදීම සඳහා ප්‍රමාණාත්මක සහ ගුණාත්මක දත්ත ඒකාබද්ධ කරමින් පර්යේෂණය සඳහා මිශ්‍ර ක්‍රම ප්‍රවේශයක් භාවිත කළේය. පේරාදෙණිය විශ්වවිද්‍යාලයේ වයස අවුරුදු 20-30 ත් අතර වයස් කාණ්ඩයට අයත් විවිධ සංස්කෘතික පසුබිම්වල සහභාගිවන්නන් 10ක් නියැදිය (n=10) ලෙස යොදාගන්නා ලදී. පර්යේෂණය මාස 3ක කාලයක් පැවැත් වූ අතර, සහභාගිවන්නන් 10න් 5ක් සුරතල් සත්ත්ව චිකිත්සක කණ්ඩායම ලෙසත් 5ක් භාවනා කණ්ඩායම ලෙසත් අහඹු ලෙස පවරන ලදී. සුරතල් චිකිත්සක කණ්ඩායම සහතික කළ චිකිත්සක සතුන් සමඟ දිනපතා කාලය ගතකරන අතර භාවනා කණ්ඩායම ඔවුන්ගේ පුද්ගලික අවශ්‍යතාවලට ගැලපෙන ව්‍යුහගත භාවනා වැඩසටහනක් අනුගමනය කරන ලදී. ප්‍රමාණාත්මක දත්ත අධ්‍යයනයට පෙර හා පසු ලෙස සහභාගීත්ව නියැදියෙන් සංජානනීය ආතති පරිමාණය (PSS-10) හරහා දත්ත රැස් කරනු ලැබීය. එම දත්ත SPSS හරහා විශ්ලේෂණය කළ අතර එහි දී 30%ක් පුරුෂයින් ද 70%ක් කාන්තාවන් ද මෙම අධ්‍යයනයට සහභාගී වූ බව දත්ත විශ්ලේෂණය හරහා පෙනී යයි. එමෙන්ම T test මගින් සුරතල් සත්ත්ව චිකිත්සාවේ හා භාවනාවේ වෙනස [t=99.10(PT),t=45.92(ME)] ලබාගන්නා ලදී. ගැඹුරු සම්මුඛ සාකච්ඡා මගින් ගුණාත්මක දත්ත රැස්කරනු ලැබූ අතර, සුරතල් සත්ත්ව චිකිත්සනයට හා භාවනාවට පෙර හා පසු ආතතිය පිළිබඳ ආත්මීය අත්දැකීම් සහ උපක්‍රමවලට මුහුණදීම පිළිබඳ අවබෝධයක් ඒ හරහා ලබා ගන්නා ලදී. මූලික සොයාගැනීම් වලින් පෙනී යන්නේ සුරතල් සත්ත්ව චිකිත්සාව සහ භාවනාව යන දෙකටම මානසික ආතතිය අඩු කිරීමට සහ සමස්ත යහපැවැත්ම වැඩිදියුණු කිරීමට හැකියාව ඇති බවයි. කෙසේ වෙතත්, භාවනාවට වඩා සුරතල් සත්ත්ව චිකිත්සාවේ ඵලදායීතාවය ඉහළ මට්ටමක පවතින බව අධ්‍යයනයෙන් පෙනී ගියේය. ගුණාත්මක දත්ත අධ්‍යයනයේ දී පෙනී ගියේ භාවනාව කෙරෙහි නිසියාකාර අවධානයක් හා අවබෝධයක් නොමැති කම මත එය නිවැරදිව සිදු වී නොමැති බවයි. නමුත් සත්ත්ව

චිකිත්සනය ඕනෑම ආගමකට සංස්කෘතියකට ගැළපෙන බැවින් හා පහසු බැවින් එය සාර්ථක වී ඇති බවය. මෙහි සීමා කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීමේ දී නියැදි ප්‍රමාණය අවම වීම, අධ්‍යයනයේ කාලසීමාව කෙටිකාලීන වීම එනම්, දිගු කාලීන බලපෑම් වල සඵලතාවයට අවදානය යොමු නොකිරීම, වයස් සීමාවක් සහිතව නියැදිය යොදාගැනීම වශයෙන් සීමා පෙන්වාදිය හැකිය. අවසාන වශයෙන් මෙම පර්යේෂණය සුරතල් සත්ත්ව චිකිත්සාවේ සහ භාවනාවේ කාර්යක්ෂමතාව පරීක්ෂා කිරීමෙන් ආතති සහන මැදිහත්වීම් පිළිබඳ අපගේ අවබෝධය දියුණු කිරීමට උත්සාහ කළේය. ප්‍රමාණාත්මක සහ ගුණාත්මක දත්ත පිළිබඳ සවිස්තරාත්මක විමර්ශනයක් හරහා, පුද්ගලයන්ට, සෞඛ්‍ය සේවා වෘත්තිකයන්ට සහ ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින්ට මෙම මැදිහත්වීම් ඔවුන්ගේ ආතති කළමනාකරණ උපාය මාර්ගවලට ඇතුළත් කිරීම පිළිබඳව දැනුවත් තීරණ ගැනීමට උපකාර කළ හැකි වටිනා අවබෝධයක් ලබාදීම මෙහි අරමුණයි. මෙම පර්යේෂණය වැඩි වැඩියෙන් ආතතියෙන් පෙළෙන ලෝකයක පුද්ගලයන්ගේ සමස්ත යහපැවැත්ම සහ ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව වැඩි දියුණු කිරීමට උත්සාහ කරයි. එමෙන්ම මෙම සුරතල් සත්ත්ව චිකිත්සාව හා භාවනාව වයස් කාණ්ඩ, ආගම් අනුව වෙනස්වේද යන්න අනාගත පර්යේෂණ හරහා අවධානයට ලක් කළ හැකිය.

ප්‍රමුඛ පද: *ආතති කළමනාකරණය, භාවනාව, මානසික ආතතිය, යහපැවැත්ම, සුරතල් සත්ත්ව චිකිත්සාව*

BUDDHIST EDUCATION

BUDDHIST PRACTISE: AN EPISTEMOLOGICAL PERSPECTIVE ON EDUCATION

Dr. Thuktan Negi
Assistant Professor, Department of History & In-Charge, Centre for Tibetan Studies, Central University of Himachal Pradesh, Dharamshala
thuktannegi206@gmail.com

Buddhist education, with its origins dating back to the 6th century BC, was initially imparted by Lord Buddha. Wherein individuals from all castes, including those encompassed by the prevalent caste system in ancient India, were included. The primary objective of the Buddhist education system is to foster comprehensive and integrated growth in a child's character, encompassing academic, moral, physical, and mental development. To respond to changing environments, higher education needs to develop more contextual change. The Buddhist Education System incorporates a unique emphasis on mutual respect and devotion between a teacher and a student. In contrast to formal education, which focuses on the relationship between a teacher and their students for a specific grade or period, the Buddhist education system emphasises maintaining a continuous relationship between students and teachers. A new educational philosophy is also needed to fulfil universities' social roles in the modern world and make students aware of education adequately. This paper introduces a rather different approach to the well-known 'Buddhism practice as the way learning in the modern era' educational strategy, based on the Buddhist teaching implemented by universities in India. Through this approach, learning theoretical knowledge and acquiring practical skills are considered to be natural parts of education and intrinsically motivated processes of personal growth. Many monastic schools and monastics incorporated the inductive method of logic, or *Hetu Vidyā,* to train the intellectual skills of pupils. The universities are committed to this philosophy by creating an integrated educational space to enable horizontal intercommunication between students, teachers, researchers, practitioners, and the community, and by enriching the personality development process at the university level with Buddhist teaching as practices and sensory learning and development. This paper explained the different perspectives of Buddhist teaching in the day-to-day lives of human beings and the role of universities in

exploring and making people aware of Buddhism in practice. In an attempt to prompt motivation for self-development, the education focuses on sensory learning and development. The different Buddhist schools of thought school sets up meaningful programmes and facilities so that students and staff can appreciate meaningful and uninterrupted form of knowledge. The purpose of the Buddhist educational system is to enlighten students and assist them in acquiring wisdom. This educational system fosters the physical, mental, moral, and intellectual development of the whole individual.

Keywords: *Buddhist Education, Buddhist Practice, Buddhist Schools, Hetu Vidyā, Monastic Nature*

AN EXPERIMENTAL STUDY OF THE SIGNIFICANCE OF DHAMMA SCHOOL EDUCATION IN SRI LANKA

Ven. Kalubovitiyana Soratha[1], Ven. Pahala Eraula Kolitha[2], Ven. Muwapetigewela Hemaloka[3]

Department of Social Sciences and Comparative Studies, Bhiksu University of Sri Lanka, Anuradhapura[1,2,3]

sorathakalubovitiyana@gmail.com[1]

The main purpose of the education is to create a good person for the society. Apart from the formal school education systems operating in Sri Lanka, Dhamma school education can be described as a sector engaged in a valuable social mission. In Sri Lanka, Catholics, Hindus, and Muslims also run religious schools to teach their religions, and Dhamma schools are held for Buddhist children every Sunday morning. The problem of this research is to identify the problems of the process of Dhamma School in Sri Lanka. The monastic educational institutions were established, after the Buddhism was introduced to Sri Lanka. Gradually, the system of Dhamma school education was introduced by Henry Steele Olcott in 1881 with the support of well-known Sri Lankan dignitaries. Those Dhamma schools are operated till today and nowadays the whole society is demanding the need of the Dhamma school education. Accordingly, the main purpose of this research is to examine the significance of Dhamma school education. It is expected from Dhamma education to produce a group of children who associate with the temple and perform rituals for the triple gems perform Buddhist rituals, respect the elders, and work without being shaken by Eight worldly conditions. Dhamma schools education was started by Steele Olcott with the purpose of enhancing Buddhist education, training children under the Buddhist customs and rituals once a week and the dissemination of Buddhism throughout the country. Thousands of Dhamma schools have been established all over the island with the determination of producing a group of children with Dhamma knowledge who are good for the society. But nowadays, unfortunately, we can see an increase in social misconduct in the society. The possibility of children falling into such a situation should be prevented through Dhamma school

education. This study was conducted with 05 selected Dhamma schools in Anuradhapura district under the convenience sampling method through the field study research method. Even during the Within a limited period when the child stays in Dhamma School, the child is not only taught knowledge limited to books but also about social virtues and values. According to this research, we were able to find the few problems regarding Dhamma school education. They are, lack attention of the government, insufficient of training teachers, weakness of the leaderships, poor attitude of the parents, exam centered teaching process and only the knowledge-based learning.

Keywords: *misconduct, quality, religious education, social well-being, values*

FACTORS CONTRIBUTING TO DROPOUT RATES IN DHAMMA SCHOOLS: WITH SPECIAL REFERENCE TO WELIVITIYA DIVITURA DIVISIONAL SECRETARIAT DIVISION

P. D. Wijesekara[1] and N. L. K. Sandunika[2]

International Center for Multidisciplinary Studies, University of Sri Jayewardenepura.[1]

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Sri Jayewardenepura.[2]

pdwijesekara@sjp.ac.lk

Sunday Dhamma schools hold a prominent role in the religious education of Buddhist children in Sri Lanka. While developing the spiritual growth and mindfulness of the future generation of the country, Dhamma schools aim to disseminate Buddhist knowledge, practices and ethical values to the community at the village level. This freely offered religious education serves as a platform for promoting the important religious and cultural values of Buddhism in Sri Lanka. The government has taken initiatives to promote the Dhamma school education through government policy implications. Hence, it is crucial to comprehend the factors affecting the dropout rates in Dhamma schools and this understanding is necessary to implement appropriate actions and to ensure the continuity of Dhamma school education in Sri Lanka. Since the reasons behind the dropout rates of Sunday Dhamma Schools before sitting for the final examination have not been thoroughly studied, this study was carried out to address the above gap and to gain a comprehensive idea to understand the factors affecting the dropout rates. Accordingly, the main objective of this study is to identify the reasons behind dropping out of Sunday Dhamma school before sitting for the final examination. Therefore, 100 students aged between 15-18, and dropped out of their Dhamma school education between 2022-2023 were selected randomly as the sample for the study. The sample population was selected from Welivitiya Divitura Divisional Secretariat Division of Galle district using the convenience sampling method. Most of the dropout participants mentioned having a tight daily schedule on weekends as the primary reason for leaving the Dhamma School (52%). Mostly they were engaged in extra learning on Sundays. 12% of them left the Dhamma school due to family obligations. 5% of them haven't had a

mode of transportation to drop them at Dhamma school. Among the total sample, 23% mentioned that their parents were not satisfied with the safety of the Dhamma school environment. Lack of proper infrastructure (32%), teaching materials (49%), and qualified teachers (74%) lead the students to increase dropout rates. Considering the dropout rates there is no significant difference between the gender of the respondents. 60% of the respondents left the Dhamma school as their peers left the Dhamma school and 32% mentioned the behaviors of peers caused them to. 45% mentioned that the bad experiences they faced at the Dhamma school caused them to stop attending the Dhamma school. Most of the respondents attended up to grade 9 (63%). 26% mentioned that sitting the final examination is not mandatory in the education system in Sri Lanka. Allocation of adequate allowance for teachers, giving proper training to teachers, ensuring that Dhamma schools have safe and supportive environments and providing financial assistance, scholarships, and free meals to students from low-income families are suggested to encourage the students to Sunday schools.

Keywords: *Buddhist education, Buddhist teaching, Dhamma school, Dropout rates, Final examination*

ශ්‍රී ලංකාවේ පැරණි බෞද්ධ අධ්‍යාපන රටාව සහ වර්තමාන බටහිර අධ්‍යාපන රටාව පිළිබඳ තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක්

එච්.එම්.නදීකා දිල්හානි හේරත්
සාමාජීය විද්‍යා හා මානව ශාස්ත්‍ර පීඨය, ලංකා රජරට විශ්ව විද්‍යාලය, මිහින්තලය.
nadeekadilhani38@gmail.com

සාමාජීයීය ක්‍රියාවලියක් වු අධ්‍යාපනය මිනිසාගේ සමාරම්භය තරම් ම ඈතට විහිදී යයි. ශ්‍රී ලංකාවේ පැරණි බෞද්ධ අධ්‍යාපන රටාව වු කලී සම්පුර්ණයෙන් ම ආධ්‍යාත්මිකත්වය මුලික කරගෙන පැවති අතර එම අධ්‍යාපනය මුළුමනින් ම බුදු සමය මුල් කොටගෙන ගොඩනැගුණකි. එහි දී අධ්‍යාත්මික සංවර්ධනය මුලික වු අතර භෞතික විෂය ක්ෂේත්‍රය පිළිබඳව ද අවධානය යොමු කර ඇත. වර්තමානයේ ශ්‍රී ලංකාව තුළ උද්ගත වී ඇති තත්ත්වය හමුවේ ක්‍රියාත්මක වන සමස්ත අධ්‍යාපන ක්‍රියාවලිය ම වෙනස් ස්වරූපයක් උසුලයි. වර්තමාන සමාජයේ අධ්‍යාපනය පිළිබඳ ඉතා උනන්දුවක් සෑම කෙනෙකු තුළ ම පවතින අතර ඒ හරහා ම මෙය තරගකාරී රටාවකට අවතීර්ණ වී ඇත. මෙම පර්යේෂණ අධ්‍යයනය තුළින් මුලික වශයෙන් අපේක්ෂා කරනුයේ වර්තමාන තරගකාරී අධ්‍යාපන රටාව සහ ලක්දිව පැවති බෞද්ධ අධ්‍යාපන රටාව පිළිබඳ තුලනාත්මක විමර්ශනයක් සිදු කිරීම ය. පැරණි බෞද්ධ ඉගෙනුම්, ඉගැන්වීම් අධ්‍යාපන මගපෙන්වීම, වර්තමාන අධ්‍යාපන ක්‍රමයට යොදාගත හැකි ආකාරය කෙසේ ද? යන්න හඳුනා ගැනීම මෙම අධ්‍යයනයේ ගැටලුව වු අතර වර්තමාන බටහිර අධ්‍යාපන රටාවේ පවතින තරගකාරී ස්වභාවය හඳුනාගනිමින්, අධ්‍යාපනයෙන් අපේක්ෂිත යහපත් සමාජයක් ගොඩ නැගී තිබේ දැයි විමසීම අධ්‍යයනය සිදු කිරීමේ මුලික අරමුණ විය. මෙම පර්යේෂණය තුළ දත්ත රැස් කිරීමේ දී ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය භාවිත කළ අතර ප්‍රාථමික මූලාශ්‍ර හා ද්විතීයික මූලාශ්‍ර අධ්‍යයනය කරමින් දත්ත රැස්කර ගන්නා ලදී. මෙලෙස එක්රැස් කරගත් දත්ත විශ්ලේෂණය කිරීමේදී සංසන්දනාත්මක විශ්ලේෂණ ක්‍රමවේදය ඔස්සේ අධ්‍යයනය සිදු කරන ලදී. වර්තමාන බටහිර අධ්‍යාපන රටාව බෙහෙවින් ම තරගකාරී, භෞතික විෂය ක්ෂේත්‍රය පමණක් ප්‍රගුණ කරන ස්වභාභාවයකට පත්ව ඇත. බටහිර අධ්‍යාපනික සංකල්පය තුළ උපයෝගීතා අධ්‍යාපනික සංකල්ප වලට වඩාත් නැඹුරු වුවද පෙරදිග අධ්‍යාපනය තුළ දැකිය හැකි ලක්ෂණ වන්නේ ආධ්‍යාත්මික සංවර්ධනය වඩාත් අවධාරණය වීමයි. ඊට ප්‍රතිපක්ෂව වර්ධනය වන වර්තමාන බටහිර තරගකාරී අධ්‍යාපනයේ විශේෂ ලක්ෂණ ප්‍රධාන වශයෙන් හඳුනාගත හැකිය. ඒ අතර දරුවන්ට අධ්‍යාපනය ලබා දීමේ දී සදාචාරාත්මක බව අමතක කොට තරගකාරී මානසිකත්වයක් ගොඩනැගීම, තරගකාරී ජනප්‍රිය පාසල් වල අධ්‍යාපනය හොඳින් සිදුවන බව ඒත්තු ගැන්වීම, දරුවාගේ අවේදන, මනෝචාලක ක්ෂේත්‍රය අමතක කොට ප්‍රජානන ක්ෂේත්‍රයට පමණක් අවධාරණය ලබා දීම, සමස්ත අධ්‍යාපනික රටාව තුළ අධ්‍යාත්මික සංවර්ධනය ප්‍රායෝගික තලයට ගෙන ඒමට දක්වන අසමාර්ථතාවය ඒ

අතර ප්‍රධාන වේ. නමුත් ඊට හාත්පසින් ම වෙනස් ලක්දිව පැවති බෞද්ධ අධ්‍යාපන රටාව තුළ සදාචාරාත්මක හැසිරීම ඉතාමත් ඉහළින් අගය කෙරෙණි. දැනුමට වඩා ප්‍රායෝගිකත්වය පැසසුමට ලක් කරන ලදී. ගුණධර්ම අධ්‍යාපනයේ ම කොටසක් ලෙසත් එය සියළුම විෂයන්ගෙන් අවධාරණය කළ යුතුව ඇත. බෞද්ධ අධ්‍යාපනයෙන් අවධාරණය වන්නේ මනා ගුණධර්ම වලින් පෝෂිත සබුද්ධික පුද්ගලයකු සමාජගත කිරීම ය. නමුත් එයට සාපේක්ෂව බටහිර අධ්‍යාපනය තුළින් අපේක්ෂා කරන්නේ විද්‍යාව පදනම් කරගත් පුද්ගලයෙකු සමාජගත කිරීම ය. මේ අනුව පෙර අපර දෙදිග අධ්‍යාපනය තුළින් සමාජයට යහපත් පුරවැසියකු බිහි කිරීම අපේක්ෂාව විය යුතුය. එවිට අධ්‍යාපනයෙන් අපේක්ෂිත ඉලක්ක ඉටුකර ගැනීමට ඉඩප්‍රස්ථාව හිමිවන බව නිගමනය කළ හැකිය.

ප්‍රමුඛ පදඃ ආධ්‍යාත්මිකත්වය, අධ්‍යාපනය, තුලනාත්මක, සදාචාරාත්මක, ගුණධර්ම

නූතන පිරිවෙන් අධ්‍යාපනයේ දී ඉගෙනුම්-ඉගැන්වීම් ක්‍රියාවලියට බෞද්ධ ක්‍රමවේදවල භාවිතය පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්

කේ. එම්. මදනායක
දර්ශනය හා මනෝවිද්‍යා අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය
maheshimadanayake@gmail.com

බෞද්ධ භික්ෂූන්ගේ කේන්ද්‍රීය නිවහන වන්නේ පන්සලයි. මෙරට බුදුදහම ස්ථාපිත වූ කාලයේ සිටම ආගමික ස්ථානය වන පන්සල මුල් කරගනිමින් මෙරට ජනයාගේ මූලික අධ්‍යාපන කටයුතු සිදුවිය. මෙම මූලික අධ්‍යාපන ක්‍රමවේදයේ උසස් අධ්‍යාපන ආයතනය ලෙස සලකනු ලබන්නේ පිරිවෙනය. මහින්දාගමනයෙන් පසු සකස් වූ විධිමත් අධ්‍යාපන ක්‍රමවේදය තුළ එකල සිට මේ දක්වා ලංකාව තුළපිරිවෙන් ගණනාවක් ස්ථාපිත වී ඇත. පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය මත පැවිදි මෙන්ම ගිහි ශිෂ්‍යයන් මූලික අධ්‍යාපන කටයුතු සිදු කරන ආකාරයක් දැකගත හැකිය. 2022 වර්ෂයේ මහබැංකු වාර්තාව පෙන්වා දෙන ආකාරයට ලංකාවේ පිරිවෙන් 823ක් ද එහි අධ්‍යාපනය ලබන්නන් 70500ක් ද එහි උගන්වනු ලබන ආචාර්යවරුන් සංඛ්‍යාව 7347ක් ද වේ. මෙම පර්යේෂණයේ ප්‍රධාන අරමුණ බවට පත් වූයේ නූතන පිරිවෙන් අධ්‍යාපනයේ දී ඉගෙනුම් ඉගැන්වීම් සඳහා බෞද්ධ ක්‍රමවේද ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය හඳුනා ගැනීමයි. දත්ත රැස් කිරීමේ දී අධ්‍යයන ප්‍රදේශය වශයෙන් පෑලියගොඩ විද්‍යාලංකාර පිරිවෙන තෝරා ගැනිණි. මෙම පිරිවෙනේ පරිවේණාධිපති, ආචාර්යවරුන් මෙන්ම ශිෂ්‍යයන් ආශ්‍රයෙන් තොරතුරු රැස් කෙරිණි. ලිඛිත ප්‍රශ්නාවලි ක්‍රමය යටතේ දත්ත දායකයන්ගෙන් පර්යේෂණය සඳහා දත්ත ලබාගත් අතර පරිවේණාධිපති සහ ගුරුවරුගෙන් සම්මුඛ සාකච්ඡා ක්‍රමය මගින් අවශ්‍ය දත්ත ලබා ගන්නා ලදී. විශ්ලේෂණය කරන ලද දත්ත අනුව පහත නිගමනවලට එළඹීමට හැකි විය. ඉගෙනුම් - ඉගැන්වීම් ක්‍රමවේදය සඳහා බෞද්ධ ක්‍රමවේදයන්හි පැවතෙන ශිෂ්‍ය කේන්ද්‍රීය අධ්‍යාපනය වෙනුවට ගුරු කේන්ද්‍රීය අධ්‍යාපන ක්‍රමවේදය පැවතීම, අධ්‍යාපන ක්‍රම ප්‍රායෝගික භාවිතය නොමැතිවීම, ශිෂ්‍යයන්ගේ දැනුම් මට්ටම අනුව විෂය කරුණු සම්පාදනය නොවීම, ශිෂ්‍ය අධ්‍යයන ගැටලු නිරාකරණය සඳහා මාර්ගෝපදේශ ලබා නොදීම, විවිධ වයස් සීමාවන්වල ශිෂ්‍යයන් එකම පන්ති කාමරයක් තුළ අධ්‍යාපනය ලැබීම, විභාග ක්‍රම ප්‍රායෝගික නොවීම, ආදී නිගමනවලට එළඹිය හැකිය. මේ ගැටලු සඳහා යෝජනා වශයෙන් පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය සඳහා රජය විසින් වැඩි අවධානයක් යොමු කිරීම, සම වයස් සිසුන් සඳහා සුදුසු අධ්‍යාපන ක්‍රමවේදයන් ක්‍රියාත්මක කිරීම, ශිෂ්‍ය ගැටලු නිරාකරණය සඳහා බුදුන් වහන්සේ විසින් ක්‍රියාත්මක කරන ලද ප්‍රායෝගික ඉගැන්වීම් ක්‍රම භාවිතය, නිකායන් අනුව භේද නොවීම, සම වයස් මට්ටම අනුව පන්ති කළමනාකරණය, ශිෂ්‍ය කේන්ද්‍රීය අධ්‍යාපනය ක්‍රියාත්මක කිරීම ආදිය දැක්විය හැකිය.

ප්‍රමුඛ පද: *අධ්‍යාපනය, ඉගෙනුම් ඉගැන්වීම් ක්‍රියාවලිය, පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය, ප්‍රායෝගික ඉගෙනුම් ක්‍රියාවලිය, ශිෂ්‍ය කේන්ද්‍රීය අධ්‍යාපනය*

බෞද්ධ හා බටහිර අධ්‍යාපනික ක්‍රමවේද පිළිබඳ සංසන්දනාත්මක අධ්‍යයනයක්

නිරෝමි ගුණරත්න
දර්ශනය හා මනෝවිද්‍යා අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය
niromigunarathne@sjp.ac.lk

අධ්‍යාපනය මානව සංවර්ධනයේ මූලිකාංගයක් ලෙස පුද්ගලය මනස සහ හදවත නිවැරදිව හැඩගස්වයි. ලොව පුරා අධ්‍යාපනය සංස්කෘතික හා දාර්ශනික සම්ප්‍රදායයන් විසින් මෙහෙයවනු ලැබීම හේතුවෙන් එය විවිධ ස්වරූපවලින් ප්‍රකාශ වේ. බෞද්ධ අධ්‍යාපනික සම්ප්‍රදායේ මූලාරම්භය සහස්‍ර දෙකකට වඩා ඈතට දිවෙන අතර, ගැඹුරු සහ චිරස්ථායි අධ්‍යාපනික දර්ශනයක් ඒ තුළ සංවර්ධනය වී ඇත. එය මූලික වශයෙන් පුද්ගලයන්ගේ සාකල්‍ය සංවර්ධනය කෙරෙහි යොමු වී ඇති අතර එහිදී කේන්ද්‍රීය වන්නේ ප්‍රඥාව, මෛත්‍රිය සහ සදාචාරාත්මක හැසිරීම වර්ධනය කිරීමයි. ඊට ප්‍රතිවිරුද්ධව, පුරාතන ග්‍රීසියේ මුල් බැසගත් බටහිර අධ්‍යාපනය විවිධ දාර්ශනික හා ඓතිහාසික යුග හරහා පරිණාමය වෙමින් ඉගැන්වීමට සහ ඉගෙනීමට අදාළ වෙනස් ප්‍රවේශයන් සංවර්ධනයකර ඇත. ඒ අනුව මෙම අධ්‍යයනයේ අරමුණ වන්නේ බෞද්ධ අධ්‍යාපනික ක්‍රමශිල්ප සහ බටහිර අධ්‍යාපනික ක්‍රමවේදයන් පිළිබඳ සංසන්දනාත්මක විමර්ශනයක් සිදුකිරීමයි. ඒ අනුව මෙම අධ්‍යාපන ධාරාවන් ඇගයීමට ලක්කළ හැකි විවිධ පැතිකඩ අතරින් ඒවායේ දාර්ශනික පදනම, අධ්‍යාපනික ප්‍රවේශය, අධ්‍යාපනයේ අවසන් ඵලය, ශිෂ්‍යයින්ගේ සහභාගීත්වය, ඉගැන්වීමේ ප්‍රවේශය යන මූලික ක්ෂේත්‍ර 05ක් ඔස්සේ සම විෂමතා පිළිබඳව අධ්‍යයනය සිදුවිය. ඒ තුළින් ඒවායේ ශක්තීන්, දුර්වලතා සහ අධ්‍යාපන ක්ෂේත්‍රය සඳහා සපයනු ලබන විභව දායකත්වයන් පිළිබඳව ද හඳුනා ගැනිණි. මෙම අරමුණු සපුරා ගැනීම සඳහා ගුණාත්මක හා ප්‍රමාණාත්මක ක්‍රම ඒකාබද්ධ කරමින් මිශ්‍ර පර්යේෂණ ක්‍රමවේදයක් භාවිත කරන ලදී. ගුණාත්මක දත්ත විශ්ලේෂණය යටතේ සම්ප්‍රදායයන් දෙකෙහිම ඓතිහාසික ලේඛන, දාර්ශනික නිබන්ධන, සමකාලීන පර්යේෂණ මෙන්ම බෞද්ධ පැවිදි සහ ලෞකික අධ්‍යාපනයේ දී භාවිත පෙළපොත්, බටහිර අධ්‍යාපනික පෙළපොත්, ඉගැන්වීම් මාර්ගෝපදේශ සහ විෂයමාලා ඇතුළු බෞද්ධ අධ්‍යාපනික ද්‍රව්‍ය සහ බටහිර අධ්‍යාපනික ද්‍රව්‍ය විශ්ලේෂණය කරමින් එම මූලධර්ම ප්‍රායෝගික ඉගැන්වීම් ක්‍රම බවට පරිවර්තනය කරනු ලබන ආකාරය ඇගයීම සිදුවිය. ප්‍රමාණාත්මක දත්ත විශ්ලේෂණය යටතේ එක් එක් සම්ප්‍රදායේ අධ්‍යාපනික ප්‍රවේශයන්, ශිල්පීය ක්‍රම, තක්සේරු ක්‍රම පිළිබඳ සකස්කරන ලද ප්‍රශ්නාවලියක් ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලයේ මානවශාස්ත්‍ර හා සමාජීයවිද්‍යා පීඨයේ සරළ අහඹු නියැදි ක්‍රමය යටතේ තේරාගත් අධ්‍යයනාංශ හතරක දෙවන සහ තෙවන වසර වල භික්ෂූන් වහන්සේලා ඇතුළු ශිෂ්‍ය ශිෂ්‍යාවන් 40 දෙනෙකුගේ නියැදියක් වෙත ලබාදී දත්ත රැස් කෙරිණි. ඒ අනුව මෙම අධ්‍යයනයේදී බෞද්ධ සහ බටහිර අධ්‍යාපන ක්‍රමවේදයන්හි දාර්ශනික පදනම සාකච්ඡා කෙරේ. බෞද්ධ ඉගැන්වීම් ක්‍රම ස්වයං-සොයාගැනීම සහ

අභ්‍යන්තර පරිවර්තනය කෙරෙහි දැඩි අවධානයක් යොමු කරමින් සිහිය, දයානුකම්පාව සහ ආචාර ධර්ම පිළිබඳ මූලධර්ම තුළ ගැඹුරින් මුල් බැස ඇත. බටහිර අධ්‍යාපනික ඉගැන්වීම් ක්‍රම බොහෝ විට ව්‍යුහගත, උපදේශාකත්වය හරහා විවේචනාත්මක චින්තනය තුළින් දැනුම ලබාගැනීම අවධාරණය කිරීමට මූලිකත්වය ලබා දී තිබේ. අධ්‍යාපනික ප්‍රවේශය යටතේ බෞද්ධ ඉගැන්වීම් ක්‍රම බොහෝ විට ස්වයං දැනුවත්භාවය සහ සදාචාරාත්මක වර්ධනය පෝෂණය කිරීම සඳහා භාවනා ක්‍රම වැනි අත්දැකීම් සහිත ඉගෙනීම, භාවිතා කරන බවත් බටහිර ඉගැන්වීම් ක්‍රම විශ්ලේෂණාත්මක හා ආනුභවික චින්තනය කෙරෙහි මෙන්ම බුද්ධිමය ගවේෂණය කෙරෙහි අවධානය යොමුකරඇති බවත් හඳුනාගත හැකිය. අධ්‍යාපනයේ අවසන් ඵලය සම්බන්ධයෙන් ගත්විට බෞද්ධ අධ්‍යාපනයේදී චරිත සංවර්ධනය සහ සදාචාරාත්මක වටිනාකම් කෙරෙහි අවධානය යොමුකරමින් යහපැවැත්ම, චිත්තවේගීය බුද්ධිය සහ සදාචාරාත්මක වර්ධනය සමග සම්බන්ධ වී ඇති බවද බටහිර අධ්‍යාපනික ඉගැන්වීම් ක්‍රම මගින් ප්‍රමිතිගත පරීක්ෂණ, විවේචනාත්මක චින්තනය සහ විශේෂිත විෂය ක්ෂේත්‍රවල ප්‍රවීණතාව පිළිබඳ ඉහළ දැණුම වර්ධනය ද අපේක්ෂා කරන බව පෙනේ. ශිෂ්‍යයින්ගේ සහභාගීත්වය සම්බන්ධයෙන් ගත්විට බෞද්ධ ඉගැන්වීම් පරිසරයේ සිටින සිසුන් ස්වයං-සොයාගැනීම් සහ ආවේණික අභිප්‍රේරණය කෙරෙහි අවධාරණය කිරීම හේතුවෙන් ඉගෙනීමේ දී ඉහළ මට්ටමේ ස්වයං අභිප්‍රේරණයක් සහ සහභාගීත්වයක් ප්‍රදර්ශනය වන බව හඳුනාගත් අතර බටහිර අධ්‍යාපනික සැකසුම්වල සිසුන් ශ්‍රේණි ජයග්‍රහණ මගින් මෙහෙයවනු ලබන බාහිර අභිප්‍රේරණයක් ප්‍රදර්ශනය කළ නමුත් ආතතිය සහ මානසික සෞඛ්‍යය සම්බන්ධ අභියෝගවලට මුහුණ දීමේ ප්‍රවණතාවක් නිරූපණය විය. ඉගැන්වීමේ ප්‍රවේශය සම්බන්ධයෙන් ගත්විට බෞද්ධ ඉගැන්වීම් ක්‍රම ගුරුවරුන් සහ සිසුන් අතර සමීප සබඳතාව සහ සාකල්‍ය, ශිෂ්‍ය කේන්ද්‍රීය ප්‍රවේශයක් අවධාරණය කරමින් උපදේශකත්ව ආකෘතියක් අනුව සිදුවන අතර බටහිර ඉගැන්වීම් ක්‍රම ව්‍යුහගත, අන්තර්ගතය කේන්ද්‍ර කරගත් විෂයමාලා සහ දේශන හරහා දැනුම බෙදා හැරීමට ප්‍රමුඛත්වය දී ඇති බව නිරූපණය විය. ඒ අනුව මෙම ක්ෂේත්‍ර දෙකෙහිම ඊටම ආවේණික ගුණාත්මක ලක්ෂණ මෙන්ම දුබලතා ද දැකිය හැකිවිය. එමනිසා බටහිර අධ්‍යාපනය තුළට සතිමත් බව වැනි පිළිවෙත් හඳුන්වාදීම මෙන්ම බෞද්ධ අධ්‍යාපනික සන්දර්භය තුළ විවේචනාත්මක චින්තන කුසලතා ඇතුළත් කිරීම වැනි පද්ධති දෙකෙහිම යහපත් ක්‍රමවේද ඒකාබද්ධ කිරීමෙන් වඩාත් ඵලදායී අධ්‍යාපන ක්‍රමයක් ගොඩනැගීමේ හැකියාව ඇති බව පෙන්වා දිය හැකිය.

ප්‍රමුඛ පද: *අධ්‍යාපනය, අධ්‍යයනය, ඉගැන්වීම, ක්‍රමවේද, බෞද්ධ, බටහිර*

බෞද්ධ අධ්‍යාපන ක්‍රමය තුළ අර්ථාවබෝධයෙහිලා ත්‍රිපිටකාගත උපමාරූපක භාවිතයේ උපයෝගීතාව පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්

එස්. ඩී. පී. මධුසංක

පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යන අංශය, මානව ශාස්ත්‍ර හා සමාජ විද්‍යාපීඨය, රුහුණ විශ්වවිද්‍යාලය

elevenmadu11@gmail.com

බුදුසමයේ මූලික අරමුණ වූයේ මිනිසාට යථාර්ථය අවබෝධ කරලීමයි. එම කාර්යය වඩාත් පැහැදිලිව ඉටුකිරීම සඳහා සුදුසු පරිදි උපමා රූපක භාවිතය බෞද්ධ ඉගැන්වීම් ක්‍රම ශිල්පයන් අතර වැදගත් තැනක් ගනී. '*භූත පුබ්බං, සෙය්‍යථාපි*' වැනි පදයන්ගෙන් සම්බන්ධ කරනු ලබන උපමා දේශනාවන් ද 'යථා, විය, ඉව, ච' යන නිපාත මගින් ඉදිරිපත් කෙරෙන සරල උපමා රැසක් ද ත්‍රිපිටක සාහිත්‍ය තුළින් සොයාගත හැකිය. අරුත් එළි දැක්වීමෙහි ප්‍රබල අධ්‍යාපනික මාධ්‍යයක් ලෙස පමණක් නොව ධර්ම සංවේග ජනනයෙහි සමත්වන සේ විමුක්ති රස වහනය කරමින් බෞද්ධ දේශනා ක්‍රම අතර උපමා භාවිතයට ගෙන ඇති ආකාරය පෙනි යයි. "*උපමා මං ආවුසො සාරිපුත්තො පටිභාති*" යනුවෙන් දක්වා ඇති පරිදි ධර්ම සංනිවේදනයෙහි ලා බුදුදහමේ උපමා-රූපකයන් කොතෙක් දුරට සම්බන්ධ වී ඇති ද යන්නත්, එමගින් අධ්‍යාපනික වශයෙන් දැනුම ලබාදීම හා ධර්ම සන්නිවේදනයෙහි ලා ලබා දී ඇති පිටිවහල හඳුනා ගැනීමත්, මෙම අධ්‍යයනයේ ප්‍රධාන අරමුණු වේ. මෙම පර්යේෂණය සඳහා සංධාර හා පාඨ විශ්ලේෂණය යන ක්‍රමවේද ඔස්සේ ප්‍රාථමික හා ද්වීතික මූලාශ්‍ර භාවිතයෙන් ධර්මාධ්‍යාපනය තුළ උපමා රූපක භාවිතය පිළිබඳවත් ලබා දී ඇති වටිනාකම පිළිබඳවත් විමසා බැලීම සිදු කරයි. "*උපමායපි ඉධෙකච්චේ විඤ්ඤු පුරිසා භාසිතස්ස අත්ථං ආජානාය* 'නුවණැති පුරුෂයෝ උපමාවෙන් ද භාෂිතාර්ථය දැන ගනිති' යන දේශනාවට අනුව අරුත් එළි දැක්වීමේදී ප්‍රබල සාධකයක් පමණක් නොව ධර්මාර්ථ ජනනයෙහි අත්‍යාවශ්‍ය අංගයක් ලෙස ද බුදුරජාණන් වහන්සේ උපමාව භාවිතයට ගෙන ඇතිබව මූලාශ්‍රය අධ්‍යයනය කිරීමේ දී පැහැදිලි වේ. බුද්ධ දේශනාවෙහි එන උපමාවන්ගේ ඖචිත්‍යය රඳාපවතින මූලික කරුණු තුනකි. ප්‍රස්තුත විෂයෙහි අර්ථය කුළුගැන්වීම, දේශනාවට අරමුණු වූ ශ්‍රාවක ජනයාගේ මානසික තත්වය අනුව වෙනස් වීම, උපමාවෙහි අවස්ථාවෝචිත බව යනු මෙම අවස්ථාත්‍රයයි. බුදුදහමෙහි හරය ලෙස ගත හැකි මූලික පඤ්ඤත්ති හා ආචාර විද්‍යාත්මක, මනෝ විද්‍යාත්මක වූ ඉගැන්වීම් රාශියක් රූපාකාකාරයෙන් හෝ උපමා ස්වරූපයෙන් ඉදිරිපත් කොට ඇත. කිසියම් ධර්මකාරණයක අර්ථ උද්දීපනය සඳහා මෙන්ම ප්‍රතිවාදී තර්ක නිශේධනයෙහිලා උපමා හා රූපක සහිත දේශනා යොදාගන්නට විය. ඇතැම් අවස්ථාවන් මගින් ප්‍රස්තුත විශයෙහි ඒකාදේශ උපමා රූපක භාවිත කිරීමෙන් නොනැවති සියුම් ලෙස උපමා-උපමේය ගලපා, එහිලා යෝග්‍ය දීර්ඝ උපමා ද රූපකයෝ ද උපයෝගි කරගත්හ. බෞද්ධ ඉගැන්වීම් ක්‍රමවේද අතර උපමා හා රූපක සාහිත්‍යයෙන් ධර්මාර්ථ විජානනය ඉතා වැදගත් කොට සැලකිය හැකිය. ඒ තුළින් පරමාර්ථ ධර්මයන් හා පඤ්ඤත්තින්ගේ අර්ථවහනයත් යථාර්ථය ගම්‍යය කිරීමත් සිදු වේ. හුදෙක් උපමා රූපක භාවිතයේ

අවශ්‍යතාවන් දුරවබෝධ ධර්මයන් පහසුවෙන් ග්‍රහණය කරලීම හා ශ්‍රාවකාවධානය පිණිස පවතින්නේ වෙයි.

ප්‍රමුඛ පද: *උපමා රූපක, පඤ්ඤත්ති, බෞද්ධ අධ්‍යාපනය, භාෂනාර්ථය, සන්නිවේදනය*

නූතන අධ්‍යාපන ක්‍රමශිල්ප සහ බෞද්ධ අධ්‍යාපන ක්‍රමශිල්ප පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්

දිසානායක එස්. යූ.
සහය කථිකාචාර්ය, පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශය, කැළණිය විශ්වවිද්‍යාලය.
dissanayakasandamali1996@gmail.com

අධ්‍යාපනය යනු පුද්ගලයා තුළ දැනුම, ආකල්ප, කුසලතා සංවර්ධනය කිරීමේ ක්‍රියාවලියකි. "සාක්ෂරතාව සමඟ ආධ්‍යාත්මික ගුණ වගාව අධ්‍යාපනයයි" යන්න කොන්ෆියුසියස්තුමා ද නිර්වචනය කොට ඇත. අධ්‍යාපන ක්‍රමශිල්ප යනු අධ්‍යාපන ක්‍රියාවලිය අවසානයේ ළඟා වීමට අපේක්ෂිත ඉලක්ක ජය ගැනීම සඳහා උපදෙස් සපයන විධිමත් මාර්ගෝපදේශ පද්ධතියකි. පන්ති කාමරයෙහි ශිෂ්‍යයා විෂයෙහි ඉගැන්විය යුතු න්‍යායන් බුදුන්වහන්සේ විසින් තම ශ්‍රාවකයාට එකළ ප්‍රායෝගිකව ක්‍රියාත්මක කොට ඇත. උන්වහන්සේ ශ්‍රාවකයන්ට පාඩම් ඉගැන්වීමට උත්සුක වූ බව බෞද්ධ මූලාශ්‍රයයෙන් දැකගත හැකිය. මෙම ඉගැන්වීම් ක්‍රමවේදයන් නූතන අධ්‍යාපනවේදීන් විසින් අනුමත කොට ඇත. පූර්ණ පෞරුෂයකින් හෙබි පුද්ගලයෙකු බිහි කිරීමත්, අධිගම ලාභය ලබාගැනීමට ශිෂ්‍යයා පෙළඹවීමත් බෞද්ධ අධ්‍යාපනයේ මූලික පරමාර්ථයන් වේ. එම පරමාර්ථ ජයගැනීම විෂයෙහි බුදුන්වහන්සේ ද විවිධ ක්‍රමශිල්ප අනුගමනය කොට ඇත. බෞද්ධ අධ්‍යාපනයේ දී දෝෂ, දුර්වලකම් දුරුකොට සත්‍යය ගවේෂණය සිදුකරයි. බෞද්ධ අධ්‍යාපන ක්‍රමශිල්පයන් බලහත්කාරයෙන් ශිෂ්‍ය මනස තුළ ආරෝපණය කරනන්ක් නොවෙති. දේශීය බෞද්ධ අධ්‍යාපන සම්ප්‍රදායයේ භාවිත ක්‍රම ශිල්ප අනුව, පුද්ගල චරිත අනුව ඉගැන්වීමේ ක්‍රමය, ධර්මය විභංග ක්‍රමය යටතේ ඉගැන්වීම, පැවරුම් ක්‍රමය, ශ්‍රව්‍ය-දෘශ්‍ය මාධ්‍ය ක්‍රමය, කථාන්තර ක්‍රමය, ප්‍රශ්නෝත්තර ක්‍රමය, සංවාද සහ විවාද ආදිය යොදාගෙන ඇත. නූතන අධ්‍යාපනයේ ක්‍රමශිල්ප නම් ඉගෙනීම කෙරෙහි ආශාව ඇති කරවා උත්තේජනීය ශිල්පීය ක්‍රම පිළිබඳ ව ළමයාට අවබෝධ කරවීමයි. බෞද්ධ අධ්‍යාපන ක්‍රමශිල්ප නම් ශිෂ්‍යයා විෂයෙහි බලහත්කාරයෙන් ඔහුගේ රුචිකත්වය නොසලකා ඉගැන්වීම නොවන බවත්, මනස තුළ නිසර්ගයෙන් ම පිහිටි නිර්මාණාත්මක කුසලතාවයන් අනායාසයෙන් මතු කරවීමකි. ශිෂ්‍යයා මැනවින් හික්මවීම, ශිෂ්‍යයාට මැනවින් ඉගැන්වීම, ගුරුමුෂ්ටි තබා නොගෙන ශිෂ්‍යයාට සියල්ල පැහැදිලි කිරීම, ශිෂ්‍යා තම මිතුරන්ට හඳුන්වාදීම මෙන් ම තම ශිෂ්‍යයා උවදුරුවලින් වළක්වා ගැනීම බෞද්ධ අධ්‍යාපනයෙහි සුවිශේෂිත්වයි. නූතන අධ්‍යාපන ක්‍රමශිල්ප සාධනයෙහි ලා බෞද්ධ අධ්‍යාපන ක්‍රමශිල්ප යොදාගත හැකි ද? යන්න පර්යේෂණ ගැටලුව වන අතර පර්යේෂණ අරමුණ වන්නේ නූතන අධ්‍යාපන ක්‍රමශිල්ප සහ බෞද්ධ අධ්‍යාපන ක්‍රමශිල්පයන්හි සුවිශේෂතා අධ්‍යයනය කිරීමයි. පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය, ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය ඔස්සේ සිදුකළ අතර, මූලාශ්‍ර අධ්‍යයනය ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය, ද්විතීය මූලාශ්‍රය අධ්‍යයනය මෙන් ම අන්තර්ජාලය, සඟරා නූතන වාර්තා මඟින් පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය සිදු කරන කෙරෙයි. පර්යේෂණ සොයාගැනීම් ලෙස නූතන අධ්‍යාපන

ක්‍රමශිල්ප, බෞද්ධ අධ්‍යාපන ක්‍රමශිල්ප පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීමේ දී පෙනී යන්නේ නූතන අධ්‍යාපන ක්‍රමශිල්ප යාව-ජීව ක්‍රියාවලියක් බවත්, බෞද්ධ අධ්‍යාපන ක්‍රමශිල්ප යාව නිබ්බාන ක්‍රියාවලියක් බවත් ය. එතෙක් ලෝක සත්තවයා භවයෙන් භවයට කිනම් හෝ අධ්‍යාපනයක් ලබයි. පර්යේෂණ නිගමනය ලෙස නූතන අධ්‍යාපන ක්‍රමශිල්ප ඉගෙනීම, ඉගැන්වීම, ඇගයීම, රස විඳීම, පුහුණුව ආදි පුළුල් ක්ෂේත්‍රයකට සම්බන්ධ බවත්, බෞද්ධ අධ්‍යාපනය ක්‍රමශිල්ප හුදෙක් ලෞකික සංවර්ධනය මෙන් ම ආධ්‍යාත්මික සංවර්ධනයට සම්බන්ධ බවත් අධ්‍යයනය කළ හැකිය. එමඟින් ශිෂ්‍යයෙකුගේ අභ්‍යන්තර හා බාහිර යන දෙයනංශය ම සංවර්ධනය වන අතර නූතන අධ්‍යාපන ක්‍රමශිල්ප සාධනයෙහි ලා බෞද්ධ අධ්‍යාපන ක්‍රමශිල්ප යොදාගත හැකි බව තවදුරටත් නිගමනය කල හැකිය.

ප්‍රමුඛ පදඃ *අධ්‍යාපනය, නූතන, ක්‍රමශිල්ප, බෞද්ධ, සංවර්ධනය*

බෞද්ධ අධ්‍යාපනය විෂයෙහි මුද්‍රිත මාධ්‍යයේ කාර්යභාර්ය (බුදුසරණ පුවත්පත ඇසුරෙන් කෙරෙන අධ්‍යයනයකි)

දීප්තිකා අබේසිංහ
ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව
deepthikaabeysinghe@gmail.com

බහු ආගමික බහු සංස්කෘතික ජන සමාජයක බෞද්ධ සමාජ සංස්කෘතිය පවත්වාගැනීමෙහි ලා බෞද්ධ අධ්‍යාපනය වැදගත් වේ. බෞද්ධ අධ්‍යාපනය යන්න, සූත්‍රගත ධර්ම විවරණ, බෞද්ධ ඉගැන්වීම් සහ බෞද්ධ සාහිත්‍ය යන අංශත්‍රයෙන් සමන්විත වූවකි. එහි විධිමත් බෞද්ධ අධ්‍යාපන ක්‍රියාවලිය සහ නොවිධිමත් බෞද්ධ අධ්‍යාපන හා උපදේශන කාර්යය ලෙස අංශ ද්විත්වයක් හඳුනාගත හැකි ය. විධිමත් බෞද්ධ අධ්‍යාපනයේ දී විෂය නිර්දේශයානුකූල ක්‍රමවේදයට අනුගතව නිශ්චිත කාල රාමුවක් තුළ පිළිගත් ඇගයීමේ ක්‍රියාපටිපාටි ඔස්සේ ඉගැන්වීමේ කාර්යය සිදු වන අතර, නොවිධිමත් අධ්‍යාපනය ආගමික නායකයන්, ආගමික වැඩසටහන්, ආගමික ආයතන සහ ආගමික ජනමාධ්‍ය කේන්ද්‍ර කොටගෙන එකී ප්‍රවර්ගයන්ට අභිමත න්‍යායපත්‍රවලට අනුකූලව සිදු කෙරෙන කාර්යයකි. වර්තමානයේ මුද්‍රිත, විද්‍යුත් සහ සමාජ මාධ්‍ය යන සියලුම මාධ්‍යයන් ආගමික අධ්‍යාපනය ලබා දීමෙහි ලා කටයුතු කරනු දැකිය හැකි ය. සරසවිය පුවත්පතේ ආගමික පිටුව ලෙස ආරම්භ වූ බුදුසරණ වර්ෂ 1965 සිට ටැබ්ලොයිඩ් ප්‍රමාණයේ පුවත්පතක් ලෙස මෙරට බෞද්ධ අධ්‍යාපන ක්‍රියාවලියේ අභිවෘද්ධිය උදෙසා ඉටු කරනු ලබන කාර්යභාර්ය හඳුනාගැනීම හා තක්සේරු කිරීම මෙම අධ්‍යයනයේ අරමුණ වේ. බුදුසරණ පුවත්පතේ පළ කරන ලද ලිපිවලින් කොපමණ ප්‍රමාණයක් බෞද්ධ අධ්‍යාපනය කේන්ද්‍ර කර ගත්තේ ද යන්න මෙහි පර්යේෂණ ගැටලුවයි. ඒ අනුව මෙම අධ්‍යයනය සඳහා 2023 වසරේ අනුයාත මාස 08කට අයත් බුදුසරණ මුද්‍රිත පුවත්පත් අන්තර්ගත විශ්ලේෂණයට බඳුන් කෙරුණි. එකී ප්‍රකාශනවල පළ වී ඇති ලිපි අතුරින් බෞද්ධ අධ්‍යාපනය ඉලක්ක කොටගත් ලිපි කොපමණ සංඛ්‍යාවක් ප්‍රකාශයට පත් ව ඇත් ද යන්නත්, ඒවා ප්‍රමුඛ ලෙස විෂය වන්නේ විධිමත් අධ්‍යාපනය සඳහා ද නොවිධිමත් අධ්‍යාපනය සඳහා ද යන්නත් අධ්‍යයනයට පාත්‍ර කොට ඇත. මෙහි දී සපයා ගත් දත්ත විමර්ශනයට අනුව බුදුසරණ පුවත්පතෙහි විධිමත් අධ්‍යාපනය සඳහා වන අවකාශය අතිශය සීමිත බවත්, නොවිධිමත් අධ්‍යාපනය සඳහා අධිකතර අවකාශයක් වෙන් වන බවත් හඳුනාගත හැකි විය. නොවිධිමත් බෞද්ධ අධ්‍යාපනය කේන්ද්‍ර කොටගත් ලිපි අන්තර්ගත විශ්ලේෂණයට බඳුන් කිරීමෙන් බුදුසරණ පුවත්පත තුළ බෞද්ධ අධ්‍යාපනය කෙරෙහි බලපාන ධාරා තුනක් නිරීක්ෂණය කළ හැකි විය. ඉන් පළමුවැන්න නම් සාමාජීය වශයෙන් යහපත් ගිහි ජීවිතයක් ගත කිරීමට සූත්‍රගත ධර්ම කරුණු සහ බෞද්ධ සංස්කෘතිය ඇසුරෙන් මාර්ගෝපදේශ සැපයීමයි. දෙවැන්න වනුයේ ඉතිහාසගත බෞද්ධ කතා සහ සාහිත්‍ය ඇසුරින් සමකාලීන සමාජමය සිදුවීම් විවරණයට ලක් කිරීමත් එමගින් යහපත් මානව ආකල්ප

සංවර්ධනයත් ය. බෞද්ධ ඉගැන්වීම් ඇසුරෙන් පෞරුෂ සංවර්ධනය, චර්යාත්මක ශික්ෂණය හා සාරධර්මීය වටිනාකම් සමාජගත කිරීම තෙවැන්නයි. එහි අප්‍රකාශිත අරුත වන්නේ, විධිමත් බෞද්ධ අධ්‍යාපනයේ නිරත වන විද්‍යාර්ථීන්ට බුදුසරණ පුවත්පත ඵලදායක මූලාශ්‍රයක් හෝ විෂයබද්ධ මඟපෙන්වීමක් සිදු නොකරන බව ය. එසේ ම පුවත්පතේ සමස්ත පාඨක පරාසය පොදුවේ ආමන්ත්‍රණය කරමින් ඔවුනට උපදේශනයක් සිදු කෙරෙන බව මෙහි දී අනාවරණය විය. ඒ අනුව මුද්‍රිත මාධ්‍ය තුළ බුදුසරණ පුවත්පත මගින් ඉටු කරමින් පවතිනුයේ පුද්ගල ජීවිතය වඩා යහපත් කරලීමෙන්, සමකාලීන සමාජය සාරධර්මවලින් ශික්ෂිත මානව හිතවාදී සංස්ථාවක් ලෙස පවත්වා ගැනීම සඳහා වන උත්සාහයක් පමණක් බව මෙහි දී තහවුරු කොටගත හැකි විය.

ප්‍රමුඛ පදඃ *නොවිධිමත් අධ්‍යාපනය, බුදුසරණ පුවත්පත, බෞද්ධ අධ්‍යාපනය, විධිමත් අධ්‍යාපනය, සමකාලීන සමාජය*

BUDDHIST HERITAGE AND TOURISM

DOCUMENTATION OF BIRD AND ANIMAL SPECIES ON THE BUDDHIST SCULPTURE; A CASE STUDY OF STATE MUSEUM LUCKNOW

Prof. Piyush Bhargav[1], Al Shaz Fatmi[2]

Department of Ancient Indian History and Archeology, University of Lucknow, Lucknow, Uttar Pradesh.

India[1] and Assistant Director (Natural History) State Museum, Lucknow, Uttar Pradesh, India[2].

alshazsmnh@gmail.com

Buddhist art is an important aspect of Indian heritage and Uttar Pradesh is the Sanctum sanctorum of it. Sarnath, Koushambi and Kushinagar district of Uttar Pradesh are prominent places related to birth, Mahaparinirvan and other important events of the life of lord Buddha. Apart from these artifacts have also been recovered from some other places. Most of the artifacts are preserved in the State Museum, Lucknow and other museums of Uttar Pradesh. In the State Museum Lucknow Thangka, Ganjifa, Coins and Sculpture are preserved. Buddhist art remarkably depicts various birds and animals. Jataka, a set of 547 stories (around Buddha and his many lives) carved on railing, pillars, toran dwar etc. depicts Elephant, lion, monkey, partridge, fish, snake, crocodile etc. Hybrid forms are also found in Buddhist culture as for example Garun Raj, Hayagriva, Ganapati, Simhamukha etc. Different Indological studies have been conducted emphasizing the historical, artistic and religious aspects of these sculptures. Yet the scientific study of different faunal species depicted on the sculptures are untouched. Here in this paper scientific documentation of the bird and animal species depicted on these sculptures will be undertaken. The Museum preserves artefacts from Harappan period till date. Several Theriomorhic figures are on display in the gallery as well as in storage. For the study purpose the Buddhist stone images from 3rd Century C.E. onwards will be under taken. Padmapani, 12th Cent. C.E., Mahoba; Simhnaad Avalokiteshwar, 11th Cent, Mahoba, Buddhist Goddess Marichi, 10th Cent. C.E., Decorated Pillar, 5th Cent, C.E., Mathura, Broken part of a panel, 1st Cent. C.E. Mathura, Buddha 4th Cent, C.E. Sravasti, Symbol Hinyāna Cult, 1st Cent. C.E. Mathura, Buddha worshiped in symbol form, 3rd cent B.C.E., Amravati, Elephant head, 3rd Cent. B.C.E., Gandhara Art,

Railing Pillar, Kushana Period, Mathura, Buddha flanked by Brahma and Indra, Early Kushana period, Mathura etc. have been under taken. A comparative zoogeographical distribution of fauna depicted on the sculpture and with that of the present distribution pattern of the species will be discussed in this paper. Objective of the research paper is to document the faunal species depicted on the Buddhist scupltures of the Museum rather than only artistic study. For the data collection bothe primary and and secondary sources of data collection will be used. For primary sources sculptures will be studied directly while in secondary sources various literature available online and also in libraries will be consulted. this is one of its own type of research which has not been conducted before in the Museum that is there is constrain of scientific data. Findings of the research will definitely be useful for Ecologist, Indologist, Archaeologist as well Art historians.

Keywords: *Documentation, fauna, Ganjifa, thangka , theriomorph.*

TECHNIQUES TO CONSERVE THE BUDDHIST TANGIBLE HERITAGE; A CASE STUDY OF STATE MUSEUM, LUCKNOW

Mrs. Al Shaz Fatmi [1] , Humera Ameer [2]

[1]Assistant Director (Natural History), State Museum, Lucknow, [2]Conservator, Under the Project of State Museum, Lucknow

alshazsmnh@gmail.com

The Buddhist culture is a significant part of India's rich and diverse cultural heritage. It is not only religion rather a civilization dating back to 3rd Century B.C. Both in Hinayāna and Mahāyāna sect different art forms were prevalent. Various tangible and intangible heritage in the form of temples (cave temples such as Ajanta and Allora) archeological sites, Monasteries, chortens, stupa (Pagoda) and museum artifacts are part of Buddhist heritage. The Buddhist heritage is found in different material and form throughout Indian subcontinent. It includes Stone Inscription; images of stone, metal and wood; Manuscript of paper, birch bark; Ganjifa (Gaja-Silā) of wood and ivory; *Thangka* paintings on cloth and several other artifacts used in religious practices preserved in different Museums. Such valuable belongings of organic and inorganic nature are prone to various deteriorating factors. These are in the form of biological, chemical, physical and human made factors present in the environment. Biological factors include microorganisms responsible for fungal and bacterial growth producing red rot, insect attack, rodent attack, and other animal excretory products causing loss of aesthetic look of the cultural heritage. Chemical factors include chemical reactions Organic as well as Inorganic materials undergoes chemical reactions like acid hydrolysis, leading to break down of the molecular structure over time and may form corrosion/abrasion. Physical factors include effect of inappropriate light, temperature and humidity. Human made factors are theft and vandalism etc. In view of the above-mentioned deteriorating factors, it is essential for preservation and conservation of Organic and Inorganic materials of Buddhist culture and heritage. Museums are the places which plays a crucial role in preserving and promoting art forms and cultural heritage. Basic objective of the research is to explore and list various techniques of the stone conservation. State Museum, Lucknow has rich collections of stone

images representing Buddhist cultural heritage. State Museum has stone sculptures of sand stone, red sand stone, phyllite, black stone, buff sand stone and marbles each of the object has to be treated with a different technique of conservation and restoration. Conservators used to treat the object after proper investigation and by using effective scientific methods object can be preserved for long duration. The process of conservation is followed by Investigation, Documentation with Manual and Digital forms. Conservation process includes Fumigation, Cleaning, Consolidation, Restoration and Protection. Different approaches to conserve the stone images will be shared and technologies for the preventive and curative conservation and restoration techniques will be discussed.

Keywords: *Chemical factors, conservation, documentation, deterioration factors, Fumigation*

BUDDHIST LANDSCAPE IN TAMILNADU AS REVEALED IN THE TALE OF MANIMEGHALAI

Shamili. J
PgD in Archaeology,Young Archaeologist, Chennai circle, Archaeological survey of India, St. George fort, Chennai -600009
nefertiti150697@gmail.com

Manimeghalai is one of the five great epics of Tamil literature, written by Seethalai Sathanar, who was a Buddhist. The epic is known to be one of the last surviving Buddhist Tamil literatures in Tamil Nadu. The protagonist, Manimeghalai, the daughter of a dancer or courtesan, becomes a monk who attains the status of arhant or *arachselvi* (female arhant). Her struggle to get rid of the social stigma of a courtesan's daughter that was bestowed upon her and the attention of a chola prince, Udayakumaran, who wanted to attain her, is portrayed in the epic. The epic expounds on liberation from the three roots of evil and shows how a person whose life is tormented by stigma can still get rid of all the worldly pleasures and put an end to the life-birth cycle by becoming an arhant. The epic has a strong affiliation with the Theravada school of Buddhism. It emphasizes the teachings of four noble truths: the mind and practices such as virtue and non-violence. The epic not only gives insight into Buddhist philosophy but also into the ancient Buddhist landscape. A landscape is nothing but a part of the earth's surface with geographic features that mark a particular area or region. Buddhist archaeology in Tamil Nadu is the least concentrated research, despite its ample potential. In turn, little to no attempts has been made to understand the Buddhist settlement and landscape of Tamil Nadu through the residual archaeological evidence of sculptures, misidentified temples, and literature. In this case, the paper is going to deal with understanding the geographical features of Buddhist centers and regions, such as cities and villages. Manimeghalai mentions Buddhist centers in Tamil Nadu, such as *Kaveri Poompattinam* and *Nagapattinam/Nagai*. It also talks about the cities of importance such as *Gandhara, Avanti, and Benaras* in ancient India and their relationship with Tamil Nadu and the south Indian subcontinent. The research methodology includes a literature review of Manimeghalai, discerning the Buddhist centers and landscape of ancient India through quantitative and temporal analysis

using the aid of QGIS, Google Earth and archaeological field explorations. Buddhist evidence in Tamil Nadu today exists in muted traces through literary evidence and morphed archaeological evidence. One of the core aims of this article is to glean such geomorphological evidence of the Buddhist landscape of ancient Tamilakam and the Indian Subcontinent. The paper aims to bridge such a research void and intrigue the archaeology community to further research on important pockets of Buddhism in Tamilakam and ancient India through the epic Manimeghalai.

Keywords: *Buddhist Archaeology, Buddhist centers, Buddhist Landscape, Manimeghalai, Tamilakam.*

AN EXPLORATION OF LESSER-KNOWN BUDDHIST HERITAGE AND TOURISM IN INDIA

Dr. Vibhavari Kumar
Department of Fashion Communication, NIFT, Bengaluru
vibhavari.kumar@nift.ac.in/ , vibhavarikumar@gmail.com

Post pandemic travel has become a booming industry in India. India's tourism witnessed an increased percentage of growth by 11.05% from 2020 to 2022, as reported by Times of India. There has been a rise of a new demography of travellers, like the millennials, GenZ and solo women travellers. The pandemic brought us couple of new words such as staycations and workations. The youth in India is eager to travel to lesser known places and be closer to nature one of the primary reasons being that they get access to high-quality infrastructure and a lively, welcoming environment without having to break the bank. There has been a shift in mindset too, the older generation would accumulate leaves to encash, but the youth today believes in living their life and living for today. Buddhism holds its foundations in the core of the Indian subcontinent, but unfortunately it is a lesser preferred tourism destination for Indians in India baring a few sites. The Indian tourists would prefer to visit the Buddhist sites in Sri Lanka, Bangkok, Indonesia or Japan. The most preferred sites in India are Lumbini, the birthplace of Gautam Buddha; Bodh Gaya, the place where he received enlightenment; Sarnath, the place where he started his first teachings; Kushinagar, the place where he took his last breadth; and the other well visited places of tourism in India are: Sanchi Stupa and Ajanta-Ellora Caves. This paper explores the lesser known Buddhist tourist centers in India. The paper uses an exploratory research design and is a compilation of authors love for travelling and exploring the lesser known places. A survey was conducted regarding the awareness of the Buddhist architecture and tourism in India and the Buddhist tourist heritage visited by them across different age groups to understand their preferences. Findings showed a low level of awareness among Indian tourists, barring the few places mentioned above, as a tourism destination. Several interviews of tourism officials and internet research on curated tours also revealed a lack of focus on Buddhist tourism. Most of the websites covered the four main sites

mentioned above. Even the government website talks of Buddhist tourism route only in North India. This paper will act as a future not only to promote Buddhist tourism in India but is also a visual narrative of the lesser known Buddhist architecture under one umbrella. It would also help travel agents curate tours to the lesser known exotic Buddhist places.

Keywords: *Buddhist destinations. Mindset, Tourism, Traveller demography, Visual narrative*

ANALYZING THE ECONOMIC IMPACT OF RELIGIOUS AND CULTURAL EVENTS ON TOURISM: A COMPARATIVE STUDY

Rev. Bingiriye SunandaBodhi
Faculty of Graduate Studies, Buddhist and Pali University of Sri Lanka, Sri Lanka
sunandaboodhi@gmail.com

The tourism industry has been more contributed to the stable the economy of country in the contemporary period. Religions and their cultural activities have been a significant factor in attracting both domestic and international visitors. The commodification of religious practices focuses on how religious teachings, rituals, symbols, and objects are transformed into marketable products for commercial purposes. The commodification of cultural practice is traditions, rituals, art, clothing, or symbols that are turned into commodities for sale or profit. From 2018 to 2022 tourism industry revenue has significantly declined by 300 % due to the COVID pandemic. It directly affects the tourism industry and the country's economy. The problem is how we are again enhancing our revenue as prior. Therefore, the Commodification of religious practice and culture is the best alternative concept for enhancing the tourism industry in Sri Lanka. The aim of this research is to identify a comprehensive analysis of the economic impact of religious and cultural events on tourism. Christianity, Islam, Hinduism, and Buddhism are the world's active prominent religions that have different cultural events and beliefs, values, and norms. These are attractive components of the visitors. Researcher has focused on how visitors decide their tourist destination through these religious cultural activities such as the Vesak festival, Katina festival, Mindfulness applications, and sacred places such as Anuradhapura(Buddhism), Advent Sunday, Christmas, Good Friday(Christianity), Ramadan, Eid-ul-Fitr, Eid-ul-Adha, Al-Hijra, Ashura (Islam) and Diwali, Holy, Dussehra (Hinduism). These festivals are held throughout the year and they come to visit the country based on these festival days. The research employs a mixed-methods approach, combining quantitative which obtained from the study adopting qualitative data through content analysis which is written, electronic, and digital, and also Quantitative sources such as

tourism statistics. Some interviews were conducted with visitors to identify their intention to tourism areas. Key findings of the study highlight the multifaceted nature of the economic impact of religious and cultural events on tourism.10 largest economy in the world that they main Travel and Tourism Industry as a Percentage of GDP more than 8%.Some Western countries and Buddhist countries are adopting religious practices to improve their tourism earning. For instance, the Indian Railway Catering and Tourism Corporation Limited (IRCTC) introduced a special train which is the Buddhist Circuit Tourist Train, and has established an online degree which is “Buddhist tourism”. There are some new job opportunities that have some new job opportunities pavement. As a goal, the stability of a country is greatly affected by the religious and cultural aspects of the tourism industry. As a country, by paying close attention to its religious and cultural elements, the country's sustainable development can be achieved through the provision of foreign exchange.

Keywords: *Economic impact, foreign exchange, job opportunities, sustainable development, job opportunities, tourism*

THE DESIGN OF DRIP LEDGES AT CAVE SHELTERS IN ANCIENT BUDDHIST MONASTERIES IN SRI LANKA: SPECIAL REFERENCE TO MIHINTALAYA, HADAGALA, VESSAGIRIYA, SITHULPAWWA, AND RAJAGALA

M. D. I. K. Abeynayake[1], K. Hettiarachchi[2], K. M. Alexander[3]
Department of History and Archaeology, University of Sri Jayewardenepura[1,2,3]
inojabey@gmail.com

Since the Buddhist culture was introduced, the monks who had lived in the caves, had arranged shelters with some simple arrangements at the initial stage, such as walls, foundations, and specific arrangements to protect flowing water into the cave, in case they had used the engraved drip-ledges on the facade of the ancient cave shelters, 3rd century BC. There are more than hundreds of caves which include numerous types of drips with different patterns of application, and the most significant characteristics of this phenomenon are yet to be identified. The study aims to identify the technology and pattern of the construction of drip ledges on the premises. According to the object, ten caves were selected at each site in Hadagala, Mihinthalaya, Vessagiriya, Sithulpawwa, and Rajagala. The judgmental sampling method gathered data, based on the designated criteria, such as name, location, number of inscriptions, finished condition, number of drip ledges, and types of drip-ledge patterns. It also applied the mixed method which consisted of qualitative and quantitative approaches, and to analyze the data, it used drawings and photographs as well as Microsoft Excel to classify the numeric data. Having been able to identify them, there are five types of drip patterns: horizontal linear, short non-uniform chisel strike, uniform chisel strike, horizontal linear accompanied with short chisel strikes, and without-pattern. In Hadagala, identified as a horizontal linear pattern, which accompanied with short chisel strikes, and non-pattern. Vessagiriya is the place where most available horizontal linear accompanied with short chisel strikes, among them, some cave drips have consisted of the collection of multiple patterns, particularly horizontal linear available. The Mihinthalaya and Rajagala engraved more horizontal linear patterns accompanying short chisel strikes on caves, yet Sithulpawwa is the

place where it could not identify as one methods design; it presented many methods used an appropriate to the condition. The Vessagiriya, Mihinthalaya, and Rajagala drip ledges are engraved better than Hadagala and Sithulpawwa; furthermore, Sithulpawwa, as a main cave monastery in the southern region, was poorly finished in creating drip ledges due to the rock formation. Some designs were used to maintain the beauty of the cave's appearance as well as to apply the plaster to the cave surface easily; they used strike patterns to bind the mortar. According to the research findings, the entire environment, rock type, and weathering pattern were consciously considered, while they were making the drip ledges for each cave sites.

Keywords: *Cave shelters, Drip ledge, Monastery, Pattern, Technology*

A STUDY ON THE LINKAGE BETWEEN THE BUDDHIST HERITAGE AND TENDENCY OF CULTURAL TOURISM OF DOMESTIC TOURISTS IN SRI LANKA

L. P. S. D. Gnanathilaka
Department of Economics, University of Sri Jayewardenepura
sdilhara119@gmail.com

Tourism and culture have been now converged with the increasing interest of visitors in cultural experiences taking special concern towards the cultural tourism. Generally, cultural tourism is defined as the type of tourism activity in which the visitor's primary motivation is to learn, discover, experience and consume tangible and intangible cultural attraction or products in a tourism destination. This wide array of products is encompassed with arts and architecture, historic and cultural heritage, culinary heritage, literature, music, creative industries and so on. It has been estimated that the religious tourism market is predicted to rise at a Compound Annual Growth rate (CAGR) of 6 percent from USD1, 071 million in 2020 to USD 1,704.2 in 2021. It is a highlighted fact that Sri Lankan cultural tourism sector is being performed in a higher level due to its cultural depth. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) has declared six archaeological world heritage sites in Sri Lanka including Buddhist heritage sites of sacred cities of Anuradhapura, Polonnaruwa, Golden Temple of Dambulla, Kandy and Sigiriya. Not only foreign but the domestic or local tourists are also in a trend to visit Buddhist sacred places mentioned above excluding the race, religion and caste. Hence, this research aims to study the tendency of cultural tourism of domestic tourists towards the Buddhist heritage sites in Sri Lanka and reasons for them. Mixed research method was used in the study where quantitative data studies the percentage of cultural domestic tourists and qualitative data explores the reasons for them. It was employed the primary data which was collected using a questionnaire from randomly selected fifty domestic individuals who represent all four races. Descriptive analysis was used to analyze the collected data in order to find out the tendency of cultural tourism of domestic tourists towards the Buddhist heritage sites. It has been found that 92 percent

of individuals prefer to travel within Sri Lanka and most of them are from 25 to 35 year age category. As per the results, 28 percent of persons are interested in visiting Adam's Peak while Temple of the Sacred Tooth Relic is visited by 20 percent of individuals. The sacred city of Anuradhapura is attracted by 14 percent people from the sample. Out of the sample, 46 percent of people state that they visit Buddhist religious and heritage sites because of its historic status and 34 percent of people visits due to its architectural and archaeological treasures. The findings of the study emphasize the significance of focusing on domestic tourists in parallel to foreign tourists to make them aware about religious heritages as a source to enhance the social inter-relationships among people in the country. Hence, it is recommended to formulate effective cultural tourism policy framework to develop the travel interest of domestic tourists and to preserve monuments, worship sites, archaeological and historic sites. Further researchers are encouraged to study the tendency of cultural tourism of foreign tourists towards the Buddhist religious sites in Sri Lanka in current context.

Keywords: *Buddhist heritage sites, Cultural tourism, Domestic tourists, Sri Lanka*

SACRED ODYSSEY: REINVIGORATING SRI LANKA'S LEGACY OF BUDDHIST HERITAGE IN SPIRITUAL TOURISM

S. K. L. J. Ramanayaka
Sri Lanka Institute of Tourism and Hotel Management (SLITHM), Sri Lanka, Language Department, Sri Lanka.
lathisha.rama@gmail.com

Tourism in Sri Lanka has undergone a renaissance, especially after the cessation of three decades of terrorist activities. Among the myriad attractions that entice visitors to this splendid island nation, the Buddhist heritage stands as a beacon of spiritual allure. Its captivating charm emanates from the beauty of temples, the serenity of Buddhist monks, and the promise of contemplative meditation. In this sacred realm, tourists seek solace, enlightenment, and a profound connection with their inner selves. In the vast tapestry of global tourism, destinations often find their distinct identities and fortunes intricately woven with sacred narratives—whether of people, places, or events. Although tourists may seem homogeneous, they harbour unique aspirations. Some seek respite and relaxation, while others pursue hedonistic pleasures. In the quiet corners of this tapestry exists a niche of travelers yearning for spiritual experiences, embarking not just on vacations but on sacred odysseys. For these seekers, religion and spirituality remain steadfast motivations for their wanderlust. However, the profound potential to reignite the nation's legacy of Buddhist heritage within the realm of spiritual tourism has remained largely obscured and overlooked by both authorities and tourism service providers. This research serves as a clarion call to illuminate this uncharted path. The primary objectives of this study are threefold. Firstly, to unveil the latent potential embedded within Sri Lanka's Buddhist heritage for the development of spiritual tourism. Secondly, to anticipate and dissect the multifaceted challenges on this path. Thirdly, to articulate well-considered recommendations aimed at fostering the growth of spiritual tourism through the prism of Buddhist heritage in Sri Lanka. Employing exploratory research methods, this study embarked on a quest for understanding, seeking wisdom through structured interviews, personal observations, and engaging with the perspectives of spiritual tourists through meticulously crafted

questionnaires. The data collection method was both qualitative and quantitative. Against the backdrop of Colombo, Galle, and Matara, the research drew from the wisdom of twenty Buddhist monks, selected through purposive sampling from Buddhist temples, yoga sanctuaries, and meditation centers due to the abundance of Buddhist heritages and the presence of educated monks in these places. Simultaneously, it conversed with fifty spiritual pilgrims whose journeys led them to these sacred shores. The findings of this odyssey of inquiry paint a vivid portrait of potential. The canvas reveals that Sri Lanka's spiritual heritage possesses the power to captivate the hearts and minds of spiritual seekers worldwide, beckoning them with open arms, promising experiences that transcend the ordinary. Yet, this latent potential awaits the transformative spark of aggressive marketing campaigns designed to attract discerning clientele yearning for spiritual enrichment through travel. Thus, this research extends its hand to the relevant authorities, travel agents, and spiritual tourism service providers, offering a roadmap to cultivate and promote the spiritual tourism treasure trove that Sri Lanka holds within its embrace. In doing so, it aspires to kindle a sacred odyssey that shall illuminate the path for travelers in search of spiritual enlightenment and rejuvenation amidst the timeless legacy of Sri Lanka's Buddhist heritage.

Keywords: *Buddhist Heritage, Legacy, Spiritual Tourism, Sri Lanka*

BUDDHIST ANALYSIS OF EMOTIONS FOR CULTIVATING HARMONY AND SUSTAINABILITY

Ven. Bulugahpitiye Nandabodhi
Faculty of Graduate Studies, Pali and Buddhist University Sri Lanka
nandaboodhi@gmail.com

This study examines the profound wisdom within Buddhist philosophy concerning emotions and their capacity to nurture harmony and sustainability in our modern world. Emotions wield profound influence over individuals and society, impacting both personal well-being and the collective state of the planet. Traditional approaches to emotions often fall short in addressing these harmony related challenges. However, Buddhist philosophy offers a distinctive perspective that can provide invaluable solutions for self-control by understanding the nature of the mind. In our present era, emotional turmoil, conflicts, and unsustainable practices present formidable hurdles to both individual and global well-being. Conventional emotional approaches tend to focus on suppressing or controlling emotions, neglecting the inherent transformative potential within them. This research endeavors to examine the Buddhist analysis of emotions as an alternative approach that holds promise for fostering harmony and sustainability across various aspects of life. This study is guided by two primary objectives. Firstly, it seeks to delve into the fundamental concepts and principles underpinning the Buddhist analysis of emotions. This includes the understanding of wholesome and unwholesome mental states, the three poisons of greed, hatred, and delusion, and the intricate interplay between afflictive and non-afflictive emotions. Secondly, it aims to explore practical applications of Buddhist insights in promoting harmony and sustainability in personal lives, relationships, and broader society. To accomplish these objectives, a qualitative methodology is employed, drawing from canonical Buddhist sources like discourses from the Pali canon and contemporary scholarly perspectives on Buddhism and emotions. A comprehensive literature review is encompassed to identify pivotal concepts, techniques, and practical implications. The analysis is centered on the synthesis and integration of these insights, forming a coherent understanding of the Buddhist approach to emotions and its

potential implications for nurturing harmony and sustainability. Buddhist analysis of emotions reveals that emotions are conditioned mental states, subject to impermanence. By cultivating mindfulness, compassion, and wisdom, individuals can skillfully transform afflictive emotions into more wholesome states of mind. This transformation empowers individuals to respond to challenges with enhanced clarity, empathy, and skill, that fostering harmony in their personal lives and relationships. Moreover, the cultivation of emotional intelligence through Buddhist practices contributes to sustainable decision-making, ethical conduct, and the promotion of social well-being. Buddhist philosophy recognizes that emotions are spoiled by the fundamental ignorance about the true nature of reality. Cultivating insight and wisdom allows individuals to gain a deeper understanding of the impermanent and interdependent nature of emotions, fostering a non-attached and compassionate relationship with their emotional experiences. This approach allows for harmonious and sustainable engagement with the world. Buddhist practices also emphasize the significance of interconnectedness and interdependence, instilling a sense of unity and responsibility toward the well-being of all beings. This holistic perspective promotes sustainable practices prioritizing the long-term health and harmony of the planet. This research emphasizes integrating Buddhist wisdom into emotional discourse, aiding individuals and society in developing strategies for emotional mastery, inner harmony, and sustainable global communities.

Keywords: *Buddhist philosophy, Emotions, Harmony, Sustainability, Transformative practices*

ENHANCING USER EXPERIENCE THROUGH ICON AND USER INTERFACE DESIGN: A CASE STUDY ON ‘ANURADHAPURA’ SRI LANKAN HERITAGE SITE

C. S. G Korala
Department of Information and Communication Technology, University of Sri Jayewardenepura, Sri Lanka
cgonsalkorala@gmail.com

Creating impactful icon designs for websites plays a vital role in enhancing user experiences while ensuring smooth and meaningful interaction. In the contemporary digital era, websites dedicated to cultural heritages offer immersive experiences and easy access to diverse cultural content. Factors like visual appeal, usability, user experience, thoughtful design of icons and user interfaces determine the effectiveness of such websites. This case study examined the impact of design on Anuradhapura heritage site. Employing an experimental approach, user testing was integrated into the icon design process. Identifying key locations within the Anuradhapura heritage site was the initial stage of the case study. A systematic approach was taken to sketch icons, concurrently engaging in user testing. Following the finalization of sketches, the icons underwent a digitization process to integrate them into the UI design for optimal user experience. Subsequently, a set of user interfaces was crafted, featuring a comprehensive array of digitalized icons, derived from the refined sketches. This set underwent additional user testing to evaluate usability and overall user satisfaction. The documented knowledge and insights acquired from this study serve as a valuable resource for future researchers and UI designers. Specially, it contributes to the development and expansion of icon collections. The findings of this research not only advance user-centered design practices but also foster a deeper appreciation and broader accessibility of Sri Lankan cultural heritage through the effective utilization of icons in website interfaces.

Keywords: *Icon design, Sri Lankan Heritage site,User Interface design, User experience*

THE MISSION OF THE PREACHING HALL (BANAMADUWA) TO DEVELOP THE LISTENING TRADITION IN SRI LANKA: WITH SPECIAL REFERENCE TO THE KURUNEGALA DISTRICT

D. M. S. K. Herath
Library Services, University of Sri Jayewardenepura
dissanayakasaku@gamil.com

The present study is an attempt to assess the foremost contribution of the religious institute Dharmashala, also known as Bana Maduwa in the development of the listening tradition in Sri Lanka. It is common knowledge throughout the world that there had been an oral and a listening tradition in the ancient Sri Lankan society, before the invention of the writing system and the resulting written tradition. Furthermore, many factors related to the above point have been found in the traditional literature related to Sri Lankan culture. The main instrument in human communication is language. Even after the spread of the writing tradition, the listening tradition did not fade away. Instead, it became a stronger pattern of communication. Studies on the transmission of knowledge is one of the key research areas in the field of library and information science. The research problem is whether Dharamshalas have contributed to the development of the listening tradition in Sri Lanka. The objective of the study is to find out the contribution of the Preaching Hall (Bana Maduwa) to the development of the listening tradition in Sri Lanka. The survey method-based mixed research method was used for the study. The selection of the sample involved the selection of 10 Buddhist temples in the Kurunegala district and the selection of devotees and chief priests in those temples. Due to time and other constraints, it was necessary to limit the sample to 10 temples in one district. Based on devotee lists maintained by these temples, to give a fair chance to all, using a simple random sampling method 05 devotees were selected to administer the questionnaire. The analysis of data revealed the following major findings. Dharmashala has been playing a vital role in the promotion of the listening tradition in Sri Lanka. In spite of the development of modern communication technologies it still successfully plays its historical role as a center of knowledge transmission. Dharmashala

had always been a strong social institute in the Sinhala society that helped social equity among people. Dharmashala was not only for the propagation of religious knowledge, it supported the propagation of common knowledge and social ethics for the well-being of people. The impact of the listening tradition is still visible in Sri Lankan society. Such an impact can be seen in the unsatisfactory levels of reading habits and information searching among Sri Lankans. The above findings prove that Dharmashala is the base level of the traditional Sri Lankan education system which was targeted to improve the religious knowledge of the Buddhists by making spaces for learning through listening.

Keywords: *Buddhist temples, Dharmashala, Knowledge, Library and information science, Oral Tradition*

ශ්‍රී ලංකාවේ පැරණි කාසි අතුරින් "ඇතා හා ස්වස්තික" කාසියේ සංකේත පිළිබඳව බෞද්ධ විද්වතුන් විසින් ඉදිරිපත් කර ඇති මතවාද පිළිබඳව විමර්ශනයක්

එච්. එම්. වයි. පී. වික්‍රමසිංහ
පුරාවිද්‍යා අධ්‍යයන අංශය, කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය
yasangapraveenwick@gmail.com

ශ්‍රී ලංකාවේ භාවිත වූ පැරණි කාසි පිළිබඳව සැලකීමේ දී "ඇතා හා ස්වස්තික" නමින් හැඳින්වෙන්නා වූ කාසිය සුවිශේෂී වැදගත්කමකින් යුක්ත වේ. මෙම කාසිය අඟල් එකහමාරක පමණ විෂ්කම්භයෙන් යුතු ව තඹ ලෝහයෙන් නිෂ්පාදනය කර ඇත. මෙහි අභිමුඛයේ හා ප්‍රතිමුඛයේ ඇති සළකුණු අතර ඇතා, රේක්කය සහිත ස්වස්තිකය, ගස, කඳු ලකුණ, තිත් ලකුණු ආදී වූ සලකුණු ප්‍රධාන වශයෙන් ඇත. මෙම සංකේත අර්ථ නිරූපණය කිරීමේ දී ඇතැම් බෞද්ධ උගතුන් විසින් එමගින් බුද්ධ චරිතයේ සිදුවීම් නිරූපණය වන බව හෝ බෞද්ධාගමික සංකේත නිරූපණය වනබවට අදහස් පළකර ඇත. නිදසුනක් වශයෙන් ඩී. පී. හෙට්ටිආරච්චි පවසන්නේ ඇතාගේ සංකේතයෙන් සිදුහත් කුමාරයාගේ උපත නිරූපණය වන බවත් රේක්කය සහිත ස්වස්ථික ලකුණෙන් බුදුරදුන්ගේ ප්‍රථම ධර්ම දේශනය සංකේතවත් වනබවත් ය. මැදඋයන්ගොඩ විමලකිත්ති හිමියන්ට අනුව ස්වස්තික ලකුණෙන් මහායානයේ පංචධ්‍යානී බුදුවරුන් නිරූපණය කරයි. පර්වත සංකේතයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පරිනිර්වාණය පෙන්නුම්කරන බව ඩී. පී. හෙට්ටිආරච්චි මහතාගේ අදහසයි. ඇතැමුන් මෙයින් ස්තූපයක් නිරූපණය වෙතැයි පිළිගනී. ගැටලුව වන්නේ මෙම සංකේත අතරින් බොහෝමයක් බ්‍රාහ්මණ හා හින්දු දහම වැඩිවශයෙන් ව්‍යාප්ත වූ භාරතයේ කාසිවල ද දක්නට තිබීමයි. ඒ අනුව මෙම සළකුණු සත්‍ය වශයෙන්ම බෞද්ධ සංකේත ද යන ගැටලුව පැනනගී. මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණ වන්නේ "ඇතා හා ස්වස්තික" සම්බන්ධයෙන් බෞද්ධ උගතුන් ඉදිරිපත් කළ මතවාද කෙතරම් දුරට පිළිගත හැකිදැයි විමර්ශනය කිරීමයි. මෙම අරමුණු සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහා සාහිත්‍යය මූලාශ්‍ර අධ්‍යයනය ක්‍රමවේද භාවිතා කරන ලදී. ඒ අනුව බෞද්ධ උගතුන් මෙම කාසියේ ඇති සංකේත සම්බන්ධයෙන් දැරූ මතවාද දෝෂසහගත බව පෙනේ. "රේක්කය සහිත ස්වස්තිකය" ලකුණෙන් බුදුරදුන් නිරූපණය වන බවට වන අදහස සැළකීමේදී එම ලාංඡනය පසුකාලීන "ශ්‍රී ලක්ෂ්මී" කාසියේ ප්‍රතිමුඛයේ ද දක්නට ඇත. නිරුවත් කාන්තා රූපයක් හා වීතරාගී බුදුරදුන් එක ම කාසියක සංකේතවත් කිරීම බුදුන්ට සිදුකරන අපහසයක් බැවින් එමගින් බුදුරදුන් නිරූපිත වේ යැයි පිළිගත නොහැක. ස්වස්තික සංකේතය මෙවැනි ස්වරූපයෙන් යෙදීම ශ්‍රී ලංකාවට පමණක් ආවේණික අතර එනිසා මෙයින් රාජ්‍යය සංකේතය නිරූපණය වනබව හෙන්රි පාකර්ගේ අදහසයි. ඇත් සංකේතයෙන් බුදුරදුන් නිරූපණය වේනම් සඳකඩපහණ වැනි පයට පෑගෙන නිර්මාණ සඳහා ඇත් රූපය යොදාගන්නේ නැත. මෙම සංකේත ඒ ආකාරයෙන්ම හෝ ඊට තරමක් වෙනස් ලෙස ඉන්දියාවේ හස් එබූ කාසි

ඇතුළු වෙනත් කාසිවර්ගවල ද දක්නට ඇතිබව ඔවුන්ගේ අවධානයට යොමු වී නැත. ස්තූපයක් හෝ බුද්ධ පරිනිර්වාණය සංකේතවත් වනබව පවසන ආරුක්කු තුනකින් යුතු පර්වත සංකේතය ඉන්දීය කාසිවල ආරුක්කු පහක්, හතක් වැනි ප්‍රමාණවලින් ද දක්නට ඇතිවා මෙන් ම මොණරා, හාවා, බල්ලා වැනි විවිධ සතුන් එහි මුදුනේ සිටින අයුරු ද සංකේත කර ඇත. අවසාන වශයෙන් මෙම සංකේත යොදා ඇත්තේ බෞද්ධ පරමාර්ථයකින් නොවන බවත් ඉන්දීය කාසිවල ඇති සංකේත අනුකරණය කිරීම හේතුවෙන් මෙම සංකේත ලාංකීය කාසිවලට පැමිණි බවත්, දේශපාලනික අධිකාරී සංකේත, පොදු සමාජය විසින් පිළිගත් සුබ සංකේත මෙම කාසිය නිර්මාණයේ දී යොදාගත් බව නිගමනය කළ හැකි ය. එසේ ම මෙම විද්වතුන්ගේ ඉහත අදහස් සඳහා ඔවුන්ගේ බෞද්ධාගමික පසුබිම හා මතවාදය බලපෑ බවට පෙන්වාදිය හැක.

ප්‍රමුඛ පද: *"ඇතා හා ස්වස්ථික" කාසියේ සංකේත, බුදුරදුන්, බෞද්ධ විද්වතුන් ඉදිරිපත් කළ මතවාද, විමර්ශනය*

සඟ සතු දේපළ ආරක්ෂාව උදෙසා (බලු කවුඩු)සංකල්පය පිළිබඳව අභිලේඛන ශාපපාඨ ඇසුරින් විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්

නිෂාදි මල්කා කේ. ඩී
මානවශාස්ත්‍ර අධ්‍යයනාංශය , සමාජීයවිද්‍යා හා මානවශාස්ත්‍ර පීඨය , ශ්‍රී ලංකා රජරට විශ්වවිද්‍යාලය
nishadi98malka@gmail.com

බෞද්ධ දර්ශනය තුළ පුහුදුන් සත්ත්වයන්ගේ මරණින් මතු ජීවිතය පිළිබඳව සෙසු ආගමික දර්ශනවලට සාපේක්ෂව වඩාත් තර්කානුකූල අදහස් ඉදිරිපත් වී ඇති අතර එය වනාහි පුණ්‍ය මහිමයන්ට හෝ අකුසල ධර්මයන්ට අනුව ප්‍රතිසන්ධියට සුදුසු අවස්ථාවකදී සිදු වන්නකි. ක්‍රි. ව 8-15 සියවස්වල ආගමික සංස්ථා විෂයෙහි දක්නට ලැබුණු සුලභ ලක්ෂණයක් වූයේ අභිලේඛනයන්හි ශාප පාඨ හරහා සඟ සතු දේපළ අවභාවිත හා විනාශයට පත් කරන්නන් බල්ලන් කවුඩන් බවට පත් වේවා යනුවෙන් අවධාරණයකරතිබීමයි. ඒ අනුව ක්‍රි. ව. 8 -15 සියවස්වල සඟ සතු දේපළවල ආරක්ෂාව උදෙසා ශිලා ලිපිවල ඉතාම සුලබ ශාප පාඨයක් වී තිබූ බල්ලන් කවුඩන් වීමට ශාප කිරීමේ සංකල්පයේ බලපෑම කෙසේද යන්න විමසා බැලීම මෙම අධ්‍යයනයේ පර්යේෂණ ගැටළුවයි. එහිදී මෙකී කාල පරාසයට අයත් අභිලේඛන ශාප පාඨයන්හි ඇතුළත් බල්ලන් කවුඩන් වී උත්පත්තිය ලැබීමට හේතුවන අකුසල කර්මයන් හඳුනාගනිමින් ඒවා සඟ සතු දේපළ ආරක්ෂා කිරීම සඳහා නෛතික ක්‍රමවේදයක් ලෙස භාවිතා කළ ආකාරය පිළිබඳව අධ්‍යයනය කිරීම මෙම පර්යේෂණයේ ප්‍රධානඅරමුණයි. මෙහිදී ඓතිහාසික පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය ඔස්සේ දත්ත සපයා ගැනීමේ දී ප්‍රධාන වශයෙන් පුස්තකාල අධ්‍යයනය සිදු කළ අතර පුරාවිද්‍යාත්මක මූලාශ්‍ර යටතේ ක්‍රි. ව. 8-15 සියවස්වලට අයත් අභිලේඛන මූලාශ්‍රයන් අධ්‍යයනය කරන ලදී. ද්වීතියික මූලාශ්‍ර යටතේ මෙම පර්යේෂණ මාතෘකාවට අදාළ විෂය පොත්පත්, පර්යේෂණ ලිපි, පුවත්පත්, සඟරා හා අන්තර්ජාල ඔස්සේ තොරතුරු ලබා ගත් අතර ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය ඔස්සේ විශ්ලේෂණය කරමින් මෙම අධ්‍යයනයසිදුකරනලදී. බෞද්ධ සමාජය තුළ පරිත්‍යාගයන් බුද්ධ බෝග ලෙස සලකා ඇති සේ ම ඒවා විනාශ කරන්නන් සඳහා දඬුවම් පැමිණවීමේ දී බුද්ධභාෂිතයට පටහැනි වූ ශාප කිරීම් හරහා සාංඝික දේපළ අනිසි ලෙස පරිහරණය කිරීම හෝ විනාශ කිරීම වළක්වා ගැනීමට අපේක්ෂා කර ඇත. ඒ අතරින් පහත් යැයි සම්මත තිරිසන් ආත්මභාවයක් සේ සැලකෙන බල්ලන් , කවුඩන් වැනි ආත්මභාවයන්හි ඉපදීම සිදු වන බව මෙකී කාල සීමාවට අයත් කිරිගල්ලෑව ටැම්ලිපිය , ගැරඬිගල ලිපිය , ගංගාරාම ලිපිය , රඹෑව ලිපිය , මොරගොඩ ලිපිය , නෑගම ටම්ලිපිය , නාරංබැද්ද ලිපිය , මැදිරිගිරිය ටැම්ලිපිය, බතලගොඩ ශිලාලිපිය වැනි අභිලේඛන බොහෝමයක ඇති ශාපපාඨයන්හි දක්නට ලැබේ. ඒ හරහා සඟ සතු දේපළ විනාශ කරන්නන් හට පසු ආත්මභාවයයේ බල්ලන් , කවුඩන් වී ඉපද දුක් විඳීමට සිදුවන බව දක්වමින් සාංඝික දේපළ ආරක්ෂා කිරීමට උපක්‍රම යොදා ඇති බව පෙනේ. ඒ අනුව මේ හරහා ස්වයං පාලන උපක්‍රමයක් වශයෙන් බල්ලන් කවුඩන් වැනි අවමානයට පාත්‍ර වූ තිරශ්චීන යෝනියේ උත්පත්තිය ලැබීම

පිළිබඳ සංකල්පය මත පිහිටා සඟ සතු දේපළවල ආරක්ෂාව සුරක්ෂිත කරගත් ආකාරය මනාව පැහැදිලි වේ.

ප්‍රමුඛ පද: *අභිලේඛන , බලු කවුඩු , බෞද්ධ දර්ශනය , ශාප පාඨ , සඟ සතු දේපල*

පැරණි පුස්කොළ පිටපතක දැක්වෙන සුමන සූත්‍රය බුද්ධ භාෂිතයක් නොවේ ද?

පූජ්‍ය දෝතළුඔය නාරද හිමි[1], ඒ.එල් බුද්ධිකා මධුවන්ති අමරසිංහ[2]

සමාජීයවිද්‍යා හා තුලනාත්මක අධ්‍යයන අංශය,ශ්‍රී ලංකා භික්ෂු විශ්වවිද්‍යාලය,අනුරාධපුර.[1]

පුරාවිද්‍යා අධ්‍යයන අංශය,කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය.[2]

dothaluoyanarada2000@gmail.com[1]

අතීතයේ සිට ම මිනිසා දැනුම සටහන් කිරීම, සන්නිවේදනය හා අදහස් හුවමාරු කිරීම සඳහා විවිධ මාදිලියේ ක්‍රමවේද භාවිත කර ඇත. එයින් එක් මාධ්‍යයක් වන්නේ පුස්කොළ ලේඛන සම්ප්‍රදායයි. ලාංකේය ග්‍රන්ථකරණයෙහි විශේෂ සාහිත්‍ය ප්‍රවර්ගයක් ලෙස පුස්කොළ ලේඛන කලාව දැක්විය හැක. ආදි මානවක දැනුම ලේඛන ගත කොට ඇති පුස්කොළවල විවිධ විෂයාන්තර දැනුම අන්තරගත වී ඇත. මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණ වූයේ පැරණි පුස්කොළ පිටපතක දැක්වෙන සුමන සූත්‍රය පිළිබඳ අධ්‍යයන කිරීමයි. මෙම පුස්කොළ පිටපත දෝතළුඔය, ගුරුබැවිලාගම, බලංගොඩ ලිපිනයේ පදිංචි කේ. ඒ ආරියරත්න මහතාගෙන් ලබා ගත් පිටපතක් වේ. මේ සඳහා පර්යේෂණ ගැටලුව වූයේ සුමන සූත්‍රය බුද්ධ භාෂිතයක් නොවේ ද? යන්න විමර්ශනය කිරීමයි. මෙම පර්යේෂණය පුස්කොළ පිටපතක් ආශ්‍රයෙන් සිදුකරන්නකි. මෙහි කතුවරයා නිශ්චිතව ම දක්වා නොමැත. පිටපතට කතුවරයා ලබා දී ඇති නාමය වන්නේ සුමන සූත්‍රය යන්නයි. එහෙත් මෙය පාලි භාෂාවෙන් රචනා කර ඇති සූත්‍රයක් නොවේ. "**එවං මෙ සුතං එකං සමයං භගවා සුමන කූටං දිවා ගුහායං භගවතො දෙසිතං සුමන සුත්තංතීති**" ලෙස ආරම්භ වී පාලි සූත්‍රයක සිංහල පරිවර්තනයක් මෙන් රචනා කර තිබේ. පිටපතේ දැකගත හැකි පරිදි ම ඒ සඳහා උදාහරණයක් මෙසේ ය. "**මෙසේ මා විසින් මේ සූත්‍රාන්ත ධර්ම දේසනාව සුමණ කුට දිවා ගුහාවෙහි දී සර්‍වඥයන්වහන්සේ සුමණ දිව්‍ය රාජයා අරභයා මේ සුමණ සුත්‍රාන්ත ධර්‍ම දෙසනාව වදාළ සේක. ඒ සුමණ දිව්‍යරාජය පන්දහසක් අවුරුදු සස්න පවති මාගේ ලඞ්කාවීපය තොප විසින් රක්‍ෂා කරණේය.....**" පත් ඉරු දහයකින් යුක්ත වු මෙම පිටපත අංකකරණය කර ඇත්තේ ජාම්, ජඃ, ජජ, ජා යන ලෙස ය. එක් පත් ඉරුවක පේළි අටකින් යුක්තව රචනා කර ඇත. විරාමය ලෙස කුණ්ඩලිය යොදාගෙන ඇත. මෙම සූත්‍රය බුදුරදුන් තෙවන වර ලංකාද්වීපයට වැඩම වූ අවස්ථාවේ සුමන සමන් දෙවියන් උදෙසා සමන්ත කූට පර්වතයේ පිහිටි දිවාගුහාවේ දී දේශනා කරන ලද සූත්‍රයක් ලෙස සූත්‍ර ආරම්භයේ දී දක්වා තිබේ. බුදුන් වහන්සේට නමස්කාර කරමින් ආරම්භ වන මෙම සූත්‍රය ත්‍රිපිටකයේ අන්තර්ගත වූ එකක් යැයි හැගවීම පිණිස කතුවරයා "**එවං මෙ සුතං එකං සමයං භගවා සුමන කූටං දිවා ගුහායං භගවතො දෙසිතං සුමන සුත්තංතීති**" ලෙස මෙය ආරම්භ කර තිබේ. මෙම ලේඛනයේ බුදුරදුන්ගේ ලංකා ගමනයේ සිට ලන්දේසි ආක්‍රමණ දක්වා තොරතුරු හා මෙරට ආගමික, දේශපාලන හා සංස්කෘතික තත්ත්වය පිළිබඳ කරුණු අන්තර්ගත වේ. එසේ ම මෙරට ජනශ්‍රැතියේ එන දියසෙන් සංකල්පය ද මෙම සූත්‍රයේ අන්තර්ගත වේ. මෙම සූත්‍රය ත්‍රිපිටකය හෝ වෙනත් ප්‍රාථමික

මූලාශ්‍රයවල දක්නට නොලැබේ. එසේ වුව ද බුදුරදුන්ගේ ලංකා ගමනය හා ශ්‍රී පාදස්ථානයට වැඩමවීම මෙන් ම මෙරට ඉතිහාස කරුණු ද මහාවංශය වැනි වංශකතා සහ අනෙකුත් ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රයවල දක්නට ලැබේ. එහෙත් මෙවැනි සූත්‍රයක් දේශනා කළ බවට එම මූලාශ්‍රයවල සඳහනක් දක්නට නොමැත. එබැවින් මෙම සූත්‍රය බුද්ධ භාෂිතයක් නොව පශ්චාත් කාලීනව නිර්මාණය කළ සූත්‍රයක් ලෙස පෙන්වා දිය හැක.

ප්‍රමුඛ පදඃ *ත්‍රිපිටකය, දියසෙන්, පුස්කොළ, ශ්‍රී පාදය, සුමන සූත්‍රය*

රිටිගල විහාරාරාම පද්ධතියේ ඉදි කර තිබූ අතිරේක ගොඩනැගිලි වත්මන් සංචාරක කර්මාන්තයේ ප්‍රවර්ධනයට දායක කර ගත හැකි ආකාරය පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්

නවෝදි ජී. ඩබ්ලිව්. ටී. එස්.

මානව ශාස්ත්‍ර අධ්‍යනාංශය, සමාජවිද්‍යා හා මානවශාස්ත්‍ර පීඨය, ශ්‍රී ලංකා රජරට විශ්ව විද්‍යාලය.

gwtsnawodi.2000@gmail.com

උතුරු මැද පළාතේ අනුරාධපුර දිසාවේ කැකිරාව උප දිසාපති කොට්ඨාසයට අයත් ව රිටිගල කන්ද පිහිටා තිබේ. මෙම රිටිගල හෙවත් අරිට්ඨ පබ්බත නම් ස්ථානයේ පුරාණ කාලයේ විහාරාරාම සංකීර්ණයක් පැවති බවට සාධක හමු වේ. ක්‍රි.පූ.3 වන සියවසේ දී ලක්දිව විසුවේ යැයි කියැවෙන අරිට්ඨ මහ තෙරුන් වැඩ සිටි ස්ථානය මෙය බව කියැවේ. ඒ කෙසේ වුවත් කඳු පන්තීන්ගෙන් සමන්විත වූ රිටිගල කන්ද ක්‍රි.ව. 11 වන සියවසට පෙර ආරණ්‍යවාසී භික්ෂූන් සඳහා වුණු ආරණ්‍යය සේනාසනයක් බව පෙනේ. චෝළ ආක්‍රමණයෙන් පසුව විහාරාරාම පද්ධතියේ පූජනීය ගොඩනැගිලි විනාශ වී පවතින නිසා මෙම ස්ථානයට පැමිණෙන සංචාරකයන්ගේ මූලික අභිමතාර්ථය බවට පත් වන්නේ පරිසරයේ තිබෙන සොබා සෞන්දර්ය විඳ ගැනීමය. නමුත් මෙම ස්ථානය තුළ පූජනීය නොවන නමුත්, අතිරේක ගොඩනැගිලි දැනට ශේෂ ව පවතී. එනම්,පියගැට පෙළ,බන්ධා පොකුණ,කැසිකිළි ගල් ආදියයි.මේවා හුදෙක් භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ අවශ්‍යතා සඳහා ඉදි කෙරුණ ද, ඉතාමත්ම ශක්තිමත් ආකාරයෙන් ඉදි කර ඇති ආකාරයක් හඳුනා ගත හැකිය. එනිසා මෙම ස්ථානය හුදෙක් ඓතිහාසික සංචාරකයන් සඳහා ඉතාමත් ම වැදගත් ස්ථානයක් ලෙස පෙන්වා දිය හැකිය. අතීත පාලකයන් විසින් රිටිගල විහාරාරාම පද්ධතිය තුළ ඉදි කළ භික්ෂු අතිරේක ගොඩනැගිලි නිසා එම ස්ථානය වර්තමානයේ දී සංචාරක මධ්‍යස්ථානයක් ලෙස වර්ධනය කරවීමට කෙතරම් උපයෝගී කරගත හැකිද යන්න අධ්‍යයනය කිරීම මෙම පර්යේෂණයෙහි පර්යේෂණ ගැටලුවයි.පාරිසරික සංචාරකයන්ට පමණක් නොව මෙම රිටිගල පුරාවිද්‍යා භූමිය තුළ පවතින චිර පැවැත්මකින් යුතුව ඉදි කර ඇති භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ අතිරේක ගොඩනැගිලි තවදුරටත් සංරක්ෂණය කර ඒවා ඓතිහාසික කාරණා පදනම් කරගෙන සංචාරය කරන සංචාරකයන්ට විවෘත කිරීම මෙහි මුඛතම අරමුණයි.මෙම පර්යේෂණය සදහා දත්ත එක්රැස් කිරීමේදී මේ ස්ථානය පිළිබඳ ව ඇති තොරතුරු ඇතුළත් මහාවංශය ආදී ප්‍රාථමික මූලාශ්‍ර මෙන්ම පුවත්පත් ලිපි,සඟරා ආදී ද්විතීයික මූලාශ්‍ර අධ්‍යයයනය,ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයනය වැනි ක්‍රම භාවිත කරන ලදී. රිටිගල ආරාම සංකීර්ණය තුළ පවතින ආගමික ගොඩනැගිලි අද වන විට විනාශ වී තිබුණ ද,එහි පවතින්නා වූ අතිරේක ගොඩනැගිලි ඓතිහාසික පර්යේෂකයන්ගේ නොමඳ අවධානයට ලක්විය යුතුය. එහිදි මෙම පරිශ්‍රය තුළ පවතින්නා වූ වැදගත් නිර්මාණ ලෙස පොකුණු,රෝහල,පියගැටපෙළ ආදිය අදටත් සුරක්ෂිත විය යුතුය. මෙම

නිර්මාණයන්හි ඓතිහාසික වැදගත්කම සමාජයට විවර කරන්නේ නම් හුදෙක් වැඩි වශයෙන් සංචාරක ආකර්ශනය මේ සඳහා ලබා ගත හැකිය. මෙලෙස වැදගත්කමකින් යුක්ත රිටිගල සංචාරක කර්මාන්තට විවෘත කිරීමේදී පවතින තත්ත්වයට වඩා එය වැඩි දියුණු කිරීමට බලධාරීන් උත්සුක විය යුතුය. රිටිගල පුරාවිද්‍යා භූමියේ පවතින්නා වූ අතිරේක ගොඩනැගිලි වෙන් වෙන් වශයෙන් හඳුන්වා භාෂා ත්‍රිත්වයෙන් යුතු නාම පුවරු සවි කිරීමට බලධාරීහු ක්‍රියාත්මක විය යුතුය. එසේම මෙම ස්ථානය තුළ මාර්ගෝපදේශ කිරීම සඳහා දැනුමැති පුද්ගලයන් යෙදවීමට ද කටයුතු කළ යුතුය. මෙම අතිරේක භික්ෂු ගොඩනැගිලි සහිත රිටිගල විහාරාරාම පද්ධතියට ප්‍රධාන මාර්ගයේ සිට පිවිසීමට ඇති මාර්ගය විධිමත් පරිදි සකස් කළ යුතුය.මෙවැනි ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම තුළින් මෙම රිටිගල පුරාණ විහාරාරාම පද්ධතිය පාරිසරික සංචාරකයන්ට මෙන්ම ඓතිහාසික දෙස් විදෙස් සංචාරකයන්ට ද විවෘත කිරීමට හැකි වීම තුළින් අපේ රටේ වත්මන වන විට බිඳ වැටී ඇති ආර්ථිකය යළි ශක්තිමත් කිරීමට එය උත්තේජකයක් බවට පත් කරගත හැකිය.

ප්‍රමුඛ පදඃ *අතිරේක ගොඩනැගිලි, ඓතිහාසික සංචාරකයා,පාරිසරික සංචාරකයා,භික්ෂූන් වහන්සේ, රිටිගල විහාරාරාම පද්ධතිය*

'උරුසිලා පටිමා'' බුද්ධ ප්‍රතිමාව පිළිබඳ සාපේක්ෂ කාල නිර්ණයක්

එම්. සී. එස්. කෝස්තා[1], එච්. ඩී. එස්. ප්‍රනාන්දු[2], එච්. එච්. ඒ. කරුණාරත්න[3]
ව්‍යවහාරික පුරාවිද්‍යා අධ්‍යයනාංශය, නාගානන්ද ජාත්‍යන්තර බෞද්ධ අධ්‍යයන ආයතනය.[1,2]
ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය.[3]
sadaruwanchandu74@gmail.com

බුද්ධ ප්‍රතිමාවේ ආරම්භය පිළිබඳ ව දේශිය හා ගෝලීය මතවාද ඉදිරිපත්ව ඇති අතර දේශිය සන්දර්භය තුළ පුරාවිද්‍යාත්මක සාධක සැලකීමේ දී බුද්ධ ප්‍රතිමාවේ ආරම්භය මහසෙන් (ක්‍රි.ව. 277-304) රාජ්‍ය සමයෙන් පසු ඉදි වූ නිර්මාණයක් ලෙස පිළිගනී. සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය පිරික්සීමේ දී දේවානම්පියතිස්ස රාජ්‍ය (ක්‍රි.පූ. 307-267) කාලයට අයත් බව පැහැදිලි වේ. ශිලා ලේඛනවල සඳහන් කරුණු පිරික්සීමේ දී උරුසිලා ප්‍රතිමාව විවිධ නම්වලින් සඳහන් වන අතර එම අන්වර්ථ නාමයන් අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ නිර්මාණය වූ පළමු බුද්ධ ප්‍රතිමාවට උරුසිලා බුද්ධ ප්‍රතිමාව ද යන්න පර්යේෂණ අවකාශය පවතී. මෙම අධ්‍යයනයේ පර්යේෂණ ගැටලුව වනුයේ ශිලා ලේඛනවල අන්වර්ථ නාමයන්ගෙන් හඳුන්වා අත්තේ උරුසිලා පටිමා බුද්ධ ප්‍රතිමාව ද? යන්න තහවුරු කර ගැනීමයි. පර්යේෂණ ක්‍රමය යටතේ ප්‍රාථමික දත්ත හා ද්විතීයික මූලාශ්‍රය මගින් දත්ත රැස් කිරීම සිදු වූ අතර ක්‍රමවේදය මගින් දත්ත විශ්ලේෂණය සිදු කරන ලදී. අනතුරුව එම දත්ත ප්‍රාමාණික මතවාද හා අදහස් සමග සැසඳීමෙන් නිගමනවලට එළඹුණි. ක්‍රි.පූ. 03 සියවසේ දී දේවානම්පියතිස්ස රාජ්‍ය කාලයේදී "උරුසිලා" නමින් ගල් පිළිමයක් කරවා ඇති බවට සාධක ඇතත් එය නිර්මාණය කළේ කවරෙක්දැයි මෙතෙක් අනාවරණය වී නොමැත. එය "උරුසිලා පටිමා, මහාසිලා පටිමා, සිලාසත්ථු, සිලා සම්බුද්ධ, සිලාමය මුනින්ද සහ සිලාමය මහේසි" යන නම් වලින්ද හඳුන්වා ඇත. පසු කාලීනව පළමුවන ජෙට්ඨතිස්ස රජු ථූපාරාමයේ වූ ශෛලමය බුදු පිළිමය පාචීනතිස්ස පබ්බත විහාරයට ගෙන ගිය බව මහාවංශය සඳහන් කරයි. ප්‍රාචීනතිස්ස පබ්බතයේ වූ මෙම ප්‍රතිමාව මහසෙන් රජු තම රාජ්‍යය සමයේ දී අභයගිරි විහාරයේ තැන්පත් කරවා ඇත. පසුව බුද්ධදාස රජු, ධාතුසේන රජු, දෙවන සේන රජු, මිගාර සෙන්පති ආදී රාජ්‍ය හා මහාමාත්‍යාදීන් විසින් මෙම ප්‍රතිමාවට විවිධ නවකම් කොට ඇති බව ද මහාවංශයේ දක්වයි. ශිලා ලේඛන සාක්ෂි අනුව සිව්වන මිහිඳු රජුගේ මිහින්තලා පුවරු ලිපියෙත් ජේතවනාරාම - II පුවරු ලිපියෙත් මෙම උරුසිලා පටිමා ප්‍රතිමාව පිළිබඳ සඳහන් වේ. මේ පිළිබඳ අදහස් දක්වන වල්පොළ රාහුල හිමියන් පවසන්නේ භෞතික සාධක නොමැතිකම නිසා මෙම අදහස එකවර බැහැර නොකළ හැකි බවයි. මෙම ගල් පිළිමය අනුරාධපුර අභයගිරි සමාධි පිළිමය වියයුතු බව තිරාණගම රතනසාර හිමි ආසියාවේ බෞද්ධ කලා අංක 2 කෘතියෙහි සඳහන් කරයි. අනුරාධපුර පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරයේ තැන්පත් කර ඇති සමාධි ප්‍රතිමාව අභයගිරියේ පමණක් නොව ශ්‍රී ලංකාවේද ඇති අති පැරණිම ප්‍රතිමාව ලෙස මහාචාර්ය

ටී.ජී.කුලතුංග මහතා සඳහන් කරයි. එහි දී වල්පොළ රාහුල හිමි, කඹුරුපිටියේ වනරතන හිමි, ඊ. ඩබ්ලිව් අදිකාරම් හා චන්ද්‍රා වික්‍රමගමගේ පවසන්නේ පිළිමය නිර්මාණය වන්නට ඇත්තේ දේවානම්පියතිස්ස රාජ්‍ය සමයටත් කලින් වන බවයි. නන්දදේව විජේසේකර., දොඩන්ඹුරේ ධම්මදස්සි හිමි ට අනුව මෙම ප්‍රතිමාව සමකාලීන වෙනත් මූලාශ්‍රයන් වල ද සඳහන් වීමෙන් මෙහි යම් සත්‍යතාවක් පැවතිය හැකි බවයි. ප්‍රාමාණික උගතුන් මේ පිළිමය සම්බන්ධයෙන් වර්ථමානයේ ශේෂව ඇති ප්‍රතිමා සැළකිල්ලට ගෙන විවිධ මතවාද දරණ නමුත් සාපේක්ෂ මතවාදයක් ලෙස උරුසිලා පටිමාව යනු මෙරට නිමවූ ප්‍රථම බුද්ධ ප්‍රතිමාව විය හැකි බව නිගමනය කළ හැකිය.

ප්‍රමුඛ පද: *උරුසිලා පටිමා, පුරාවිද්‍යා සාක්ෂි, බුද්ධ ප්‍රතිමාව, මහාවංශය, ශිලා ලේඛන*

පුස්කොළ පොත්වලින් හෙළිවන ව්‍යාධීන් පිළිබඳ මූලික වර්ගීකරණයක්

එච්. එච්. ඒ. කරුණාරත්න
ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය
ashoka@sjp.ac.lk

පුස්කොළ පොත් ලේඛන, අස්පර්ශනීය උරුමයේ විවිධ පැතිකඩ අනාවරණය කර ගැනීමට ඉවහල් වන ලේඛන මාධ්‍යයක් ලෙස පෙන්වාදිය හැකිය. දේශීය චින්තනය සමග මුසු වූ සාම්ප්‍රදායික වෛද්‍ය ක්‍රම මෙම ලේඛන තුළ අන්තර්ගත වේ. භූ ගෝලීය වශයෙන් හුදෙකලා වූ ප්‍රදේශවල ජනතාව සිය මූලික අවශ්‍යතා වන ආහාර, සෞඛ්‍ය, ඇඳුම් පැළඳුම්, අධ්‍යාපනය, වාස්තුවිද්‍යාව, වෛද්‍ය ක්‍රම, චාරිත්‍ර වාරිත්‍ර, ඇදහිලි දෑ පරිසරයට අනුගත වෙමින් ගොඩනගා ගෙන ඇත. මානව ශරීරයට බලපාන ව්‍යාධීන් භෞතික හා මානසික වශයෙන් එකම ස්වරූපයක් ඉසිලුව ද පුස්කොළ ලේඛනවල සඳහන් වන ව්‍යාධීන් සඳහා නිර්දේශිත දේශීය වෛද්‍ය ප්‍රතිකර්මයන් ද ගෝලීය සම්ප්‍රදායන් අනුව විවිධත්වයක් උසුලනු ලබයි. පුස්කොළ පොත්වල ව්‍යාධීන් සඳහා නිර්දේශිත දේශීය වෛද්‍ය ප්‍රතිකර්මවලට අනුරූපව ව්‍යාධීන් පිළිබඳ මූලික වර්ගීකරණයක් ඉදිරිපත් කිරීම මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණ වේ. වර්තමානයේ බහුලව හඳුනාගත හැකි ශරීර හා මානසික ව්‍යාධීන් සඳහා නිර්දේශිත දේශීය වෛද්‍ය ප්‍රතිකර්ම මෙම ලේඛන තුළ අන්තර්ගත වුව ද, ඒවා හඳුන්වාදීමේ දී භාවිත කරන ලද නාමකරණයේ විසංවාදී බව මෙම ප්‍රතිකර්ම ජනගත නොවීමට හේතු වන්නට ඇති බව තහවුරු කිරීම සිදු වේ. මෙම අධ්‍යයනය තුළින් ව්‍යාධීන් සඳහා නිර්දේශිත වෛද්‍ය ප්‍රතිකර්ම පිළිබඳ වර්ගීකරණයක් සිදු කරන ලදී. එනම් මානව හා සත්ත්ව ලෙස යි. මානව ව්‍යාධීන් කායික හා මානසික ලෙස ද, සත්ත්ව ව්‍යාධීන්, උරග, සිව්පා හා පක්ෂි ලෙස ද වර්ග කරන ලදී. කායික ව්‍යාධීන් ශීර්ෂයේ සිට දෙපතුල දක්වා ශරීර අංගවලට ඇතිවන ව්‍යාධීන් ඇතුළත් වේ. ශීර්ෂ, කර්ණ, නාස, චර්ම, ළය, හෘද, කුස, ආමාස, ග්‍රහණ, සන්ධි. මෙම ශරීර අංගවලට වැළදෙන රෝගාබාධ ලෙස ක්ෂය රෝග, මුත්‍ර රෝග, දියවැඩියාව, අණ්ඩවායු, කුෂ්ඨ, ක්‍රිමි රෝග, ගුද, පිළිකා, උණ, බඩිංයාම, අතීසාරය, ශ්ලේස්මා, ගිනියම, වමනය, ප්‍රමේහය, වලිප්පුව, ඇවිලිලි, උළුක්කුව, බගන්දරා, වාත රෝග, සෙලෙස්මා ගුල්ම, ඉසරදය, බඩ පිපුම, වමනය, සීගත උණ ආදීය පෙන්වාදිය හැකිය. මානසික ව්‍යාධීන් සඳහා ද නිර්දේශිත දේශීය වෛද්‍ය ප්‍රතිකර්ම පෙන්වාදී ඇත. එය ඖෂධ ප්‍රතිකර්මවලට අමතරව ශාන්ති කර්ම හා මන්ත්‍ර වශයෙන් වර්ග කළ හැකිය. ශාන්ති කර්ම මානසික ව්‍යාධීන් සඳහා උදාහරණ ලෙස කඩවර යක්ෂ, රීරි යක්ෂ, පත්තිනි ඇදහිල්ල, විෂ්ණු සමන් කතරගම යනාදි ද මන්ත්‍ර ලෙස හෙප්පු, නූල් බැඳීම, පිස්සු වැට්ට වීම, කන්‍යා කළවා බන්දන ආදී දෝෂ දුරු කිරීම ද සත්ත්ව වෙදකම උරග, සිව්පා, පක්ෂි ලෙස බෙදා වෙන්කළ හැකි අතර සර්පයන් වෙනුවෙන් වෛද්‍ය ප්‍රතිකර්ම නිර්දේශිත සත්ත්ව කාණ්ඩ ලෙස නයා, පොළඟා, කරවලා සර්ප විශේෂ, සිකනලා,

දිවිමකුළුවා, ගරුඩා, ගෝනුස්සා, මැඩියා, බල්ලා වැදගත් වේ. මේ අනුව සමස්ත සත්ත්ව ප්‍රජාව වෙනුවෙන්ම යෝග්‍ය දේශීය වෛද්‍ය ප්‍රතිකර්ම ක්‍රම මෙම ලේඛන තුළ අන්තර්ගත වන බව පැහැදිලිය.

ප්‍රමුඛ පද: *ව්‍යාධීන්, ශාන්ති කර්ම, සත්ත්ව, මන්ත්‍ර, දේශීය වෛද්‍ය විද්‍යාව*

සිංහල පූජා නැටුම් සහ පූජා වාදන සම්ප්‍රදායේ පැවැත්ම උදෙසා බලපෑ බෞද්ධ සංස්කෘතික ආභාසය පිළිබඳ විමසුමක්

ජී. භවන්ත ප්‍රමෝද් චන්ද්‍රරත්න

කථිකාචාර්ය, භාෂා අධ්‍යයනාංශය, සමාජීය විද්‍යා හා මානවශාස්ත්‍ර පීඨය,ශ්‍රී ලංකා රජරට විශ්වවිද්‍යාලය

bhawanthapchandrarathna@gmail.com

සිංහල පූජා නැටුම් සහ පූජා වාදන සම්ප්‍රදායේ පැවැත්ම උදෙසා බලපෑ බෞද්ධ සංස්කෘතික ආභාසය පිළිබඳ විමසුමක් මෙම පර්යේෂණය මඟින් සිදු කෙරිණි. සිංහල පූජා නැටුම් සහ පූජා වාදන සම්ප්‍රදායේ පැවැත්ම උදෙසා බලපෑ බෞද්ධ සංස්කෘතික ආභාසය කෙබඳු ද යන්න මෙහි පර්යේෂණ ගැටලුව වේ. සිංහල පූජා නැටුම් සහ පූජා වාදන සම්ප්‍රදායේ පැවැත්ම උදෙසා බලපෑ බෞද්ධ සංස්කෘතික ආභාසය අධ්‍යයනය මෙම පර්යේෂණයේ ප්‍රධාන අරමුණ වේ. මෙහිදී අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය වශයෙන් ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය යොදා ගන්නා අතර සිංහල පූජා නැටුම්, පූජා වාදන සම්ප්‍රදාය සහ බෞද්ධ සංස්කෘතිය පිළිබඳ සන්සන්දනාත්මක හා විශ්ලේෂණාත්මක අධ්‍යයනයක් සිදු කර නිගමනවලට එළඹීම සිදු කර තිබේ. සිංහල පූජා නැටුම් සහ පූජා වාදන කලාවෙහි පැවැත්මට අදාළ වන කරුණු අතරින් මූලික වන්නේ බෞද්ධ විහාරස්ථාන ආශ්‍රිත ව පවත්වන ලද ආගමික උත්සව ය. අතීතයේ දී සෑම රජමහා විහාරයක ම පංචතූර්ය වාදන පවත්වන ලෙස පවසා වාදකයින් හට ඉඩකඩම් රජ දරුවන් විසින් ප්‍රදානය කර ඇති බව ඓතිහාසික මූලාශ්‍රය තුළින් විද්‍යමාන වේ. මඟුල් බෙර, දවුල්, තම්මැට්ටම්, හොරණෑ, සක් පිඹීම ආදි වාදන කරමින් සෑම පොහොය දිනක ම සැන්දෑදුරය තේවා, අළුයම්දුරය තේවා පවත්වනු ලැබේ. මෙයට අමතර ව බෞද්ධ විහාරස්ථාන ආශ්‍රිත ව පවත්වනු ලබන බණ පින්කම්, පිරිත් පින්කම්, උපසම්පදා පින්කම්, වස් පින්කම්, නේත්‍රප්‍රතිෂ්ඨාපන උත්සව ආදිය සඳහා සිංහල පූජා නැටුම් සහ පූජා වාදන යොදාගනු ලැබේ. එමෙන් ම ශබ්ද පූජා පොහොය නමින් හේවිසි පූජා ක්‍රමයක් ද බෞද්ධ සංස්කෘතියෙහි දක්නට ලැබේ. සත්පොහොය හේවිසි, බෙර පොහොය හේවිසි, දවුල් තම්මැට්ටම් පොහොය හේවිසි ආදී වශයෙන් මෙම ශබ්ද පූජා පොහොය විවිධාකාර වේ. මෙම උත්සවයන්හි කවුත්තම්" සවුදම්" වට්ටම් ආදී නර්තන කොටස් ඇතුළත් කරමින් පූජා නැටුම් ඉදිරිපත් කළ යුතු වේ. සත්සතිය සහ සූවිසි විවරණ නමින් පන්තේරු නැටම් ක්‍රමයක් ද බෞද්ධ විහාරස්ථාන ආශ්‍රිත ව පැවැත්වේ. රාත්‍රිය පුරාවට ම පවත්වනු ලබන මෙම නැටුම් සඳහා ගැට බෙරය ප්‍රධාන වාද්‍ය භාණ්ඩය ලෙස භාවිත කරමින් නර්තනයෙහි යෙදෙයි. මෙහි දි පන්තේරුව දෘශ්‍ය වාද්‍ය භාණ්ඩයක් ලෙස භාවිත වේ. සිංහල පූජා නැටුම් සහ පූජා වාදන අතර පවතින මුනිවර සවුදම, සූසැට තාල රාග ආදිය රක්ෂණය වූයේ බෞද්ධ විහාරස්ථාන ආශ්‍රිත ව පැවති ඉහත කී නැටුම් සහ පූජා වාදන ද ඇතුළත් කරමින් විවිධ බෞද්ධ උත්සව පැවැත්වූ නිසාවෙනි. උඩරට, පහතරට, සබරගමු පූජා

නැටුම් මෙන් ම උඩැක්කි, රබන්, ලී කෙළි, කළගෙඩි ආදී සමාජ නැටුම් ආරම්භ කිරීමට පෙර බුදුන්වහන්සේගෙන් අවසර ගෙන නර්තනයෙහි යෙදීම තුළින් සහ වාද්‍ය භාණ්ඩ උපත් කතා පිරික්සීමේ දී සිංහල පූජා නැටුම් සහ පූජා වාදන සම්ප්‍රදායේ පැවැත්ම උදෙසා බලපෑ බෞද්ධ සංස්කෘතික ආභාසය මැනැවින් විද්‍යමාන වේ. මෙම සියලු කරුණු අනුව සිංහල පූජා නැටුම් සහ පූජා වාදන සම්ප්‍රදායේ පැවැත්ම උදෙසා බෞද්ධ සංස්කෘතිකය මඟින් සෘජු බලපෑමක් සිදු කර ඇති බව නිගමනය කළ හැකි වේ.

ප්‍රමුඛ පද: *ආභාසය, පූජා නැටුම්, මුනිවර සවුදම, සත්පොහොය හේවිසි, සූසැට තාල රාග*

අනුරාධපුර රාජධානි සමයේ ආරාමික පොකුණු හා සබැඳි ඇදහිලි, විශ්වාස පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්

ඩී. එල්. රණගල[1], ජී. කේ. විදානපතිරණ[2]
ඉතිහාස හා පුරාවිද්‍යා අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය[1,2]
pathiranagayathri@gmail.com[2]

ජලය රැස්කර ගැනීමේ අරමුණින් පොළව කැණීමෙන් නිර්මාණය කරගන්නා ලද ක්ෂුද්‍ර අංගය පොකුණක් ලෙස විනය අටුවාවේ පඨවිකනන සිඛපද වණ්ණනාවෙහි ද සඳහන් වී ඇත. මෙරට පොකුණු නිර්මාණයෙහි ආරම්භය පූර්ව ඓතිහාසික අවධිය දක්වා දිවයන බව පැහැදිලි වේ. ක්‍රි.පූ. 06 වන සියවසේ විජය කුමාරයා පැමිණෙන විට පැවති පොකුණක් පිළිබඳ මහාවංසයේ වන සඳහන ඊට නිදර්ශනයකි. බුදුදහම පැමිණීමෙන් අනතුරුව බෞද්ධ ආරාම මුල්කොට ගෙන පොකුණු නිර්මාණය වඩාත් දියුණුවට පත්වුණි. ආරාමික පොකුණු පිළිබඳ අධ්‍යයනයේ දී පර්යේෂකයන්ගේ වඩාත් අවධානයට පාත්‍ර වී ඇත්තේ ඒවායේ නිර්මිත තාක්ෂණය හා සෞන්දර්යාත්මක අගය පිළිබඳවය. වැව් ආශ්‍රිත ඇදහිලි හා විශ්වාස පිළිබඳ පර්යේෂණ සිදුව ඇතත් පොකුණු හා සබැඳි විශ්වාස පිළිබඳ පර්යේෂණ සිදු වී නොමැත. ඒ අනුව පුරාණයේ ආරාම ආශ්‍රිතව නිර්මාණය වූ පොකුණු තුළින් අනාවරණය වන ඇදහිලි හා විශ්වාස පිළිබඳ මෙම පර්යේෂණයේ දී අධ්‍යයනය කෙරුණි. බෞද්ධ පරිසරයක් තුළ පොකුණු ආශ්‍රිතව ඇදහිලි හා විශ්වාස භාවිත වූයේ කෙසේ ද යන්න පර්යේෂණ ගැටළුව විය. පුරාණ ලාංකේය ජන සමාජය සමඟ බද්ධ වී පැවති ජලාශ්‍රිත ඇදහිලි හා විශ්වාස පොකුණු ආශ්‍රිතව භාවිත වූ ආකාරය අනාවරණය කර ගැනීම පර්යේෂණ අරමුණ වුණි. ඓතිහාසික මූලාශ්‍රය අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය හා පුරාවිද්‍යාත්මක ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයනය භාවිත කරමින් පර්යේෂණය සිදුකෙරිණි. අභයගිරිය, ජේතවනය හා මිහින්තලය යන ප්‍රධාන ආරාම ත්‍රිත්වයේ පොකුණුවලට පර්යේෂණය සීමා කෙරිණි. මහාචාර්ය සෙනරත් පරණවිතාන අභයගිරිය විහාරයේ කුට්ටම් පොකුණ කැණීම් කිරීමේ දී එහි පතුලේ තැන්පත් කර තිබූ ලෝහ පෙට්ටියක් තුළින් රන් ආලේපිත මැඩියෙකු, ලෝකඩ කකුළුවෙකු, ඉබ්බෙකු හා මත්ස්‍යයන් යුගලක් හමු වී තිබේ. එසේ ම පොකුණේ උතුරු පැත්තේ පෙණ පහක් සහිත නාගරූව කැටයමක් දැකිය හැකි ය. අභයගිරි විහාර සංකීර්ණයේ ම පිහිටි ඇත් පොකුණෙන් හමුවූ හුණු ගල් කැටයම් පුවරුවක නෙළුම් විලක ඇතුන් දියකෙළියේ යෙදීම කැටයම් කොට තිබේ. ජේතවන විහාරයේ පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරයට සමීපව පිහිටි ශෛලමය පොකුණ කැණීමේ දී ද පාෂාණ මංජුසාවක් තුළ මැඩියෙක්, කකුළුවෙක්, මත්ස්‍ය යුගලක්, ඉබ්බෙක්, දිය නයෙක්, පෙණ පහේ නාග රූපයක් සහ නෙළුම් පොහොට්ටු සහ පත්‍ර මධ්‍යයේ නැඟී සිටින කාන්තා රූපයක් තැන්පත් කර තිබී හමුවුණි. මිහින්තලයේ නාග සොන්ඩි පොකුණේ ස්වාභාවික ගල්තලය මත පෙණ පහක් සහිත නාග රූපයක් අල්ප උන්නතව කැටයම් කර ඇත. අධ්‍යයනයට බඳුන් කරන ලද පොකුණු ආශ්‍රිතව හමුවන ඉබ්බා, මැඩියා, කකුළුවා, දිය

නයා සහ මත්ස්‍යයන් ජලයෙහි වාසය කරන සතුන් වන අතර, ඔවුන්ට ජලය නොමැතිව ජීවත්විය නොහැකිය. එම සතුන්ගේ රූප පොකුණෙහි තැන්පත් කිරීමෙන් එම පොකුණුවල ජලය සිඳීමට ලක්නොවී පවත්වා ගැනීම අපේක්ෂා කළ බව විශ්වාස කළ හැකිය. හස්තියා ද වර්ෂාව සහ ජලයේ සංකේතයක් වශයෙන් සැලකෙන අතර ඇත් පොකුණේ හස්ති රූප කැටයම් කර ඇත්තේ ඉහත අරමුණින් ම බව පෙනේ. පෙණ පහ සහිත නාග රූපය පිළිබඳ අධ්‍යයනයේ දී නාග රූපය මුරගල කැටයම්වල යෙදුණේ ආරක්ෂාව නැමති සංකල්පය මුල් කර ගනිමිනි. ඒ අනුව ජලයේ ආරක්ෂාව සහතික කිරීම සඳහා නාග රූපය පොකුණුවල නිර්මාණය කරන්නට ඇත. හින්දු සාහිත්‍යයෙහි ශ්‍රී ලක්ෂ්මී දෙවඟන හඳුන්වන්න පර්යාය වචන අතර පසෙහි සාරවත් බව හැඟවෙන 'කරිසිනී' යන පදය ද ඇත. පසෙහි සාරවත් බව සහතික කරන්නේ ජලයයි. එබැවින් ජේතවන පොකුණෙන් හමුවන කාන්තා රූපය ද සශ්‍රීකත්වය සංකේතවත් කරන ශ්‍රී ලක්ෂ්මිය වශයෙන් අර්ථනිරූපණය කළ හැකි ය. අධ්‍යයනයට පාත්‍ර කරන ලද අනුරාධපුර යුගයට අයත් පොකුණු ආශ්‍රයෙන් හමු වූ මෙම සාධක අනුව පොකුණු ජලයෙන් පිරීයාම, ජලයේ ස්ථිරත්වය, සදාකල් පැවැත්ම හා ආරක්ෂාව පදනම් කරගත් ඇදහිලි හා විශ්වාස පැවති බව පැහැදිලි වේ.

ප්‍රමුඛ පද: *ඇදහිලි, අනුරාධපුරය, ආරාමික, පොකුණු, විශ්වාස*

පෙරහැර සංස්කෘතිය තුළ හස්තියාගේ භූමිකාව හා සංචාරක කර්මාන්තය පිළිබඳ ගවේශනාත්මක අධ්‍යයනයක්

පී. එස්. ගොඩකන්ද
සිංහල අධ්‍යයනාංශය, රුහුණ විශ්වවිද්‍යාලය.
pabasarasev@gmail.com

පෙරහැර සිංහල සංස්කෘතිකාංග අතර ප්‍රමුඛත්වයෙහිලා සැලකෙයි. ඒ හා සම්බන්ධ සකලවිධ අංගයන් අතර හස්තියාගේ භූමිකාව සුවිශේෂ වූවකි. බර වැඩ සඳහා ශ්‍රමිකයෙකු ලෙස හස්තීන්ගෙන් විශාල කාර්යය භාරයක් සිදු වුවත් අතීතයේ පටන් ම සංස්කෘතිකමය වශයෙන් ප්‍රමුඛත්වය ගන්නා පෙරහැර මංගල්‍යයේ දී දේවාභරණ හා සධාතුක කරඬුව වැඩම කරවීමට හස්තියාගේ දායකත්වය ලබා ගැනීම නිසා සත්ත්ව ලෝකයේ අන් කවර සතෙකුට වුව හිමි නොවූ ගෞරවයක්, භක්තියක් සහ ආදරයක් අලි ඇතුන් වෙත ආරෝපණය විය. බුදු දහම සහ රාජකීයත්වය සමඟ හස්තියාට ඇති ඥාතීත්වය ඊට හේතුව යි. වන අලියාට වඩා පෙරහැරෙහි ගමන් ගන්නා හීලෑ අලි ඇතුන් සතු ශික්ෂණය සහ ඔවුන් හැඩ කරන අලංකාර ඇඳුම් කට්ටලය අවශේෂ සාධක බවට පත්වේ. මහනුවර දළදා පෙරහැර ප්‍රමුඛ කොටගත් කතරගම දේවාලය, සබරගමු මහ සමන් දේවාලය, දෙවිනුවර, ගංගාරාමය, කැලණිය, බෙල්ලන්විල ආදී ස්ථානයන්ට අනුබද්ධිතව පැවැත්වෙන මෙරට ප්‍රධාන ම පෙරහැර මංගල්‍යවලදී අලි ඇතුන්ගේ සහභාගීත්වය වඩාත් කැපී පෙනෙයි. එසේ ම පෙරහැර සංස්කෘතියත් බෞද්ධ උරුමයත් මෙපමණ කාලයක් ආරක්ෂා වූයේ සද්දන්ත කුලයේ අලි ඇතුන් නිසා ය. එබැවින් අලි ඇතුන් නැරඹීමට මෙරටට පැමිණෙන විදෙස් සංචාරකයින්ගේ අනිවාර්ය නැවතුමක් ලෙස පෙරහැර සංස්කෘතිය හඳුන්වා දිය හැකි ය. පෙරහැර හස්තීන් දකින්නට පමණක් පෙරහැර කාලයට මෙරටට පැමිණෙන විදෙස් සංචාරකයින්ගේ ප්‍රමාණය වැඩි වන්නේ ඒ නිසා ය. පින්නවල සහ යාල වනෝද්‍යානයේ අලි ඇතුන් නැරඹීම ඔවුන්ගේ දෙවන නැවතුම බවට පත්වේ. සංචාරක කර්මාන්තයේදී හස්තියාගේ භූමිකාව ස්වරූප කිහිපයකින් හඳුනාගත හැකි වුවත් කර්මාන්තයක් වශයෙන් වැඩි අගයක් ලැබෙන්නේ පෙරහැර සංස්කෘතියෙහිදී යි. එබැවින් කර්මාන්තයක් ලෙස ඉදිරියට යෑමේදී ආගමික සහ සංස්කෘතිකමය වශයෙන් වැදගත් හස්තියාගේ භූමිකාව හා පෙරහැර සංස්කෘතිය අතර ඇති සබඳතාව කෙතෙක් දුරට ඉවහල් වන්නේ ද යන්න විමසා බැලීම මෙහි පර්යේෂණ ගැටලුව යි. මෙරට සංචාරක කර්මාන්තයේ ප්‍රගමනය උදෙසා පෙරහැර සංස්කෘතිය තුළ නිරූපිත හස්තියාගේ භූමිකාව වැදගත් වන්නේ කවර ආකාරයෙන්ද යන්න සොයා බැලීම මෙහි පර්යේෂණ අරමුණ යි. ඒ සඳහා ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය යොදා ගැනෙන අතර ප්‍රධාන මූලාශ්‍රය ලෙස ප්‍රාමාණික උගතුන්ගේ අදහස්, ශාස්ත්‍රීය ලේඛන සහ පර්යේෂණ නිබන්ධන ඇසුරු කෙරේ. ඊට අමතරව මහනුවර ශ්‍රී දළදා මාළිගාවේ ලේකම් තුමා, ගජනායක නිලමේ, පශු වෛද්‍ය විද්‍යාව පිළිබඳ මහාචාර්ය අශෝක දංගොල්ල මහතා සහ දළදා මාළිගාව, බෙල්ලන්විල

රජමහා විහාරය, කෝට්ටේ රජමහා විහාරය හා අනුබද්ධිත හස්ති වස්ත්‍ර නිර්මාණ ශිල්පීන් සහ හස්ති පාලකවරුන් හමු වී සම්මුඛ සාකච්ඡා සහ ප්‍රශ්නාවලි මඟින් තොරතුරු එක්රැස් කෙරේ. පෙරහැර අලියා යනු හීලෑ සතෙකි. වනගත අලියෙක් නැරඹීමෙන් ඔවුන්ගේ ස්වාභාවික ජීවිතය දැකබලා ගත හැකි නමුත් අලි ඇතුන් සමීපයට යාම, ඔවුන් සමඟ ඡායාරූප ගැනීම, ඔවුන්ට ආහාර පාන ලබා දීම සහ ඔවුන් සමඟ කාලය ගත කිරීම සිදු කළ නො හැකි ය. නමුත් එම සියලු වරප්‍රසාද හීලෑ අලි ඇතුන් හෙවත් පෙරහැර හස්තියාගෙන් ඉටු කරගත හැකි ය. දළදා මාළිගාවේ ඇත් ගාල සංචාරකයන්ට විවෘත කිරීමෙන් අනතුරු ව එය නැරඹීමට පැමිණෙන දෙස් විදෙස් සංචාරකයන්ගේ ප්‍රමාණය නිදසුනක් වශයෙන් පෙන්වා දිය හැකි ය. පෙරහැර හස්තියා කෙරෙහි සමාජය දක්වන ගෞරවය සහ භක්තිය ද වනගත අලියෙකුට වඩා සංචාරක කර්මාන්තයේදී පෙරහැර හස්තියාට කෙරෙහි විශේෂ අවධානයක් ලැබීමට හේතුවකි. ඒ අනුව අතීතයේදී ශ්‍රමිකයෙකු ලෙස මෙරට ආර්ථික කාර්යයට දායකත්වය ලබා දුන් හස්තියාගේ භූමිකාව සංචාරක කර්මාන්තයේදී විවිධ ස්වරූපයෙන් ක්‍රියාත්මක වුවද රාජකීයත්වය සහ සංස්කෘතිය තුළ පැරණි ස්වරූපය යටපත් වී වැඩි ගෞරවයක් සහ ආකර්ෂණයක් සහිත සංස්කෘතික සංකේතයක් ලෙස මෙරට සංචාරක කර්මාන්තය සඳහා දායක වන බව පර්යේෂණයෙන් අනාවරිත ය.

ප්‍රමුඛ පද : *ආගම, පෙරහැර සංස්කෘතිය, සංචාරක කර්මාන්තය, සංස්කෘතිය, හස්තියා*

පුස්කොළ ලිවීමේදී අවකාශය කළමනාකරණය පිණිස භාවිත කළ ලේඛන උපායමාර්ග පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්

ආර්. එම්. ජී. කේ. රත්නායක[1], ජේ. එම්. ආර්. ඩී. ලක්මාල්[2], ඩී. ඒ. එස්. ඩී. වීරසිංහ[3], ඒ. ඒ. එල්. එම්. කේ. විජේවර්ධන[4]

මානව විද්‍යා අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය.[1]
පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය.[2]
ඉතිහාස හා පුරාවිද්‍යා අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය.[3]
මානව විද්‍යා අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය[4]
gamunukkr@gmail.com[1]

ලාංකීය ඉතිහාසය තුළ ලේඛනය සඳහා තල් පත් භාවිතය පිළිබඳ මූලාශ්‍රයගත සාධක අනුරාධපුර යුගයේ පටන් දැකගත හැකිය. එය විධිමත් ලේඛන මාධ්‍යයක් වශයෙන් දීර්ඝ කාලයක් සංවර්ධනය වී ඇත. ලිවීම සඳහා තම්බා පදම් කර සකසාගත් තල (*Corypha umbraculifera*) හෝ තල් (*Borassus flabellifer*) ශාක පත්‍ර පුස්කොළ යනුවෙන් හඳුන්වනු ලැබේ. පුරාණ ලේඛන සම්ප්‍රදාය අනුව ගොඩනැගුණ පුස්කොළ ලේඛනයන්හි සුවිශේෂී ලක්ෂණ රැසක් දක්නට ඇත. ඒ අතර පුස්කොළය මත ඉඩ සැලසුම් කිරීමට හිමි වන්නේ සුවිශේෂී වැදගත්කමකි. පුස්කොළ සකස් කිරීම දීර්ඝකාලීන හා සංකීර්ණ ක්‍රියාවලියකි. එබැවින් ලේඛනයේ දී පුස්කොළය උපරිම ඵලදායිතාවකින් යුක්තව භාවිත කිරීමට අවශ්‍යය විය. නමුත් එය තල් පත්‍රයේ ගුණාත්මක භාවයට හා භාවිතයේදී අපහසුවක් නොවන ආකාරයට මැනවින් සකසුරුවම් ලෙස සිදු කළ යුතු බැවින් ග්‍රන්ථකරණයේදී සුවිශේෂී ක්‍රමවේද භාවිත කර ඇත. ඒ අනුව මෙම අධ්‍යයනය පුස්කොළ පත්තිරු උපරිම ඵලදායිතාවකින් යුතුව පරිහරණය කිරීම සඳහා යොදාගෙන ඇති ලේඛන විධික්‍රම මොනවාද? යන පර්යේෂණ ගැටලුව මූලික කරගෙන සිදු විය. පුස්කොළ ලිවීමේ ක්‍රියාවලිය සඳහා කතුවරුන් යොදා ගන්නා ලද සාමාන්‍ය ලේඛන උපාය මාර්ග පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීම හා කතුවරුන්ට අනන්‍ය වූ සුවිශේෂී ලේඛන විධික්‍රම පිළිබඳව සොයා බැලීම මෙන්ම ඒවායෙහි සාර්ථක අසාර්ථක බව විමසා බැලීම ද පර්යේෂණයේ මූලික අරමුණු විය. දත්ත රැස් කිරීම සඳහා ප්‍රාථමික මූලාශ්‍ර හා ද්විතීයික මූලාශ්‍ර භාවිත කරන ලදී. දත්ත විශ්ලේෂණය ගුණාත්මක ක්‍රමවේදය ඔස්සේ සිදුවිය. අධ්‍යයන ක්ෂේත්‍රය වශයෙන් වයඹ පළාතේ බිංගිරිය ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසය යොදාගත් අතර ක්ෂේත්‍රය තුළ පවතින පෞද්ගලික පුස්කොළපොත් එකතු තුනක් හා ප්‍රාදේශීය සභා බල ප්‍රදේශය තුළ පුස්තකාලයන්හි ව්‍යාප්තව පවතින පුස්කොළ පොත් පිටපත් පහක් අධ්‍යයනය කෙරුණි. එමෙන්ම ක්‍රියාකාරී ලෙස පුස්කොළ ලේඛනයේ නිරත වී සිටින පුද්ගලයන් පස්දෙනෙක් සමඟ සම්මුඛ සාකච්ඡා සිදුකිරීම ඔස්සේ දත්ත රැස් කරන ලදී. විශේෂ අක්ෂර රටා භාවිතය, වචන අතර හිස්තැන් නොතැබීම, වචන හකුලුවා ලිවීම, අකුරු සන්ධි කිරීම මෙන්ම පුනරුක්ති සඳහා පෙයියාලම නැමති සංකේතය භාවිතය මගින් ද විශාල ඉඩ ප්‍රමාණයක් ඉතිරි කර ගැනීමට කටයුතු කර ඇත. එමෙන්ම පලුදු වූ පුස්කොළයක් උවද විශේෂ සංකේතයක් මගින් පලුදු ස්ථානය මගහැර භාවිත

කිරීමේ ක්‍රමවේදයක් ඇත. ලිවීම සඳහා පුස්කොළයේ උපරිම ඉඩකඩ භාවිත කළත් පහසුවෙන් හානි වන පුස්කොළයේ දාරය වටා සහ සිදුරු විදින ලද ස්ථාන මගහැරීම සෑම කතුවරයකු ම අනුගමනය කර ඇති රීතියකි. පත්තිරුවක් ලිවීමෙන් පසුව ඉතිරිවන කුඩා ඉඩ ප්‍රමාණවලින් ද උපරිම ප්‍රයෝජන ගනිමින් එම ස්ථාන චිත්‍ර, මෝස්තර සහ විවිධ ජ්‍යාමිතික රටාවන්ගෙන් අලංකාර කර ඇත. එමෙන්ම පුස්කොළ ලිවීම හා බැඳී අනුශාංගික කලාවන් තුළින් ද ශිල්පීන් අවකාශය ඵලදායී ලෙස භාවිත කිරීමට දක්වා ඇති නිපුණතාව හඳුනාගත හැකිය.

ප්‍රමුඛ පද: *කුණ්ඩලය, තල ගොබය, පෙයියාලම, ලේඛන විධික්‍රම, සම්ප්‍රදායික ක්‍රමවේද*

ශ්‍රී ලාංකේය යක් තොවිල් පද්ධතියේ බෞද්ධාගමික පසුබිම: වෛශ්‍රවණ සංකල්පය ඇසුරෙන්

බී.ඩබ්ලිව්.ආර්. දිල්කුෂී විජේරත්න
උඩරට නර්තන අධ්‍යයනාංශය, සෞන්දර්ය කලා විශ්වවිද්‍යාලය
dilkushi.w@uvp.ac.lk

මෙම පර්යේෂණය ශ්‍රී ලාංකේය යක් තොවිල් පද්ධතියෙහි බෞද්ධාගමික පසුබිම වෙසමුණි හෙවත් වෛශ්‍රවණ සංකල්පය පදනම් කරගනිමින් සිදු කරනු ලබන අධ්‍යයනයකි. යකුන්ගෙන් ඇතිවන දෝෂ දුරු කර ගැනීම උදෙසා ශ්‍රී ලාංකේය ජන සමාජයේ ව්‍යාප්ත යාතුකර්ම විශේෂයක් ලෙස යක් තොවිල් හඳුනාගත හැකිය. යක් තොවිල් පැවැත්වීමේ මුඛ්‍ය පරමාර්ථය සාධනය උදෙසා වෙසමුණි සංකල්පය ප්‍රබල දායකත්වයක් සපයන අතර ඒ සඳහා බෞද්ධ සාහිත්‍යයේ එන ආටානාටිය සූත්‍රයේ සඳහන් වෛශ්‍රවණ සංකල්පය සමඟ සම්බන්ධයක් පවතී. ආටානාටිය සූත්‍රයේ වෛශ්‍රවණ හා සම්බන්ධ කේන්ද්‍රගත වස්තුවිෂය, යක් තොවිල්හි බොහොමයක් වෘතචාරිත්‍ර සඳහා පදනම්ව ඇතිබවට හඳුනාගත හැකිය. සතරවරම් දේව මණ්ඩලයෙන් යකුන්ට අධිපති ලෙස සැලකෙන වෛශ්‍රවණ, යක්තොවිල් පද්ධතියේ වෙසමුණි නාමයෙන් හැඳින්වන අතර ම එම ආටානාටිය සූත්‍රයේ සඳහන් තොරතුරු යක්කොවිල්හි වෙසමුණි කන්නලව්, හස්තකරණ භූතකරණ කියමන් සහ මන්ත්‍ර යනාදී යාග සාහිත්‍යය හා සාම්‍යය ලක්ෂණ පවතී. එමෙන් ම ආටානාටිය සූත්‍රයේ සඳහන්වන සිව්වනක් පිරිසට යකුන්ගෙන් ඇතිවන අනිසි බලපෑම් වැලැක්වීමට වෛශ්‍රවණ විසින් අනුගමනය කරනවායැයි සඳහන් ක්‍රමවේදයන් සහ යක්තොවිල් පද්ධතියේ ආතුරයාට ඇතිවන යක්ෂ දෝෂ දුරුකිරීමට භාවිත ක්‍රමවේදයන්හි සහසම්බන්ධයක් පවතී. විශේෂයෙන් වෙසමුණි යක්ෂාධිපති සිහිකිරීමෙන් සහ ඔහු විසින් යකුන් අවනත නොවුනහොත් ලබාදෙන දඬුවම් සිහිපත් කරමින් යකුන් මෙල්ල කරන අවස්තා හඳුනාගත හැකිය. ඒ අනුව බෞද්ධාගම හා සම්බන්ධ වෛශ්‍රවණ සංකල්පය පදනම් කරගනිමින් යක් තොවිල් හි වත්පිළිවෙත් ගොඩනැගී ඇත්තේ කෙසේ ද යන්නත් ඒ සඳහා පදනම්ව ඇති මානව විද්‍යාත්මක පසුබිම පිළිබඳවත් මෙම පර්යේෂණයෙන් විමර්ෂණය කෙරේ. මිනිසාට ඇතිවන දෝෂ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ආනුභාවයෙන් සහ අණවරම් බලයෙන් සුවපත්වන බව ගැමි ජනයා සතුව ඇති විශ්වාසය කි. එම විශ්වාස පදනම්ව යාතුකර්මයන්හි නමස්කාර, කඩතුරා, මල්යහන්, යනාදී බොහෝ කවි ගායනාත් ශ්ලෝක, අෂ්ඨක, සන්න සැහැලි, මන්ත්‍ර, යනාදී කියමන් මෙන්ම යකුන්ට පිදේනි පවරාදීම සහ යකුන් පළවාහැරීම්, කඩවත් තරණය, වින කැපීම්, හත්පද පෙළපාලි යනාදී බොහෝමයක් වෘත චාරිත්‍ර ගොඩනැගි ඇත. මෙහිදී යකැදුරන් විසින් ද ආතුරයන්ගේ යක්ෂ දෝෂ සුවපත් කිරීම උදෙසා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අණවරම් බලය නිරන්තරයෙන් සිහිපත් කරනු ලැබේ. ඒ සම්බන්ධව යාග කාව්‍ය සාහිත්‍යයන්හි සඳහන් වෙතත් එම විශ්වාසය ගොඩනැගීමට පාදක වූ

සාධක පිළිබඳ ව පැහැදිලි තොරතුරක් හඳුනාගත නොහැකි අතරම පර්යේෂණාත්මකව අධ්‍යයනයට අවධානය යොමු නොවූ විෂය ක්ෂේත්‍රයකි. බොහෝවිට අධ්‍යයන මඟින් විස්තරකර ඇත්තේ දේශීය යාතු කර්මයන්හි බෞද්ධාගමික ලක්ෂණ පවතිනබව වන අතර එහි දී විශේෂයෙන් යක්තොවිල් හා සම්බන්ධව බෞද්ධාගමික මුහුණුවරක් පවතින්නේ ඇයි යන්නට සිදුකර ඇති අධ්‍යයනයන් අවමය. එනමුත් යකැදුරන් විසින් යක් තොවිල්හි යකුන් මෙල්ල කිරීමට යොදාගන්නා වෙසමුණි යක්ෂාධිපති පිළිබඳව අධ්‍යයනය කිරීමේ දී යක් තොවිල්හි බෞද්ධාගමික පසුබිමක් පවතින්නේ කුමක් හේතු කරගෙනද යන්න හඳුනාගත හැකි අතර මෙම පර්යේෂණය ඔස්සේ ඒ පිළිබඳව විවරණය කෙරේ. මෙහිදී බෞද්ධාගමික සහ යක් තොවිල් සම්බන්ධව පවත්නා සාහිත්‍යමය මූලාශ්‍ර අධ්‍යයනය කරමින් යක් තොවිල් හා ඒවාහි වත් පිළිවෙත් සමග බැඳී ඇති විශ්වාස සම්බන්ධව සහභාගිත්ව නිරීක්ෂණ, සම්මුඛ සාකච්ඡා ඇසුරෙන් තොරතුරු සම්පාදනය කරනු ලැබේ. මෙසේ ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදයට ඒකරාශී කරගනු ලබන තොරතුරු පදනම් ව දේශීය යක් තොවිල් සඳහා බෞද්ධාගමික පසුබිමක් ගොඩනැගීමට වෙසමුණි හෙවත් වෛශ්‍රවණ සංකල්පය පදනම්ව ඇත්තේ කෙසේ ද යන්න විශ්ලේෂණය කර පූර්ණ නිගමනයකට එළඹෙනු ලැබේ. එමඟින් යක් තොවිල් සහ බෞද්ධාගමෙහි පවතින අන්තර් සම්බන්ධය විවරණය කරන අතරම සිංහල ජන සමාජය සහ සංස්කෘතියෙහි බෞද්ධාගම ව්‍යාප්ත වූ ස්වභාවය හඳුනාගැනීමට පිටිවහලක් වනු ඇත. මෙම පර්යේෂණයෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ බෞද්ධ මූලික ජන සමාජයක පැවතුණු ඇදහිලි හා විශ්වාස සඳහා බෞද්ධ සාහිත්‍යය ආභාශය ලබා ගෙන ඇති ආකාරය විවරණය වේ. එමෙන් ම ලාංකේය ජන සමාජයේ ව්‍යාප්තව පැවතුන අස්පර්ෂණීය මානව විද්‍යාත්මක උරුමයන් සංරක්ෂණය වීමටත් ඒවා පවත්වාගෙනයාම සඳහා පූර්ණ අවබෝධයක් ලබා ගැනීමටත් මෙම අධ්‍යයනය අවැසි වනු ඇත.

ප්‍රමුඛ පද: *දෝෂ, යක්තොවිල්, යකුන්, වත්පිළිවෙත්, වෙසමුණි, වෛශ්‍රවණ*